

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قوانین و مقررات راهور

تهیه و تنظیم:

دفتر تحقیقات کاربردی پلیس راهور ناجا

عنوان کتاب: قوانین و مقررات راهور

تدوین و گردآوری: دفتر تحقیقات کاربردی راهور ناجا با همکاری اداره حقوقی پلیس راهور
ناظرین فنی: سرهنگ محمد رضا مهماندار - سرهنگ اصغر محبی - سرهنگ محمود محمدی
سرهنگ حسین غلامی - سرهنگ علی اصغر مهری - سرهنگ سید محمد رضا ضیائی

ویراستار ادبی: سرهنگ ستاد شهرام محبی

ویراستار فنی: سروان کبری ابراهیمی

جلد و صفحه آرایی: هادی محمدی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات راه فردا

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۱

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک:

نشانی: شهرک آزمایش، پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا، دفتر تحقیقات کاربردی
کلیه حقوق این اثر به پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا تعلق دارد.

فهرست مطالب

عنوان

۹	بخش نخست:
۱۱	قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی
۲۴	آیین نامه اجرایی ماده ۷ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی
۲۶	آیین نامه اجرایی بندهای «الف» و «ب» ماده ۱۰ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی
۲۸	جدول جریمه های رانندگی
۵۱	بخش دوم:
۵۲	آیین نامه راهنمایی و رانندگی
۵۲	فصل اول - تعریف ها
۶۱	فصل دوم - شماره گذاری
۶۵	فصل سوم - گواهینامه رانندگی
۷۰	فصل چهارم - معاینه و آزمایش فنی وسایل نقلیه
۷۱	فصل پنجم تجهیزات
۷۱	بخش اول- تجهیزات وسایل نقلیه موتوری
۷۶	بخش دوم - تجهیزات اختصاصی موتورسیکلت و دوچرخه
۷۷	فصل ششم- مقررات حمل بار
۷۸	فصل هفتم - تصادفات
۸۰	فصل هشتم - علائم راهنمایی و رانندگی
۸۴	فصل نهم - مقررات رانندگی
۸۴	بخش اول - مسیر و جهت عبور
۸۶	بخش دوم - سرعت
۸۷	بخش سوم - سبقت
۸۸	بخش چهارم - حق تقدم عبور

۱۹	بخش پنجم - استفاده از چراغ ها
۹۰	بخش ششم - گردش
۹۱	بخش هفتم - توقف
۹۳	بخش هشتم - مقررات اختصاصی موتورسیکلت و دوچرخه
۹۴	فصل دهم - مقررات مختلف
۱۰۰	طبقه بندی انواع گواهینامه
	ضوابط احراز سلامت جسمانی و روانی (صلاحیت پزشکی) درخواست کنندگان انواع
۱۰۰	گواهینامه رانندگی
۱۰۴	مقررات و ضوابط حمل بار در جاده های کشور
۱۰۴	ضوابط حمل بار
۱۰۵	مقررات حمل و نقل بار در راه ها
۱۰۸	علائم و تابلوهای راهنمایی و رانندگی
۱۱۵	بخش سوم:
۱۱۶	آیین نامه اجرایی آموزشگاه های رانندگی
۱۱۶	فصل اول - تعاریف
۱۱۶	فصل دوم - گروه بندی آموزشگاه های رانندگی و شرایط آنها
۱۲۰	فصل سوم - شرایط و ضوابط تأسیس آموزشگاه های رانندگی
۱۲۲	فصل چهارم - سایر مقررات
۱۲۵	بخش چهارم:
	قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری در مقابل
۱۲۶	شخص ثالث
	آیین نامه اجرایی ماده ۱۹ قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه
۱۳۳	موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث
۱۳۵	بخش پنجم:
۱۳۶	آیین نامه صدور انواع گواهینامه های رانندگی
۱۳۹	جدول طبقه بندی انواع گواهینامه رانندگی

بخش ششم:	۱۴۳
موادی از قانون مجازات اسلامی مرتبط با جرائم رانندگی و تصادفات	۱۴۴
مقررات مربوط به حمل و نقل ریلی قانون ایمنی راه ها و راه آهن	۱۴۷
قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا	۱۴۸
آیین نامه اجرایی تبصره ماده ۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا	۱۴۸
فصل اول- کلیات	۱۴۹
فصل دوم- نحوه اعمال محدودیت و صدور مجوز تردد و چگونگی نظارت بر اجرای محدودیت ها	۱۴۹
فصل سوم ساماندهی حمل و نقل شهری	۱۵۰
بخش هفتم:	۱۵۳
تصویب نامه در خصوص شرایط فعالیت دفاتر پیشخوان خدمات توسط وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱۵۴
آیین نامه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده	۱۶۰

بخش نخست

شماره ۸۸۶۱-۱۳۹۰/۱/۲۴

جناب آقای دکتر محمود احمدی نژاد
ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۴۹۲۴/۴۳۹۴۹ مورخ ۱۳۸۲/۸/۷ در اجراء اصل یکصد و بیست و سوم (۱۲۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی که با عنوان لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جریمه های مربوط به امور حمل و نقل و عبور و مرور وسایل نقلیه به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، با تصویب در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۸ و تأیید شورای محترم نگهبان به پیوست ابلاغ می گردد.

رییس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

شماره ۸۸۶۱ - ۱۳۹۰/۱/۲۴

وزارت کشور - وزارت راه و ترابری

قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ هشتم اسفند ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۴۲/۸۶۱ مورخ ۱۳۹۰/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده است، به پیوست جهت اجراء ابلاغ می گردد.

رییس جمهور - محمود احمدی نژاد

قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی

ماده ۱: کلیه رانندگان، سرنشینان وسایل نقلیه، متصدیان حمل و نقل زمینی، عابرین پیاده و فعالان در حوزه حمل و نقل و عبور و مرور مشمول این قانون می باشند.

ماده ۲: به افسران پایور و پیمانی مورد وثوق راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که برای تشخیص تخلفات مربوط به حمل و نقل و عبور و مرور تعیین شده و آموزش لازم را دیده اند اجازه داده می شود، تخلفات مربوطه را وفق قانون تشخیص داده و قبض جریمه صادر نمایند.

تبصره ۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران برای مدت حداکثر ده سال می تواند به درجه داران پایور مورد وثوق راهنمایی و رانندگی که دارای دیپلم کامل متوسطه و گواهینامه رانندگی و نیز ده سال سابقه خدمت متوالی در راهنمایی و رانندگی بوده و آموزش لازم را دیده باشند اختیارات و وظایف مندرج در این ماده را از لحاظ تشخیص تخلف و صدور قبض جریمه تفویض نماید و در موارد خاص و ضروری از افسران پایور و پیمانی سایر بخشهای نیروی انتظامی که آموزش لازم را دیده اند استفاده نماید.

تبصره ۲- به نیروی انتظامی اجازه داده می شود حداکثر ده سال پس از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون تا جایگزینی افسران پایور و پیمانی از افسران و وظیفه مورد وثوق آموزش دیده جهت اجرا این ماده بهره گیری کند.

تبصره ۳- راهنمایی و رانندگی مجاز است از گزارش داوطلبان مورد وثوق آموزش دیده که دارای حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی بوده و دوره آموزشی لازم را دیده باشند به صورت رایگان در تشخیص تخلف و صدور قبض جریمه توسط مأموران این ماده استفاده نماید.

ماده ۳: تهیه، نصب و نگهداری تجهیزات الکترونیکی از قبیل عکسبرداری، فیلمبرداری و سامانه های ماهواره ای و نظایر آن جهت ثبت تخلف و کنترل عبور و مرور در شهرها به عهده شهرداریها و در خارج از شهرها به عهده وزارت راه و شهرسازی^۱ (سازمان راهداری و حمل و نقل پایانه های کشور) می باشد که با هماهنگی راهنمایی و رانندگی ملزم به اجرای این ماده می باشند.

ماده ۴: به مأموران موضوع ماده (۲) این قانون اجازه داده می شود متخلفین از قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی را پس از تشخیص تخلف و انطباق آن با میزان جرائم متوقف نمایند و مشخصات وسیله نقلیه و راننده، زمان و محل وقوع تخلف و نوع آن و نیز مشخصات خود را در قبض جریمه درج و به راننده متخلف تسلیم نمایند.

در صورتی که متخلف از دریافت قبض جریمه خودداری نماید قبض صادر شده به منزله ابلاغ قانونی تلقی شده و ضمیمه سوابق نزد اداره راهنمایی و رانندگی مربوطه نگهداری می شود. چنانچه وسیله نقلیه در محل غیر مجاز متوقف باشد یا در صورت عدم حضور متخلف، قبض جریمه به بدنه خودرو الصاق می شود.

۱. طبق تصمیم اخیر شورای عالی اداری وزارت مذکور در وزارت مسکن و شهرسازی ادغام شده است

در صورتی که متوقف ساختن وسیله نقلیه مقدر نباشد یا تخلف توسط تجهیزات الکترونیکی ثبت شده باشد مراتب به نحو مقتضی به اطلاع دارنده وسیله نقلیه می رسد.

ماده ۵: متخلف موظف است ظرف مدت شصت روز از تاریخ مندرج در قبض جرمه یا تاریخ ابلاغ شده در قبض جرمه ای که به اطلاع او می رسد جرمه را به حسابی که از طرف خزانه داری کل تعیین و اعلام می شود پرداخت و رسید دریافت نماید یا مراتب اعتراض خود را ظرف مدت مذکور با ذکر دلایل به اداره اجرائیات راهنمایی و رانندگی تسلیم نماید.

اداره مذکور موظف است حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت پس از وصول اعتراض بررسی لازم را انجام داده و در صورت غیر موجه دانستن اعتراض مراتب را به معترض ابلاغ نماید، در صورت اصرار معترض، اداره اجرائیات موضوع را جهت رسیدگی به واحد رسیدگی به اعتراضات ناشی از تخلفات رانندگی ارسال می نماید.

واحد فوق الذکر متشکل از یک قاضی با ابلاغ رییس قوه قضائیه و یک کارشناس راهنمایی و رانندگی با معرفی رییس پلیس راهنمایی و رانندگی مربوطه می باشد، ریاست آن واحد با قاضی خواهد بود که پس از اخذ نظر مشورتی عضو دیگر مبادرت به صدور رأی می نماید، رأی صادره قطعی است. در صورتی که متخلف در مهلت قانونی مذکور اعتراض خود را تسلیم ننماید یا ظرف مدت بیست روز پس از ابلاغ رأی واحد جرمه را پرداخت ننماید، موظف است جرمه را به مأخذ دوبرابر مبلغ مندرج در قبض جرمه بپردازد.

تبصره - در صورتی که ثابت شود مأموران و نیز داوطلبان مذکور در ماده (۲) حسب مورد به ناحق قبض جرمه صادر کرده یا با علم و اطلاع گزارش خلاف واقع در مورد امور مربوط به این قانون داده اند، ضمن جبران خسارت وارده به مجازات بزه گزارش خلاف واقع محکوم می شوند.

ماده ۶: مأموران راهنمایی و رانندگی به جز در موارد مصرح قانونی و موارد تصادفات منجر به جرح و قتل مجاز به توقیف وسیله نقلیه موتوری نمی باشند.

ماده ۷: مأموران مذکور در ماده (۲) این قانون در حدود وظایف و اختیارات تعیین شده همزمان با صدور قبض جرمه به صورت تسلیمی یا ثبت توسط دوربین، گزارش تخلفات مندرج در جدول ذیل این ماده را با ذکر شماره و نوع گواهینامه راننده به اداره راهنمایی و رانندگی مربوطه ارسال میدارند. اداره مزبور متناسب با نمرات منفی مندرج در جدول مذکور به شرح زیر با آنان رفتار می نماید:

۱- چنانچه متخلف دارای (۳۰) نمره منفی باشد گواهینامه او به مدت سه ماه ضبط و در پایان مدت مزبور با پرداخت چهار صد هزار (۴۰۰/۰۰۰) ریال جرمه نقدی به نفع خزانه عمومی مسترد می شود.

۲- پس از اعمال مقررات موضوع بند (۱) چنانچه در اثر ارتکاب تخلفات جدید (۲۵) نمره منفی به متخلف تعلق گیرد گواهینامه او به مدت شش ماه ضبط و پس از انقضا مدت مزبور و پرداخت ششصد هزار (۶۰۰/۰۰۰) ریال به نفع خزانه عمومی مسترد می گردد.

۳- هر گاه پس از اعمال مقررات بند (۲) در اثر ارتکاب تخلفات جدید بیست نمره منفی به متخلف تعلق گیرد گواهینامه او ابطال می گردد و بعد از یک سال می تواند برابر مقررات و پس از طی دوره آموزشی و پرداخت یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال به نفع خزانه عمومی گواهینامه جدید اخذ نماید.

تبصره ۱- به استثناء بندهای (۱) تا (۷) در بقیه موارد برای هر تخلف در هر بیست و چهار ساعت صرفاً یک بار نمره منفی محاسبه می شود.

تبصره ۲- در صورتی که متخلف به مدت شش ماه از زمان ارتکاب آخرین تخلف منجر به نمره منفی در بندهای (۱) و (۲) و یک سال در بند (۳) این ماده، مرتکب هیچ یک از تخلفات راهنمایی و رانندگی نشود کلیه نمره های منفی ناشی از تخلفات ارتكابی گذشته بلا اثر می گردد و تخلفات بعدی وی به عنوان تخلف اول او محسوب می گردد.

تبصره ۳- متخلف مکلف است ظرف بیست روز پس از ابلاغ صورت وضعیت مربوط به نمرات منفی، گواهینامه خود را به اداره راهنمایی و رانندگی مربوطه تسلیم نماید در صورت عدم تسلیم در موعد مقرر راهنمایی و رانندگی پرونده مربوطه را به واحد رسیدگی به اعتراضات موضوع ماده (۵) این قانون ارسال تا پس از بررسی و عدم وجود عذر موجه علاوه بر جرائم فوق به تناسب، جرائم نقدی بندهای این ماده را تا دو برابر افزایش دهد. راهنمایی و رانندگی موظف است در هر نوبت که نمره منفی به متخلف تعلق می گیرد به نحو مقتضی او را در خصوص مطلع شدن از نمرات منفی راهنمایی کند.

تبصره ۴- کسانی که در مدت ضبط گواهینامه مبادرت به رانندگی می کنند به مجازات مقرر برای رانندگی بدون گواهینامه محکوم می شوند.

تبصره ۵- ابطال گواهینامه و یا گرفتن آزمون مجدد صرفاً به موجب قانون ممکن است.

تبصره ۶- آیین نامه اجرایی این ماده توسط نیروی انتظامی تدوین و پس از تأیید وزیر کشور به تصویب هیأت وزیران می رسد.

جدول نمرات منفی

(برای تخلفات رانندگی پر خطر)

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	نمره منفی	
		وسایل نقلیه شخصی	وسایل نقلیه عمومی و سنگین
۱	هرگونه حرکات نمایشی مانند دور زدن در جا و یا حرکت موتورسیکلت بر روی یک چرخ	۸	۱۰
۲	تجاوز از سرعت مجاز (بیش از ۵۰ کیلومتر در ساعت)	۱۰	۱۵
۳	سبقت غیر مجاز در راه های دوطرفه	۵	۱۰
۴	عبور از چراغ قرمز راهنمایی و رانندگی	۵	۱۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	نمره منفی	
		وسایل نقلیه عمومی و سنگین	وسایل نقلیه شخصی
۵	حرکت به طور ماریج	۵	۳
۶	حرکت با دنده عقب در آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها	۷	۵
۷	رانندگی در حالت مستی و مصرف داروهای روان گردان یا افیونی	۲۰	۱۰
۸	تجاوز از سرعت مجاز (بیش از ۳۰ تا ۵۰ کیلومتر در ساعت)	۱۰	۵
۹	عبور از محل ممنوع	۶	۴
۱۰	تجاوز به چپ از محور راه	۹	۵
۱۱	عبور وسایل نقلیه از پیاده رو	۷	۵
۱۲	عدم رعایت حق تقدم عبور	۶	۴
۱۳	دور زدن در محل ممنوع	۵	۳
۱۴	استفاده از تلفن همراه یا وسایل ارتباطی مشابه در حین رانندگی در سرعت بالای ۶۰ کیلومتر	۵	۳
۱۵	نقص فنی مؤثر یا نقص در سامانه (سیستم) روشنایی در شب	۶	۳
۱۶	عدم رعایت مقررات ایمنی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک	۸	۸
۱۷	رانندگی با وسایل نقلیه عمومی بیش از زمان مجاز	۷	—
۱۸	عدم رعایت شرایط مندرج در گواهینامه از قبیل استفاده از عینک، سمعک یا تجهیزات خاص	۷	۳
۱۹	عدم توجه به فرمان ایست یا پرچم مراقبین عبور و مرور محصلین یا پلیس مدرسه	۵	۳
۲۰	عدم رعایت مقررات حمل بار	۸	۵

ماده ۸: هر گاه ظرف مهلت چهار ماه از تاریخ ابلاغ قبض جریمه، متخلف جریمه مربوطه را پرداخت ننماید از سوی راهنمایی و رانندگی اخطاریه کتبی با مهلت یک ماهه مبنی بر پرداخت جریمه به وی ابلاغ می گردد.

در صورت پایان مهلت و عدم پراخت، ضمن ضبط گواهینامه، پلاک وسیله نقلیه تا زمان پرداخت جریمه در سامانه راهنمایی و رانندگی توقیف خواهد شد.

تبصره- در صورتی که مبلغ جریمه خودرویی به ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال برسد راهنمایی و رانندگی موظف است مراتب را به مالک خودرو اعلام و چنانچه ظرف مهلت یک ماه از تاریخ ابلاغ، مالک خودرو نسبت به پرداخت جریمه یا اعتراض به واحد مندرج در ماده (۵) این قانون اقدام ننماید، راهنمایی و رانندگی مکلف به توقیف خودرو تا پرداخت جریمه می باشد. در صورت اعتراض، واحد مزبور موظف است در خصوص این موارد ظرف یک هفته تعیین تکلیف نماید.

ماده ۹: رانندگان موظفند هنگام رانندگی گواهینامه، کارت خودرو و بیمه نامه معتبر شخص ثالث و برای خودروهایی که بیش از پنج سال از تولید آنان می گذرد برگه معاینه فنی را به همراه داشته باشند و در صورت مطالبه مأموران راهنمایی و رانندگی آن را ارائه نمایند. مأموران در صورتی مدارک رانندگان را مطالبه می کنند که شاهد تخلف از سوی راننده بوده یا تحت تعقیب قضائی یا انتظامی باشد. در صورتی که هیچ یک از مدارک فوق به همراه راننده نباشد مأموران راهنمایی و رانندگی می توانند تا زمان ارائه مدارک، خودرو را متوقف نمایند و در صورتی که یکی از مدارک فوق یا شناسنامه یا کارت شناسایی معتبر به همراه راننده باشد مأموران مذکور موظفند با اخذ مدرک مذکور و ارائه رسید بدون توقف وسیله نقلیه راننده را ملزم به ارائه سایر مدارک و استرداد مدرک اخذ شده نمایند.

چنانچه اقامتگاه راننده شهر دیگری باشد بنا به تقاضای وی راهنمایی و رانندگی مکلف است پس از وصول مدارک لازم نسبت به ارسال مدرک اخذ شده به راهنمایی و رانندگی محل مورد نظر وی توسط پست رسمی و ظرف مهلت چهل و هشت ساعت اقدام نماید.

تبصره ۱- رانندگان وسایل نقلیه مسافربری و باربری عمومی باید علاوه بر مدارک فوق سایر مدارک اختصاصی مربوطه را به همراه داشته باشند.

تبصره ۲- کلیه وسایل نقلیه باید به تجهیزاتی که در قوانین و مقررات معین می شود مجهز باشند در صورت مجهز نبودن وسایل نقلیه به تجهیزات مذکور، راهنمایی و رانندگی از شماره گذاری و ارائه خدمات به آنها خودداری می نماید. راهنمایی و رانندگی موظف است شش ماه قبل از الزام رانندگان و خودرو سازان به نصب و همراه داشتن تجهیزات مورد نیاز اقدامی همه جانبه برای اطلاع رسانی به رانندگان از طریق رسانه های عمومی و تابلوهای تبلیغاتی جاده ای و شهری به عمل آورد.

ماده ۱۰: مأموران راهنمایی و رانندگی موضوع ماده (۲) این قانون موظفند در صورت مشاهده تخلفات زیر به شرح مقرر اقدام نمایند:

الف- چنانچه وسیله نقلیه دارای عیب و نقص فنی مؤثر بوده و احتمال ایجاد خطر یا وقوع تصادف وجود داشته باشد، وسیله نقلیه مذکور به تعمیرگاه اعزام می گردد.

ب- در مواردی که قرائن و شواهد حاکی از حالت مستی یا استفاده راننده از مواد مخدر و روانگردان باشد مأموران موضوع ماده (۲) این قانون با استفاده از تجهیزات لازم نسبت به تشخیص این حالت اقدام می نمایند و در صورت اثبات حالت مستی و بی ارادگی حاصل از مصرف مسکرات و مواد مخدر و روانگردان از رانندگی فرد مورد نظر جلوگیری و ضمن صدور قبض جرمه به مبلغ دو میلیون (۲/۰۰۰/۰۰۰) ریال و ضبط گواهینامه به مدت شش ماه توسط نیروی انتظامی جهت اقدام قانونی به مرجع صالح قضائی معرفی می شود.

ج- در صورتی که راننده بدون داشتن گواهینامه مبادرت به رانندگی نماید وسیله نقلیه متوقف و راننده به مرجع قضائی معرفی می گردد.

د- هر گاه راننده به صورت همزمان مرتکب دو تخلف از تخلفات موضوع بندهای (۱)، (۲)، (۳)، (۴)، (۵) و (۱۰) جدول ماده (۷) این قانون گردد، وسیله نقلیه برای مدت حداکثر هفتاد و دو ساعت توقیف می شود. آئین نامه اجرائی بندهای «الف» و «ب» این ماده ظرف مدت شش ماه توسط وزارت کشور با همکاری وزارت دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱: هرگاه وسیله نقلیه مطابق قانون به توقفگاه اعزام گردد ترخیص آن منوط به پرداخت کلیه جرمه ها و تسلیم مفاسد حساب و ارائه اصل رسید خودرو یا دستور مقام قضائی می باشد و در صورت ظن قوی در عدم مالکیت، ارائه مدارک مثبت مالکیت ضروری است.

ماده ۱۲: وزارت راه و شهرسازی و شهرداری ها بنا به تشخیص و اعلام راهنمایی و رانندگی موظفند محللهایی را که توقف وسایل نقلیه در آنها به هر میزان موجب بروز خطر و کاهش ظرفیت و انسداد راه می شود با نصب علامت مخصوص مشخص نمایند. در صورت توقف وسایل نقلیه در این قبیل محلها و ترک آن یا امتناع راننده از حرکت و همچنین توقف خودرو در پیاده روها، مأموران موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند ضمن صدور قبض جرمه نسبت به انتقال وسیله نقلیه مطابق ماده (۱۳) این قانون اقدام نمایند.

تبصره- علامت مخصوص موضوع این ماده علامت توقف ممنوع منضم به علامت حمل با جرثقیل می باشد.

ماده ۱۳: در مواردی که طبق این قانون انتقال وسیله نقلیه ضرورت داشته باشد، وسیله نقلیه با استفاده از وسایل مطمئن که برای این کار معمول است حسب مورد به نزدیکترین توقفگاه یا مقر انتظامی یا راهنمایی و رانندگی مربوط یا تعمیرگاه انتقال می یابد. هزینه های حمل و نقل و توقف وسیله نقلیه که توسط بخش خصوصی وصول می شود حسب مورد به عهده متخلف، مالک، متصرف یا قائم مقام قانونی آنان خواهد بود. هزینه های یاد شده برابر تعرفه هایی می باشد که به پیشنهاد وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- در صورتی که در اثر حمل یا نگهداری خسارتی به خودرو یا محموله آن وارد شود راهنمایی و رانندگی از خسارت دیده حمایت می کند. جبران خسارت مذکور بر عهده حمل کننده یا نگهدارنده است.

تبصره ۲- در کلیه موارد اگر قبل از حمل یا در حین حمل خودرو، مالک آن حاضر شود و تقاضای تحویل خودرو را نماید مأموران مکلفند ضمن صدور قبض جرمه خودرو را به وی تحویل نمایند.

ماده ۱۴: در تصادفات رانندگی که فقط منجر به خسارات مالی می شود رانندگان مکلفند در صورت قابل انتقال بودن وسایل نقلیه، با امکانات موجود، محل استقرار چرخ ها را علامت گذاری نموده و بلافاصله وسایل نقلیه خود را به منظور رفع سد معبر به کنار راه منتقل و سپس عنداللزوم در خواست حضور کارشناس تصادفات نمایند.

در صورت امتناع از اقدام فوق مأموران راهنمایی و رانندگی به نحو مقتضی اقدام می نمایند و چنانچه به علت وقوع تصادف منجر به جرح یا فوت، جسد یا اجسام دیگری مانع عبور وسایل نقلیه یا اخلال در نظم شده باشد مأموران انتظامی مکلفند با علامتگذاری محل استقرار جسد و اجسام، آنها را از مسیرهای حرکت خارج و تا انجام تشریفات قانونی توسط مقامات مسئول صحنه تصادف را حفظ نمایند.

تبصره ۱- مراکز فوریت‌های پزشکی و جمعیت هلال احمر و سایر دستگاه های ذی ربط موظفند طبق درخواست مأموران انتظامی و راهنمایی و رانندگی نسبت به انتقال مجروحان و جسد حسب مورد به مراکز درمانی و پزشکی قانونی اقدام نمایند.

تبصره ۲- کارشناسان تصادفات راهنمایی و رانندگی رسیدگی کننده به تصادفات مکلفند پس از پایان رسیدگی و انجام تشریفات قانونی با بهره گیری از امکانات مانند عکسبرداری و وسایل دیگر در اختیار خود یا سایر سازمان ها و نهادها نسبت به مدیریت، پاکسازی و برقراری ایمنی عبور و مرور در محل وقوع تصادف اقدام نمایند.

تبصره ۳- در صورتی که بر اساس نظر کارشناسان تصادفات نقص راه یا وسیله نقلیه مؤثر در علت تصادفات باشد حسب مورد متصدیان ذی ربط، مسئول جبران خسارات وارده بوده و با آنان برابر قانون رفتار خواهد شد.

ماده ۱۵: در شبکه معابر شهری پر ترافیک که برابر مقررات راهنمایی و رانندگی ممنوعیت توقف وجود ندارد با تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور، شهرداری ها می توانند برای مدیریت پارکهای مجاز حاشیه ای ابزارها و وسایل لازم از قبیل ایست سنج (پارکومتر) یا کارت پارک نصب و برای توقف بیش از نیم ساعت در محدوده زمانی ۷ صبح تا ۹ شب حق توقف مناسبی که میزان آن به پیشنهاد شوراهای اسلامی شهرها و تصویب وزیر کشور تعیین می شود بر طبق مقررات مربوط به اخذ عوارض دریافت نمایند. توقف بدون مجوز به منزله ارتکاب تخلف توقف ممنوع خواهد بود.

تبصره ۱- نحوه مدیریت پارک های حاشیه ای و تعیین معابر پر ترافیک، شرایط و نحوه جذب و آموزش به کارگیری متصدیان مربوطه به موجب آیین نامه ای خواهد بود که توسط شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور و با همکاری شورای عالی استانها تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۲- صد در صد (۱۰۰٪) در آمد حاصل از این ماده پس از واریز به خزانه در اختیار

شهرداری ذی ربط قرار می گیرد تا جهت احداث توقفگاه (پارکینگ) در همان شهر هزینه نماید.
ماده ۱۶: واحدهای اجرا احکام کیفری موظفند کلیه آراء مربوط به تصادفات منجر به فوت یا جرح را به راهنمایی و رانندگی اعلام نمایند و در صورتی که حکم صادره متضمن محرومیت از رانندگی باشد، گواهینامه رانندگی مربوطه را نیز اخذ و ارسال نمایند.

راهنمایی و رانندگی مکلف است سامانه ای را ایجاد نماید تا کارشناسان تصادفات بتوانند سابقه تصادفات قبلی افراد را به مراجع قضائی رسیدگی کننده اعلام نمایند.

ماده ۱۷: نظر اولیه افسران کارشناس تصادفات راهنمایی و رانندگی در حکم نظر کارشناسان رسمی است. چنانچه به نظر قاضی رسیدگی کننده، نظر کارشناسی مبهم و یا ناقص باشد موضوع جهت رفع نقص به همان کارشناس و یا کارشناس دیگر ارجاع می گردد و در صورت مغایرت نظر کارشناس با اوضاع و احوال مسلم قضیه و یا اعتراض موجه و مدلل اصحاب دعوی، موضوع به هیأت کارشناسی مطابق مقررات آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب ارجاع خواهد شد.

ماده ۱۸: تردد تمام یا بعضی از وسایل نقلیه موتوری در ساعات و محدوده هایی از شهر که از سوی راهنمایی و رانندگی و یا محیط زیست و یا شهرداری های مربوطه منطقه ممنوعه پیشنهاد می شود و مطابق ضوابط شورای عالی ترافیک به تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک استان ها و در تهران شورای حمل و نقل و ترافیک شهر تهران می رسد ممنوع است و نیروی انتظامی ضمن صدور قبض جریمه عبور ممنوع برای متخلف به او اخطار می نماید که از محدوده طرح ترافیک خارج شود. در صورت ادامه تخلف برای هر یک ساعت یک برابر جریمه خواهد شد.

ماده ۱۹: بستن کمربند ایمنی برای رانندگان و کلیه سرنشینان انواع خودروهای در حال حرکت در کلیه راه ها و همچنین استفاده از کلاه ایمنی استاندارد برای رانندگان و ترک نشینان هر نوع موتورسیکلت اجباری است. با متخلفان برابر جریمه پیش بینی شده در جدول جرائم رانندگی برخورد می شود.

تبصره- کلیه رانندگان خودروهایی که تاکنون برای سرنشینان خود کمربند ایمنی نصب ننموده اند موظفند ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون نسبت به نصب کمربند ایمنی استاندارد در خودروهای خود اقدام نمایند. اعمال مقررات مندرج در این ماده نسبت به خودروهای فاقد کمربند منوط به انقضای این مهلت می باشد.

ماده ۲۰: کلیه قوانین و مقررات عمومی مربوط به حمل و نقل و عبور مرور در مورد موتورسیکلت ها نیز جاری است. حرکت در پیاده رو یا در جهت مخالف مسیر مجاز، ایجاد عمدی صدای ناهنجار، حمل بار غیر متعارف، حرکت نمایشی مارپیچ، تک چرخ، حمل یدک، عدم استفاده از کلاه ایمنی و تردد در خطوط ویژه اتوبوسرانی با موتورسیکلت تخلف محسوب شده و مأموران موضوع ماده (۲) این قانون موظفند ضمن صدور قبض جریمه نسبت به توقیف موتورسیکلت حداکثر به مدت یک هفته و در صورت تکرار یک ماه اقدام کنند.

تبصره- صدور گواهینامه رانندگی موتورسیکلت برای مردان بر عهده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی

ایران است.

ماده ۲۱: جریمه های تخلفات مربوط به حمل و نقل و عبور و مرور در کلیه نقاط کشور و مناطق آزاد تجاری - صنعتی، با توجه به مکان و زمان وقوع و نوع تخلفات و میزان تأثیر آن در آلودگی محیط زیست و ایمنی عبور و مرور و سایر عوامل مؤثر مندرج در ردیفهای (۱) تا (۶) جدول موضوع ماده (۷) این قانون از یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال تا یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال و در سایر موارد از سی هزار (۳۰/۰۰۰) ریال الی پانصد هزار (۵۰۰/۰۰۰) ریال می باشد و طبق جداولی که به پیشنهاد وزارتخانه های کشور، دادگستری و راه و شهر سازی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید به اجرا گذارده می شود.

تبصره - جریمه مربوط به تخلف ردیف (۷) جدول موضوع ماده (۷) بر اساس بند «ب» ماده (۱۰) محاسبه خواهد شد.

ماده ۲۲: میزان جریمه های نقدی مقرر در مواد این قانون متناسب با افزایش یا کاهش تورم هر سه سال یک بار بنا به پیشنهاد نیروی انتظامی و تأیید وزارتخانه های دادگستری، کشور و راه و شهر سازی و تصویب هیأت وزیران قابل تعدیل است.

ماده ۲۳: وجوه حاصل از جریمه های تخلفات رانندگی در سراسر کشور به حساب درآمد عمومی کشور نزد خزانه داری کل واریز می گردد تا علاوه بر بودجه سالیانه به شرح زیر به شهرداری ها و دهیاری های ذی ربط، وزارت راه و شهر سازی و پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی تخصیص داده شود.

الف - شصت درصد (۶۰٪) از کل وجوه حاصله به تفکیک درآمدهای ناشی از تخلفات رانندگی خارج از شهرها و داخل محدوده شهرها و روستاها حسب مورد به وزارت راه و شهر سازی (سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای کشور) به صورت متمرکز و در شهرها و شهرداری های محل و دهیاریها از طریق استانداری همان استان به تناسب هفتاد درصد (۷۰٪) و سی درصد (۳۰٪) اختصاص می یابد تا حسب مورد صرف استاندارد سازی وسایل و تجهیزات ایمنی راه ها، خط کشی و نگهداری آن، تهیه و نصب و نگهداری علائم راهنمایی و رانندگی و تجهیزات ایمنی، احداث پل های عابر پیاده، احداث توقفگاه های عمومی و اصلاح راه های روستایی، معابر و نقاط حادثه خیز در شهرها و روستاها نمایند.

تبصره - به وزارت راه و شهر سازی و شهرداری ها اجازه داده می شود با استفاده از توان و سرمایه بخش غیر دولتی نسبت به تأمین، استقرار، ارائه خدمات، تعمیر و نگهداری تجهیزات الکترونیکی و هوشمند ثبت تخلف، کنترل و نظارت ترافیک راه های کشور اقدام نمایند. برگشت سرمایه گذاری صورت گرفته از محل بخشی از جریمه های ثبت شده توسط تجهیزات مورد نظر تأمین و پرداخت می گردد. اجرای جریمه های این بند با اولویت سرمایه گذاران داخلی و با استفاده از دانش فنی بومی می باشد.

ب - پانزده درصد (۱۵٪) از کل وجوه به پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی اختصاص می

یابد تا به منظور کاهش تصادفات رانندگی و خسارتهای جانی و مالی ناشی از آن برای تأمین تجهیزات تخصصی پلیس به کارگیری فن آوری های جدید در مدیریت نظارت و کنترل بر عبور و مرور، ارتقاء کمی و کیفی حضور و کارایی پلیس، اجراء طرح های انتظامی ترافیکی فوق برنامه و ایمنی رانندگی در شهرها و جاده های کشور و همچنین هزینه های اجرائی این قانون مصرف نماید.

ج- بیست درصد (۲۰٪) از کل وجوه جهت تأمین اعتبار به صندوق تأمین خسارتهای بدنی مقرر در قانون اصلاح قانون بیمه مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث واریز می گردد.

د- پنج درصد (۵٪) از کل وجود باقیمانده جهت تبلیغ در راستای ارتقاء فرهنگ رانندگی و رعایت مقررات آن در اختیار پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی قرار می گیرد تا از طریق دستگاه ها و نهادهای مرتبط هزینه نمایند.

ماده ۲۴: برای متخلفان از مقررات مربوط به سامانه های (سیستم های) حمل و نقل ریلی شهری و حومه، اعم از رانندگان، مسافران و متصدیان کنترل و هدایت و نظایر آن به وسیله مأموران نیروی انتظامی که مورد وثوق بوده و آموزش لازم را دیده و برای تشخیص تخلفات مربوط به این نوع حمل و نقل تعیین شده باشند، قبض جرمه صادر می گردد.

ماده ۲۵: جرمه تخلف از مقررات حمل و نقل ریلی شهری و حومه از (۴۰/۰۰۰) چهل هزار ریال الی پانصد هزار (۵۰۰/۰۰۰) ریال تعیین و طبق جداولی که به تأیید شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور و تصویب هیأت وزیران می رسد به اجراء گذاشته می شود.

ماده ۲۶: در راه هایی که برای عبور عابران پیاده علائم، تجهیزات و مسیرهای ویژه اختصاص داده شده است عابران مکلفند هنگام عبور از عرض یا طول سواره رو با توجه به علائم راهنمایی و رانندگی منصوبه در محل از نقاط خط کشی شده، گذرگاه های غیر همسطح و مسیرهای ویژه استفاده نمایند هرگاه عابران به تکلیف مذکور عمل ننمایند، در صورت تصادف با وسیله نقلیه، راننده مشروط به این که کلیه مقررات را رعایت نموده باشد و قادر به کنترل وسیله نقلیه و جلوگیری از تصادف یا ایجاد خسارت مادی و بدنی نباشد مسئولیتی نخواهد داشت.

عدم مسئولیت راننده مانع استفاده مصدوم یا وارث متوفی از مزایای بیمه نخواهد شد و شرکت بیمه با ارائه قرار منع تعقیب یا حکم برائت راننده ملزم به اجراء تعهدات موضوع بیمه نامه به مصدوم یا ورث متوفی خواهد بود. چنانچه وسیله نقلیه بیمه نباشد، دیه عابر از صندوق موضوع قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث مصوب ۱۳۴۷/۱۰/۲۳ پرداخت می شود. رانندگان نیز موظفند در صورت عبور عابر پیاده از محل های تعیین شده، با فاصله ای که به وسیله خط کشی پشت مسیر ویژه مشخص می گردد توقف کامل کنند. در غیر این صورت برای آنها مبلغ دوپست هزار ریال قبض جرمه صادر می شود.

تبصره- وزارت راه و شهرداری ها مکلفند حسب مورد با هماهنگی راهنمایی و رانندگی محل های عبور عابران پیاده در کلیه معابر برون شهری و درون شهری را با نصب علائم و تجهیزات مشخص نمایند.

ماده ۲۷: راهنمایی و رانندگی موظف است با استفاده از فناوریهای مربوطه و ایجاد پایگاه رایانه ای در سراسر کشور اطلاعات مربوط به وسایل نقلیه موتوری (اعم از شماره پلاک، نوع خودرو، نام و مشخصات مالکان و دارندگان انواع گواهینامه رانندگی - نقل و انتقال و همچنین سوابق تخلفات و تصادفات رانندگی و ارزیابی تأثیر تخلفات رانندگان در ایمنی عبور و مرور) را ثبت و تمهیدات لازم برای امکان استفاده وزارتخانه ها، دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی و سازمان هایی نظیر سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای و شرکت های بیمه از پایگاه رایانه ای مزبور فراهم نماید.

ماده ۲۸: راهنمایی و رانندگی مکلف است امکان دسترسی رانندگان و مالکان به صورت وضعیت وسایل نقلیه را از طریق شبکه های تارنما (وب سایت) یا تلفن گویا فراهم سازد و از طریق پست یا سامانه های (سیستم های) الکترونیکی و مخابراتی سالانه به مالکان وسایل نقلیه صورت وضعیت تخلفات و میزان جرائم وسیله نقلیه متعلق به آنها اعلام نماید.

ماده ۲۹: نقل و انتقال خودرو به موجب سند رسمی انجام می شود، دارندگان وسایل نقلیه مکلفند قبل از هر گونه نقل و انتقال وسایل مذکور در دفاتر اسناد رسمی، ابتدا به ادارات راهنمایی و رانندگی یا مراکز تعیین شده از سوی راهنمایی و رانندگی برای بررسی اصالت وسیله نقلیه، هویت مالک، پرداخت جریمه ها و دیون معوق و تعویض پلاک به نام مالک جدید مراجعه نمایند.

تبصره ۱- نیروی انتظامی می تواند با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، امکان استقرار دفاتر اسناد رسمی را به تعداد کافی در مراکز تعویض پلاک فراهم آورد.

تبصره ۲- آیین نامه نحوه اجرای این ماده و نحوه حضور دوره ای و با رعایت نوبت برای تمامی دفاتر اسناد رسمی در مراکز تعویض پلاک توسط وزارتخانه های دادگستری و کشور و نیروی انتظامی ظرف یک ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۳۰: تعویض قطعات اصلی وسایل نقلیه شامل موتور، شاسی، اتاق و نیز رنگ بدون مجوز راهنمایی و رانندگی ممنوع است، در صورتی که بدون مجوز اقدام به تعویض موارد فوق شود بنا به تشخیص واحد رسیدگی به اعتراضات مندرج در ماده (۵) متخلف ملزم به پرداخت جریمه ۴/۱ تا ۸/۱ (یک چهارم تا یک هشتم) قیمت قطعه و یا رنگ تغییر یافته خواهد شد و در صورت عدم کشف فساد در احراز اصالت قطعه تعویض شده و خودرو نسبت به اصلاح سند اقدام لازم به عمل می آید. چنانچه قطعه تغییر یافته فاقد استانداردهای لازم و مقررات فنی باشد نسبت به اوراق نمودن خودرو اقدام خواهد شد.

ماده ۳۱: شرکتها و مؤسسات حمل و نقل بار و مسافر و رانندگان وسایل نقلیه عمومی در صورت تخلف از ضوابط حمل بار و مسافر و ایمنی عبور و مرور در راه های کشور که در قوانین و مقررات مربوط پیش بینی شده است، راننده وسیله نقلیه توسط مأموران راهنمایی و رانندگی وفق مقررات این قانون جریمه و در موارد حمل بار اضافی یا مسافر در محل بار یا ایراد خسارت به راه، ابنیه و تأسیسات فنی، ضمن متوقف کردن وسیله نقلیه حامل بار، جهت تعیین و پرداخت خسارت وارده حسب مورد به سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای یا شهرداری محل معرفی خواهند شد. در موارد فوق و همچنین در

صورت نقض ایمنی عبور و مرور ادامه حرکت وسیله نقلیه منوط به انطباق وضعیت آن با مقررات مربوط و پرداخت خسارت وارده توسط شرکت یا مؤسسه حمل و نقل یا راننده می باشد.

تبصره ۱- تخلفات شرکتها و مؤسسات حمل و نقل بار و مسافر حسب مورد، توسط سازمان راهداری حمل و نقل جاده ای و یا شهرداری رسیدگی و در مورد تخلفات ایمنی و تصادفات، موضوع توسط کمیسیونی متشکل از نماینده سازمان مزبور و نماینده پلیس راهنمایی و رانندگی و نماینده صنف مربوطه رسیدگی و در صورت احراز تخلف اشخاص مذکور برای بار اول تذکر کتبی و برای بار دوم به بعد متناسب با نوع و تکرار تخلف از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال به ازای هر تخلف جریمه خواهند شد.

در مورد تخلفات منتهی به تصادفات جرحی یا فوتی ناشی از قصور یا تقصیر و یا در صورت تکرار تخلف بیش از سه بار مراجع مذکور مجازند پروانه فعالیت شرکت یا مؤسسه حمل و نقل متخلف را از یک ماه تا یک سال تعلیق و در صورت تکرار برای بار چهارم به طور دائم لغو نمایند. نیروی انتظامی موظف است با اعلام سازمان مذکور نسبت به تعطیلی مؤسسه یا شرکت متخلف اقدام نماید. در صورت اعتراض قاضی مذکور در ماده (۵) این قانون با حضور معترض و حسب مورد نماینده سازمان راهداری یا شهرداری به موضوع رسیدگی و رأی لازم را صادر می نماید رأی صادره قطعی است.

آیین نامه اجرایی موضوع این تبصره و مدت تعطیلی و لغو پروانه فعالیت شرکتهای حمل و نقل توسط وزارت راه و شهرسازی و در قسمت ایمنی با همکاری وزارت کشور (نیروی انتظامی) و وزارت دادگستری تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۲- وجوه حاصل از جریمه های موضوع تبصره (۱) فوق به حساب سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای نزد خزانه داری کل واریز می شود تا جهت ارتقاء ایمنی حمل و نقل جاده ای و راه های روستایی به مصرف برساند.

تبصره ۳- شرکت یا مؤسسه حمل و نقلی که طبق این ماده تعطیل می گردد مکلف است با موافقت مسافر یا صاحب کالا، حمل کالا و مسافری را که قبلاً تعهد کرده، به شرکت ها و مؤسسات دیگر واگذار نماید و الا مسئول خسارت وارده خواهد بود.

ماده ۳۲: شهرداری ها موظفند کلیه فعالیت های مربوط به حمل و نقل کالا و بار و مسافر در محدوده شهرها را در قالب مؤسسات و شرکت های حمل و نقل تعاونی و خصوصی ساماندهی و بر آنها نظارت کنند.

تبصره- اختیارات و وظایف مندرج در ماده (۳۱) این قانون و تبصره های آن در محدوده شهرها بر عهده شهرداری ذی ربط می باشد.

ماده ۳۳: مسئولیت صدور پروانه و نظارت بر اجراء مقررات مربوط به قایقرانی در آبراه ها، دریاچه های داخل شهرها و سواحل دریاها (به استثناء محدوده بنادر) با شهرداری و در خارج از محدوده شهرها بر عهده فرمانداری است و به موجب آیین نامه ای که توسط وزارتخانه های کشور و راه و شهرسازی تنظیم و به تصویب هیأت وزیران می رسد انجام می گیرد.

ماده ۳۴: پس از تصویب این قانون و تدوین آیین نامه ها و دستور العمل های مربوطه کلیه قوانین و مقررات قبلی مربوط به تخلفات راهنمایی و رانندگی لغو می گردد.

ماده ۳۵: قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ با اصلاحات بعدی، لایحه قانونی راجع به مجازات متخلفین از اجراء مقررات طرح جدید ترافیک (مرحله سوم) مصوب ۱۳۵۹/۳/۱۷ شورای انقلاب، قانون تشدید مجازات موتورسیکلت سواران متخلف مصوب ۱۳۵۶/۳/۲۴، لایحه قانونی نحوه نقل و انتقالات و سائل نقلیه موتوری مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۵ شورای انقلاب، مواد (۳۲) و (۵۳) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ با اصلاحات بعدی، قانون استفاده اجباری از کمربند و کلاه ایمنی مصوب ۱۳۷۶/۱۱/۲۶، ماده (۱۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ به استثناء بند (۵) از تاریخ ابلاغ این قانون لغو می گردد.

قانون فوق مشتمل بر سی و پنج ماده و سی دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ هشتم اسفند ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسید.

رییس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

وزیران عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۰ بنا به پیشنهاد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و تأیید وزارت کشور و به استناد تبصره (۶) ماده (۷) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹ - و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت/۳۷۳ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰، آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمودند:

آیین نامه اجرایی ماده (۷) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی

ماده ۱: در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

(الف) قانون: قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹

(ب) ابطال گواهینامه: سلب اعتبار قانونی گواهینامه رانندگی راننده متخلف تا زمان اخذ گواهینامه جدید طبق بند (۳) ماده (۷) قانون.

(پ) تخلفات رانندگی پرخطر: تخلفات رانندگی احصا شده در جدول ذیل ماده (۷) قانون.

(ت) دوره آموزشی: فرآیند آموزش تئوری و عملی رانندگی متناسب با نوع گواهینامه ابطال شده در مراکز آموزشی مجاز.

(ث) نمره منفی: عددی که طبق جدول ذیل ماده (۷) قانون حسب مورد برای رانندگان وسایل نقلیه شخصی یا عمومی منظور و در سابقه گواهینامه آنان ثبت می شود.

(ج) ضبط گواهینامه: اخذ گواهینامه رانندگی و ارسال آن به اداره راهنمایی و رانندگی مربوط و محروم کردن دارنده از مزایای قانونی آن در مدت مقرر.

(چ) قبض جرمه تسلیمی: قبض جرمه ای که توسط مأموران مجاز در قانون پس از رؤیت و تشخیص تخلف و متوقف نمودن وسیله نقلیه با درج مشخصات راننده و وسیله نقلیه و گواهینامه، صادر و به راننده تحویل می شود.

(ح) واحد رسیدگی: واحد قضایی موضوع ماده (۵) قانون.

ماده ۲: به مأموران موضوع ماده (۲) قانون اجازه داده می شود در صورت تشخیص تخلفات رانندگی پرخطر نسبت به متوقف نمودن وسیله نقلیه اقدام و ضمن صدور قبض جرمه تسلیمی، مشخصات وسیله نقلیه و گواهینامه راننده متخلف را ثبت و گزارش تخلفات را به اداره راهنمایی و رانندگی مربوط ارسال کنند. اداره راهنمایی و رانندگی پس از دریافت گزارش مأموران، متناسب با نمرات منفی، به شرح زیر با راننده متخلف رفتار خواهد کرد:

۱- چنانچه متخلف دارای (۳۰) نمره منفی باشد، گواهینامه او به مدت سه ماه ضبط و در پایان مدت مزبور با پرداخت چهار صد هزار (۴۰۰/۰۰۰) ریال جرمه نقدی به نفع خزانه عمومی مسترد می شود.

۲- پس از اعمال مقررات موضوع بند (۱)، چنانچه در اثر ارتکاب تخلفات جدید (۲۵) نمره منفی به

متخلف تعلق گیرد، گواهینامه او به مدت شش ماه ضبط و پس از انقضای مدت مزبور و پرداخت ششصد هزار (۶۰۰/۰۰۰) ریال به نفع خزانه عمومی مسترد می شود.

۳- هر گاه پس از اعمال مقررات بند (۲)، در اثر ارتکاب تخلفات جدید (۲۰) نمره منفی به متخلف تعلق گیرد، گواهینامه او ابطال می گردد و بعد از یک سال می تواند برابر مقررات و پس از طی دوره آموزشی و پرداخت یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال به نفع خزانه عمومی و قبول شدن در آزمون های مربوط، گواهینامه جدید اخذ نماید.

تبصره- به رانندگان وسایل نقلیه حمل بار یا مسافر در معابر برون شهری که مشمول اعمال مقررات ضبط گواهینامه باشند، به منظور رساندن محموله یا مسافر به مقصد، رسید موقت گواهینامه با اعتبار حداکثر سه روزه داده خواهد شد. رانندگی پس از خاتمه اعتبار رسید مذکور به منزله رانندگی بدون گواهینامه است.

ماده ۳: در صورت ثبت تخلف توسط دوربین، اداره راهنمایی و رانندگی مربوط موظف است ضمن ثبت نمره منفی تخلفات پر خطر، مراتب را از طریق پست، ارسال پیامک یا سامانه های الکترونیکی و یا سایر موارد به دارنده وسیله نقلیه اطلاع دهد.

ماده ۴: برای تخلفات ردیف های (۱) تا (۷) جدول موضوع ماده (۷) قانون در هر مرحله از ارتکاب، نمره منفی منظور خواهد شد و برای تخلفات ردیف های (۸) تا (۲۰) جدول یاد شده در صورت ارتکاب، قبض جرمه صادر و در هر بیست و چهار ساعت صرفاً یک بار نمره منفی در سابقه راننده ثبت خواهد شد.

ماده ۵: چنانچه راننده متخلف به مدت شش ماه از زمان ارتکاب آخرین تخلف منجر به نمره منفی در بندهای (۱) و (۲) و یکسال در بند (۳) ماده (۲) این آیین نامه مرتکب هیچ یک از تخلفات رانندگی نشود، کلیه نمره های منفی ناشی از تخلفات ارتكابی گذشته بلااثر خواهد شد و تخلف بعدی وی به عنوان اولین تخلف او محسوب می گردد.

تبصره- مبنای احتساب نمرات منفی مرحله بعدی، تاریخ پایان قانونی ضبط گواهینامه خواهد بود.
ماده ۶: راننده متخلف مکلف است ظرف بیست روز پس از ابلاغ صورت وضعیت مربوط به نمرات منفی، گواهینامه خود را به اداره راهنمایی و رانندگی مربوط تسلیم نماید. در صورت عدم تسلیم در موعد مقرر، راهنمایی و رانندگی پرونده مربوط را به واحد رسیدگی به اعتراضات ارسال و پس از بررسی و عدم وجود عذر موجه علاوه بر جرایم فوق به تناسب، جرایم نقدی بندهای ماده (۳) این آیین نامه تا دو برابر افزایش میابد.

ماده ۷: کسانی که در مدت ضبط گواهینامه مبادرت به رانندگی نمایند به مرجع قضایی معرفی و به مجازات مقرر برای رانندگی بدون گواهینامه محکوم می شوند.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۱ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

وزیران عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۰ بنا به پیشنهاد وزارتخانه های کشور و دادگستری و به استناد بند «د» ماده (۱۰) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹ - و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت/۳۷۳ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰، آیین نامه اجرایی بندهای «الف» و «ب» ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمودند:

آیین نامه اجرایی بندهای «الف» و «ب» ماده (۱۰) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی

ماده ۱: در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

- الف) قانون:** قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹.
- ب) مأموران راهنمایی و رانندگی:** افسران و درجه داران پایور، افسران پیمانی، افسران وظیفه و افسران شاغل در سایر بخشهای نیروی انتظامی، موضوع ماده (۲) قانون.
- پ) نقص فنی مؤثر:** هر نوع نقصان یا تغییر در وضعیت ظاهری، فنی و استاندارد وسیله نقلیه که موجب کاهش ضریب ایمنی در رانندگی و یا افزایش بیش از حد مجاز گازهای آلاینده یا آلودگی بیش از حد مجاز صدا و یا باعث خروج آن از حالت اولیه کارخانه و استاندارد گردد و احتمال ایجاد خطر یا وقوع تصادف را افزایش دهد از قبیل نقص سامانه روشنایی یا تغییر در میزان نور یا رنگ استاندارد چراغ ها، نامیزان بودن چرخ های جلو و فرمان، نقص در سامانه ترمزها، نداشتن آج مناسب در سطح اتکای لاستیک چرخ، نداشتن برف پاک کن و سامانه گرمایشی در مواقع بارندگی و زنجیر چرخ یا لاستیک یخ شکن در مواقع یخبندان، دود کردن وسیله نقلیه، شکستگی شیشه جلو که مانع دید راننده باشد و نقص در تجهیزات ایمنی مانند کمربند و کیسه هوا و سامانه ضد قفل ترمزها.
- ت) مواد مخدر و روانگردان:** موادی که به صورت طبیعی یا صنعتی تولید و مصرف آن توسط راننده موجب بی ارادگی و اختلالات جسمی و روانی راننده حین رانندگی می گردد و مصادیق آن در قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر - مصوب ۱۳۸۹ و نیز قانون مربوط به مواد روانگردان (پسیکوتروپ) - مصوب ۱۳۵۴ احصا شده است.
- ث) حالت مستی و بی ارادگی:** عدم توانایی راننده در هدایت وسیله نقلیه به دلیل استفاده از مسکرات و مواد مخدر و روانگردان.
- ج) ضبط گواهینامه:** اخذ گواهینامه رانندگی و محروم نمودن دارنده آن از مزایای قانونی در مدت مقرر.
- چ) جلوگیری از رانندگی:** ممانعت از ادامه حرکت وسیله نقلیه توسط راننده متخلف تا زمان معرفی راننده مجاز.
- ح) تجهیزات لازم:** وسایلی که با استفاده از آن تشخیص حالت مستی یا مصرف مواد مخدرو

روانگردان توسط مأموران راهنمایی و رانندگی امکان پذیر است.

ماده ۲: مأموران راهنمایی و رانندگی در صورت تشخیص عیب و نقص فنی مؤثر در وسیله نقلیه موظفند نسبت به متوقف کردن آن به منظور رفع نقص به شرح زیر اقدام نمایند:

الف) چنانچه نقص فنی وسیله نقلیه در محل قابل رفع باشد، پس از رفع نقص فنی در محل توسط راننده و تأیید مأمور مربوط، قبض جریمه صادر و حسب مورد ضوابط نمره منفی اعمال و اجازه عبور داده می شود.

ب) در صورتی که نقص فنی قابل رفع در محل نباشد، پلاک وسیله نقلیه فک و با نصب پلاک تعمیری و تعیین زمان جهت رفع نقص به تعمیرگاه اعزام می شود.

پ) در صورتی که وسیله نقلیه معیوب قابل حرکت نباشد، با وسیله نقلیه مناسب تا تعمیرگاه انتقال می یابد.

ماده ۳: در صورت رفع نقص وسیله نقلیه معیوب و تأیید آن توسط کارشناس واحد اعزام کننده، اجازه حرکت به راننده پس از صدور قبض جریمه و حسب مورد اعمال ضوابط نمره منفی، فک پلاک تعمیری و تحویل پلاک وسیله نقلیه صادر می شود.

تبصره - هزینه های مربوط به حمل وسیله نقلیه به تعمیرگاه به عهده راننده یا متصرف قانونی وسیله نقلیه خواهد بود. در صورت ورود خسارت به وسیله نقلیه یا محموله آن در اثر حمل یا نگهداری، مطابق تبصره (۱) ماده (۱۳) قانون عمل خواهد شد.

ماده ۴: مأموران راهنمایی و رانندگی موظفند در صورت تشخیص حالت مستی و بی ارادگی راننده از رانندگی وی جلوگیری و ضمن صدور قبض جریمه به مبلغ دو میلیون (۲/۰۰۰/۰۰۰) ریال و ضبط گواهینامه به مدت شش ماه و ارسال آن به اداره راهنمایی و رانندگی مربوط جهت اعمال نمره منفی، راننده متخلف را به همراه مستندات مربوط به تخلف ارتكابی به واحد انتظامی مربوط جهت سیر مراحل قانونی و اعزام به مرجع قضایی معرفی نمایند. تحویل وسیله نقلیه منوط به دستور مقام قضایی رسیدگی کننده است.

تبصره - تشخیص حالت مستی و بی ارادگی راننده صرفاً با استفاده از تجهیزات تخصصی و توسط مأموران راهنمایی و رانندگی که آموزشهای لازم را برای بکارگیری آنها دیده باشند، انجام می شود.

ماده ۵: چنانچه مأموران راهنمایی و رانندگی حالت مستی و بی ارادگی را در رانندگان وسایل نقلیه عمومی تشخیص دهند، در صورتی که وسیله نقلیه اجازه حرکت داده می شود که از طرف مالک یا مؤسسه مربوط، راننده مجاز جایگزین معرفی شود.

ماده ۶: نیروی انتظامی موظف است ظرف سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، نسبت به تهیه تجهیزات ویژه موضوع تبصره ماده (۴) این آیین نامه و آموزش بکارگیری تجهیزات مذکور توسط مأموران راهنمایی و رانندگی اقدام نماید.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۱ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

معاون اول رئیس جمهور - محمد رضا رحیمی

تصویب نامه در خصوص تعیین جریمه های تخلفات مربوط به حمل و نقل و عبور و مرور در کلیه نقاط کشور و مناطق آزاد تجاری - صنعتی
وزارت کشور - وزارت راه و شهرسازی

وزیران عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۳ بنا به پیشنهاد وزارتخانه های کشور، دادگستری و راه و شهرسازی و به استناد ماده (۲۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹- و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت۳۷۳-ه مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰، تصویب نمودند:

جریمه های تخلفات مربوط به حمل و نقل و عبور و مرور در کلیه نقاط کشور و مناطق آزاد تجاری - صنعتی (در ۱۷۱ ردیف) به شرح جدول پیوست که تایید شده به مهر «دفتر هیئت دولت» است، تعیین می شود. این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۲۱ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

معاون اول رئیس جمهور - محمدرضا رحیمی

ردیف	مبلغ جریمه به ریال			عنوان تخلف رانندگی
	الف	ب	ج	
	کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی	
* ۲۰۰۱	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	هرگونه حرکات نمایشی مانند دور زدن درجا و یا حرکت موتورسیکلت بر روی یک چرخ
* ۲۰۰۲	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	تجاوز از سرعت مجاز (بیش از ۵۰ کیلومتر در ساعت)
* ۲۰۰۳	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	سبقت غیرمجاز در راههای دوطرفه
* ۲۰۰۴	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	عبور از چراغ قرمز راهنمایی و رانندگی

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۰۵*	حرکت بطور ماریج	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۰۶	حرکت با دنده عقب در آزادراهها و بزرگراهها	۱/۰۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰	—
۲۰۰۷**	رانندگی در حالت مستی و مصرف داروهای روان گردان و یا افیونی	۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
۲۰۰۸	تجاوز از سرعت مجاز (بیش از ۳۰ تا ۵۰ کیلومتر در ساعت)	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۰۹	عبور از محل ممنوع (ورود ممنوع)	۵۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۱۰*	تجاوز به چپ از محور راه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۱۱	عبور وسایل نقلیه از پیاده رو	۵۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۱۲	عدم رعایت حق تقدم عبور	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۱۳	دور زدن در محل ممنوع	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۱۴	استفاده از تلفن همراه یا وسایل ارتباطی مشابه در حین رانندگی در سرعت بالای ۶۰ کیلومتر	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰

کد تخلف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری-صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۱۵	نقص فنی موثر یا نقص در سامانه (سیستم) روشنایی در شب	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۱۶	عدم رعایت مقررات ایمنی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۱۷	رانندگی با وسایل نقلیه عمومی بیش از زمان مجاز	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۱۸	عدم رعایت شرایط مندرج در گواهینامه از قبیل استفاده از عینک، سمک یا تجهیزات خاص	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۱۹	عدم توجه به فرمان ایست یا پرچم مراقبین عبور و مرور محصلین یا پلیس مدرسه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۲۰	عدم رعایت مقررات حمل بار	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۲۱	نصب پلاک‌های متفرقه یا تغییر استاندارد پلاک وسیله نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۲۲	مغایرت مشخصات فنی با کارت شناسایی وسیله نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۲۳	در آغوش داشتن اطفال در حین رانندگی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۲۰۲۴	حمل تیر آهن، ورقهای فلزی و امثال آن بدون رعایت شرایط ایمنی و مقررات مربوط	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰

کد تخلف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری-صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۲۵	عدم رعایت مقررات حمل بارهای ترافیکی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۲۶	عدم اقدام به تعویض پلاک به هنگام خرید و فروش وسیله نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۲۰۲۷	هرگونه دخالت و دستکاری در دستگاه سرعت نگار (تاخوگراف) در وسایل نقلیه عمومی	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
*** ۲۰۲۸	نداشتن بیمه نامه شخص ثالث معتبر	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۲۹	توقف دوبله در محل ایستادن ممنوع	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۳۰	عبور کامیون و اتوبوس در خط سرعت بزرگراهها و آزادراههای دارای بیش از دو خط عبور در هر سمت	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	—
۲۰۳۱	حمل مواد سوختی خارج از باک توسط وسایل نقلیه غیرمجاز یا نصب باک غیرمجاز	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۳۲	سوار کردن مسافر یا سرنشین داخل صندوق عقب یا هر قسمت خارجی وسیله نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۳۳	رانندگی با وسیله نقلیه با پلاک غیرمجاز و یا دارای پلاک گذرموقت، ویژه، تعمیری خارج از زمان و مکان تعیین شده و یا پلاک تعویض نشده متعلق به مالک قبلی	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۳۴	حمل مواد محترقه با وسایل نقلیه غیر مجاز	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۳۵	نداشتن مجوز فعالیت راننده و وسیله نقلیه عمومی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۳۶	استفاده از نورافکن یا چراغ دارای نور خیره کننده، چراغهای الوان، اضافی و داشتن نور سفید در عقب و نور قرمز در جلو و وسیله نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۳۷	نصب هرگونه تجهیزات یا اجسام اضافی بر روی بدنه و وسیله نقلیه یا روی چرخها که از سطح بیرونی وسیله نقلیه تجاوز نماید	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۳۸	توقف و سد معبر در سطح یا حریم تقاطعها و میادین یا سطوح شطرنجی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	—
۲۰۳۹	تصادف ناشی از عدم توجه به جلو یا عدم رعایت فاصله طولی و عرضی با وسیله نقلیه جلویی یا جانبی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۴۰	عدم اعلام نشانی محل سکونت جدید مالک وسیله نقلیه در مهلت تعیین شده از تاریخ تغییر محل سکونت به اداره راهنمایی و رانندگی	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۴۱	سبقت از سمت راست وسیله نقلیه دیگر در راههایی که در هر طرف رفت و برگشت فقط یک خط عبوری وجود دارد و یا با استفاده از شانه راه	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۴۲	عدم تجهیز وسایل نقلیه مربوطه یا محل، به علائم هشداردهنده در عملیات اجرایی و عمرانی راهها	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۴۳	سبقت اتوبوس و کامیون در داخل شهر	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	—
۲۰۴۴	توقف در ابتدا و انتهای پیچها، روی پل، داخل تونل و داخل یا حریم تقاطع های راه آهن	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۴۵	نشان دادن مسافر یا سرنشین در سمت چپ راننده	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۴۶	سوار کردن یا سوار شدن و پیاده شدن یا آویزان شدن از وسیله نقلیه در حال حرکت	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۴۷	نداشتن پلاک جلو، عقب یا ناخوانا بودن آن	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۲۰۴۸	روشن نکردن چراغ از هنگام غروب تا طلوع آفتاب و در مواقع لزوم به هر علت	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۴۹	حرکت عمدی به موازات اتومبیل دیگر به نحوی که موجب کندی و انسداد ترافیک شود	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۵۰	حرکت نکردن وسایل نقلیه بین دو خط یا تغییر خط حرکت بدون رعایت مقررات مربوطه در معابر خط کشی شده	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

رد تخلف	مبلغ جریمه به ریال			عنوان تخلف رانندگی
	الف	ب	ج	
	کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی	
۲۰۵۱	۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	—	عبور وسایل نقلیه غیرمجاز از خطوط ویژه
۲۰۵۲	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	نصب و استفاده از تجهیزات سمعی و بصری مانند چراغ گردان، آژیر و امثالهم در خودروهای غیرمجاز یا استفاده از تجهیزات مذکور توسط وسایل نقلیه امدادی خارج از زمان ماموریت (به استثنای خودروهای امدادی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و هلال احمر)
۲۰۵۳	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	عدم رعایت مسیرهای تعیین شده حرکت در معابر منتهی به تقاطعها
۲۰۵۴	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	استفاده از وسایل آتشزا از قبیل اجاق گاز، پیک نیک، بخاری و امثال آن در داخل وسایل نقلیه
۲۰۵۵	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	بازکردن قفل مخصوص وسایل نقلیه که توسط مامورین راهنمایی و رانندگی بسته شده است
۲۰۵۶	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	تجاوز از سرعت مجاز (تا ۳۰ کیلومتر در ساعت)
۲۰۵۷	۴۵۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	عدم بارگیری صحیح و مهار ایمن محمولات

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری-صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۵۸	تخلیه نخاله، زباله، مصالح ساختمانی، فاضلاب و ایجاد هرگونه مانع در مسیر عبور وسایل نقلیه در راهها و حریم آنها	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۲۰۵۹	حمل کود، زباله، نخاله و مصالح ساختمانی و امثال آن بدون حفاظ و پوشش لازم	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۶۰	عدم توجه به فرمان ایست و حرکت پلیس	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۲۰۶۱	حمل بار تجاری توسط وسایل نقلیه عمومی حمل مسافر	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۶۲	توقف در محل ایستادن ممنوع (توقف مطلقاً ممنوع)	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۳	نداشتن گواهی معتبر معاینه فنی وسیله نقلیه	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۴	حمل جنازه با وسایل نقلیه غیرمجاز	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۵	خودداری از کنار بردن وسیله نقلیه قابل حرکت که بعلت تصادف منجر به خسارت یا نقص فنی و یا علل دیگر در سطح سواره‌رو متوقف شده است	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

رد	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۶۶	عدم رعایت فاصله طولی و عرضی کافی قبل، حین و بعد از سبقت	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۷	راه ندادن به وسیله نقلیه پشت سر برای سبقت	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۸	عدم رعایت مقررات در گردشها	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۶۹	نصب هر نوع علائم یا الصاق هر نوع نوشته، آگهی و تصاویر به بدنه خارجی وسایل نقلیه و قسمت درونی وسایل نقلیه عمومی مسافربری بدون داشتن مجوز لازم	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۷۰	حرکت کمتر از سرعت مقرر در صورت نبودن مانع در معابری که حداقل سرعت برای آن تعیین شده است	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۱	توقف وسایل نقلیه عمومی حمل مسافر و بار در خارج از ایستگاههای تعیین شده	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۲	استفاده از تلفن همراه و سایر وسایل ارتباطی مشابه در حین رانندگی در سرعت کمتر از ۶۰ کیلومتر بر ساعت	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۳	پرتاب کردن یا ریختن ضایعات، زباله، اشیاء، آب دهان و بینی و امثالهم از وسیله نقلیه به سطح معابر	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۷۴	قصور در به کار بردن علائم ایمنی، هشداردهنده حسب مورد در جلو، کنار و عقب وسیله نقلیه متوقف در سطح راهها برابر ضوابط مربوطه	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۵	ریختن یا ریزش روغن، بنزین، نفت گاز (گازوئیل) و یا سایر مایعات آلوده و تخریب کننده دیگر در سطح راه	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۶	توقف سایر وسایل نقلیه در ایستگاه وسایل نقلیه عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۷	گردش به چپ یا به راست در محل ممنوع	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۸	توقف وسایل نقلیه در سطح سواره‌رو راهها و محل هایی که شانه کناری وجود دارد	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۷۹	تغییر محل نصب پلاک وسیله نقلیه	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۸۰	نداشتن وسایل ایمنی سالم و متناسب با فصل از قبیل زنجیر چرخ و یا لاستیک یخ شکن و یا نقص فنی برف پاک کن و بخاری	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۸۱	حمل مسافر با وسایل نقلیه شخصی یا غیرمجاز	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۸۲	ورود و تردد وسایل نقلیه غیرمجاز در معابر، محدوده ها و مناطقی که ممنوع اعلام شده است	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—
۲۰۸۳	نداشتن و یا عدم بکارگیری سامانه تهویه مطبوع برای وسایل نقلیه عمومی مسافربری	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۸۴	عدم رعایت مقررات مربوط به تابلوی ایست یا چراغ چشمک زن راهنمایی در تقاطع ها و میدین	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۸۵	توقف دوبله در معابر	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
**** ۲۰۸۶	حرکت با دنده عقب غیر ضروری در راهها	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۸۷	حمل سرنشین توسط وسایل نقلیه کشاورزی و عمرانی	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
۲۰۸۸	توقف وسایل نقلیه در حاشیه راهها برای فروش کالا	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۸۹	نداشتن آج مناسب در سطح اتکای لاستیک یا استفاده از لاستیکهای فرسوده	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۹۰	رانندگی با وسیله نقلیه دودزا	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۹۱	حمل اشیاء کثیف، آلوده و حیوانات یا هرگونه باری که موجب ناراحتی مسافران وسایل نقلیه عمومی می گردد.	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۹۲	عدم استفاده از کلاه ایمنی توسط راننده و سرنشین موتورسیکلت در حین رانندگی	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۹۳	عدم استفاده از کمربند ایمنی توسط راننده یا سرنشینان وسیله نقلیه در حال حرکت (غیر از استثانات قانونی) در آزادراهها، بزرگراهها و جادهها	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۹۴	نداشتن بارنامه یا صورت وضعیت مسافری در وسایل نقلیه عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۹۵	مغایرت مشخصات مسافر یا محموله با صورت وضعیت یا بارنامه صادرشده یا استفاده مکرر از یک بارنامه یا صورت وضعیت	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۹۶	عدم رعایت مسیرهای تعیین شده توسط رانندگان وسایل نقلیه ترانزیت	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۰۹۷	سوارکردن مسافر بدون صدور بلیط در وسایل نقلیه مسافری برای هر نفر	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۰۹۸	سوار کردن سرنشین اضافی به ازای هر نفر در وسایل نقلیه عمومی حمل مسافر در جاده های بین شهری و راههای روستایی	۳۰۰/۰۰۰	—	۱۰۰/۰۰۰
۲۰۹۹	استتکاف از قبول مسافر یا نرساندن مسافر به مقصد توسط رانندگان وسایل نقلیه عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۰	تعمیر یا شستشوی وسیله نقلیه در راههای عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—
۲۱۰۱	هر نوع توقف که منجر به سد معبر و یا اختلال در عبور و مرور گردد	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۲	عبور وسایل نقلیه از بین دستجات نظامی، انتظامی، دانش آموزان یا تشییع کنندگان یا دستجات عزاداری	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۳	عدم توجه به هشدار و علائم وسایل نقلیه امدادی در حال مأموریت	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۴	نداشتن تجهیزات پیش بینی شده در برگ بازبینی فنی سلامت وسایل نقلیه عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۵	آموزش رانندگی در محل های غیرمجاز	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۶	عدم نصب پلاک با ابعاد بزرگ تر در قسمت عقب وسایل نقلیه سنگین باربری و مسافربری	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۱۰۷	توقف وسایل نقلیه در پیاده رو	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۰۸	سوار یا پیاده کردن مسافر در خارج از پایانه های مسافربری یا محلهای مجاز	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	—
۲۱۰۹	استفاده از لاستیک های خارج از استاندارد وسیله نقلیه	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۱۰	همراه نداشتن دفترچه و یا تجهیزات ثبت سرعت و ساعت در وسایل نقلیه عمومی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۱۱	همراه نداشتن گواهینامه رانندگی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۱۲	همراه نداشتن پروانه تاکسیرانی یا اتوبوسرانی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—
۲۱۱۳	انجام سرویس مدارس بدون داشتن مجوز لازم یا با وسایل نقلیه غیر مجاز	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۱۴	استفاده از شیشه دودی به نحوی که راننده و سرنشین قابل تشخیص نباشند	۵۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	—
۲۱۱۵	بیرون آوردن دست و یا هر یک از اعضاء بدن سرنشین از وسیله نقلیه در حال حرکت به جز موارد مندرج در مقررات توسط راننده	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

رد تخلف	مبلغ جریمه به ریال			عنوان تخلف رانندگی
	الف	ب	ج	
	کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی	
۲۱۱۶	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	نداشتن یا نقص چراغهای جلو، عقب، ترمز یا راهنمای وسیله نقلیه و یا تغییر رنگ چراغها
۲۱۱۷	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	عدم الصاق یا نصب علامت ممیزه خودروهای دارای پلاک دولتی بر روی شیشه یا سایر قسمتهای تعیین شده
۲۱۱۸	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	عدم نصب یا عدم استفاده صحیح از تجهیزات الکترونیکی و غیرالکترونیکی مصوب کنترل سرعت و موقعیت وسایل نقلیه
۲۱۱۹	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	بازکردن درب وسیله نقلیه بدون رعایت احتیاط در حال حرکت و حین توقف و یا بازگذاشتن درب وسیله نقلیه در سمت سواره رو
۲۱۲۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	حرکت با نور بالا در مواقعی که باید از نور پایین استفاده شود
۲۱۲۱	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	رانندگی با گواهینامه پس از پایان زمان اعتبار
۲۱۲۲	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	حمل بار غیر متعارف یا اشیاء با وسایل نقلیه غیر باربری به نحوی که قسمتی از آن از اطراف وسیله نقلیه خارج شود.
۲۱۲۳	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—	عدم پرداخت عوارض مقرر در آزاد راهها

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۱۲۴	بوق زدن در محل های ممنوعه یا بوق زدن غیر ضروری و مکرر	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۲۵	تولید صدای نامتعارف یا ناهنجار از بوق های شیپوری، لوله آگزوز، سامانه صوتی یا بلندگوی منصوب در وسایل نقلیه و امثالهم	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۲۶	عبور یا توقف در معابری که از طرف راهنمایی و رانندگی در ساعت معینی ممنوع اعلام می شود.	۲۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	—
۲۱۲۷	سوار کردن اطفال کمتر از ۱۲ سال در صندلی جلو اتومبیل	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۲۸	سوار کردن مسافر با داشتن مسافر قبلی توسط تاکسی های تلفنی، دربست یا آژانس بدون اجازه مسافر قبلی	۲۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	—
۲۱۲۹	خروج غیر مجاز تاکسی از محدوده تعیین شده	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۰	همراه نداشتن بیمه نامه شخص ثالث	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۱	همراه نداشتن برگ توزین در وسایل نقلیه حمل بار	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۲	عدم توجه به علائم هشداردهنده در تقاطع راه با راه آهن	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰

رد تخلف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
	کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی			
	روستاها و راه های روستایی			
۲۱۳۳	همراه نداشتن کارت صحت و سلامت روحی و جسمی راننده وسیله نقلیه عمومی	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۴	استفاده از لاستیک میخدار (یخ شکن) در مواقع غیر ضروری	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۵	حرکت دادن غیر مجاز یا رها نمودن انواع حیوانات در راه ها	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۶	توقف وسایل نقلیه در جهت مخالف حرکت وسایل نقلیه دیگر	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—
۲۱۳۷	عدم رعایت مقررات ویژه عبور وسایل نقلیه کشاورزی و راه سازی در راهها	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۸	عدم استفاده یا استفاده غلط از علائم با دست یا چراغ راهنمای وسیله نقلیه در مواقع لزوم	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۳۹	پوشاندن تمام یا قسمتی از چراغهای جلو یا عقب وسیله نقلیه که باعث کاهش، تغییر یا شدت نور شود	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۴۰	عبور یا توقف وسایل نقلیه باربری سنگین (ظرفیت ناخالص ۶/۵ تن به بالا) و اتوبوسهای برون شهری در معابر شهری در ساعات غیر مجاز	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۱۴۱	حرکت در پوشش یا تعقیب وسایل نقلیه امدادی	۳۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—
۲۱۴۲	عدم استفاده از علائم هشداردهنده وسایل نقلیه طویل، عمرانی، راهسازی و کشاورزی در راهها	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۴۳	توقف در محل ممنوع (پارک ممنوع)	۲۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۴۴	نداشتن تجهیزات و علائم مصوب برای خودروهای تاکسی، آژانس و سرویس مدارس	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—
۲۱۴۵	نداشتن تجهیزات و علائم شناسایی و احتیاط در وسایل نقلیه مخصوص آموزش رانندگی	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰
۲۱۴۶	خاموش بودن چراغ داخل وسایل نقلیه عمومی مسافربری در شب	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۴۷	نصب آینه های غیرمجاز در داخل و خارج وسایل نقلیه مسافربری	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۴۸	حمل و در آغوش گرفتن حیوانات و یا سرگرم شدن با آنها در حین رانندگی	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	—
۲۱۴۹	همراه نداشتن کارت شناسایی وسیله نقلیه	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰

رد تخلف	مبلغ جریمه به ریال			عنوان تخلف رانندگی
	الف	ب	ج	
	کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی	
۲۱۵۰	۴۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	سوار و پیاده کردن مسافر یا سرنشین در محل های غیرمجاز یا به نحوی که موجب اختلال در عبور و مرور گردد
۲۱۵۱	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—	توقف وسایل نقلیه غیرمجاز در ایستگاه بارگیری و تخلیه بار
۲۱۵۲	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	عدم رعایت تقدم عبور عابر یا تجاوز یا توقف وسایل نقلیه در گذرگاه عابر پیاده
۲۱۵۳	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	توقف وسیله نقلیه با موتور روشن بدون حضور راننده در راهها
۲۱۵۴	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	خوردن، آشامیدن و استعمال دخانیات و امثال آن حین رانندگی
۲۱۵۵	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	عبور از روی لوله آب آتش نشانی در راهها
۲۱۵۶	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰	باز گذاشتن درب صندوق عقب وسیله نقلیه در حال حرکت، نصب یا قراردادن هر شیء که مانع دید عقب یا جلو راننده یا پلاک وسیله نقلیه شود
۲۱۵۷	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—	سوار کردن سرنشین اضافی به ازای هر نفر در وسایل نقلیه عمومی حمل مسافر در شهر و حومه

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
۲۱۵۸	نداشتن برچسب عوارض سالیانه شهرداری	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰	—
۲۱۵۹	پارک کردن تاکسی بدون حضور راننده در ایستگاههای تاکسی	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	—
۲۱۶۰	عدم استفاده از کمربند ایمنی توسط راننده یا سرنشینان وسیله نقلیه در حال حرکت (غیر از استثنائات قانونی) در معابر شهری و روستایی	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۱	عدم توقف در مواجه شدن با خودروهای سرویس مدارس بهنگام سوار و پیاده نمودن دانش آموزان	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۲	سوار کردن سرنشین اضافه بر ظرفیت مجاز به ازای هر نفر در وسایل نقلیه شخصی	۱۵۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۳	همراه نداشتن گواهی یا برچسب معتبر معاینه فنی	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۴	حمل سرنشین اضافی با موتورسیکلت به ازای هر نفر	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۵	عدم توجه به اخطار و تذکر پلیس	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۶۶	عدم استفاده از تاکسیمتر	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰

ردیف	عنوان تخلف رانندگی	مبلغ جریمه به ریال		
		الف	ب	ج
		کلان شهرها، مراکز استانها، جاده های بین شهری و مناطق آزاد تجاری صنعتی	سایر شهرها	روستاها و راه های روستایی
۲۱۶۷	دست گرفتن موتورسیکلت سوار، دوچرخه سوار، اسکیت سوار، اسکوتر و نظایر آن بوسیله نقلیه در حال حرکت.	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۲۱۶۸	یدک کشی یا حمل بار غیر متعارف به وسیله موتورسیکلت یا دوچرخه	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲۱۶۹	حرکت دادن وسایل نقلیه دارای چرخ فلزی در راهها	۵۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰
۲۱۷۰	نداشتن تجهیزات ایمنی از قبیل زنگ یا بوق، ترمز، چراغ یا چراغ عقب و نورتاب دوچرخه پایي	۵۰/۰۰۰	۵۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰
۲۱۷۱	عبور عابر پیاده از محلهای غیر مجاز سواره رو و همچنین از طول راههایی که دارای پیاده رو است	۳۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰

*: به استناد بند «د» ماده (۱۰) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی در صورت ارتکاب همزمان دو فقره تخلفات موضوع ردیف های (۱)، (۲)، (۳)، (۴)، (۵) و (۱۰) این جدول که با یک ستاره مشخص شده است علاوه بر صدور قبض جریمه، وسیله نقلیه به مدت ۷۲ ساعت توقیف می شود.

**: به استناد بند «ب» ماده (۱۰) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی ارتکاب تخلف ردیف (۷) این جدول که با دو ستاره مشخص شده علاوه بر صدور قبض جریمه موجب ضبط گواهینامه به مدت شش ماه و معرفی راننده به مرجع قضایی خواهد شد.

***: علاوه بر جریمه مذکور، وسیله نقلیه مطابق قانون بیمه تا ارایه بیمه نامه توقیف می شود.

****: در آزاد راه ها و بزرگراه ها مطابق ردیف (۶) این جدول اقدام خواهد شد.

بخش دوم

آیین نامه راهنمایی و رانندگی

فصل اول - تعریف ها

ماده ۱: اصطلاحاتی که در این آیین نامه، دستورالعمل ها و پیوست های مربوط به کار رفته اند، دارای معانی مشروح زیر می باشند:

۱- آزاد راه: آزاد راه به راهی گفته می شود که حداقل دارای دو اتومبیل رو و یک خط شانه حداقل به عرض سه متر برای هر طرف رفت و برگشت بوده و دو طرف آن به نحوی محصور بوده و در تمام طول آزاد راه از هم کاملاً مجزا باشد و ارتباط آنها با هم تنها به وسیله راه های فرعی که از زیر یا بالای آزاد راه عبور کند تأمین شود و هیچ راه دیگری آن را قطع نکند.

۲- ابطال گواهی نامه: سلب اعتبار قانونی گواهی نامه رانندگی.

۳- اتومبیل: هر نوع خودرو که لااقل دارای دو چرخ در جلو و دو چرخ دیگر در عقب بوده و برای حمل بار یا انسان به کار رود.

۴- اتومبیل آموزشی: خودرویی است که برای آموزش رانندگی اختصاص داده شده و باید دارای دو پدال کلاچ و پدال ترمز، دو آئینه، تابلوی ویژه روی سقف و علائم مشخص روی بدنه و متعلق و یا تحت پوشش یکی از آموزشگاه های مجاز آموزش رانندگی باشد.

۵- اتومبیل مدارس: خودرویی جمعی است که برای رفت و آمد دانش آموزان مدارس اختصاص داده شده است و دارای رنگ و علائم مشخص کننده می باشد.

۶- ارتفاع چراغ فاصله مرکز چراغ خودرو بدون بار یا مسافر تا کف راه.

۷- اعتبار برگ معاینه فنی: زمان درج شده در متن برگ معاینه فنی وسیله نقلیه است.

۸- اوراق کردن وسیله نقلیه: عبارت است از جدا کردن قطعات اصلی وسیله نقلیه، امحای شماره های شناسایی (در مورد شاسی به صورت برش) و بریدن سقف یا ستون های اتاق و یا پرس اتاق آن و فک و اخذ پلاک ها و ابطال اسناد مربوط.

۹- ایستادن: ایست وسیله نقلیه در زمان کوتاه.

۱۰- ایستادن ممنوع (توقف مطلقاً ممنوع): ایست وسیله نقلیه برای هر مدت ممنوع است.

۱۱- بارکش: هر نوع خودرویی که برای حمل بار ساخته شده است و دارای انواع زیر است:

الف) کامیون: وسیله نقلیه موتوری باری که قسمت بارگیر آن به صورت پیوسته به کشنده متصل است. کامیون ها به طور کلی با وضعیت حداقل دو محور وجود داشته و ظرفیت حمل ۶ تن بار و بیشتر دارند.

الف - ۱) کامیون اتاق دار: کامیونی که حداکثر ارتفاع دیواره مقاوم اتاق بار آن از کف اتاق ۱/۵ متر باشد.

الف - ۲) کامیون لبه دار: کامیونی که حداکثر ارتفاع دیواره مقاوم اتاق بار آن از کف اتاق ۸۰ سانتیمتر باشد.

الف-۳) کامیون تیغه دار: کامیونی که قسمت بار آن به وسیله تیغه ای طولی به دو نیمه مساوی تقسیم شده باشد.

الف-۴) کامیون کفی: کامیونی که قسمت بار آن دیواره نداشته باشد.

الف-۵) کامیون سقف دار (مسقف): کامیونی که قسمت بار آن به صورت محفظه سرپوشیده ساخته شده است.

الف-۶) کامیون یخچال دار: کامیون سقف داری که قسمت بار آن دارای تجهیزات سرد کننده باشد.

الف-۷) کامیون تانکر (باری مخزنی): کامیونی که قسمت بار آن به صورت مخزن بسته و برای حمل انواع مایعات ساخته شده است.

الف-۸) کامیون بونکر: کامیونی که قسمت بار آن به صورت مخزن بسته و برای حمل انواع جامدات شکل پذیر (فله) ساخته شده است.

الف-۹) کامیون مخلوط کن (میکسر): کامیونی که قسمت بار آن به صورت مخزن بسته و دارای دستگاه مخلوط کن باشد.

الف-۱۰) کامیون کمپرسی: کامیون اتاق داری که تخلیه بار آن به وسیله دستگاه کمپرس انجام می شود.

الف-۱۱) کامیونت: به دو صورت زیر وجود دارد:

۱-۱۱) خودروی ون باربری: وسیله نقلیه موتوری باری است که اتاق راننده و اتاق بار به صورت دو محفظه جداگانه و بر روی یک شاسی باشد و مجموع وزن وسیله نقلیه و ظرفیت حمل بار آن از ۳/۵ تن تا کمتر از ۵ تن است.

۲-۱۱) لوری: وسیله نقلیه موتوری باری است که اتاق راننده و اتاق بار به صورت دو محفظه جداگانه و بر روی یک شاسی باشد و مجموع وزن وسیله نقلیه و ظرفیت حمل بار آن از ۵ تن تا کمتر از ۶ تن است.

الف-۱۲) کشنده: وسیله نقلیه ایست که یدک و یا نیمه یدک را به دنبال خود کشیده و به حرکت در می آورد.

الف-۱۳) وانت دوکابین: وسیله نقلیه موتوری دو منظوره که اتاق راننده و سرنشینان و اتاق بار به صورت دو محفظه جداگانه باشد و برای حمل بار و اشخاص به کار می رود.

الف-۱۴) وانت یک کابین: وسیله نقلیه موتوری که اتاق راننده و اتاق بار به صورت دو محفظه جداگانه و بر روی یک شاسی باشد و برای حمل بار ساخته شده و مجموع وزن خودرو و ظرفیت حمل بار آن کمتر از ۳/۵ تن است.

ب) تریلر (یدک): عبارت از وسیله نقلیه است که با یک وسیله نقلیه موتوری کشیده می شود.

پ) نیمه تریلر (نیمه یدک): عبارت از یدکی است که به یک وسیله نقلیه دیگر به طوری متصل می گردد که بخشی از وزن بار آن به وسیله کامیون یا کامیون های کشنده حمل می شود.

۱-۲) برگ یا برچسب معاینه فنی: گواهی انجام معاینه فنی که از سوی ستادهای معاینه فنی خودرو

یا مراکز فنی مجاز صادر و برگه به درخواست کننده تحویل و برچسب به سمت راست شیشه جلو الصاق می گردد.

۱۳- بزرگراه: راهی است که حداقل دارای دو خط عبور در هر طرف بوده و ترافیک دو طرف آن به وسیله موانع فیزیکی از هم جدا شده باشد و به طور معمول دارای تقاطع های غیر هم سطح است. بزرگراه می تواند تعداد معدودی تقاطع همسطح کنترل شده داشته باشد.

۱۴- پلاک: قطعه فلزی است با ابعاد، طرح و رنگ های زمینه مختلف که شماره روی آن حک می شود و انواع آن عبارتند از: شخصی، دولتی، عمومی، سیاسی، سرویس، کنسولی، نظامی - انتظامی، تعمیری، گذر موقت، بین المللی، ترانزیت، کشاورزی - عمرانی و ویژه.

۱۵- پلاک غیر مجاز: پلاک های غیر مجاز عبارتند از:

الف) پلاکی که به موجب آگهی قبلی پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، که از این پس در این آیین نامه به اختصار راهنمایی و رانندگی گفته می شود، باید تجدید گردد.

ب) پلاکی که در کشور خارجی روی وسیله نقلیه نصب شده و پس از ورود به ایران با وجود سپری شدن مدت اعتبار آن تعویض نشده باشد.

پ) پلاک بین المللی که برای مسافرت با اتومبیل به خارج از کشور از سوی راهنمایی و رانندگی صادر و به اتومبیل های پلاک داخلی داده می شود و استفاده از آن در کشور ممنوع است.

ت) پلاکی که اشخاص در ارقام و مشخصات اولیه آن تغییر ایجاد کنند و یا پلاک وسیله نقلیه دیگری به یک وسیله نقلیه الصاق گردد و یا برای آن پلاک تقلبی به کار برده شود.

ث) پلاک دست ساز و دست نوشته ای که بدون مجوز راهنمایی و رانندگی به کار برده می شود. ج) پلاک خودرویی که با اعلام مراجع صلاحیت دار فرسوده اعلام می شود.

۱۶- پلیس راه: واحد هایی از راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که نظارت و کنترل بر اجرای قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در جاده های کشور دارند.

۱۷- پلیس مدرسه: دانش آموز آموزش دیده ای که با لباس ویژه و تجهیزات تعیین شده از طرف مسئولین مدرسه برای عبور ایمن دانش آموزان از عرض سواره رو راه ها مأمور می گردد.

۱۸- پیاده: شخصی غیر سوار که بدون استفاده از هیچ نوع وسیله نقلیه موتوری یا غیر موتوری حرکت می نماید و یا مبادرت به جابه جایی کالسکه، چرخ دستی، جامه دان، سبدهای چرخ دار و مانند آن می نماید.

۱۹- پیاده رو: بخشی جدا شده از خیابان که در امتداد آن واقع شده و برای عبور و مرور پیادگان اختصاص یافته است.

۲۰- پیچ (قوس افقی): انحراف مستقیم راه در سطح افق.

۲۱- ترافیک (شد آمد): آمد و شد وسایل نقلیه و اشخاص و حیوانات در راه ها.

۲۲- تراموا (قطار خیابانی): قطاری شهری است که به طور معمول در خطوط ریلی واقع در سطح

سواره رو وسایل نقلیه دیگر حرکت می نماید.

۲۳- **تقاطع:** محدوده ای است که در آن دو یا چند مسیر به صورت همسطح یا غیر همسطح با یکدیگر تلاقی می کنند.

۲۴- **توقف:** ایست وسیله نقلیه در زمان طولانی بدون حضور راننده.

۲۵- **توقف سنج (پارکومتر):** دستگاهی است که با انداختن سکه یا پرداخت حق توقف، استفاده از کارت های اعتباری یا روش های دیگر، اجازه توقف را در زمان معین به خودرو می دهد.

۲۶- **توقف ممنوع (پارکینگ ممنوع):** توقف وسیله نقلیه ممنوع است، جز برای سوار و پیاده کردن، مشروط به استقرار راننده در پشت فرمان.

۲۷- **توقیف گواهی نامه رانندگی:** اخذ و ضبط گواهی نامه رانندگی و محروم نمودن موقت دارنده از مزایای قانونی آن.

۲۸- **جاده:** راه خارج از شهر برای عبور و مرور.

۲۹- **جاده اصلی:** راهی است که در برخورد با راه دیگر به طور معمول عریض تر است و با نصب علائم راهنمایی و رانندگی، اصلی تلقی می گردد.

۳۰- **جاده خصوصی:** راهی که اشخاص یا مؤسسات برای کاربرد شخصی ساخته اند و استفاده دیگران از آن منوط به اجازه مالک است.

۳۱- **جاده فرعی:** راهی که از راه اصلی منشعب شده و یا به آن می پیوندد و به طور معمول کم عرض تر است و با نصب علائم راهنمایی و رانندگی، فرعی تلقی می شود.

۳۲- **چراغ توقف (چراغ ترمز):** عبارت از چراغ هایی است که هنگام به کار بردن ترمز پایی برای کاهش سرعت یا توقف به کار می رود تا توجه لازم را به استفاده کنندگان از راه در پشت سر وسیله نقلیه بدهد.

۳۳- **چراغ جانبی جلو (چراغ های کوچک جلو):** عبارت از چراغ هایی است که حضور وسیله نقلیه و عرض آن را از سمت جلو نشان می دهد.

۳۴- **چراغ جانبی عقب (چراغ های کوچک عقب):** عبارت از چراغ هایی است که حضور وسیله نقلیه و عرض آن را از سمت عقب نشان می دهد.

۳۵- **چراغ جانبی وسایل نقلیه طویل:** عبارت از چراغ هایی است که در امتداد طول وسایل نقلیه طویل به کار می رود تا رانندگان وسایل نقلیه دیگر قادر به تشخیص طول آن شوند. این چراغ ها برای هر دو طرف در نظر گرفته شده و در قسمت عقب قرمز رنگ و در قسمت جلو زرد رنگ می باشند و در حدود هر ۳ متر از طول وسیله نقلیه نصب می شوند.

۳۶- **چراغ دنده عقب:** عبارت از چراغی است که راننده وسیله نقلیه به کار می برد تا راه را به طرف عقب وسیله نقلیه روشن کرده و به این ترتیب به دیگر استفاده کنندگان از راه اخطار نماید که وسیله نقلیه در حال راندن به عقب بوده و یا می خواهد به عقب براند.

۳۷- **چراغ رانندگی (نوربالا):** عبارتست از چراغ هایی که جلوی وسیله نقلیه را تا فاصله دور

- روشن می کند.
- ۳۸- **چراغ راهنما:** عبارت از چراغی است که راننده وسیله نقلیه به کار می برد تا به دیگر استفاده کنندگان از راه اخطار نماید که راننده قصد تغییر جهت به راست و یا چپ، گردش و یا توقف را دارد.
- ۳۹- **چراغ عبور (نور پایین):** عبارتست از چراغ هایی که جلو وسیله نقلیه را در فاصله نزدیک روشن می کند و موجب خیره شدن چشم یا ناراحتی رانندگانی که از طرف مقابل می آیند و دیگر استفاده کنندگان از راه نخواهد شد.
- ۴۰- **چراغ مه:** عبارت از چراغی است که در اتومبیل نصب شده و برای بهتر دیدن راه در هنگام مه و برف و باران سیل آسا و گرد و غبار و مانند آن به کار می رود.
- ۴۱- **چرخ فلزی:** چرخي است که محل تماس آن با سطح زمین فلزی باشد.
- ۴۲- **حریم تقاطع:** محدوده ای است در تقاطع راه ها که به منظور سهولت حرکت و ایمنی تردد اختصاص می یابد.
- ۴۳- **حق تقدم عبور:** اولویت حق عبور وسیله نقلیه ای نسبت به وسایل نقلیه دیگر یا نسبت به پیادگان و بالعکس.
- ۴۴- **خط ایست:** خط کشی عرضی است که در ورودی تقاطع و به منظور تعیین مرز توقف وسایل نقلیه پیش از گذرگاه پیاده بر سطح راه ترسیم می شود.
- ۴۵- **خط تغییر سرعت:** نوعی خط عبور که خودروهای ورودی به مسیر اصلی یا خروجی از آن می توانند در طول آن، سرعت خود را برای همگرایی و یا واگرایی با جریان ترافیک افزایش یا کاهش دهند.
- ۴۶- **خط عبور:** بخشی از سواره رو است که در طول مسیر، به عبور یک ستون وسیله نقلیه اختصاص یافته و با خط کشی حدود آن مشخص می گردد. یک راه میتواند در هر جهت یک یا چند خط عبور داشته که این خط های عبور از سمت راست به چپ از شماره یک به بالا شماره گذاری می شوند.
- ۴۷- **خط عبور دو چرخه:** عبارتست از مسیر ویژه دوچرخه در سطح معابر که با تابلو، خط کشی و یا رنگ حدود آن مشخص می گردد.
- ۴۸- **خط کمکی:** خط عبوری است که به منظور تغییر سرعت، انجام حرکات گردش و یا افزایش ظرفیت راه، در کنار خط عبور ایجاد می شود.
- ۴۹- **خط ویژه:** مسیری است که به وسیله خط کشی با رنگ متفاوت از خطوط دیگر و یا علائم و یا موانعی از بقیه مسیرها مشخص گردیده و برای عبور و مرور یک یا چند نوع وسیله نقلیه اختصاص دارد.
- ۵۰- **خم (قوس عمودی):** انحراف مسیر مستقیم راه در سطح قائم.
- ۵۱- **خودرو:** هر نوع وسیله نقلیه قابل حرکت در راه ها که نیروی محرکه آن از موتور باشد، به استثنای وسایل نقلیه ریل رو و عبارتند از:

الف) سواری: خودرویی است که برای حمل انسان ساخته شده و ظرفیت آن با راننده حداکثر ۶ نفر است.

ب) سواری استیشن (سفری): نوعی خودرو سواری است که فضای بار با فضای سرنشین یکسره باشد و ظرفیت آن با راننده حداقل ۷ و حداکثر ۹ نفر است.

پ) سواری کار: اتومبیلی است دو دیفرانسیل کمک دار با اتاق جدا از شاسی یا اتومبیلی که ظرفیت آن با راننده بین ۱۰ تا ۱۵ نفر باشد.

ت) اتوبوس: هر نوع وسیله نقلیه موتوری مسافربری که ظرفیت آن با راننده و کمک راننده ۲۷ نفر یا بیشتر باشد.

ث) اتوبوس برقی: اتوبوسی که نیروی محرکه آن به وسیله باتری یا نیروی برق تأمین می شود.

ج) اتوبوس دو طبقه: وسیله نقلیه موتوری مسافربری که قسمت حمل مسافر آن در دو طبقه جداگانه روی هم و با یک سازه مشترک بوده و ظرفیت آن با راننده حداقل ۲۷ نفر است.

چ) مینی بوس: خودروی مسافربری است که ظرفیت آن با راننده بین ۱۶ تا ۲۶ نفر می باشد.

ح) تراکتور: نوعی خودرو است که برای کارهای کشاورزی، صنعتی و عمرانی مانند شخم زدن، حفاری، بارگیری و کشیدن دنباله بند و غیره به کار می رود.

۵۲- خیابان: راه عبور و مرور در محل سکونت و فعالیت مردم که عرض آن بیش از ۶ متر باشد.

۵۳- خیابان اصلی: راهی است که در برخورد با راه های دیگر عرض سواره روی آن بیشتر است و یا با نصب علائم راهنمایی و رانندگی، اصلی تلقی شده و در غیر این صورت در سمت راست راه دیگر قرار دارد.

۵۴- خیابان فرعی: راهی است که در برخورد با راه های دیگر، عرض سواره روی آن کمتر است و یا با نصب علائم راهنمایی و رانندگی، فرعی تلقی شده و در غیر این صورت در سمت چپ راه دیگر قرار گرفته باشد.

۵۵- دستگاه تهویه: به دستگاه هایی اعم از پنکه، کولر و یا بخاری گفته می شود که هوای درون وسیله نقلیه را جا به جا و یا دمای آن را کاهش یا افزایش دهد.

۵۶- راننده: کسی که هدایت وسیله نقلیه موتوری و غیر موتوری و همچنین حرکت دادن حیوانات را به صورت واحد یا گله و رمه بر عهده داشته باشد.

۵۷- راه: عبارتست از تمامی سطح خیابان، جاده، کوچه و کلیه معابری که برای عبور و مرور عموم اختصاص داده می شود.

۵۸- راه آهن: ریل های آهنی موازی ثابتی که قطار و وسایل نقلیه ریلی دیگر بر روی آن حرکت می کنند.

۵۹- راه عمومی: به راه هایی گفته می شود که برای عبور و مرور عموم مورد استفاده قرار می گیرد.

۶۰- روز: از طلوع تا غروب آفتاب.

۶۱- سازنده وسایل نقلیه: شخص یا مؤسسه یا کارخانه ای که وسایل نقلیه ای را که مطابق آیین نامه

- باید شماره گذاری شود می سازد، یا قطعات ساخته شده آنها را سوار (مونتاز) می نماید.
- ۶۲- **ستاد معاینه فنی:** تشکیلات متمرکز برای برنامه ریزی، هدایت، نظارت و کنترل فعالیت مراکز فنی معاینه خودرو و مراکز معاینه فنی مجاز که از سوی شهرداری ها و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای ایجاد می گردد.
- ۶۳- **سطح روشن:** در مورد چراغ ها عبارت از سطح قابل دیدی است که نور از آن منتشر می شود و در مورد منعکس کننده نور عبارت از سطح قابل دیدی است که نور را منعکس می کند.
- ۶۴- **شانه راه:** بخشی از بدنه راه است که در دو طرف خط های عبور رفت و برگشت قرار داشته و برای توقف اضطراری وسایل نقلیه به کار می رود.
- ۶۵- **شب:** از غروب تا طلوع آفتاب.
- ۶۶- **شماره وسیله نقلیه:** عدد یک یا چند رقمی و حروفی که از طرف راهنمایی و رانندگی روی پلاک های ویژه منقوش و در عقب و جلوی وسیله نقلیه نصب می شود.
- ۶۷- **شناسنامه خودرو:** سندی است که مشخصات خودرو، مالک و نشانی کامل محل سکونت وی و تاریخ انتقالات و تغییرات انجام شده از سوی راهنمایی و رانندگی در آن درج و به آخرین مالک تسلیم می گردد.
- ۶۸- **شیب (سربالایی - سرازیری):** تغییر تدریجی ارتفاع سطح تمام شده راه در امتداد طولی مسیر.
- ۶۹- **ظرفیت وسیله نقلیه:** وزن بار یا تعداد مسافری که از طرف کارخانه سازنده با تأیید وزارت صنایع و معادن برای وسیله نقلیه تعیین گردیده است.
- ۷۰- **علامت:** هر نوع علامت عمودی و افقی مانند تابلو، چراغ راهنمایی و رانندگی، خط کشی، نوشته و ترسیم و همچنین تجهیزات هدایت کننده، سوت و حرکت دست و غیره که به وسیله مقامات صلاحیت دار برای کنترل و تنظیم عبور و مرور تعیین و به کار برده می شود.
- ۷۱- **قطار شهری:** نوعی وسیله حمل و نقل عمومی است که در شهرها و حومه به جابه جایی مسافر پرداخته و به طور معمول با چرخ های فلزی بر روی ریل حرکت می کند.
- ۷۲- **قطعات و قسمت های اصلی:** کلیه قسمت های اساسی وسیله نقلیه شامل محور، موتور، شاسی، اتاق و رنگ که تعویض آنها باعث تغییر مشخصات اساسی وسیله نقلیه می گردد.
- ۷۳- **کارت پارک:** کارت یا برگه ای است که با پرداخت پول تهیه می گردد و به وسیله آن اجازه توقف در مکان و زمان معین به خودرو داده می شود.
- ۷۴- **کارت شناسایی خودرو:** کارتی که مشخصات مالک و وسیله نقلیه شماره گذاری شده در آن ثبت و از سوی راهنمایی و رانندگی صادر و به مالک وسیله نقلیه تسلیم می گردد.
- ۷۵- **کاروان:** کاروان یا خانه سیار وسیله نقلیه غیر موتوری است که برای سکونت و یا کار استفاده شده و عرض آن از ۲/۶ متر و طول آن از ۱۲ متر بیشتر نباشد.
- ۷۶- **کلاه ایمنی:** کلاهی است که راننده و سرنشین موتورسیکلت ها آن را برای محافظت سر خود در برابر ضربات احتمالی ناشی از بروز سوانح به کار می برند.

۷۷- **کمر بند ایمنی:** تسمه ای که نیم تنه بالای راننده و هر یک از سرنشینان را تحت کنترل و مهار ایمن خود قرار می دهد تا در هنگام ضرورت، همچون کاهش ناگهانی سرعت یا توقف آنی خودرو که ممکن است ناشی از ترمز یا برخورد با جسم دیگر یا حوادث دیگر باشد، مانع از جدا شدن سرنشینان و راننده از صندلی خود و اصابت به شیشه جلو یا دیگر قسمت های درونی و یا پرتاب شدن به بیرون خودرو شود و حداقل دارای دو نقطه اتکا باشد.

۷۸- **کوچه:** راهی در مناطق مسکونی که عرض آن حداکثر ۶ متر باشد.

۷۹- **گذرگاه پیاده:** گذرگاهی در تقاطع راه ها، امتداد پیاده روها، سواره روها، روگذرها یا زیر گذرها یا هر محل دیگری از سواره رو که به وسیله خط کشی یا میخکوبی یا علائم دیگر، برای عبور پیادگان اختصاص داده شده است.

۸۰- **گواهی نامه بین المللی رانندگی:** گواهی نامه ای است که به اعتبار گواهی نامه داخلی طبق مفاد قانون الحاق ایران به کنوانسیون عبور و مرور در جاده ها و کنوانسیون مربوط به علائم راه ها- مصوب ۱۳۵۴ - توسط راهنمایی و رانندگی صادر می گردد و مدت اعتبار آن یک سال می باشد.
تبصره: کانون جهانگردی و اتومبیلرانی جمهوری اسلامی ایران بر اساس مفاد کنوانسیون های بین المللی ۱۹۴۹ و ۱۹۶۸ حمل و نقل جاده ای و حسب عرف بین المللی و مقررات حاکم بر تمامی کشورهای عضو سازمان بین المللی جهانگردی (AIT) و فدراسیون بین المللی اتومبیلرانی (FIA) وظیفه ترجمه و تبدیل گواهینامه های رانندگی معتبر صادر شده توسط نیروی انتظامی و سایر اسناد و مدارک مربوط را بر عهده دارد^۱.

۸۱- **گواهی نامه رانندگی (پروانه رانندگی):** اجازه نامه برای رانندگی وسایل نقلیه که از طرف راهنمایی و رانندگی به نام افراد صادر می شود.

۸۲- **مجوز رانندگی با وسایل نقلیه عمومی:** اعم است از پروانه تاکسیرانی، بهره برداری، کارت و یا دفترچه کار (برگ فعالیت) که از طرف مراجع صلاحیت دار به نام اشخاص صادر و اجازه رانندگی با وسایل نقلیه عمومی را به آنان می دهد.

۸۳- **مراجع صلاحیت دار:** وزارتخانه، سازمان، نهاد و دیگر دستگاه های مسئول که به موجب قانون و یا تصویب هیئت وزیران در موردی خاص وظایف و مسئولیت هایی به عهده آنها گذاشته شده است.

۸۴- **مراکز فنی مجاز:** مراکزی که به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی با رعایت ضوابط و مقررات ستاد معاینه فنی وابسته به شهرداری و یا سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای، حسب مورد برای انجام معاینه فنی وسایل نقلیه درون شهری و برون شهری ایجاد می گردد.

۸۵- **راه های شریانی درجه یک:** معابری هستند که در طراحی و بهره برداری از آنها به جابه جایی وسایل نقلیه موتوری برتری داده می شود. این معابر ارتباط با راه های برون شهری را تأمین می نمایند. راه های شریانی درجه یک بر اساس نحوه کنترل دسترسی تقاطع ها به دو گروه آزاد راه و بزرگراه تقسیم می گردند که ضوابط اجرایی آنها را شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور

۱. مصوب ۱۳۸۴/۶/۳۰ هیأت وزیران

تعیین می نماید.

۸۶- **راه های شریانی درجه دو:** معابری هستند که در طراحی و بهره برداری از آنها به جابه جایی و دسترسی و وسایل نقلیه موتوری برتری داده می شود. برای رعایت این برتری حرکت پیادگان از عرض خیابان کنترل می شود. راه های شریانی درجه دو شبکه اصلی راه های شهری را تشکیل می دهند که ضوابط اجرایی آنها را شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور تعیین می نماید و عبارتند از: **الف) شریانی اصلی:** راهی است که ارتباط بین خیابان های جمع و پخش کننده و بزرگراه ها را برقرار می کند. در این معابر فاصله های بین تقاطع ها نسبت به بزرگراه ها کمتر است.

ب) شریانی فرعی (خیابان جمع و پخش کننده): راهی است که ارتباط بین خیابان های محلی و خیابان های شریانی اصلی را برقرار می کنند. در این خیابان ها محل عبور عابران پیاده از عرض خیابان باید مشخص باشد.

۸۷- **راه های محلی:** راه هایی هستند که در طراحی و بهره برداری از آنها نیازهای وسایل نقلیه و عابران پیاده، با اهمیت یکسان در نظر گرفته می شود و ارتباط بین کوچه ها و خیابان های شریانی فرعی را برقرار می کنند.

۸۸- **معاینه فنی:** بازدید ظاهری و آزمایش های فنی برای تشخیص اصالت خودرو و سنجش میزان سلامت فنی، ایمنی و زیست محیطی وسیله نقلیه.

۸۹- **منطقه ممنوعه:** منطقه و محلی که آمد و شد وسایل نقلیه در آنها به وسیله علائم خاص و یا اعلام قبلی مراجع صلاحیت دار ممنوع شده باشد.

۹۰- **منعکس کننده نور:** عبارت از بازتاب کننده ای است که حضور وسیله نقلیه را از طریق انعکاس نوری که از چراغ وسیله نقلیه دیگر به آن تابیده می شود و یا از طریق انعکاس نور محیط، اعلام می دارد.

۹۱- **مواد خطرناک:** هر نوع مواد رادیو اکتیو، منفجره، محترقه، مایعات و جامدات آتش زا یا سمی و یا اسیدی، گازهای فشرده، زباله ویژه و فاضلاب و مانند آن.

۹۲- **موتورسیکلت:** وسیله نقلیه ای برای حمل انسان که دارای دو یا سه چرخ با اتاقک پهلو (سایده کار) یا بدون آن و مجهز به یک موتور محرکه باشد.

۹۳- **موتورسیکلت گازی (موتورگازی):** موتورسیکلتی است که هم دارای موتور و هم دارای ادوات پایی برای راندن باشد.

۹۴- **نقص فنی:** هر نوع نقصان یا تغییر در وضعیت ظاهری و فنی وسیله نقلیه که موجب کاهش ضریب ایمنی در راندگی و یا افزایش بیش از حد مجاز گازهای آلاینده هوا و یا آلودگی بیش از حد مجاز صدا گردد.

۹۵- **واحد انتظامی:** منظور واحد های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که به صورت پاسگاه ها و کلانتری ها در نقاط مختلف کشور مستقر هستند.

۹۶- **وزن با بار:** وزن وسیله نقلیه به اضافه وزن بار آن.

- ۹۷- وزن بارگیری شده: عبارت است از مجموع وزن مسافران و کارکنان و محمولات.
- ۹۸- وزن بدون بار: عبارت است از وزن وسیله نقلیه بدون راننده و مسافر و بار ولی با مخزن پر از سوخت و با ابزار و آلاتی که به طور معمول وسیله نقلیه همراه دارد.
- ۹۹- وسیله نقلیه: وسایل موتوری و غیر موتوری و موتورسیکلت که برای جابجایی انسان و کالا در راه به کار می رود.
- ۱۰۰- وسیله نقلیه امدادی: وسیله ویژه خدمات انتظامی، ترافیکی، پزشکی، آتش نشانی و امداد اضطراری آب، برق و گاز که به وسیله راهنمایی و رانندگی تعیین و با علائم ویژه مشخص می شود.
- ۱۰۱- وسیله نقلیه طویل (Long vehicle): وسیله نقلیه ای است که طول آن بیش از ۱۲/۵ متر باشد.
- ۱۰۲- وسیله نقلیه عمرانی: وسیله نقلیه موتوری است که ویژه انجام کارهای فنی، عمرانی و مانند آن می باشد و شامل بلدوزر، گریدر، غلتک، اسکرپپر (زمین تراش) و غیره است.
- ۱۰۳- وسیله نقلیه غیر موتوری: هر نوع وسیله نقلیه ای که نیروی محرکه آن از موتور نباشد.
- ۱۰۴- وسیله نقلیه فوق سنگین: انواع خودرو و ادوات مربوط است که توانایی حمل محمولات وزین با وزن ناخالص بالاتر از ۴۰ تن و حجیم با ابعاد مازاد بر اندازه های زیر را داشته باشد:
- طول ۱۶/۵ متر، عرض ۲/۶ متر و ارتفاع ۴/۵ متر.
- ۱۰۵- وسیله نقلیه کشاورزی: به وسایل نقلیه موتوری گفته می شود که علاوه بر حمل و نقل خود، ادوات دیگر و دنباله بندهای کشاورزی را نیز جا به جا نموده و یا از نیروی محرکه تولیدی آنها برای انجام عملیات مختلف کشاورزی استفاده می شود و شامل انواع تراکتور، کمباین، تیلر و ماشین های خود کششی دیگر در بخش کشاورزی است.
- ۱۰۶- وسیله نقلیه مرکب: عبارت است از چند وسیله نقلیه متصل به هم که به عنوان واحد در راه حرکت کنند.
- ۱۰۷- وسیله نقلیه مفصل دار: وسیله نقلیه ای است که شامل یک کشنده و یا وسیله نقلیه موتوری و یک نیمه یدک متصل به آن باشد که با بار یا محفظه حمل مسافر دارای عرض حداکثر ۲/۶ متر، طول حداکثر ۱۸/۳۵ متر، ارتفاع حداکثر ۴/۵ متر و وزن حداکثر ۴۰ تن است.
- ۱۰۸- وسیله نقلیه موتوری: هر نوع وسیله نقلیه ای که دارای حداقل یک چرخ در جلو و دو چرخ در عقب بوده و دارای موتور و سامانه انتقال قدرت است و برای حمل بار یا انسان به کار می رود که به آن خودرو نیز گفته می شود.

فصل دوم - شماره گذاری

ماده ۲: هر وسیله نقلیه موتوری و غیر موتوری و یدک متصل که در راه ها حرکت می کند و همچنین وسایل نقلیه موتوری ویژه کشاورزی، صنعتی و عمرانی باید دارای شماره باشند. رانندگی با

وسایل نقلیه ای که شماره یا پلاک نداشته یا دارای شماره و یا پلاک غیر مجاز باشند، ممنوع است، مگر این که پیش تر مجوز حرکت از راهنمایی و رانندگی دریافت کرده و همراه داشته باشند. مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه از تردد خودروهای متخلف از این ماده، تا انجام شماره گذاری جلوگیری به عمل خواهند آورد.

تبصره ۱- تا زمانی که انجام عملیات شماره گذاری وسایل نقلیه کشاورزی، صنعتی و عمرانی به طور کامل از سوی راهنمایی و رانندگی صورت نپذیرفته است و پس از آن، تردد این وسایل بر اساس دستور العملی که به تأیید وزارتخانه های کشور و راه و شهر سازی می رسد، انجام خواهد شد.

تبصره ۲- خودروها و موتورسیکلت ها و دوچرخه های ساخت داخل و وارداتی از نظر ایمنی و کیفیت باید استانداردهای مصوب مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران را دارا باشند و به علاوه از نظر آلودگی های زیست محیطی، استانداردهای مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست را رعایت نموده باشند.

تبصره ۳- تشخیص انواع وسایل نقلیه غیر موتوری که باید شماره گذاری شوند با راهنمایی و رانندگی است، مگر در مواردی که قانون خاصی وجود داشته باشد.

ماده ۳: مالک وسیله نقلیه موضوع ماده قبل مکلف است خود و یا به وسیله نماینده قانونی خود، با مراجعه به نزدیکترین واحد شماره گذاری یا مرکزی که به همین منظور تعیین و اعلام می گردد، مدارک لازم را ارائه نماید. واحد شماره گذاری پس از بررسی آنها، اقدام به تخصیص پلاک به شخص و تحویل آن می نماید. نصب پلاک با نظارت نماینده راهنمایی و رانندگی صورت می پذیرد. چگونگی انجام شماره گذاری شامل مدارک مورد نیاز و خدمات پس از شماره گذاری و عوارض و مالیات مصوب و مانند آنها در دستورالعمل مربوط از سوی راهنمایی و رانندگی مشخص و اعلام خواهد شد.

تبصره ۱- انواع پلاک ها و ابعاد و رنگ های آنها برای وسایل نقلیه مختلف در دستورالعمل یاد شده مشخص می گردد.

تبصره ۲- هر گاه اشخاص دیگری در مالکیت وسیله نقلیه شریک بوده و یا نسبت به آن حق عینی داشته باشند، نام و نشانی دقیق آنان نیز باید در درخواست قید شود.

ماده ۴: در موارد زیر راهنمایی و رانندگی از انجام عمل شماره گذاری خودداری می نماید:
الف) در صورتی که مفاد تبصره (۲) ماده (۲) رعایت نشده باشد و یا اصالت وسیله نقلیه هنگام بازدید به وسیله مأموران مربوط تأیید نگردد.

ب) چنانچه مشخصات وسیله نقلیه با آنچه در اسناد مربوط ذکر شده مطابقت نداشته باشد.

پ) اگر تخصیص شماره به نام مالک به دلایل قانونی ممنوع باشد.

ت) چنانچه وسیله نقلیه، علائم و تجهیزات پیش بینی شده در این آیین نامه را نداشته باشد.

ث) هر گاه حقوق دولتی و عوارضی که به طور قانونی به وسیله نقلیه تعلق گرفته پرداخت نشده

باشد.

ج) در صورت نداشتن برگ معاینه فنی به استثنای وسایل نقلیه ای که از تاریخ ساخت آنها دو سال سپری نشده است.

ماده ۵: به هنگام نقل و انتقال مالکیت، اوراق شدن و یا از بین رفتن وسیله نقلیه، پلاک ها در واحد شماره گذاری یا مراکز مجاز از روی وسیله نقلیه فک و نزد راهنمایی و رانندگی نگهداری می شود. **تبصره-** در صورت خرید خودرو، صاحب پلاک ها یا نماینده قانونی وی باید برای دریافت مجوز نصب پلاک بر روی وسیله نقلیه خریداری شده به واحد شماره گذاری یا مراکز مجاز مراجعه نماید.

ماده ۶: اشخاص حقیقی یا حقوقی دارنده پلاک، مکلفند پس از گذشت حداکثر ده روز از زمان تغییر محل اقامت یا فعالیت، نشانی و کد پستی خود را به طور کتبی به نزدیکترین واحد شماره گذاری اعلام نمایند. مسئولیت های قانونی مربوط به اطلاع ندادن تغییر محل اقامت یا مرکز فعالیت به عهده مالک یا نماینده قانونی وی خواهد بود.

ماده ۷: در صورتی که وسیله نقلیه از سوی مراجع صلاحیت دار توقیف، تملیک، ضبط یا مصادره شود، باید مراتب حداکثر ظرف پانزده روز از سوی مرجع مربوط و یا منتقل الیه یا نماینده قانونی وی به واحد شماره گذاری محل اعلام گردد.

ماده ۸: چنانچه پلاک به نام شخص حقوقی باشد، مدیر مربوط مکلف است حداکثر ظرف ۴۸ ساعت پس از تاریخ درج آگهی انحلال در روزنامه، مراتب را به نزدیکترین واحد شماره گذاری به طور کتبی اعلام نماید.

ماده ۹: در صورت فوت یا محجور شدن مالک وسیله نقلیه، بر حسب مورد، نماینده قانونی وراثت با ارائه گواهی تسلیم دادخواست حصر وراثت به دادگاه، و یا وصی و یا قیم مکلف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ فوت یا حجر به نزدیکترین واحد شماره گذاری برای اعلام استفاده کننده مجاز از وسیله نقلیه مراجعه نماید.

ماده ۱۰: اشخاص مندرج در مواد (۸ و ۹) فوق مکلفند حداکثر ظرف مدت شش ماه، برای معرفی مالک و یا متصرف قانونی جدید وسیله نقلیه، به منظور تغییر مالکیت و ثبت آن به راهنمایی و رانندگی مراجعه نمایند. مراجعه نکردن در مهلت مقرر و سپری شدن مدت یاد شده موجب خواهد شد پلاک های وسیله نقلیه از درجه اعتبار ساقط و غیر مجاز تلقی شود.

ماده ۱۱: سازمان ثبت احوال کشور موظف است از طریق شبکه رایانه ای، اطلاعات فوت شدگان را حداکثر ظرف مدت یک هفته از تاریخ فوت در اختیار راهنمایی و رانندگی محل قرار دهد.

ماده ۱۲: نصب پلاک بر روی وسیله نقلیه به طریق زیر انجام می گیرد:
الف) برای وسایل نقلیه سه چرخ یا بیشتر با وزن خالی بیش از ۴۰۰ کیلوگرم، یک پلاک در جلو و پلاک دیگر در عقب آن نصب می شود.

ب) بر روی وسایل نقلیه دو چرخ تنها یک پلاک، آن هم در عقب وسیله نقلیه نصب می گردد.

پ) بر روی یدک ها و نیمه یدک ها یک پلاک در عقب نصب می گردد.

ت) پلاک یا پلاک‌ها باید در محل تعیین شده نصب شوند.

ماده ۱۳: به همراه یک زوج پلاک، پلاک سوم وسیله نقلیه نیز به صورت برجسب از سوی راهنمایی و رانندگی یا اشخاص مورد تأیید او صادر و بر روی شیشه جلو یا عقب وسیله نقلیه نصب می‌گردد. این برجسب دارای اطلاعات شماره پلاک، تاریخ سپری شدن اعتبار پلاک، کد واحد شماره گذاری و شماره شناسایی وسیله نقلیه (Vehicle Identification Number - Vin) می‌باشد. پلاک سوم با هر بار تمدید اعتبار پلاک، نقل و انتقال مالکیت و تعویض قطعات اصلی و رنگ وسیله نقلیه با اطلاعات جدید تولید و جایگزین پلاک سوم پیشین خواهد شد. زمان اجرای این ماده را راهنمایی و رانندگی تعیین می‌نماید.

ماده ۱۴: در صورت مفقود شدن و یا سرقت پلاک، شماره پلاک یاد شده از فهرست پلاک‌های فعال خارج و در فهرست پلاک‌های سرقتی و مفقود شده قرار داده خواهد شد. تخصیص پلاک جدید به مالک وسیله نقلیه پس از سیر مراحل موضوع دستورالعمل ماده (۳) این آیین‌نامه صورت خواهد گرفت.

تبصره- برای پلاکی که زایل می‌شود، بنا به درخواست مالک و با مراجعه به واحد شماره گذاری بر اساس دستورالعمل یاد شده پلاک جدید صادر می‌شود.

ماده ۱۵: راهنمایی و رانندگی پس از تخصیص شماره پلاک به مالک وسیله نقلیه و ورود اطلاعات مالک (شماره ملی) و وسیله نقلیه به سامانه، کارت مشخصات و شناسنامه مالکیت وسیله نقلیه را صادر و بر حسب مورد، به نشانی (کد پستی) مالک ارسال و یا به وی تسلیم می‌نماید.

ماده ۱۶: هرگاه پلاک، کارت مشخصات یا شناسنامه مالکیت وسیله نقلیه مفقود و یا از بین برود مالک یا نماینده قانونی وی مکلف است مراتب را حداکثر ظرف (۴۸) ساعت به واحد شماره گذاری راهنمایی و رانندگی و یا مراکز مجاز اعلام کند و اقدام به دریافت پلاک جدید، کارت مشخصات یا شناسنامه مالکیت المثنی نماید.

ماده ۱۷: سازندگان و فروشندگان وسایل نقلیه موتوری موظفند به منظور عرضه و انتقال وسایل نقلیه از محلی به محل دیگر یا برای انجام آزمایش فنی وسیله نقلیه بدون انجام تشریفات شماره گذاری از راهنمایی و رانندگی پلاک ویژه دریافت نمایند. دستورالعمل مربوط به مدت اعتبار و همچنین نحوه استفاده از پلاک ویژه و چگونگی ارائه اطلاعات مورد نیاز از سوی راهنمایی و رانندگی تعیین و اعلام می‌گردد.

ماده ۱۸: راهنمایی و رانندگی می‌تواند پلاک ویژه تحویلی به سازندگان یا فروشندگان وسایل نقلیه را، به علت نداشتن نیاز به استفاده یا استفاده برخلاف مقررات پس بگیرد.

ماده ۱۹: کلیه کارخانجات سازنده و مونتاژ خودرو و موتورسیکلت مکلفند تولیدات خود را پیش از عرضه به بازار و فروش به اشخاص، با نظارت و برابر دستورالعمل اعلامی راهنمایی و رانندگی شماره گذاری نمایند.

ماده ۲۰: هنگام نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه، متعلمین یا قائم مقام قانونی آنها ابتدا درخواست

خود را به راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی یا مراکز مجاز تعیین شده ارایه می نمایند تا پس از احراز اصالت خودرو و تطبیق مدارک آنها، نسبت به فک پلاک منصوبه بر روی خودروی مورد معامله و اختصاص پلاک جدید و صدور شناسنامه جدید و ثبت تغییرات مزبور در نظام رایانه ای راهنمایی و رانندگی اقدام گردد. سپس مراتب به طور کتبی توسط راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی یا مراکز مجاز تعیین شده به دفتر اسناد رسمی جهت تنظیم سند رسمی انتقال، منعکس می گردد. کارت خودرو از سوی راهنمایی و رانندگی بعد از تأیید مراتب تنظیم سند در دفترخانه اسناد رسمی که به وسیله پست سفارشی یا رایانه ای به سیستم راهنمایی و رانندگی منعکس می شود، به خریدار تحویل می گردد. گواهی راهنمایی و رانندگی و شناسنامه صادره تا دو ماه اعتبار دارد و در خلال مدت مذکور متعملین یا قائم مقام قانونی آنها موظفند برای ثبت معامله و درج آن در ذیل شناسنامه (محل مخصوص) به دفتر اسناد رسمی مراجعه نمایند.

تبصره- شرایط و نحوه احراز صلاحیت مراکز مجاز موضوع این فصل و نحوه نظارت بر آنها به موجب دستور العملی خواهد بود که با پیشنهاد راهنمایی و رانندگی به تصویب وزیر کشور می رسد.

ماده ۲۱: مالک وسیله نقلیه چنانچه قصد تغییر رنگ یا تعویض هر یک از قطعات اصلی وسیله نقلیه شامل موتور، شاسی و اتاق را داشته باشد باید پیش تر مجوز لازم را از واحد شماره گذاری راهنمایی و رانندگی دریافت نماید.

تبصره- وسایل نقلیه عمومی باری و مسافری مسئول مقررات مربوط می باشند.

ماده ۲۲: تعویض قطعات اصلی و همچنین تغییر رنگ وسایل نقلیه وارداتی پیش از شماره گذاری نیز منوط به دریافت مجوز کتبی از واحدهای شماره گذاری می باشد.

ماده ۲۳: در صورت سرقت، مفقود شدن و یا اگر به هر علتی وسیله نقلیه ای مورد تصرف غیر قانونی قرار گیرد، مالک و یا نماینده قانونی وی مکلف است بلافاصله مراتب را به نزدیکترین واحد انتظامی اعلام نماید.

ماده ۲۴: هر گاه پلاک به اشتباه بر روی وسیله نقلیه نصب شده باشد، راهنمایی و رانندگی موظف است پلاک مالک وسیله نقلیه را اخذ و پس از رفع اشتباه پلاک را بازگرداند.

ماده ۲۵: هر شخص حقیقی یا حقوقی می تواند به تعداد وسایل نقلیه ملکی خود مطابق ماده (۳) پلاک دریافت نماید. نقل و انتقال هر یک از وسایل نقلیه تابع مقررات این آیین نامه خواهد بود.

فصل سوم - گواهی نامه رانندگی

ماده ۲۶: هر کس بخواهد با هر نوع وسیله نقلیه موتوری زمینی رانندگی نماید باید گواهی نامه متناسب رانندگی با آن وسیله نقلیه را دارا باشد با متخلفان برابر قوانین و مقررات رفتار می شود.

ماده ۲۷: انواع گواهی نامه های رانندگی به شرح جدول پیوست شماره (۱) و توضیحات آن است، که با شرایط زیر از سوی راهنمایی و رانندگی صادر می شود:

الف) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه موتورسیکلت گازی یا موتور گازی (گواهی

نامه الف - ۱)

- ۱- حداقل سن ۱۵ سال تمام.
  - ۲- ارائه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
  - ۳- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با موتورگازی.
- ب) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه موتورسیکلت های با حجم موتور تا ۲۰۰ سی سی (گواهی نامه الف - ۲)
- ۱- حداقل سن ۱۷ سال تمام.
  - ۲- ارائه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
  - ۳- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با موتورسیکلت مربوط.
- پ) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه موتورسیکلت های با حجم موتور بالای ۲۰۰ سی سی و سه چرخ با وزن تا ۴۰۰ کیلوگرم (گواهی نامه الف - ۳)
- ۱- حداقل سن ۱۸ سال تمام.
  - ۲- ارائه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
  - ۳- دارا بودن گواهی نامه موتورسیکلت تا ۲۰۰ سی سی حجم موتور (الف - ۲) که حداقل یک سال تمام از تاریخ صدور آن گذشته باشد.
  - ۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.
- ت) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه (گواهی نامه ب - ۱)
- ۱- حداقل سن ۱۸ سال تمام.
  - ۲- ارائه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
  - ۳- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط، این نوع گواهی نامه برای درخواست کنندگان در اولین مرحله با اعتبار موقت یک ساله صادر می شود و در مدت یاد شده دارنده آن مکلف به رعایت محدودیت ها و شرایط ویژه ای می باشد که در صورت رعایت آنها و رعایت مقررات این آیین نامه و مرتکب نشدن تخلف به گواهی نامه رانندگی با اعتبار موضوع تبصره (۶) این ماده تبدیل خواهد شد. شرایط و ضوابط مربوط به رانندگی با گواهی نامه موقت و نحوه تبدیل آن، به موجب دستور العملی است که به پیشنهاد راهنمایی و رانندگی و تصویب وزیر کشور، مشخص و اعلام می گردد.
- ث) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه (ب - ۲)
- ۱- حداقل سن ۲۱ سال تمام.
  - ۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهی نامه رانندگی (ب - ۱).
  - ۳- ارائه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
  - ۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.
- ج) شرایط شرکت در آزمایش و صدور گواهی نامه (پ - ۱)

۱- حداقل سن ۲۳ سال تمام.

۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهی نامه رانندگی (ب - ۱).

۳- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.

ج) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه (پ - ۲)

۱- حداقل سن ۲۳ سال تمام.

۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهی نامه رانندگی (ب - ۲).

۳- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی با وسیله نقلیه مربوط.

ح) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه (ت - ۱)

۱- حداقل سن ۲۵ سال تمام.

۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهی نامه رانندگی (پ - ۱).

۳- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی با وسیله نقلیه مربوط.

خ) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه (ت - ۲)

۱- حداقل سن ۲۵ سال تمام.

۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهی نامه رانندگی (پ - ۲).

۳- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۴- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.

د) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه رانندگی ویژه وسایل نقلیه سبک عمرانی و

کشاورزی

۱- حداقل سن ۱۸ سال تمام.

۲- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۳- قبول شدن در آزمون های آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.

ذ) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهی نامه رانندگی ویژه وسایل نقلیه سنگین عمرانی و

کشاورزی و وسایل نقلیه فوق سنگین

۱- حداقل سن ۲۳ سال تمام.

۲- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

۳- قبول شدن در آزمون های آیین نامه رانندگی و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.

در گواهی نامه های رانندگی ویژه، نوع وسیله نقلیه ای که دارنده می تواند با آن رانندگی کند، قید

می شود. برای رانندگی با وسایل نقلیه ویژه ای که سرعت آنها از ۳۰ کیلومتر در ساعت تجاوز می

کند، در شهرها و راه های عمومی، علاوه بر داشتن گواهی نامه ویژه، داشتن گواهی نامه (پ - ۱)

نیز ضروری است.

تبصره ۱- در کلیه موارد بالا علاوه بر رعایت شرایط تعیین شده، ارایه گواهی طی دوره آموزش آیین نامه و مقررات راهنمایی و رانندگی و همچنین ارایه گواهی طی دوره کسب مهارت عملی رانندگی، از آموزشگاه های رانندگی مجاز الزامی می باشد.

درخواست کنندگان یا دارندگان گواهی نامه های (ب، پ و ت) که خواستار رانندگی با وسیله نقلیه دارای یدک هستند، باید آموزش های لازم را کسب نمایند. برای وسایل نقلیه ویژه با توجه به کاربری مربوط، ارایه گواهی کسب مهارت عملکرد ویژه از مراکز مجاز یاد شده الزامی است.

تبصره ۲- راهنمایی و رانندگی می تواند در صورت لزوم آزمایش مجدد مقررات راهنمایی و رانندگی را پیش از انجام آزمون مهارت عملی از درخواست کنندگان به عمل آورد.

تبصره ۳- مراجع انجام معاینات پزشکی و همچنین ضوابط احراز سلامت جسمی و روانی درخواست کنندگان و هر گونه تغییر در آن به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه های کشور، راه و شهرسازی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و راهنمایی و رانندگی تعیین می گردد. (پیوست شماره ۲).

تبصره ۴- در کلیه موارد بالا آیین نامه و مقررات راهنمایی و رانندگی به صورت نوشتاری و یا رایانه ای انجام می گیرد.

تبصره ۵- مدت اعتبار انواع گواهینامه رانندگی پنج سال است و پس از پایان اعتبار آن و در صورت احراز سلامت جسمی و روانی، برای دوره های پنج ساله تمدید می گردد. برای افرادی که سن آنها بیش از ۷۰ سال تمام باشد، لازم است سلامت جسمی و روانی هر دو سال بررسی و احراز گردد.

تبصره ۶- جهت شرکت در آزمایش های موضوع بندهای (الف - الی - ذ) در مورد کسانی که به سن مشمولیت رسیده اند ارائه مدارک دال بر رسیدگی به وضع شمولیت و تسلیم فتوکپی مدرک یاد شده جهت پیوست نمودن به پرونده متقاضی ضروری می باشد.^۱

ماده ۲۸: وضعیت ظاهری درخواست کننده (نقص عضو) با گواهی سلامت جسمی و روانی صادره از مراکز پزشکی مجاز تعیین شده به وسیله افسران کارشناس تطبیق داده می شود و در صورت وجود مغایرت موضوع به کمیسیون پزشکی نیروی انتظامی ارجاع می گردد.

ماده ۲۹: درخواست کننده هر نوع گواهی نامه رانندگی باید مدارکی را که از طرف راهنمایی و رانندگی اعلام می شود به مراجع آگهی شده ارائه کند.

ماده ۳۰: مندرجات گواهی نامه رانندگی شامل نوع و یا پایه و گروه گواهی نامه رانندگی، مدت اعتبار، مشخصات راننده (کد ملی)، نام واحد صادر کننده، امضای صادر کننده، شماره مسلسل، تاریخ و شماره صدور، عکس درخواست کننده، مهر واحد صدور و مشخصات ضروری دیگر می باشد.

ماده ۳۱: هر گاه درخواست کننده گواهی نامه رانندگی در آزمایش های مربوط موفق گردد، گواهی نامه رانندگی پس از رویت مدارک لازم صادر و به او تسلیم خواهد شد. دارنده گواهی نامه موظف است ظرف یک ماه پیش از پایان مهلت مقرر، برای تمدید مدت اعتبار یا تعویض آن به گواهی نامه

۱. اصلاحی مورخ ۸۵/۵/۲۲ به موجب تصویب نامه شماره ۵۸۱۲۰/ت/۳۵۵۷۵-هـ

معادل به راهنمایی و رانندگی مراجعه نماید. راهنمایی و رانندگی هنگام تمدید یا تعویض گواهی نامه، ضمن دریافت گواهی سلامت جسمی و روانی از درخواست کننده، می تواند آزمون های لازم را از وی به عمل آورد. مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه هنگام کنترل گواهی نامه رانندگان موظفند در صورتی که تاریخ اعتبار آن سپری شده باشد، گواهی نامه رانندگی را با ارائه رسید اخذ و پس از اعمال قانون، گواهی نامه یاد شده را برای تمدید و یا تجدید به اداره مربوط ارسال نمایند. دارنده گواهی نامه موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه با مراجعه به واحد مربوط برای دریافت گواهی نامه رانندگی جدید اقدام نماید.

تبصره ۱- رانندگان گواهی نامه پایه بالاتر در گروه مربوط، می توانند رانندگی وسایل نقلیه موضوع گواهی نامه های پایه پایین تر، به جز پایه (الف)، را انجام دهند.

تبصره ۲- دستور العمل نحوه زمان بندی و ضوابط چگونگی انجام آزمون ها، تمدید اعتبار، تجدید آزمون در صورت مردود شدن درخواست کننده و نحوه و میزان عوارض و مالیات مصوب قابل دریافت و نظایر آن از سوی راهنمایی و رانندگی تهیه و به اطلاع عموم رسانده می شود.

ماده ۳۲: در صورتی که دارنده گواهی نامه بخواهد برای دریافت گواهی نامه از انواع دیگر اقدام نماید، موظف است در آزمون های مربوط شرکت کند. پس از قبول شدن چنانچه گواهی نامه قبلی پیش نیاز گواهی نامه مورد درخواست باشد، از درخواست کننده اخذ و گواهی نامه جدید صادر و به وی تحویل می گردد.

ماده ۳۳: رانندگی با هر نوع تاکسی و وسایل نقلیه عمومی در شهرها و وسایل نقلیه عمومی جاده ای، علاوه بر گواهی نامه رانندگی متناسب، حسب مورد، نیازمند داشتن مجوز از شهرداری و یا دفترچه کار یا برگ فعالیت صادره از سوی وزارت راه و شهرسازی می باشد.

ماده ۳۴: در صورتی که گواهی نامه رانندگی مفقود شود یا از بین برود، دارنده آن می تواند درخواست صدور المثنی نماید. پس از احراز درستی ادعای درخواست کننده، با دریافت مدارک لازم و گواهی سلامت جسمی و روانی درخواست کننده گواهی نامه المثنی صادر و به وی تسلیم می گردد.^۱

ماده ۳۵: رانندگان گواهی نامه های معتبر خارجی (اعم از ایرانیان یا خارجیان) می توانند تا شش ماه پس از ورود در ایران رانندگی نمایند. ولی در صورت تمایل به ادامه رانندگی در ایران باید پیش از سپری شدن مدت یاد شده گواهی نامه خارجی خود را به گواهی نامه ایرانی تبدیل نمایند.

تبصره - رانندگان گواهی نامه رانندگی کشورهای غیر از متعهدین کنوانسیون های ۱۹۶۸ وین (قانون الحاق ایران به کنوانسیون عبور و مرور در جاده ها و کنوانسیون مربوط به علائم راهها - مصوب ۱۳۵۴)، باید ترجمه معتبر گواهی نامه را همراه داشته باشند.

ماده ۳۶: تبدیل گواهی نامه های رانندگی معتبر صادر شده از کشورهای خارجی، که گواهی نامه صادره از ایران در قلمرو سرزمینی آنان برای رانندگی معتبر محسوب می شود و یا آن کشور از متعهدین کنوانسیون های ۱۹۶۸ وین راجع به مقررات عبور و مرور در راه ها و علائم راه ها به شمار

۱. اصلاحی مورخ ۸۵/۵/۲۲ به موجب تصویب نامه شماره ۵۸۱۲۰/ت/۳۵۵۷۵-هـ

می آید، با رؤیت اصل گواهی نامه خارجی و با احراز سلامت جسمی و روانی درخواست کننده صورت پذیرد. در موارد دیگر تبدیل گواهی نامه رانندگی با تأیید وزارت کشور صورت می پذیرد.

ماده ۳۷: مأموران سیاسی و کنسولی و اعضای سازمان های بین المللی می توانند برای تبدیل گواهی نامه های خود مدرک مندرج در ماده (۳۵) را از طریق وزارت امور خارجه به راهنمایی و رانندگی ارسال دارند.

ماده ۳۸: صدور گواهی نامه مجدد برای کسانی که گواهی نامه رانندگی آنان اخذ و یا توقیف شده باشد ممنوع است و در صورت صادر شدن از درجه اعتبار ساقط می باشد و به وسیله راهنمایی و رانندگی اخذ و ابطال خواهد شد.

ماده ۳۹: راهنمایی و رانندگی موظف است در صورتی که گواهی نامه رانندگی اشتباه یا ناقص صادر شده باشد از دارنده آن اخذ و پس از رفع اشتباه و نقص، گواهی نامه صحیح را صادر و به وی بازگرداند.

ماده ۴۰: هر گاه دارنده گواهی نامه یکی از شرایط پزشکی موضوع تبصره (۳) ماده (۲۷) را از دست بدهد، موظف است حداکثر ظرف یک ماه به راهنمایی و رانندگی مراجعه نماید. راهنمایی و رانندگی دارنده گواهی نامه را برای انجام معاینات و آزمایش های ضروری پزشکی به مراکز پزشکی مجاز معرفی می نماید. در صورتی که نداشتن شرایط و صلاحیت رانندگی ضمن آزمایش جدید محرز گردد، گواهی نامه از وی اخذ و گواهی نامه متناسب با شرایط جسمانی وی تعیین و پس از صدور به وی تسلیم می شود و در صورت نداشتن صلاحیت رانندگی، گواهی نامه ابطال می گردد.

تبصره- در صورت کشف نقص عضو مؤثر، از سوی مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه، گواهی نامه رانندگی اخذ و تا زمان بررسی های پزشکی و اعلام امکان صدور گواهی نامه مجدد، دارنده گواهی نامه حق رانندگی ندارد.

ماده ۴۱: در صورتی که راننده به علت تکرار ارتکاب تخلفات مهم و حادثه ساز در یک سال، حد نصاب نمره منفی را دریافت نماید، گواهی نامه رانندگی وی به استناد قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی - مصوب ۱۳۵۰، ضبط یا ابطال خواهد شد.

ماده ۴۲: نحوه شرایط و مسئول صدور گواهی نامه راهبران انواع وسایل حمل و نقل ریلی شهری و حومه، برابر دستورالعملی خواهد بود که به تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور برسد.

فصل چهارم - معاینه و آزمایش فنی وسایل نقلیه

ماده ۴۳: رانندگی با وسیله نقلیه ای که برگ معاینه فنی معتبر نداشته باشد، ممنوع است. دارندگان وسایل نقلیه مکلفند وسایل نقلیه خویش را برای انجام معاینه فنی در مراکز فنی مجاز تعیین شده حاضر و پس از احراز شرایط لازم، برگ یا برچسب معاینه دریافت نمایند. این گواهی که مدت اعتبار آن و مشخصات وسیله نقلیه در آن درج می شود باید بر سطح درونی قسمت بالای سمت راست

شیشه جلو و یا بر روی پلاک وسیله نقلیه، بر حسب اعلام مراجع مربوط، نصب یا قرار داده شود، به نحوی که برای کنترل مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه قابل دیدن باشد.

تبصره- در طول مدتی که برچسب یا برگ معاینه فنی اعتبار دارد، در صورت بروز نقص فنی، مالک موظف است برای رفع نقص اقدام نماید.

ماده ۴۴: معاینه و آزمایش فنی وسایل نقلیه اعم است از تشخیص اصالت، سلامت زیست محیطی، فنی، تجهیزاتی و ایمنی وسایل نقلیه.

ماده ۴۵: ضوابط ایجاد، تشخیص صلاحیت، اختیارات، نحوه صدور مجوز و نظارت بر مراکز فنی مجاز و قسمت هایی که باید مورد معاینه قرار گیرند، بر اساس دستورالعملی خواهد بود که از سوی کارگروهی با مسئولیت وزارت کشور و عضویت وزارتخانه های راه و شهرسازی، صنایع و معادن، سازمان حفاظت محیط زیست و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تهیه و ابلاغ می شود.

تبصره- معاینه فنی می باید به وسیله مهندسان یا کاردان های فنی و یا افراد با تجربه دارای گواهی انجام کار از مراجع صلاحیت دار صورت پذیرد.

ماده ۴۶: ستادهای معاینه فنی و مراکز معاینه فنی مجاز به منظور تشخیص اصالت خودرو در هنگام معاینه فنی ضمن هماهنگی با راهنمایی و رانندگی از کارشناسان واجد شرایط استفاده می نمایند.

ماده ۴۷: دوره های معاینه فنی انواع خودرو ها به شرح زیر می باشد:

(الف) انواع وسایل نقلیه عمومی مسافربری و باربری در فاصله های سه ماهه یا بیشتر.

(ب) وسایل نقلیه متعلق به دولت، نهادهای عمومی غیر دولتی مانند شهرداری ها، نیروهای نظامی و انتظامی در فاصله های سه ماهه یا بیشتر.

(پ) وسایل نقلیه دیگر و موتورسیکلت ها در فاصله های شش ماهه یا بیشتر.

تبصره- خودروهای نو تا دو سال پس از تولید، نیاز به دریافت برچسب یا برگ معاینه فنی ندارند.

ماده ۴۸: در شهرهایی که امکانات معاینه و آزمایش فنی وجود ندارد رانندگان وسایل نقلیه عمومی باید بر اساس مفاد ماده (۴۷) این آیین نامه برای معاینه فنی وسیله نقلیه خود و دریافت گواهی معاینه به نزدیکترین محلی که امکانات لازم برای معاینه وجود دارد و یا محلی که از طرف مراجع صلاحیت دار تعیین و اعلام شده است مراجعه نمایند.

ماده ۴۹: مراکز مجاز معاینه فنی برای وسایل نقلیه ای که سالم و بدون نقص فنی تشخیص داده شوند، برگ معاینه فنی صادر می نمایند. چنانچه ضمن معاینه، وسیله نقلیه ای معیوب یا ناقص تشخیص داده شود، راننده یا مالک تنها می تواند وسیله نقلیه را تا تاریخی که در برگ اجازه نامه صادر شده به وی تسلیم می گردد، به تعمیرگاه یا توقفگاه منتقل سازد.

تبصره- چنانچه وسیله نقلیه ای بدون اصالت تشخیص داده شود، ضمن صادر نکردن برگ معاینه فنی، مراتب به مراجع انتظامی اطلاع داده می شود.

ماده ۵۰: ستاد معاینه فنی خودرو، شهرداری ها و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای با همکاری نمایندگان سازمان حفاظت محیط زیست و نیروی انتظامی موظفند بر نحوه عملکرد مراکز

صدور برگ معاینه فنی بر اساس دستور العمل موضوع ماده (۴۵) نظارت مستمر اعمال نمایند و در صورت مشاهده رعایت نکردن ضوابط و مقررات مربوط، برای جلوگیری از ادامه تخلف و رفع آنها اقدام و در صورت تکرار، مجوز مرکز برای انجام معاینه و صدور برگ معاینه ابطال می گردد.

ماده ۵۱: تا پایان برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، در شهرهایی که تجهیزات کامل انجام معاینه فنی وجود ندارد، مراکز مجاز معاینه فنی می توانند با تأیید کار گروه موضوع ماده (۴۵) برای انجام معاینه فنی با رعایت حداقل شرایط مورد قبول شورای هماهنگی ترافیک استان، اقدام نمایند.

ماده ۵۲: برگ و برجسب های معاینه فنی مورد استفاده در مراکز مجاز معاینه فنی سراسر کشور بر اساس طرح نمونه مورد تأیید کارگروهی متشکل از سازمان شهرداری های کشور، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای، راهنمایی و رانندگی و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

تبصره- برگ و برجسب معاینه فنی که از طریق ستاد معاینه فنی و مراکز مجاز صادر می شود، در سراسر کشور معتبر است.

ماده ۵۳: در مواردی که حرکت وسیله نقلیه در راه های عمومی طبق نظر کارشناس راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه به علت معایب و نواقص فنی، خطرناک تشخیص داده شود ضمن اعمال قانون، پلاک آن اخذ و با نصب پلاک تعمیری به تعمیرگاه اعزام می شود. پس از رفع عیب و نقص فنی لازم است مالک و یا نماینده قانونی وی برای پس گرفتن پلاک به راهنمایی و رانندگی محل مراجعه نماید.

فصل پنجم - تجهیزات

بخش اول - تجهیزات وسایل نقلیه موتوری

ماده ۵۴: اشخاص حق ندارند وسیله نقلیه ای را که لوازم و تجهیزات یاد شده در مقررات و روش اجرایی تأیید نوع وسایل نقلیه موتوری و تریلرهای آنها، موضوع استاندارد ملی ایران و این فصل را نداشته یا دارای لوازم و تجهیزات مخالف آن باشد، در راه های عمومی برانند و یا این گونه وسایل نقلیه را برای رانندگی در اختیار دیگری بگذارند. در صورت وجود مغایرت بین مفاد این فصل و استاندارد ملی، ملاک عمل استاندارد ملی مربوط می باشد.

ماده ۵۵: کلیه وسایل نقلیه و یدک کش ها و تراکتورهای بارکش حداقل باید دارای چراغ های به شرح زیر باشند:

- الف) دو چراغ بزرگ با نور سفید یا زرد با قابلیت تبدیل به نوربالا و پایین در دو طرف جلو.
- ب) دو چراغ جانبی کوچک با نور زرد یا سفید برای تشخیص عرض جلو وسیله نقلیه در منتهی الیه هر یک از دو سمت جلو.
- پ) دو چراغ جانبی کوچک با نور قرمز برای تشخیص عرض عقب وسیله نقلیه در منتهی الیه هر یک از دو سمت عقب.

ت) دو چراغ کوچک با نور قرمز برای توقف (چراغ ترمز) در عقب وسیله نقلیه که همزمان با گرفتن ترمز روشن شده و از فاصله ۳۵ متری دیده شود.

ث) یک چراغ کوچک با نور سفید در عقب برای تشخیص شماره پلاک، نور این چراغ باید برای تشخیص شماره پلاک از فاصله ۲۵ متری کافی باشد.

ج) دو چراغ کوچک به رنگ سفید یا زرد برای نشان دادن حرکت با دنده عقب (چراغ دنده عقب). این چراغ‌ها باید به طوری نصب گردد که تنها هنگام راندن به عقب روشن شده و خیرگی و ناراحتی برای چشم دیگر استفاده کنندگان از راه فراهم ننماید.

چ) دو چراغ راهنمایی الکترونیکی یا الکترونیکی با نور زرد در دو طرف جلو و دو تای دیگر از آن با رنگ قرمز یا زرد در دو طرف عقب برای اعلام قصد گردش به چپ یا به راست و یا تغییر خط حرکت. نور این چراغ‌ها در روز باید از فاصله ۳۵ متری قابل دیدن باشد.

ح) یدک و نیمه یدک‌های متصل باید دارای چراغ‌های مندرج در بندهای (ت) و (ث) و (ج) و دو راهنمای عقب موضوع بند (چ) این ماده باشند. اگر وسیله نقلیه ای دارای چند یدک زنجیری باشد چراغ‌های یاد شده باید در عقب آخرین یدک نصب گردد.

خ) دو چراغ چشمک زن در جلو و دو چراغ چشمک زن در عقب که به طور هم زمان برای اعلام هشدار، احتیاط و یا خطر به رانندگان دیگر به کار برده می شوند.

تبصره ۱- به کار بردن چراغ‌های جانبی در وسایل نقلیه طولی، موضوع بند (۳۵) ماده (۱) الزامی است.

تبصره ۲- وسایل نقلیه سواری که پس از ابلاغ این آیین نامه تولید می شوند باید دارای یک چراغ ترمز در پشت شیشه عقب (چراغ ترمز سوم) باشند.

ماده ۵۶: نور چراغ‌های کوچک جلو و خطر عقب باید در شرایط جوی معمولی از فاصله ۱۵۰ متری دیده شود. نور چراغ‌های راهنما و ایست نبایستی خیره کننده باشد.

ماده ۵۷: سامانه روشنایی چراغ‌های وسیله نقلیه باید طوری تعبیه و تنظیم گردد که هر وقت راننده چراغ‌های جلو و یا چراغ‌های کمکی را روشن نماید چراغ‌های عقب نیز همزمان روشن شود.

ماده ۵۸: ارتفاع چراغ‌های جلو نباید از ۱۳۵ سانتیمتر بیشتر و از ۷۰ سانتیمتر کمتر باشد. ارتفاع چراغ‌های عقب نیز نباید از یک متر بیشتر و از ۵۰ سانتیمتر کمتر باشد.

ماده ۵۹: چراغ‌های بزرگ جلو باید دارای وسیله تبدیل نور باشند که تابش نور را به بالا یا پایین به ترتیب زیر عوض کنند:

الف) نور بالا (چراغ رانندگی) باید طوری تنظیم گردد که به وسیله آن وجود اشخاص یا اشیاء از فاصله ۱۵۰ متری تشخیص داده شود.

ب) نور پایین (چراغ عبور) باید به نحوی تنظیم شود که به وسیله آن اشخاص یا اشیاء از فاصله ۳۵ متری مشخص شوند.

ماده ۶۰: کلیه وسایل نقلیه انتظامی، بازرسی، امدادی و خدماتی ویژه باید در مرتفع ترین نقطه خود دارای چراغ خطر گردان همراه با آژیر که تولید صدای مشخص نماید، باشند. نور این چراغ‌ها باید هنگام روشن بودن از فاصله ۱۵۰ متری قابل دیدن باشد. دستورالعمل استفاده از چراغ گردان، شامل انواع، رنگ، ابعاد و ضوابط دیگر بنا به پیشنهاد راهنمایی و رانندگی به تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور می‌رسد.

ماده ۶۱: داشتن تجهیزات زیر برای وسایل نقلیه مجاز است:

الف) دو عدد چراغ ویژه مه با نور زرد در دو طرف قسمت جلو که ارتفاع این چراغ‌ها نباید از یک متر بیشتر و از ۴۰ سانتی متر کمتر باشد. نور این چراغ‌ها باید طوری تنظیم گردد که در طول ۱۰ متر، از سطح افقی محل نصب چراغ بالاتر نیاید. هنگام به کار بردن چراغ‌های مه باید از نور پایین چراغ‌های بزرگ نیز استفاده شود.

ب) دو چراغ رانندگی اضافی با نور سفید در جلو (چراغ کمکی) که ارتفاع آن نباید از ۱/۵ متر بیشتر و از ۴۰ سانتی متر کمتر باشد. این چراغ‌ها در صورت لزوم می‌توانند همراه با چراغ‌های بزرگ جلو به کار روند.

پ) دو چراغ کوچک با نور زرد یا سفید روی گلگیر و یا دو طرف سپر که خیره کننده نباشد.
ت) چراغ‌های کوچک اضافی در جلو با نور سفید یا زرد و در عقب با نور قرمز که هنگام استفاده باید به طور مرتب روشن و خاموش شده و از فاصله ۱۵۰ متری دیده شوند.

ماده ۶۲: تمام وسایل نقلیه موتوری و انواع یدک‌ها و نیمه یدک‌ها که در جاده‌های عمومی عبور می‌نمایند باید دو نورتاب (رفلکتور) به رنگ قرمز یا شبرنگ قرمز در دو طرف قسمت عقب خود داشته باشند. هر گاه نورتاب‌هایی در سمت جلو نصب شوند باید رنگ آنها زرد باشد. ارتفاع نورتاب‌ها بیشتر از ۱/۵ متر و کمتر از ۶۰ سانتی متر نخواهد بود، مگر آنکه بلندی خود وسیله نقلیه از کف زمین کمتر از ۶۰ سانتی متر باشد. نورتاب‌های عقب یدک‌های مستقل ممکن است در دو طرف آن یا در دو طرف بار نصب شود. در تمام موارد یاد شده باید نورتاب‌ها به طور کامل قابل دیدن بوده و صفحه‌های آنها دارای اندازه و ویژگی‌هایی باشد که هنگام شب در مقابل نور چراغ‌های وسایل نقلیه دیگر از فاصله ۱۵۰ متری به طور کامل دیده شود.

ماده ۶۳: هر گونه وسیله نقلیه موتوری غیر از موتورسیکلت باید دارای ترمزهایی باشد که به راحتی بتوان در حال راندن و در صورت لزوم آن را به کاربرد. این ترمزها باید قادر باشند وظایف سه گانه ترمز را به شرح زیر انجام دهند:

الف) ترمز پایی باید بتواند سرعت وسیله نقلیه را به هر صورتی که بارگیری شده و یا مسافر را حمل می‌کند و در سربالایی و یا سرازیری که حرکت می‌نماید کاهش داده و آن را به طور سریع و مؤثر و با ایمنی متوقف نماید. شتاب منفی این گونه ترمزها نباید کمتر از استاندارد تعیین شده باشد.
ب) ترمز دستی باید بتواند وسیله نقلیه را به هر صورتی که بارگیری شده و یا مسافر حمل می‌نماید، در شیب ۱۶ درصد سربالایی و یا سرازیری در حال توقف نگهدارد. در وسایل نقلیه ای که کمک

ترمز و یا ترمز موتور پیش بینی شده است، این گونه ترمزها باید در فاصله مناسبی حتی در صورت پایی بودن بتواند سرعت وسیله نقلیه را به هر صورتی که بارگیری یا مسافر گیری شده باشد کاهش داده و در نهایت متوقف سازد.

ماده ۶۴: ترمز پایی باید روی تمام چرخ های وسیله نقلیه مؤثر بوده و عمل نماید. با وجود این اگر وسیله نقلیه دارای بیش از دو محور باشد می توان اجازه داد که روی چرخ های یکی از محورها عمل ننماید. کمک ترمز و یا ترمز موتور و همچنین ترمز دستی باید حداقل روی یکی از چرخ های هر طرف مقطع طولی وسیله نقلیه عمل نمایند.

ماده ۶۵: ترمزهای یدک ها به استثنای یدک سبک باید دارای شرایط زیر باشند:
الف) ترمز پایی که قادر باشد سرعت وسیله نقلیه را به هر صورتی که بارگیری شده و در هر شیبی که باشد کاهش داده و آن را به طور سریع و مؤثر و با ایمنی متوقف سازد.

ب) ترمز دستی که قادر باشد وسیله نقلیه را به هر صورتی که بارگیری شده باشد در شیب ۱۶ درصد سربالایی و یا سرازیری در حال توقف نگهدارد و سطوح ترمز کننده آن با وسیله ای که تنها مکانیکی بوده، مورد استفاده قرار گیرد. این مقررات در مورد یدک هایی که نمی توان بدون استفاده از ابزار و آلای، آن را از وسیله نقلیه جدا نمود، به کاربرده نمی شود، مشروط به این که آنچه از ترمز دستی انتظار می رود برای وسیله نقلیه مرکب مؤثر باشد.

پ) تجهیزاتی که وظیفه ترمز پایی و ترمز دستی را انجام می دهند می توانند دارای اجزای مشترکی باشند.

ت) ترمز پایی باید روی کلیه چرخ های یدک عمل نماید.

ث) ترمز پایی یدک باید به وسیله ترمز پایی وسیله نقلیه کشنده مورد عمل قرار گیرد. در هر حال اگر حداکثر وزن مجاز یدک از ۳۵۰۰ کیلوگرم تجاوز ننماید، می توان ترمزها را طوری ترتیب داد که با کم شدن فاصله بین یدک در حال حرکت و وسیله نقلیه کشنده عمل نمایند.

ج) ترمز پایی و ترمز دستی باید روی سطوح ترمز کننده ای، که به طور دائم با کمک اجزایی با نیروی کافی به چرخ ها متصل بوده، عمل نمایند.

چ) ترمزها باید به نحوی باشند که در صورت شکستن یا پاره شدن وسایل اتصال با یدک در حال حرکت، یدک به طور خودکار توقف نماید.

ماده ۶۶: کلیه وسایل نقلیه موتوری تولیدی و یا وارداتی باید مجهز به کمر بند ایمنی استاندارد برای سرنشینان باشند.

ماده ۶۷: رانندگی با وسایل نقلیه ای که دارای ترمزهای استاندارد ملی و یا با مشخصات و شرایط یاد شده در این آیین نامه نباشد، ممنوع است.

ماده ۶۸: هر وسیله نقلیه موتوری باید حداقل به یک وسیله اخطار شنیداری (هوک) با صدای استاندارد مجهز باشد. این گونه تجهیزات باید تولید صدای مداوم و یکنواخت نموده و ایجاد صدای خشن و ناهنجار ننماید. ولی وسایل نقلیه ای که دارای حق تقدم عبور می باشند (وسایل نقلیه امدادی

و خدماتی و پلیس و مانند آن) می توانند علاوه بر دارا بودن بوق، وسایل اخطار شنیداری دیگری که مقید به این ویژگی ها نباشد برای استفاده هنگام لزوم داشته باشند. همچنین وسایل نقلیه مسافربری و باربری عمومی برون شهری نیز می توانند وسایل اخطار شنیداری استاندارد دیگری داشته باشند تا در زمان لازم در بیرون شهرها و مناطق غیر مسکونی استفاده نمایند.

ماده ۶۹: هر وسیله نقلیه موتوری باید مجهز به لوله خروجی گاز و صدای موتور باشد به نحوی که مانع خروج صدای ناهنجار در بیرون وسیله نقلیه و انتشار گاز ناشی از سوخت موتور در درون وسیله نقلیه گردد.

ماده ۷۰: روی چرخ های وسایل نقلیه یا کنار آنها نباید اجسام اضافی و زائد مانند میخ و پیچ بلند یا هر شیئی که از سطح بیرونی چرخ ها تجاوز کند وجود داشته باشد، مگر آنکه در تراکتورهای زراعتی و انواع کمباین لازم باشد.

ماده ۷۱: کلیه وسایل نقلیه، شب ها هنگام حرکت در جاده ها باید سه چراغ یا سه مشعل الکتریکی با نور قرمز یا دو مثلث شبرنگ ایمنی که در شرایط جوی معمولی از فاصله ۱۵۰ متری قابل دیدن باشند همراه داشته باشند تا هنگام ضرورت، بر حسب مورد، از آنها استفاده نمایند.

ماده ۷۲: وسایل نقلیه ای که مواد خطرناک حمل می کنند ضمن رعایت مفاد آیین نامه حمل مواد خطرناک، باید سه چراغ قرمز الکتریکی و دو مثلث شبرنگ را همراه داشته باشند. حمل فانوس برای این گونه وسایل نقلیه ممنوع است. به علاوه باید دارای دستگاه پمپ آتش نشانی آماده به کار باشند. این پمپ ها باید در محل هایی نصب شوند که هنگام ضرورت بتوان به سرعت آنها را مورد استفاده قرار داد.

ماده ۷۳: به منظور جلوگیری از انتشار گل و لای، سنگ ریزه و مانند آن نصب تجهیزات مناسب لاستیکی، فلزی و مانند آن در قسمت بیرونی آخرین محور انواع وسایل نقلیه به ویژه کامیون، تریلر و اتوبوس الزامی است.

بخش دوم - تجهیزات اختصاصی موتورسیکلت و دوچرخه

ماده ۷۴: تجهیزات اختصاصی موتورسیکلت و دوچرخه باید بر اساس استاندارد مورد تأیید مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران بوده و از نظر عدم آلودگی های زیست محیطی، استانداردهای مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست را رعایت نموده باشند.

ماده ۷۵: موتورسیکلت باید دارای دو نوع ترمز باشد که یکی از آنها حداقل روی چرخ عقب و یا همه چرخ ها و دیگری روی چرخ جلو و یا همه چرخ ها عمل نماید. اگر موتورسیکلت دارای اتاقک پهلو (ساید کار) باشد ترمز چرخ اتاقک پهلو ضروری نمی باشد. این ترمزها باید قادر باشند سرعت موتورسیکلت را به صورتی که دارای سرنشین می باشد، در هر شیئی کاهش داده و آن را سریعاً و به طور مؤثر و با ایمنی متوقف سازد. موتور سیکلت های سه چرخ که چرخ های آنها در ارتباط با محور طولی وسط موتورسیکلت به طور قرینه قرار گرفته باشد باید مجهز به یک ترمز دستی

همانند وسایل نقلیه موتوری دیگر باشند.

ماده ۷۶: موتورسیکلت ها باید حداقل دارای یک چراغ با نور سفید در جلو، یک چراغ قرمز عقب همراه با چراغ قرمز ترمز، دو چراغ راهنما در جلو و دو چراغ راهنما در عقب و یک نور تاب قرمز در عقب باشند.

ماده ۷۷: دوچرخه باید دارای تجهیزات زیر باشد:

الف) یک چراغ سفید یا زرد در جلو که هنگام شب تا مسافت ۱۵ متری جلوی آن را به قدر کافی روشن سازد.

ب) یک چراغ با نور قرمز در عقب که در هنگام شب از فاصله ۱۵۰ متری دیده شود.

پ) یک نورتاب به رنگ قرمز در عقب و همچنین یک نورتاب به رنگ زرد در جلو که نور وسایل نقلیه پشت سر و جلو را از فاصله ۲۰ متری منعکس نماید.

ت) یک زنگ یا بوق که صدای آن از فاصله ۳۰ متری شنیده شود. نصب و استفاده از زنگ های صوتی یا آژیر یا بوق خطر برای دوچرخه ها ممنوع است.

ث) ترمزی که به هنگام گرفتن آن دوچرخه در فاصله مناسبی متوقف گردد.

فصل ششم - مقررات حمل بار

ماده ۷۸: طول، عرض، ارتفاع و ظرفیت وسیله نقلیه بر طبق مشخصات (کاتالوگ) به وسیله کارخانه سازنده که به تأیید وزارت صنایع و معادن می رسد تعیین می گردد. در هر حال حداکثر ظرفیت تعیین شده نباید از مشخصات مندرج در کاتالوگ تجاوز نماید. تطبیق این مشخصات با افسر کارشناس راهنمایی و رانندگی می باشد.

ماده ۷۹: ظرفیت، ابعاد و وزن های مجاز وسایل نقلیه باری و مسافری در جاده ها تابع ضوابط وزارت راه و شهرسازی و در شهرها تابع مقررات وزارت کشور می باشد. این مقررات در پیوست شماره ۳ این آیین نامه ذکر گردیده است.

ماده ۸۰: وسایل نقلیه مسافربری حق ندارند حیوانات و بارهایی را که برای مسافران ایجاد مزاحمت یا تولید بوی نامطبوع و آلودگی می نمایند و همچنین بارهایی که از گلگیرها و یا از درون اتاق به اطراف تجاوز نماید، حمل نمایند.

ماده ۸۱: مقامات صلاحیت دار می توانند برای حمل محمولاتی که قابل تجزیه نبوده و بیش از ظرفیت یا بزرگتر از حجم معین است پروانه ویژه ای که حاوی مشخصات و ظرفیت وسیله نقلیه حمل کننده و وزن و حجم بار و مسیر و تعداد دفعات و شرایط رفت و آمد یا مدت حمل و یا مستمر بودن آن است صادر کنند. این پروانه باید تا پایان مدت اعتبار آن نزد راننده موجود باشد و هنگام مراجعه به مأموران ارائه گردد.

ماده ۸۲: وسایل نقلیه ای که در حدود ضوابط مندرج در پیوست شماره ۳ این آیین نامه حمل بار می کنند باید دارای شرایط زیر باشند:

الف) شب ها دو چراغ قرمز در آخرین نقطه دو طرف عقب بار نصب نمایند به طوری که از فاصله ۱۵۰ متری دو طرف و عقب وسیله نقلیه دیده شود.

ب) روزها دو پارچه قرمز رنگی که سطح هر یک حداقل نیم متر مربع باشد در انتهای بار آویزان کنند به نحوی که رانندگان گشت سر بتوانند آن را از فاصله ۱۵۰ متری ببینند.
پ) دارای حفاظ و پوشش لازم و مناسب برای بار بوده و حفاظ نباید مانع دید راننده و یا پوشانیدن چراغ ها و یا موجب خطر برای دیگران باشد.

ماده ۸۳: نصب مخزن (باک) اضافی و یا غیر استاندارد برای مصرف سوخت وسایل نقلیه عمومی باربری و مسافربری ممنوع است و همچنین حمل مواد خطرناک در جاده ها تنها با وسایل نقلیه ویژه و با رعایت مقررات مربوط مجاز است. اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند پیش تر اجازه این کار را از وزارت راه و شهرسازی دریافت نمایند.

تبصره - حمل مواد سوختی خارج از مخزن (باک) و استفاده از وسایل آتش زا مانند اجاق گاز سفری (پیک نیک)، بخاری و مانند آن در وسایل نقلیه ممنوع است.

ماده ۸۴: مؤسسات باید بارهای وسایل نقلیه را طوری بارگیری نمایند و محکم ببندند که هیچگونه خطر جابه جایی یا افتادن یا ریزش کردن یا باز شدن و یا پخش شدن در هوا وجود نداشته باشد و به طور کامل ثابت باشد. در هر حال راننده نیز مکلف است پس از اطمینان از درستی بارگیری و استحکام آن، وسیله نقلیه را به حرکت در آورد.

ماده ۸۵: یدک یا هر نوع وسیله نقلیه ای که با وسیله نقلیه دیگری کشیده می شود باید با وسایل اطمینان بخشی که خطر باز شدن یا گسیختن یا شکستن نداشته باشد طوری متصل گردند که هنگام یدک کشی با کاهش سرعت وسیله نقلیه کشنده فاصله اولیه حفظ گردد. در هر حال هر نوع وسیله نقلیه ای که کشیده می شود باید یک نفر راننده دارای پروانه مجاز رانندگی هدایت آن را ره عهده گیرد تا در صورت وقوع خطر بتواند آن را بدون وقوع حادثه کنترل نماید. وسایل نقلیه ای که به وسیله جرثقیل با جدا کردن محور یا محورهایی از زمین کشیده می شود، از شرط داشتن راننده مستثنی هستند.

ماده ۸۶: وسایل نقلیه باربری پس از بارگیری باید توزین شوند و راننده برگه توزین را تا مقصد همراه داشته باشد. رانندگان موظفند به دستور مأموران صلاحیت دار، وسیله نقلیه را برای توزین به روی باسکول ببرند. هر گاه ضمن توزین معلوم شود که بیش از ظرفیت مقرر بارگیری شده است بار اضافی تخلیه می شود. در این صورت مسئولیت انبار کردن و حفظ آن به عهده مالک و راننده است. ادامه مسیر وسیله نقلیه متخلف، مشروط به پرداخت خسارت به وزارت راه و شهرسازی و شهرداری است.

فصل هفتم - تصادفات

ماده ۸۷: راننده هر وسیله نقلیه که مرتکب تصادف منجر به جرح یا فوت گردد، موظف است

بلافاصله وسیله نقلیه را در محل تصادف متوقف ساخته و با نصب علائم ایمنی هشدار دهنده برابر ماده (۷۱) این آیین نامه، رانندگان وسایل نقلیه دیگر را از وقوع حادثه آگاه سازد و تا هنگامی که تشریفات مربوط به رسیدگی از سوی راهنمایی و رانندگی و پلیس راه پایان نیافته از تغییر وضع وسیله نقلیه یا صحنه تصادف خودداری نموده و بلافاصله اقدام به انتقال مجروحان به مراکز درمانی نماید.

تبصره- در تصادفات منجر به جرح در صورتی که وسیله نقلیه دیگری برای انتقال فوری مجروحان به مراکز درمانی موجود نباشد، راننده وسیله نقلیه در تصادف میتواند با علامت گذاری محل قرار گرفتن چرخ ها در سطح راه، اقدام به حمل مجروحان به وسیله نقلیه خود نماید.

ماده ۸۸: واحدهای راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند پس از اطلاع از وقوع تصادف، در اسرع وقت اقدام به اعزام کارشناس تصادف به همراه تجهیزات و امکانات نظیر کمک های اولیه، دوربین عکاسی و فیلمبرداری، آمبولانس، جک بادی و یا جرثقیل و مانند آنها، بر حسب نیاز نمایند. کارشناس رسیدگی کننده به تصادف موضوع را به نزدیکترین واحد انتظامی اعلام و در صورت ضرورت و بر حسب مورد، برای درخواست کمک از نزدیکترین واحد فوریت های پزشکی (اورژانس)، امداد و نجات، آتش نشانی، مرکز راهداری، شهرداری و یا دهیاری اقدام نموده و تا پایان رسیدگی به تصادف و برقراری ایمنی تردد در محل وقوع، سانحه را مدیریت می نماید.

تبصره- نحوه همکاری و وظیفه دستگاه های یاد شده و همچنین اعمال مدیریت از سوی کارشناس تصادف، برابر دستورالعملی خواهد بود که به تصویب کمیسیون ایمنی راه های کشور می رسد.

ماده ۸۹: هر گاه تصادف تنها منجر به خسارت مالی شود به نحوی که امکان حرکت از وسیله نقلیه سلب نشده باشد، رانندگان موظفند بلافاصله وسیله نقلیه را برای رسیدگی و بازدید کارشناسان تصادفات در محل حادثه، به کنار راه منتقل کنند تا موجب سد معبر نگردد.

ماده ۹۰: در نقاطی که کارشناس راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه وجود ندارد و یا حضور به هنگام آنان مقدور نباشد مسئولان امر می توانند از نظرات مستدل حداقل سه نفر از رانندگان پایه یکم و یا پایه (ت) استفاده نمایند.

ماده ۹۱: رانندگان وسایل نقلیه هنگام تصادف منجر به جرح یا فوت مکلفند بلافاصله نام و نشانی صحیح و مشخصات گواهی نامه رانندگی وسیله نقلیه خود را به مأموران انتظامی اعلام دارند و در صورت درخواست مدارک قانونی اعم از گواهی نامه، کارت شناسایی خودرو و بیمه نامه از سوی مأموران مربوط، این مدارک را به آنان تسلیم نمایند.

ماده ۹۲: رانندگانی که با وسیله نقلیه متوقفی که سرنشین ندارد تصادف می نمایند نباید محل وقوع تصادف را ترک کنند و در صورت مراجعه نکردن راننده و یا مالک آن، باید صاحب یا راننده وسیله نقلیه و یا مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه را از هویت و نشانی کامل خود آگاه سازند و در صورت دسترسی نداشتن به ایشان، نام و نام خانوادگی و نشانی دقیق خویش و شماره و مشخصات دیگر وسیله نقلیه خود را بر روی کاغذی نوشته و در محل قابل دیدن بر روی وسیله

نقلیه متوقف، الصاق نمایند.

ماده ۹۳: رانندگانی که با حیوانات، اشیاء تأسیسات و مانند آنها تصادف و ایجاد خسارت می نمایند، باید به منظور جلوگیری از بسته شدن راه و پیشگیری از بروز حوادث احتمالی دیگر، در صورت امکان حیوان مرده یا مصدوم و همچنین اشیاء باقی مانده در محل تصادف را از سطح سواره رو بیرون برده و موظفند صاحبان و مالکان آنها یا مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه را از وقوع تصادف آگاه نمایند.

ماده ۹۴: هرگاه راننده وسیله نقلیه در اثر تصادف توانایی اجرای مقررات مندرج در مواد (۹۲) و (۹۳) این آیین نامه را نداشته باشد موظف است در اولین فرصت مراتب را به مأموران مربوط اعلام دارد. اگر مالک وسیله نقلیه فردی غیر از راننده باشد پس از آگاهی از واقعه و در صورتی که راننده مراتب را به مأموران مربوط اطلاع نداده باشد، مالک موظف است در اسرع وقت مأموران مربوط را از واقعه آگاه سازد.

ماده ۹۵: تعمیرگاه ها و توقفگاه ها موظفند ظرف ۲۴ ساعت پس از دیدن وسیله نقلیه ای که آثار تصادف یا جای گلوله در آن وجود دارد مراتب را با ذکر مشخصات وسیله نقلیه و در صورت امکان با ذکر نام و نشانی راننده به واحد انتظامی محل اعلام دارند.

فصل هشتم - علایم راهنمایی و رانندگی

ماده ۹۶: علایم راهنمایی و رانندگی مانند انواع چراغ ها، تابلوها، خط کشی ها، نوشته ها، ترسیم ها و نیز علایم تعیین سمت عبور که باید روی راه ها کشیده شود، بر اساس قانون الحاق ایران به کنوانسیون عبور و مرور در جاده ها و کنوانسیون مربوط به علایم راه ها - مصوب ۱۳۵۴ تهیه شده اند، و همچنین رنگ زمینه و شکل علایم و تابلوها، مطابق نمونه های (پیوست شماره ۴) این آیین نامه است.

ماده ۹۷: تشخیص، انتخاب، تهیه، جانمایی، نصب، ترسیم و نگهداری علایم عمودی و افقی راهنمایی و رانندگی در شهرها بر اساس دستورالعملی خواهد بود که به پیشنهاد شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور به تصویب وزیر کشور می رسد و در جاده ها به عهده وزارت راه و شهرسازی می باشد. در مواقع اضطراری راهنمایی و رانندگی و پلیس راه می توانند خود اقدام به انتخاب نوع علایم و محل استفاده و در صورت لزوم تهیه و نصب آنها به طور موقت نموده و مراتب را بر حسب مورد، به شهرداری و یا وزارت راه و شهرسازی اعلام نمایند.

تبصره - مفاهیم رنگ و شکل علایم و تابلوها و چگونگی رفتار رانندگان پس از دیدن آنها، که در کتاب های آموزشی باید ارایه شود، از سوی کار گروهی متشکل از نمایندگان وزارت کشور، وزارت راه و شهرسازی و راهنمایی و رانندگی تهیه و به همراه این آیین نامه برای اطلاع عمومی در اختیار مراجع صلاحیت دار و با همکاری شوراهای اسلامی شهرها در اختیار عموم مردم قرار می گیرد.

ماده ۹۸: رانندگان کلیه وسایل نقلیه و اشخاص اعم از پیاده یا سوار بر حیوانات و یا اشخاصی که

مسئول هدایت انفرادی و یا دسته جمعی پیادگان و یا حیوانات در راه ها می باشند موظفند از علائم و مقررات مربوط تبعیت نمایند، مگر این که مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه به دلایلی رعایت نکردن آنها را در محل، مجاز اعلام کنند.

ماده ۹۹: کنترل و تنظیم عبور و مرور ممکن است به وسیله چراغ ها و یا خط کشی ها یا تابلوها، نوشته ها و ترسیم ها، یا مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه و یا به هر وسیله دیگری که بر حسب مورد لازم باشد، به عمل آید. در هر حال فرمان پلیس راهنما که ممکن است مغایر با پیام علائم یا مقررات در محل باشد مقدم خواهد بود.

ماده ۱۰۰: در دو طرف عقب وسایل نقلیه طویل باید دو عدد علامت نشان دهنده وسیله نقلیه طویل (مستطیل زرد یا سفید رنگ که دارای حاشیه قرمز است) الصاق گردد تا رانندگان وسایل نقلیه پشت سر را از طویل بودن آنها آگاه گرداند.

ماده ۱۰۱: در محل هایی که عبور و مرور به وسیله چراغ راهنمایی و رانندگی کنترل می شود، رنگ های زیر برای مقاصدی که معین شده است به کار می رود:

الف) چراغ سبز برای حرکت: رانندگان وسایل نقلیه ای که با چراغ سبز روبرو می شوند حق عبور یا گردش دارند؛ مگر آنکه گردش به وسیله علامت دیگری ممنوع شده باشد. در هر حال وسایل نقلیه در حال گردش باید حق تقدم عبور وسایل نقلیه ای را که در مسیر مجاز خود مستقیم می روند و حق تقدم پیادگانی را که از گذر پیاده در حرکتند رعایت نمایند. با وجود این اگر جریان ترافیک در جهتی که آنها در حال پیش رفتن هستند آنچنان متراکم باشد که چنانچه وارد تقاطع گردند با تغییر و تبدیل بعدی رنگ چراغ نتوانند از آن خارج شوند، چراغ سبز در تقاطع، رانندگان را برای ادامه حرکت مجاز نخواهد ساخت.

ب) چراغ زرد برای احتیاط: رانندگان وسایل نقلیه ای که با این چراغ روبرو می گردند نباید از خط ایست یا از تراز چراغ راهنمایی و رانندگی عبور کنند؛ مگر آنکه آنچنان به خط ایست تقاطع و یا چراغ راهنمایی و رانندگی نزدیک شده باشند که پیش از عبور از خط ایست یا از تراز چراغ راهنمایی و رانندگی نتوانند به آسانی توقف نمایند. در هر حال در صورت ورود قبلی به تقاطع موظفند به حرکت خود ادامه داده و با رعایت مقررات دیگر از تقاطع یا گذرگاه عبور کنند.

پ) چراغ قرمز برای ایست: رانندگان وسایل نقلیه ای که با چراغ قرمز برخورد می کنند باید پیش از خط ویژه ایست، توقف کامل نمایند و در صورت نبودن خط ایست در فاصله پنج متری چراغ راهنمایی و رانندگی بایستند و تا روشن شدن چراغ سبز و تخلیه تقاطع از وسایل نقلیه منتظر بمانند.

ت) چراغ چشمک زن زرد برای عبور با احتیاط: رانندگان وسایل نقلیه مکلفند با دیدن این چراغ از تقاطع و گذرگاه پیاده با احتیاط و سرعت کم عبور نمایند.

ث) چراغ چشمک زن قرمز برای ایست و عبور: رانندگان وسایل نقلیه در صورت برخورد با این چراغ نباید از خط ایست و یا در صورت نبودن خط ایست از تراز چراغ راهنمایی و رانندگی فراتر روند و باید توقف نموده و پس از اطمینان از نبودن خطر تصادف، حرکت و عبور نمایند. همین

اقدامات هنگام دیدن تابلوی ایست باید انجام شود.

ماده ۱۰۲: در تقاطع هایی که مسیر جداگانه گردش به راست به وسیله جدول یا خط کشی تعبیه نشده است، در هنگامی که چراغ راهنمایی و رانندگی قرمز است، رانندگانی که قصد گردش به راست داشته باشند در صورت نصب تابلوی ویژه ای که گردش به راست را مجاز اعلام می نماید، می توانند از منتهی الیه سمت راست راه و با رعایت احتیاط و حق تقدم عبور وسایل نقلیه و پیادگانی که با چراغ سبز در حال عبور می باشند، وارد راه مجاور سمت راست شوند.

ماده ۱۰۳: در چراغ هایی که به عنوان چراغ راهنمای عابر پیاده مورد استفاده قرار می گیرند، رنگ ها دارای معانی زیر است:

چراغ سبز: پیادگان مجاز به عبور از عرض راه می باشند.

چراغ قرمز: عبور پیادگان از عرض راه ممنوع است.

ماده ۱۰۴: هدایت و کنترل ترافیک از سوی مأموران صلاحیت دار با فرمان های زیر انجام می گیرد:

الف) بلند کردن دست به طور عمودی: مفهوم این حرکت برای کلیه استفاده کنندگان از راه به معنای توجه توقف خواهد بود. اما رانندگانی که توقف وسایل نقلیه آنها ایمنی کافی ندارد مستثنی هستند. این علامت، رانندگانی را که پیش تر وارد محوطه تقاطع شده اند ملزم به توقف نمی سازد.

ب) بلند کردن دست یا دست های مأمور به دو طرف و به طور افقی: مفهوم این حرکت برای کلیه استفاده کنندگان از راه که جهت حرکت آنها در امتداد جهت نشان داده شده بادست یا دست های مأمور صلاحیت دار می باشد، به معنای ایست خواهد بود. ممکن است مأمور پس از دادن این علامت دست یا دست های خود را پایین بیاورد. این حرکت نیز برای رانندگانی که در سمت جلو و عقب مأمور قرار دارند به منزله علامت ایست می باشد.

ماده ۱۰۵: در خیابان ها و یا تقاطع هایی که سطح آنها به شکل شطرنجی و به رنگ زرد و سیاه نقاشی شده، هنگامی که تراکم خودروها زیاد است و امکان تخلیه به هنگام تقاطع وجود ندارد، رانندگان موظفند پیش از محل نقاشی شده متوقف شوند و مسیر حرکت دیگر خودروها را باز نگه دارند.

ماده ۱۰۶: نصب آگهی یا علامت یا تابلو یا وسایلی که دارای شباهت با علائم و یا تابلوهای راهنمایی و رانندگی باشد یا از آنها تقلید شود و یا منظور از آن هدایت و کنترل وسایل نقلیه باشد و یا به طریقی باعث جلوگیری از دیدن علائم و تابلوهای راهنمایی و رانندگی گردد و همچنین نصب چراغ های رنگی تبلیغاتی در کنار چراغ های راهنمایی و رانندگی به طوری که موجب اشتباه رانندگان گردد ممنوع است. مقامات صلاحیت دار می توانند در صورت دیدن چنین اشیا برای رفع آنها اقدام نمایند.

تبصره ۱- ممکن است از طرف مؤسسات یا اشخاص با اجازه مراجع صلاحیت دار علایمی برای هدایت مراجعه کنندگان به مکان های اطراف راه نصب گردد، مشروط به این که این تابلوها مانع دیدن تابلوهای راهنمایی و رانندگی نشوند و ایمنی راه را به خطر نیندازند.

تبصره ۲- ضوابط و چگونگی تهیه، نصب و یا الصاق آگهی های تبلیغاتی و تابلوهای هدایت به مکان ها در شهرها و جاده ها، بر حسب مورد، به وسیله شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور در شهرها و وزارت راه و شهرسازی در جاده ها تعیین خواهد شد.

ماده ۱۰۷: هیچ کس حق ندارد بدون اجازه راهنمایی و رانندگی و پلیس راه در علایم راهنمایی و رانندگی و دیگر وسایل تنظیم عبور و مرور وسایل نقلیه تغییراتی بدهد و یا در متن آن تصرفاتی نماید، مگر اشخاصی که در دستورالعمل های موضوع ماده (۹۷) این آیین نامه مشخص شده اند.

ماده ۱۰۸: رانندگانی که قصد گردش به راست یا به چپ یا توقف یا تغییر مسیر را دارند مکلفند از فاصله حدودی ۱۰۰ متر به محل گردش یا توقف به وسیله چراغ راهنما به ترتیب زیر علامت دهند:

الف) برای گردش به راست، چراغ راهنمای سمت راست وسیله نقلیه را روشن کنند.

ب) برای گردش به چپ، چراغ راهنمای سمت چپ را روشن نمایند.

پ) برای توقف، چراغ راهنمای سمت راست را روشن نمایند.

ت) برای تغییر مسیر و یا تغییر خط حرکت، در فاصله مناسب، چراغ راهنمای سمت راست یا چپ را بر حسب مورد روشن کنند.

ماده ۱۰۹: رانندگان وسایل نقلیه موتوری که چراغ راهنما نداشته و همچنین وسایل نقلیه غیر موتوری و موتورسیکلت ها و دوچرخه ها باید با دست به شرح زیر علامت بدهند:

الف) برای گردش یا تغییر مسیر به راست، دست چپ را به طرف بالا نگهدارند.

ب) برای گردش یا تغییر مسیر به چپ، دست چپ را به طور افقی نگهدارند.

پ) برای توقف، دست چپ را به طرف پایین نگهدارند.

ت) برای کاستن سرعت، دست چپ را به طور افقی از بالا به پایین به طور متناوب حرکت دهند.

ماده ۱۱۰: علایم آگاه سازی (اخبار) و همچنین علایم لازم برای سبقت به شرح زیر می باشد:

الف) در روز بوق کوتاه.

ب) در شب چند بار تبدیل و تعویض نور چراغ بالا و پایین.

پ) هنگام سبقت گرفتن اعم از این که روز باشد یا شب، برای جلب توجه وسایل نقلیه پشت سر، استفاده از چراغ راهنما ضروری است.

ماده ۱۱۱: وسایل نقلیه امدادی، بازرسی، انتظامی، سازمان های خدمات رسانی و مدارس باید دارای دستگاه آگاه سازی شنیداری و دیداری مندرج در ماده (۶۰) این آیین نامه و تجهیزات ایمنی باشند و روی بدنه وسیله نقلیه هم عبارات و علایم مشخص کننده نقش و یا نصب نمایند.

ماده ۱۱۲: رانندگان وسایل نقلیه که مواد خطرناک حمل می کنند باید در دو طرف و عقب وسیله نقلیه تابلویی که روی آن کلمه (خطر) با حروف درشت و به دو زبان فارسی و انگلیسی و به رنگ قرمز نوشته شده باشد نصب کنند. مسئولان شرکت ها و مؤسسات حمل بار و رانندگان وسایل نقلیه مکلفند مقررات خاص حمل مواد خطرناک را رعایت نمایند.

ماده ۱۱۳: هر گاه وسیله نقلیه ای شب در کنار و بیرون سطح راه توقف نماید به طوری که کناره

وسیله نقلیه متوقف مماس بر حاشیه سواره رو باشد و نور کافی در آن محل برای تشخیص اشیا یا اشخاص از فاصله ۱۵۰ متری وجود نداشته باشد، راننده یا متصدی وسیله نقلیه (اعم از این که درون وسیله نقلیه باشد یا بیرون آن مکلف است چراغ های کوچک جلو و خطر عقب وسیله نقلیه را روشن نگه دارد. چنانچه چراغ کوچک خراب شده باشد چراغ های بزرگ را با نور پایین روشن سازد.

ماده ۱۱۴: هر گاه در راه ها خرابی و نقص پیش بینی نشده برای وسیله نقلیه موتوری ایجاد شود، راننده مکلف است آن را از مسیر عبور و مرور بیرون برده و در محل مناسبی که موجب سد راه و مزاحمت برای وسایل نقلیه دیگر و پیادگان نباشد متوقف سازد. در این مورد و در موارد دیگری که وسیله یاد شده قادر به حرکت نباشد و انتقال آن به محل مناسبی مقدور نگردد، در صورت نبودن نور کافی در راه باید به منظور آگاه ساختن رانندگان دیگر، علایم ایمنی به ترتیب زیر در محل قرار دهد: **الف)** در وسط راه چراغ الکتریکی و یا مشعل نورانی قرمز در فاصله های ۷۰ متری جلو و عقب و یکی دیگر در پهلو وسیله نقلیه از کار افتاده بگذارد. در راه هایی که به وسیله موانع فیزیکی مسیر رفت و برگشت وسایل نقلیه از هم جدا شده است قرار دادن علایم مندرج در فوق در عقب و پهلو وسایل متوقف کافی خواهد بود.

ب) هر گاه وسیله نقلیه سر پیچ یا تپه ای از کار بیفتد علایم باید در فاصله های مناسبی قرار داده شود تا رانندگان وسایل نقلیه دیگر، از فاصله ۲۰۰ متری متوجه خطر شوند.

ماده ۱۱۵: هر گاه وسیله نقلیه موتوری در راه ها از کار بیفتد و به علت کافی بودن روشنایی محل احتیاجی به استفاده از چراغ یا مشعل نباشد، راننده باید در وسط جاده مثلث های شبرنگ متساوی الاضلاع دارای زمینه سفید یا زرد با حاشیه قرمز از نوع علامت احتیاط به ابعاد حداقل ۳۰ سانتی متر در فاصله ۷۰ متری جلو و عقب آن به نحوی که قابل دیدن باشد قرار دهد.

ماده ۱۱۶: اگر وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک در ساعات و شرایط مندرج در مواد (۱۱۳) و (۱۱۴) در راه ها از کار بیفتد، راننده یا متصدی وسیله نقلیه موظف است که در وسط جاده چراغ های الکتریکی به رنگ قرمز با باتری در فاصله های ۷۰ متری جلو و عقب و دیگری در پهلو وسیله از کار افتاده بگذارد. استفاده از فانوس یا چراغ یا مشعل و هر گونه علامت آتش زا برای این گونه وسایل نقلیه ممنوع است.

ماده ۱۱۷: روی یدک و هر نوع وسیله نقلیه ای که وسیله نقلیه دیگری آن را می کشد باید یک پرچم سفید به ابعاد حداقل ۵۰ سانتی متری طوری نصب شود تا رانندگان دیگر از فاصله دور و از دو طرف جاده آن را ببینند.

فصل نهم - مقررات رانندگی

بخش اول - مسیر و جهت عبور

ماده ۱۱۸: رانندگان کلیه وسایل نقلیه موظفند از خط عبور یا مسیر عبوری سمت راست راه حرکت نمایند، مگر در موارد زیر:

الف) هنگام سبقت گرفتن از وسیله نقلیه جلو.

ب) هنگامی که سمت راست راه به هر علتی بسته شده و امکان عبور نباشد.

پ) هنگام گردش به چپ.

ماده ۱۱۹: در راه هایی که خط کشی شده، وسایل نقلیه باید در مسیر بین خطوط حرکت کنند و از آن خارج نشوند و در صورت نیاز به خروج و تغییر خط حرکت، احتیاط کامل را نموده و ابتدا با استفاده از چراغ راهنما و یا با دادن علامت، رانندگان وسایل نقلیه دیگر را از قصد خود آگاه سازند و سپس با رعایت حق تقدم عبور وسایل نقلیه ای که در خطوط کناری در حرکت هستند وارد خط های عبور دیگر شوند. در راه هایی که خط کشی ندارند هر گونه تغییر مسیر حرکت به چپ و راست ممنوع است، مگر با رعایت احتیاط و دادن علامت و رعایت حق تقدم عبور وسایل نقلیه هم مسیر و مجاور. همچنین انحراف و تجاوز وسایل نقلیه به مسیر مقابل (مخالف) ممنوع است؛ مگر در موارد سبقت مجاز و با رعایت ضوابط سبقت.

ماده ۱۲۰: رانندگی در بخش وسط راه هایی که به وسیله خط کشی یا علائم دیگر به سه بخش تقسیم شده اند، به جز برای سبقت گرفتن یا گردش به چپ، بر حسب مورد با رعایت علائم و مقررات مربوط ممنوع است.

ماده ۱۲۱: در راه هایی که به وسیله علائم، مانند خط کشی های یک خط ممتد و یا دو خط ممتد و یا موانع فیزیکی به دو بخش تقسیم شده اند، رانندگان موظفند از بخش راست راه حرکت کنند و حق ندارند از روی آنها بگذرند. در برخی از بخش های راه که یک خط از دو خط ممتد به خط بریده تبدیل شده است، رانندگانی که در سمت خط بریده در حرکتند مجاز به سبقت گرفتن و یا گردش به چپ، بر حسب مورد و با توجه به طول خط بریده و با رعایت مقررات بخش های سبقت و گردش، می باشند.

ماده ۱۲۲: در راه های یک طرفه رانندگان وسیله نقلیه باید در جهت و مسیر مجاز عبور کنند و حرکت بر خلاف مسیر تعیین شده به هر شکل ممنوع است.

ماده ۱۲۳: در میدان هایی که به وسیله علائم، مانند خط کشی و یا موانع فیزیکی مشخص شده اند رانندگان وسایل نقلیه موظفند از سمت راست آنها گردش نمایند و حرکت در خلاف جهت تعیین شده ممنوع است؛ مگر آنکه به وسیله علائم دیگر، عبور از سمت چپ مجاز اعلام شود.

ماده ۱۲۴: در راه هایی که عبور وسایل نقلیه کندرو مجاز اعلام گردیده اند، رانندگان این گونه وسایل نقلیه در هر حال مکلفند از اولین خط عبور سمت راست یا محل هایی که برای عبور آنها تعیین شده حرکت نمایند.

ماده ۱۲۵: هنگامی که وسیله نقلیه ای از روبروی وسیله نقلیه دیگری در جهت مخالف حرکت می کند، راننده هر یک از آنها بایستی تا حد امکان در طرف راست خود حرکت نماید و در صورت لزوم به حاشیه بخش سواره رو در جهت حرکت خود نزدیک شود. اگر در انجام این عمل مانع وجود داشته باشد و یا وسیله نقلیه دیگری مانع حرکت او شود، باید از سرعت خود کاسته و در صورت

لزوم توقف نماید تا به وسایل نقلیه جهت مقابل اجازه عبور دهد.

بخش دوم - سرعت

ماده ۱۲۶: در راه ها و مناطقی که میزان سرعت رانندگی به وسیله تابلو یا علائم دیگر راهنمایی و رانندگی معین نگردیده است، سرعت مجاز برای رانندگان وسایل نقلیه به قرار زیر می باشد:

اول- در شهرها و مناطق مسکونی

الف) معابر شریانی درجه یک

۱- آزاد راه ها حداقل ۷۰ و حداکثر ۱۲۰ کیلومتر در ساعت.

۲- بزرگراه ها حداکثر ۱۰۰ کیلومتر در ساعت.

ب) معابر شریانی درجه دو.

۱- خیابان های شریانی اصلی حداکثر ۶۰ کیلومتر در ساعت.

۲- خیابان های شریانی فرعی حداکثر ۵۰ کیلومتر در ساعت.

پ) معابر محلی - در این معابر و میدان ها حداکثر ۳۰ کیلومتر در ساعت.

دوم - در راه های بیرون شهر و مناطق غیر مسکونی

الف) آزاد راه ها - حداقل ۷۰ و حداکثر ۱۲۰ کیلومتر در ساعت.

ب) بزرگراه ها - حداکثر ۱۱۵ کیلومتر در ساعت.

پ) جاده ها - روزها حداکثر ۱۰۰ و شب ها حداکثر ۹۰ کیلومتر در ساعت.

تبصره ۱- تردد اتوبوس، مینی بوس و انواع بارکش ها به استثنای وانت ها در خط سوم (سرعت) آزاد راه های شهری و بین شهری ممنوع است.

تبصره ۲- حداکثر سرعت مجاز برای وسایل نقلیه موتوری در هر یک از خط های عبوری آزاد راه ها با توجه به شرایط محل به وسیله علائم تعیین می گردد.

تبصره ۳- تغییرات بعدی در میزان سرعت های قید شده در راه های بیرون شهر و مناطق غیر مسکونی از سوی وزارت راه و شهرسازی تعیین و اعلام می گردد.

ماده ۱۲۷: علاوه بر آزاد راه ها در محل هایی که بر حسب ضرورت با نصب تابلو یا علائم دیگر حداقل سرعت نیز معین گردیده است، رانندگی با سرعت کمتر از حداقل، مجاز نخواهد بود.

ماده ۱۲۸: رانندگان حق ندارند در راه ها آن قدر با سرعت کم حرکت نمایند که باعث کندی عبور و مرور یا نابسامانی آن بشوند، مگر آنکه برای پرهیز از خطر و تصادف ضروری باشد.

ماده ۱۲۹: رانندگان وسایل نقلیه موظفند در تقاطع هایی که چراغ راهنمایی و رانندگی یا مأمور راهنمایی و رانندگی یا تابلوی ایست وجود ندارد، در سر پیچ ها جاده های تنگ و تپه ها و به طور کلی در محل هایی که موانعی در مسیر حرکت آنان وجود داشته باشد و همچنین هنگام بارندگی یا مه یا کولاک و مانند آنها از سرعت وسیله نقلیه تا حدی که بر حسب مورد برای پرهیز از خطر یا تصادف ضرورت دارد، بکاهند و با سرعت مطمئن حرکت نمایند.

ماده ۱۳۰: رانندگان وسایل نقلیه هنگام عبور از معابر و گذرگاه‌های تنگ یا پرجمعیت و یا هنگامی که بیشتر از ۵۰ متر مقابل آنها دیده نمی‌شود، مکلفند آهسته و با سرعت مطمئن حرکت کنند و در صورت احتمال وقوع حادثه یا اختلال در نظم و مزاحمت برای پیادگان، بر حسب مورد، حرکت وسیله نقلیه را کند یا آن را متوقف سازند.

ماده ۱۳۱: رانندگی با انواع دوچرخه‌های موتوردار در شب با سرعتی بیش از ۴۰ کیلومتر در ساعت مجاز نیست، مگر این که نور چراغ جلوی آنها برای تشخیص اشیاء و انسان از فاصله ۱۰۰ متری کافی باشد که در این صورت هم نمی‌توانند از حداکثر سرعت مقرر تجاوز نمایند.

بخش سوم - سبقت

ماده ۱۳۲: رانندگانی که قصد سبقت گرفتن از وسایل نقلیه ای را که در جهت آنان حرکت می‌نمایند دارند، در محل‌های مجاز و در صورت لزوم پس از روشن کردن چراغ راهنما و یا با دادن علامت لازم تنها از سمت چپ آنها سبقت گیرند و پس از سبقت و طی مسافت کافی، بار دیگر با روشن کردن چراغ راهنما و یا با دادن علامت به طرف راست راه متوجه و در مسیر قبلی خود قرار گیرند به نحوی که راه وسیله نقلیه ای که از آن سبقت گرفته شده بسته نشود یا موجب تصادف نشود. با وجود این سبقت گرفتن از طرف راست وسیله نقلیه ای که در حال گردش به چپ می‌باشد مجاز خواهد بود.

ماده ۱۳۳: مسیری که راننده می‌خواهد برای سبقت گرفتن وارد آن شود باید تا فاصله دور و مطمئنی از طرف مقابل خالی از هر گونه وسیله نقلیه بوده و تفاوت سرعت بین وسیله نقلیه او و وسیله نقلیه جلویی برای سبقت کافی باشد تا به این ترتیب موجب به خطر انداختن خود و ترافیک سمت مقابل نشده باشد.

ماده ۱۳۴: رانندگان وسایل نقلیه ای که از آنها سبقت گرفته می‌شود باید راه را برای وسیله نقلیه ای که در حال سبقت گرفتن است باز کنند و بر سرعت خود نیفزایند.

ماده ۱۳۵: سبقت گرفتن در موارد زیر ممنوع است:

الف) در سر پیچ‌های تند و سربالایی که میدان دید راننده کم است.
ب) از ۵۰ متر مانده به پیچ‌ها تا ۵۰ متر پس از آن یا در تقاطع راه‌ها یا در تقاطع راه آهن، مگر آنکه به وسیله علائم، سبقت مجاز شناخته شده باشد.

پ) هنگامی که روشنایی و میدان دید به هر علت کافی نباشد.

ت) سبقت از وسیله نقلیه ای که خود در حال سبقت گرفتن است، مگر در راهی که به دلیل وجود سه خط عبور یا بیشتر، این عمل مجاز باشد.

ث) برای اتوبوس‌ها و کامیون‌ها در معابر شهری.

ج) از ۱۰۰ متر مانده به ورودی تونل‌ها و پل‌ها تا انتهای آنها، مگر آنکه به وسیله علائم، سبقت مجاز شناخته شده باشد.

چ) در نقاطی که با نصب علائم ویژه سبقت گرفتن ممنوع اعلام شده باشد.
ح) هنگامی که وسیله نقلیه ای در فاصله ای نزدیک و غیر ایمن از روبرو در حال حرکت می باشد.

بخش چهارم - حق تقدم عبور

ماده ۱۳۶: رعایت مقررات مربوط به حق تقدم عبور برای همه اجباری است، مگر در مواردی که موجب مقررات خاص یا علائم ویژه راهنمایی و رانندگی خلاف این حکم داده شده باشد.

ماده ۱۳۷: حق تقدم عبور وسایل نقلیه در تقاطع ها و میدان هایی که هیچگونه علامت و چراغ راهنمایی و رانندگی وجود نداشته باشد، به ترتیب زیر است:

الف) در تقاطع هم عرض اگر دو وسیله نقلیه ای که روبروی یکدیگر در حرکتند بخواهند با هم وارد خیابان مجاور واحدی شوند، حق تقدم عبور با وسیله ای است که به سمت راست گردش می کند.

ب) هرگاه دو یا چند وسیله نقلیه از دو یا چند راه مختلف به تقاطع هم عرض برسند، حق تقدم عبور با وسیله نقلیه ای است که در طرف راست وسیله نقلیه دیگر قرار دارد.

پ) هنگام ورود به میدان ها حق تقدم عبور با وسایل نقلیه ای است که در درون میدان در حال حرکت هستند.

ت) در سه راه ها حق تقدم عبور با وسیله نقلیه ای است که به طور مستقیم و در سمت و مسیر مجاز حرکت می کند حتی اگر عرض خیابانی که مسیر آن است از عرض راه تلاقی کننده کمتر باشد.

ماده ۱۳۸: در برخورد راه اصلی با راه فرعی حق تقدم با وسیله ای است که از راه اصلی عبور می کند. رانندگانی که از راه فرعی وارد راه اصلی می شوند، باید پیش از ورود به راه اصلی، در صورت لزوم توقف نموده و پس از رعایت حق تقدم عبور وسایل نقلیه ای که در مسیر مجاز خود در راه اصلی و با سرعت مجاز عبور می کنند، وارد این راه بشوند.

ماده ۱۳۹: رعایت مقررات ماده (۱۳۸) برای وسیله نقلیه ای که از راه خصوصی یا شانه راه یا گاراژ یا کوچه یا تعمیرگاه و مانند آنها به معابر عمومی وارد می شود نیز لازم است.

ماده ۱۴۰: وسیله نقلیه ای که در مسیر مجاز در حال حرکت است بر وسایل نقلیه متوقفی که در حال شروع حرکت به جلو یا عقب، گردش و یا دور زدن هستند حق تقدم عبور دارد.

ماده ۱۴۱: در گذرگاه پیاده که چراغ راهنمایی و رانندگی نداشته باشد، حق تقدم عبور با پیادگان است.

ماده ۱۴۲: در خیابان یا در تقاطعی که وسایل نقلیه روبروی یکدیگر حرکت می کنند، هرگاه وسیله ای بخواهد گردش به چپ کند حق تقدم با وسیله نقلیه ای است که مستقیم و در مسیر مجاز عبور می نماید. در محل توقف (پارک) کنار خیابان حق تقدم با وسیله ای است که ضمن حرکت به عقب مشغول توقف یا پارک کردن است.

ماده ۱۴۳: در راه هایی که در مسیر حرکت وسایل نقلیه به علت وجود موانع ثابت اعم از وسایل نقلیه پارک شده، مصالح ساختمانی، اشیاء، عملیات عمرانی، حفاری و خرابی راه بسته و یا برای عبور از مسیر مجاز کافی نباشد، حق تقدم عبور با وسایل نقلیه ای است که مسیر عبور آنها باز یا

سهم عبور بیشتری را دارا می باشد.

ماده ۱۴۴: در راه های کوهستانی و یا راه های شیب دار با ویژگی های مشابه راه های کوهستانی که در آنها عبور از کنار وسایل نقلیه طرف مقابل غیر ممکن و یا مشکل می باشد، راننده ای که در جهت سرازیری در حرکت است باید به کنار راه رفته و به راننده ای که در جهت سربالایی در حرکت است تقدم عبور بدهد.

تبصره- در راه های مسطح که دو طرف راه منتهی به کوه و پرتگاه می باشد حق تقدم عبور با وسایل نقلیه ای است که در طرف پرتگاه قرار دارند.

ماده ۱۴۵: در راه های مندرج در ماده (۱۴۴) که در کنار آن جای توقف (پارک) یا شانه کافی وجود دارد به نحوی که راننده می تواند با استفاده از آن به کنار برود و با استفاده از آن از عقب رفتن یکی از وسایل نقلیه جلوگیری کند، راننده واقع در جهت سربالایی باید با استفاده از آن به راننده واقع در جهت سرازیری اجازه عبور دهد. چنانچه یکی از دو وسیله ای که می خواهند از کنار یکدیگر عبور کنند به منظور امکان عبور، مجبور به عقب رفتن بشود، این عمل را باید وسیله ای که در جهت سرازیری قرار دارد انجام دهد، مگر آنکه به طور آشکار انجام آن از سوی راننده واقع در جهت سربالایی آسان تر باشد.

بخش پنجم - استفاده از چراغ ها

ماده ۱۴۶: راننده وسیله نقلیه ای که شب در حرکت است و همچنین در هر محل یا زمان دیگری که به علت نبودن نور کافی ناشی از ابری بودن هوا، وجود مه، باران، برف عبور از تونل و مانند آنها دید کافی وجود ندارد، باید چراغ های وسایل نقلیه را به ترتیب مقرر در مواد بعدی روشن نماید.

ماده ۱۴۷: در خیابان ها و جاده هایی که نور کافی وجود دارد باید تنها از چراغ های جانبی جلو و عقب در صورت خرابی ناگهانی چراغ های جانبی جلو از چراغ عبور (نور پایین) استفاده شود.

ماده ۱۴۸: هنگامی که چراغ ها باید روشن باشند، اگر چند وسیله نقلیه متصل به هم حرکت کنند، روشن کردن چراغ هایی که با توجه به محل نصبشان پوشیده می شوند ضرورت ندارد ولی در هر حال چراغ های جلوی وسیله اولی و چراغ های عقب وسیله آخری باید روشن باشند.

ماده ۱۴۹: رانندگان وسایل نقلیه موتوری موظفند که در جاده ها از چراغ رانندگی (نور بالا) استفاده کنند تا بتوانند کلیه اشیا و اشخاص را در فاصله دور ببینند، مگر در موارد زیر که باید از چراغ عبور (نور پایین) استفاده نمایند:

الف) هنگام روبرو شدن با وسیله نقلیه ای که از جهت مخالف حرکت می کند. در این صورت راننده باید از فاصله حداقل ۱۵۰ متری از چراغ عبور (نور پایین) استفاده نماید تا راننده طرف مقابل بتواند به راحتی و بدون خطر به راه خود ادامه دهد. در عین حال برای جلوگیری از تابش خیره کننده نور به چشم رانندگان دیگر، می توان بر حسب مورد از چراغ های کوچک یا چراغ های مه شکن استفاده نمود.

ب) هنگامی که وسیله نقلیه از فاصله نزدیک عقب وسیله نقلیه دیگری که در حال حرکت است عبور می کند، مگر وقتی که در حال سبقت گرفتن باشد.

ماده ۱۵۰: چراغ های جلو وسایل نقلیه ای که در شانه راه ها (به استثنای آزاد راه ها و بزرگراه ها) توقف می نمایند با دیدن حرکت وسایل نقلیه ای که از مقابل در حرکتند باید خاموش شود و برای تشخیص وجود و ابعاد وسیله نقلیه، چراغ های کوچک و جانبی را روشن نمایند.

ماده ۱۵۱: استفاده از چراغ های چشمک زن و رنگارنگ در وسایل نقلیه ممنوع است، مگر در مواردی که به موجب این آیین نامه مجاز باشد.

بخش ششم - گردش

ماده ۱۵۲: قواعد گردش در تقاطع ها به شرح زیر است:

الف) برای گردش به راست باید با توجه به سرعت و جهت و موقعیت وسایل نقلیه ای که در جلو و عقب حرکت می کنند با فاصله کافی و مناسب و با استفاده از چراغ راهنما و یا با دادن علامت، وارد خط عبور سمت راست شده و به طور کامل از کنار تقاطع بگذرند.

ب) برای گردش به چپ باید با توجه به سرعت و جهت و موقعیت وسایل نقلیه ای که در جلو و عقب حرکت می کنند از فاصله کافی و مناسب چراغ راهنما استفاده نموده و یا با دادن علامت وارد مسیر مجاز سمت چپ شده به طوری که پس از ورود به تقاطع، وسیله نقلیه در حدود مرکز تقاطع قرار گیرد و سپس با رعایت حق تقدم عبور وسایل نقلیه ای که مستقیم و در مسیر و محل مجاز در حرکتند با حداقل سرعت به چپ گردش نماید به نحوی که پس از ورود به خیابان مورد نظر در مجاورت محور وسط آن خیابان قرار گیرد.

پ) برای گردش به چپ در راه های بیرون شهر که منحصر به دو خط عبور رفت و برگشت بوده و مانع فیزیکی وسط جاده وجود نداشته باشد، رانندگان وسایل نقلیه موظفند وسیله نقلیه را در شانه راه و در صورت نبودن آن، در منتهی الیه سمت راست راه متوقف نموده و سپس با توجه به سرعت و جهت و موقعیت وسایل نقلیه ای که به طور مستقیم در حال حرکت می باشند و با استفاده از چراغ راهنما و یا با دادن علامت اقدام به گردش نمایند.

ماده ۱۵۳: در راه های یک طرفه برای گردش به چپ، رانندگان موظفند وسیله نقلیه را به منتهی الیه طرف چپ خیابان هدایت و سپس به چپ گردش کنند.

ماده ۱۵۴: دور زدن در فاصله ۱۵۰ متری پیچ ها و سربالایی ها و تونل ها که میدان دید کافی نیست و همچنین از روی خط پر یا ممتد (یک خطه ممتد یا دو خطه ممتد) ممنوع است.

ماده ۱۵۵: به عقب راندن وسیله نقلیه در آزاد راه ها و بزرگراه ها و ورودی و خروجی آنها ممنوع می باشد. در راه های دیگر به هنگام ضرورت، با احتیاط کامل برای پرهیز از وقوع هر گونه حادثه و بسته شدن راه عبور وسایل دیگر، مجاز است.

ماده ۱۵۶: در تقاطع هایی که با ترسیم جهت نما بر سطح آنها مسیر حرکت مشخص شده،

رانندگان موظفند تنها در همان جهت ترسیم شده بر سطح تقاطع به حرکت خود ادامه دهند. در معابری که با ترسیم جهت نما بر سطح آن مسیر حرکت مشخص شده، رانندگان تا حد امکان مسیر مشخص شده بر سطح معبر را دنبال می کنند، مگر اینکه قصد تغییر خط یا توقف یا گردش داشته باشند. که در این صورت با رعایت کامل مقررات، از مسیر مشخص شده خارج می شوند.

بخش هفتم - توقف

ماده ۱۵۷: رانندگان تاکسی های خطی و بی سیم دار هنگامی که مسافر ندارند باید در ایستگاه های تعیین شده توقف کنند.

ماده ۱۵۸: کلیه رانندگان وسایل نقلیه برای سوار و پیاده کردن مسافران و یا سرنشینان خود باید تنها در محل های مجاز و یا در منتهی الیه سمت راست سواره رو توقف نمایند.

تبصره - سوار و یا پیاده کردن مسافران وسایل نقلیه عمومی بین شهری در صورت وجود پایانه مسافربری در شهر، تنها در پایانه یاد شده مجاز است.

ماده ۱۵۹: هر گونه توقف کوتاه یا طولانی وسایل نقلیه در خط های عبور یا مسیر وسایل نقلیه و پیادگان و همچنین توقف وسایل نقلیه در حاشیه راه ها برای عرضه و خرید و فروش کالا که به موجب تجمع اشخاص و یا وسایل نقلیه در محل یا انحراف دید و یا کاهش توجه رانندگان از رانندگی و احتمال وقوع تصادف گردد ممنوع است. رانندگان وسایل نقلیه در صورت توقف اضطراری که امکان انتقال وسیله نقلیه به بیرون خط و یا مسیر عبوری وجود نداشته باشد، موظفند با نصب علائم، از فاصله ۷۰ متری رانندگان وسایل نقلیه دیگر و پیادگان را آگاه نمایند.

ماده ۱۶۰: هیچ راننده ای مجاز نیست وسیله نقلیه ای را که موتور آن روشن است حتی در محل مجاز متوقف سازد و خود از آن پیاده و دور گردد. در معابر شیب دار پس از توقف، رانندگان باید چرخ های جلو وسیله نقلیه را به سمت کناره راه بپیچانند و سپس با رعایت دیگر نکات ایمنی، موتور را خاموش و پیاده شوند، مگر در راه هایی که کناره آنها منتهی به پرتگاه باشد.

ماده ۱۶۱: رانندگان وسایل نقلیه در موارد زیر موظفند به ترتیبی که مقرر می شود توقف نمایند: الف) هنگام برخورد با وسایل نقلیه امدادی که دستگاه های آگاه سازی شنیداری یا دیداری خودرو را به کار انداخته باشند تا حد امکان وسیله نقلیه را در مسیر مجاز خود به سمت راست راه هدایت و راه را برای آنها باز کنند و در صورت لزوم تا گذشتن وسایل نقلیه امدادی متوقف شوند.

ب) پیش از ورود به تقاطعی که علائم یا مأمور راهنمایی و رانندگی ندارند، باید بایستند و سپس با احتیاط کامل از تقاطع بگذرند.

پ) پیش از رسیدن به گذرگاه پیاده و در صورت حضور یا عبور اشخاص باید وسیله نقلیه خود را متوقف سازند و همچنین با دادن علامت رانندگان پشت سر را نیز به توقف دعوت نمایند تا پیادگان با آرامش عبور کنند.

ت) هنگام برخورد با اتومبیل های مدارس که برای سوار و پیاده کردن دانش آموزان در حال توقف

می باشند، توقف نمایند تا دانش آموزان با ایمنی کامل از عرض راه عبور کنند. (ث) در تقاطع های همسطح راه آهن و یا راه آهن شهری، هنگامی که علائم الکتریکی یا مکانیکی یا پرچم قرمز یا سوت قطار نزدیک شدن آن را اعلام می دارد یا دروازه عبور بسته شده یا در حال باز و بسته شدن است و یا مسیر عبوری از روی ریل متراکم باشد، باید لااقل در پنج متری علامت یا دروازه توقف کامل کنند تا قطار بگذرد و تقاطع برای عبور آزاد گردد.

تبصره ۱- حرکت در پوشش وسایل نقلیه امدادی برای وسایل نقلیه دیگر ممنوع است.
تبصره ۲- در معابر متقاطع با راه آهن، حسب مورد، شهرداری ها یا وزارت راه و شهرسازی موظف به ایجاد گذرگاه غیر همسطح می باشند.

ماده ۱۶۲: رانندگان وسایل نقلیه موتوری به ویژه اتومبیل های مدارس و وسایل نقلیه که حامل مواد خطرناک می باشند، در محل تقاطع راه آهن هر چند علامتی وجود نداشته باشد باید به طور کامل توقف کنند و پس از اطمینان از بی خطر بودن معبر، از تقاطع بگذرند. در هر حال هنگام عبور از روی ریل ها، مجاز به تعویض دنده نمی باشند.

ماده ۱۶۳: ایستادن یا توقف وسایل نقلیه در محل های زیر ممنوع است:
الف) پیاده رو و گذرگاه پیاده.

ب) مقابل ورودی خیابان ها و جاده ها و کوچه ها یا ورودی و خروجی اتومبیل روی ساختمان ها.
پ) داخل تقاطع.

ت) در فاصله ۱۵ متری میدان یا تقاطع یا سه راه ها یا تقاطع راه آهن.

ث) در فاصله ۱۵ متری شیرهای آب آتش نشانی و شیرهای آب نصب شده در راه ها.

ج) در فاصله ۱۵ متری اطراف چراغ های راهنمایی و رانندگی و یا محل هایی که توقف وسایل نقلیه مانع دید علائم راهنمایی و رانندگی بشود.

چ) از ابتدا تا انتهای پیچ ها.

ح) در فاصله ۱۵ متری ورودی و یا خروجی مراکز آتش نشانی، پلیس و بیمارستانها و فوریت های پزشکی.

خ) کنار وسایل نقلیه ای که خود متوقف می باشند (توقف دوبله).

د) روی پل ها و درون تونل ها و معابر در ارتفاع.

ذ) در خیابان هایی که پیاده رو آن قابل عبور نبوده و پیادگان مجبورند از بخشی از سواره رو عبور کنند.

ر) در ایستگاه های وسایل نقلیه همگانی و حریم آنها که با علائم راهنمایی و رانندگی مشخص است.
ز) در محل هایی که علائم راهنمایی و رانندگی مانند تابلوهای توقف ممنوع و یا ایستادن ممنوع و یا خط کشی های شطرنجی در سطح تقاطع و یا معابر نیز دلالت بر ممنوعیت توقف نماید.

ژ) در هر نقطه از معابر در حال تعمیر، شستشو و تعویض روغن و نیز در طول مسیرهای ویژه اتوبوس و دوچرخه و همچنین در طول مسیر و خط های عبور آزاد راه ها.

س) در جاهایی که دستگاه توقف سنج (پارکومتر) نصب شده و یا توقف با کارت پارک یا انواع دیگر تجهیزات توقف سنج با علائم مشخص کننده، مجاز می باشد، به علت پرداخت نکردن هزینه توقف و یا نداشتن کارت پارک مجاز و یا پایان زمان توقف.

تبصره- مراجع مسئول موظفند هنگام استفاده از پارکومتر، کارت پارک و مشابه آنها و همچنین در محل هایی که تابلوهای ایستادن ممنوع، توقف ممنوع و حمل با جرثقیل و مانند آن نصب می نمایند، به وسیله تابلو مستطیل شکلی در زیر تابلوهای یاد شده زمان های ممنوعیت توقف و حمل با جرثقیل را اعلان کنند.

بخش هشتم - مقررات اختصاصی موتورسیکلت و دوچرخه

ماده ۱۶۴: رانندگان و سرنشینان هر نوع موتورسیکلت و دوچرخه موتوردار باید به کلاه ایمنی مجهز باشند و در طول حرکت از آن استفاده نمایند.

ماده ۱۶۵: رانندگان موتورسیکلت نباید در یک خط عبور به موازات و در کنار خودروها حرکت کنند.

ماده ۱۶۶: رانندگان موتورسیکلت باید هنگام رانندگی تنها روی زین موتورسیکلت بنشینند و حق ندارند شخص دیگری را بر ترک سوار کنند، مگر آنکه در ترک نیز یک زین کامل برابر استاندارد ساخت موتورسیکلت نصب شده یا موتورسیکلت دارای یدک پهلو (سایدکار) باشد.

ماده ۱۶۷: عبور موتورسیکلت و موتورگازی و دوچرخه سوار از پیاده رو و وسط دستجات، بازار و نقاط شلوغ ممنوع است.

ماده ۱۶۸: موتورسیکلت سواران و دوچرخه سواران حق ندارند هنگام رانندگی بار نامتعارف و اشیای دیگری حمل کنند یا حرکت نمایشی یا اعمالی انجام دهند که نیازمند برداشتن دست های آنان از روی فرمان باشد.

ماده ۱۶۹: راندن موتور سیکلت، موتورگازی و دوچرخه هنگام لغزنده بودن راه ها ممنوع است.

ماده ۱۷۰: رانندگی با دوچرخه فاقد زین ممنوع است.

ماده ۱۷۱: دو ترک سوار کردن اشخاص روی دوچرخه ممنوع است، مگر آنکه زین اضافی استاندارد برای این کار داشته باشد.

ماده ۱۷۲: دوچرخه سواران مکلفند:

الف) هنگام حرکت به طور کامل از طرف راست راه عبور نمایند و برای گذشتن از وسایل نقلیه ای که در کنار راه توقف کرده اند منتهای احتیاط را به عمل آورند.

ب) در صورت زیاد بودن تعداد دوچرخه سواران، باید در یک ردیف حرکت کنند، مگر آنکه معبر ویژه ای برای آنها اختصاص داده شده باشد. در این صورت حق ندارند بیرون معبر ویژه عبور و مرور نمایند.

فصل دهم - مقررات مختلف

ماده ۱۷۳: رانندگان وسایل نقلیه ای که در پشت سر وسیله نقلیه دیگر حرکت می کنند، موظفند فاصله مناسبی را برای جلوگیری از تصادف حفظ کنند. چگونگی رعایت فاصله مناسب به وسیله متن های آموزشی تهیه شده و با روش قاعده دو ثانیه از طریق کتاب های آموزشی موضوع تبصره ماده (۹۷) این آیین نامه، به درخواست کنندگان گواهی نامه آموزش داده می شود.

ماده ۱۷۴: کامیون های بزرگ و وسایل نقلیه دیگری که دارای یدک های طویل هستند و همچنین وسایل نقلیه ای که به صورت کاروان و دسته جمعی در یک ستون در جاده ها حرکت می کنند، هنگام عبور باید فاصله بیشتری با وسایل نقلیه جلوی خود داشته باشند به طوری که وسیله نقلیه دیگری که از آنها سبقت می گیرد، بتواند پس از سبقت بار دیگر در جلو آنها وارد مسیر مجاز عبور خود شوند.

ماده ۱۷۵: سوار کردن بیش از ظرفیت مجاز تعیین شده در وسیله نقلیه و همچنین گذاشتن بار یا اشیا دیگر در قسمت جلو یا عقب آن اعم از درون یا بیرون که مانع دید راننده گردد ممنوع است.

ماده ۱۷۶: رانندگان وسایل نقلیه سنگین هنگام عبور از جاده های کم عرض و باریک یا عقب راندن، باید یک نفر کمک راننده برای پرهیز از هر گونه خطری همراه داشته باشند.

ماده ۱۷۷: حرکت با دنده خلاص در سرازیری ها ممنوع است.

ماده ۱۷۸: وسایل نقلیه نباید از روی لوله های آب آتش نشانی که برای خاموش کردن آتش در خیابان قرار گرفته اند، عبور نمایند، مگر با اجازه متصدیان آتش نشانی.

ماده ۱۷۹: رانندگان تاکسی ها و وسایل نقلیه مسافری موظفند موارد زیر را رعایت نمایند:

الف) سوار کردن مسافر با داشتن مسافر قبلی در تاکسی های تلفنی، بی سیم و یا مؤسسات و یا شرکت های تاکسیرانی در بست، ممنوع است.

ب) رانندگان تاکسی ها موظفند پس از سوار شدن مسافر و هنگام شروع به حرکت، تاکسیمتر را به کار اندازند. در صورت نداشتن یا خرابی تاکسیمتر حق کار کردن ندارند، مگر در نقاطی که شهرداری نصب تاکسیمتر را ضروری اعلام نکرده باشد.

پ) رانندگان وسایل نقلیه عمومی دیگر که در بست کرایه داده می شوند نباید بدون رضایت کرایه کننده شخص دیگری را سوار کنند.

ت) خودداری از بردن مسافر برای وسایل نقلیه عمومی و همچنین نرساندن مسافر به مقصد ممنوع است، مگر اینکه بر اساس ضوابط مربوط خارج از خدمت (سرویس) باشند.

ث) رانندگان وسایل نقلیه عمومی و کمک رانندگان آنها نباید با مسافران با خشونت و بی احترامی رفتار نمایند.

ماده ۱۸۰: رانندگان حق ندارند ضمن رانندگی، دخانیات استعمال نمایند یا خوراکی یا آشامیدنی میل کنند و استفاده از هر گونه وسایل و تجهیزات مانند تلفن همراه که باعث انحراف ذهنی و رفتاری راننده گردد ممنوع است. رانندگان موظفند در هر حال به طور کامل به جلو توجه داشته باشند.

ماده ۱۸۱: رانندگی برای کسی که نوشابه الکلی یا مواد مخدر و داروهای خواب آور مصرف کرده تا رفع کامل آثار آن ممنوع است.

تبصره- در مواردی که مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه به وجود حالت مستی و یا حالت غیر عادی ناشی از مصرف مواد یاد شده به راننده ای ظنین شوند، موظفند وسیله نقلیه را متوقف ساخته و بلافاصله میزان الکل خون راننده و مانند آن را از طریق آزمایش های لازم تعیین و از رانندگی وی جلوگیری نموده و متخلف را برای تعیین تکلیف به مراجع مربوط معرفی نمایند.

ماده ۱۸۲: سوار کردن اشخاص آلوده به کثافات در وسایل نقلیه عمومی مسافربری مجاز نیست.

ماده ۱۸۳: راننده موظف است هنگام رانندگی، گواهی نامه رانندگی خویش، بیمه نامه شخص ثالث خودرو و کارت شناسایی خودرو را همراه داشته باشد و در صورت درخواست مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه، آنها را تسلیم نماید. مأمور موظف است پس از ملاحظه و بررسی مدارک آنها را بازگرداند، مگر در مواردی که به موجب قانون یا آیین نامه، اخذ گواهی نامه به منظور درج تخلف در آن ضرورت داشته باشد. در این صورت در برابر دادن رسید، گواهی نامه اخذ می گردد.

ماده ۱۸۴: استفاده از بوق های شیپوری، سوت بلبلی و به طور کلی هر نوع وسیله آگاه سازی صوتی با صدای ناهنجار و غیر عادی در مناطق مسکونی و همچنین زدن بوق ممتد یا غیر ضروری یا مکرر و یا زدن بوق در محل هایی که این عمل به وسیله علایم منع شده است، ممنوع است. استفاده از بوق برای مقاصدی مانند صدا زدن افراد، جلب توجه مسافر، اعلام حضور و باز کردن درب منزل، خداحافظی و مانند آنها ممنوع است.

ماده ۱۸۵: وسایل نقلیه امدادی که مجاز به داشتن چراغ گردان یا آژیر خطر ویژه می باشند تنها هنگامی که برای انجام مأموریت های مهم و فوری در حرکتند، باید از آنها استفاده نمایند.

ماده ۱۸۶: وسایل نقلیه انتظامی و امدادی، هنگامی که برای انجام مأموریت فوری در حرکتند در صورت به کار بردن چراغ گردان ویژه اعلام خطر یا آژیر، تا حدودی که موجب بروز تصادف نشود، مجاز به انجام اعمال زیر می باشند:

الف) توقف در محل ممنوعه.

ب) تجاوز از سرعت مجاز و سبقت از سمت راست و وسیله نقلیه دیگر.

پ) عبور از طرف چپ راه و همچنین دور زدن در نقاط ممنوعه.

ت) گذشتن از چراغ قرمز یا رعایت نکردن علایم دیگر ایست، مشروط به این که از سرعت وسیله نقلیه در این گونه محل ها تا حداقل امکان کاسته شود.

ماده ۱۸۷: درهای وسایل نقلیه در حال حرکت باید به طور کامل بسته باشد و باز کردن آنها پیش از توقف کامل مجاز نیست.

ماده ۱۸۸: اتومبیل های مدارس تنها هنگام سوار و پیاده کردن دانش آموزان حق استفاده از علایم دیداری یاد شده در ماده (۶۰) را دارند.

ماده ۱۸۹: استفاده از لاستیک های فرسوده و غیر استاندارد در وسایل نقلیه ممنوع است. هنگام

برف و یخبندان و به طور کلی در صورت اعلام مقامات مرتبط و یا مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه، رانندگی با وسیله نقلیه ای که چرخ های آن به زنجیر و یا لاستیک یخ شکن مجهز نباشد، ممنوع است.

ماده ۱۹۰: راندن وسیله نقلیه ای که بیش از ظرفیت مندرج در کارت مشخصات، بار یا مسافر گرفته ممنوع است.

ماده ۱۹۱: عبور وسایل نقلیه از میان دستجات ارتش یا مأموران انتظامی یا دانش آموزان یا تشییع کنندگان جنازه ها یا دیگر دستجات تشریفاتی و بوق زدن در این گونه موارد مجاز نیست.

ماده ۱۹۲: عبور وسایل نقلیه از پیاده روها و توقف آنها روی پیاده رو ممنوع است.

ماده ۱۹۳: سوار شدن و سوار کردن اشخاص روی گلگیر یا رکاب یا سایر قسمتهای بیرونی وسایل نقلیه ممنوع است.

ماده ۱۹۴: راندن و یا حرکت با اسکیت و اسکوتر و مانند آنها در معابر عمومی ممنوع است، مگر در مسیرهایی که از سوی راهنمایی و رانندگی با نصب تابلو ویژه، مجاز اعلام شده باشد.

ماده ۱۹۵: عبور وسایل نقلیه سنگین که حداکثر سرعت آنها از ۱۵ کیلومتر در ساعت تجاوز نمی کند مانند تراکتورهای زنجیری و غلطک های جاده کوبی و غیره باید پیش از رسیدن آنها به اولین پست راه آهن یا ایستگاه، خبر داده شود تا تدارک احتیاطی لازم برای عبور بی خطر آنها از تقاطع راه آهن فراهم گردد.

ماده ۱۹۶: رانندگان این گونه وسایل نقلیه موظفند هنگامی که عبور آنها از تقاطع راه آهن مجاز است پیش از رسیدن به آن توقف کامل کنند و پس از دیدن دو طرف و اطمینان از نبودن خطر احتمالی از آنجا بگذرند. هنگامی که نزدیک شدن قطار به وسیله علائم یا صدای لکوموتیو اعلام می شود، تا عبور قطار نباید از تقاطع عبور نمایند.

ماده ۱۹۷: هر گاه مأمور راهنما در محل تقاطع راه آهن حضور داشته باشد، عبور از تقاطع باید با فرمان او انجام گیرد.

ماده ۱۹۸: هیچ کس حق ندارد وسیله نقلیه ای را که متعلق به او نیست یا راننده آن نمی باشد، بدون اجازه کسی که آن را در اختیار دارد از محل خود حرکت دهد یا با آن رانندگی کند، مگر مأموران انتظامی با رعایت قوانین و مقررات و در چارچوب وظایف قانونی.

ماده ۱۹۹: هیچکس حق ندارد به شخصی که گواهی نامه رانندگی ندارد اجازه رانندگی با وسیله نقلیه خود را بدهد. با متخلف برابر مقررات کیفری رفتار خواهد شد.

ماده ۲۰۰: هیچکس حق ندارد وسیله نقلیه ای را که طبق نظر کارشناس راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه دارای عیب و نقص فنی بوده و یا وسایل ایمنی کامل مقرر در این آیین نامه را نداشته باشد، در راه ها براند.

ماده ۲۰۱: مأموران راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه، حسب مورد، پس از اعلام مراجع صلاحیت دار به منظور پیشگیری از حوادث مکلفند از عبور و مرور در راههایی که به علت خرابی، جاری

شدن سیل، ریزش کوه و بهمن و یا علت های دیگر خطرناک می باشند تا تعمیر و رفع علت های خطر، جلوگیری به عمل آورده و یا از حرکت وسایل نقلیه غیر مجهز به تجهیزات لازم ممانعت به عمل آورند.

ماده ۲۰۲: صدور مجوز جابه جایی مسافر در شهرها و حومه آنها با شهرداری محل می باشد.
ماده ۲۰۳: حمل مسافر با وسایل نقلیه باربری ممنوع است. همچنین حمل مسافر با وسایل نقلیه ای که دارای پلاک شخصی بوده و پیشتر مجوز لازم برای جابه جایی مسافر از وزارت راه و شهرسازی و یا شهرداری دریافت ننموده باشند، ممنوع می باشند؛ مگر در شرایط اضطراری و با اجازه پلیس راه و یا راهنمایی و رانندگی.

تبصره- در مواردی که نیروهای انتظامی و نظامی در راستای انجام مأموریت های عملیاتی ناگزیر به انتقال مأمورین با وسایل نقلیه باربری هستند استفاده از قسمت بار خودروهای مذکور برای انتقال مأموران مجاز است.

ماده ۲۰۴: در صورت نبود امکانات لازم برای رساندن مجروحان به مراکز درمانی، کلیه رانندگان مکلفند همکاری لازم را برای رساندن مصدومان تصادفات رانندگی به اولین مرکز درمانی انجام دهند.

ماده ۲۰۵: هیچکس حق ندارد در حالی که سوار دوچرخه یا کفش های چرخ دار یا سه چرخه های بدون رکاب مانند اسکیت و اسکوتر یا اتومبیل های اسباب بازی است به وسایل نقلیه در حال حرکت تکیه نماید و آنها را وسیله حرکت خود یا حرکت وسیله ای که بر آن سوار است قرار دهد. تکیه نمودن و آویزان شدن اشخاص نیز به وسایل نقلیه ممنوع است.

ماده ۲۰۶: ریختن شیشه، بطری، میخ، سیم، حلبی، مایعات لزج و چرب، نخاله های ساختمانی و زباله، مصالح ساختمانی، شستشوی وسایل نقلیه، ایجاد موانع و به طور کلی هر عملی که باعث سد راه و ایجاد خطر و انحراف وسایل نقلیه از مسیر حرکت باشد بر روی راه ها، شانه جاده ها و حریم قانونی آنها ممنوع است. همچنین ریختن هر گونه زباله، ضایعات و اشیاء، آب دهان و مانند آن از درون خودرو به وسیله راننده و یا سرنشینان ممنوع است.

ماده ۲۰۷: نصب هر نوع علائم و پلاک های متفرقه و همچنین الصاق یا نصب یا نقش هر نوع آگهی، نوشته، عکس و نوشتن عبارات و ترسیم نقوش روی شیشه ها یا بدنه درونی یا بیرونی وسایل نقلیه به منظور تجارت، تبلیغ، نمایش و مانند آن ممنوع است؛ مگر بر اساس ضوابطی که به پیشنهاد شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور به تصویب وزیر کشور خواهد رسید. در مورد جاده ها با تصویب وزارت راه و شهرسازی اقدام می شود.

ماده ۲۰۸: حرکت وسایل نقلیه دارای چرخ فلزی در معابر شهری مجاز نیست.

ماده ۲۰۹: اعمال زیر در خیابان ها و معابر شهری ممنوع است:
الف) ورزش و مسابقه های ورزشی، مسابقه با اسب یا حیوانات دیگر و وسایل نقلیه بدون کسب مجوز از مقامات صلاحیت دار.

ب) بستن، خوراک دادن و رها کردن دام‌ها و پرندگان.

پ) انجام هر گونه حرکات پرشی، نمایشی، تک چرخ، دور زدن در جا، رانندگی همراه با صدای ناهنجار و ممتد بوق یا صدای آگروز و اصطکاک چرخ‌ها و مانند آنها.

ماده ۲۱۰: هر کس که مسئول حرکت و هدایت حیوانات است، هنگام عبور از عرض یا طول معابر در شب باید از علائم سیار مانند (فانوس، چراغ‌های الکتریکی، دستانه یا راکت شبرنگ دار) استفاده نماید. رانندگان موظفند با دیدن حرکت گله و رمه از سرعت خود کاسته و در صورت لزوم تا عبور احشام توقف نمایند. به هر حال عبور دادن حیوانات از نقاط مشخص شده و تا حد امکان دارای روشنایی ضرورت دارد.

ماده ۲۱۱: دستگاه‌های مسئول موظفند پیش از بسته شدن تمام یا بخشی از راه برای انجام هر نوع عملیات اجرایی اعم از تعریض، تعمیر، نگهداری، حفاری و مانند آنها، هماهنگی‌های لازم را انجام داده و با اطلاع ادارات راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه اقدام و مراتب را به آگاهی مردم برسانند.

ماده ۲۱۲: اشخاصی که به هر عنوان روی راه‌های عمومی کار می‌کنند، موظفند پیش از شروع به کار، علائم ایمنی عبور و مرور را براساس ضوابط و استانداردهای ایمنی در عملیات اجرایی راه‌ها که به تأیید مسئولین مرتبط می‌رسد در محل نصب و همچنین لوازم کار، لباس‌های کارگران و وسایل نقلیه خود را به علائم هشدار دهنده مجهز نمایند. در غیر این صورت مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند از کار آنان جلوگیری به عمل آورند.

ماده ۲۱۳: شهرداری‌ها و مأموران متصدی ایجاد فضای سبز، نصب‌کننده اتاقتک، (کیوسک) تلفن و مانند آنها موظفند مثلث دید رانندگان را در تقاطع‌ها باز نگهدارند.

ماده ۲۱۴: جز مأموران صلاحیت دار هیچکس حق ندارد برای هدایت، حفاظت و کنترل وسایل نقلیه در سواره‌رو خیابان بایستد یا قدم بزند.

ماده ۲۱۵: پیادگان موظفند که:

الف) در محل‌هایی که پیاده‌رو وجود دارد از سطح سواره‌رو استفاده نکنند.

ب) در محل‌هایی که پیاده‌رو وجود ندارد یا در صورت وجود به دلایلی غیر قابل تردد باشد باید از منتهی‌الیه سمت چپ سواره‌رو و عکس جهت حرکت وسایل نقلیه عبور نمایند.

پ) برای گذشتن از عرض راه، تنها از گذرگاه‌های پیاده، پل‌های هوایی و گذرگاه‌های زیرزمینی مجاز عبور نمایند.

ت) از دویدن، پریدن و ورود ناگهانی به سطح سواره‌رو خودداری کرده و مراقب حرکت وسایل نقلیه باشند.

ث) از حصار آزاد راه‌ها نگذرند و در بزرگراه‌ها و خیابان‌ها از لابلاهی درختان و گل‌بوته‌های حاشیه و میانه راه عبور نکنند.

ج) در تقاطع‌ها با روشن شدن چراغ سبز مقابل خود (چراغ‌عابر) حرکت نمایند و هنگامی که چراغ‌عابر قرمز بود عبور نکنند.

چ) از موانع و خط کشی خطوط ویژه، سواره رو خیابان ها و میدان ها عبور نکنند.
ح) در بزرگراه ها و خیابان های اصلی، از خارج از گذرگاه های تعیین شده عبور نکنند.
خ) در سواره رو خیابان برای سوار شدن به وسیله نقلیه و همچنین صحبت کردن یا خرید و فروش با راننده یا سرنشینان وسایل نقلیه، توقف نکنند.

ماده ۲۱۶: رانندگی با وسایل نقلیه دارای پلاک دولتی که علامت مشخص کننده روی شیشه یا دیگر قسمت‌های تعیین شده آن الصاق یا نصب نشده باشد، ممنوع است.

ماده ۲۱۷: رانندگانی که دچار معلولیت و یا ناشنوایی هستند باید با علامت ویژه ای که روی شیشه عقب وسیله نقلیه الصاق می شود، دیگر رانندگان را از وضعیت خود آگاه سازند تا رانندگان با دیدن آن علامت، علاوه بر رعایت مقررات این آیین نامه، احتیاط لازم را بنمایند.

ماده ۲۱۸: شهرداری ها موظفند پیاده روهای استاندارد، هموار و ایمن با در نظر گرفتن عبور سالخوردهگان و معلولان با صندلی چرخ دار و یا بدون آن، در حاشیه معابر شهری ایجاد کنند و با توجه به موقعیت جغرافیایی شهر، در محل های مناسب نیز مسیر عبور دوچرخه سواران را تا حد امکان و به صورت جداگانه ایجاد نمایند.

ماده ۲۱۹: شهرداری ها موظفند به منظور افزایش ایمنی عبور و مرور، با همکاری زیر مجموعه های وزارت نیرو، برای تأمین روشنایی معابر شهرها اقدام نمایند.

ماده ۲۲۰: رانندگان و سرنشینان وسایل نقلیه موظفند هنگام حرکت وسیله نقلیه کمربندهای ایمنی خود را بسته نگاه دارند.

تبصره- سوار کردن کودکان کمتر از ۱۲ سال در صندلی جلو وسیله نقلیه و همچنین در آغوش داشتن کودک هنگام رانندگی ممنوع است.

ماده ۲۲۱: باز گذاشتن در صندوق عقب وسیله نقلیه در حال حرکت، یا نصب پرده یا کرکره یا هر چیز دیگری که مانع دید عقب وسیله نقلیه شود ممنوع است.

ماده ۲۲۲: ریزش روغن، نفت گاز، بنزین و مایعات آلوده و تخریب کننده دیگر در راه ها ممنوع است.

ماده ۲۲۳: زمان لازم الاجرا شدن آن دسته از احکام این آیین نامه که اجرای آنها مستلزم آموزش، اطلاع رسانی عمومی یا کسب مهارت های خاص باشد، اول مهر ماه سال ۱۳۸۴ تعیین می شود.

معاون اول رئیس جمهور - محمد رضا عارف

پیوست ۱ طبقه بندی انواع گواهینامه

پایه	گروه	نوع وسیله نقلیه	پیش نیاز
الف	۱	موتورگازی (دوچرخه موتوردار)	
	۲	موتور سیکلت تا ۲۰۰ سی سی	
	۳	موتورسیکلت از ۲۰۰ سی سی به بالا و سه چرخ با وزن تا ۴۰۰ کیلو گرم	الف - ۲
ب	۱	خودروهای تا ۹ نفر ظرفیت و وانت تا ۳/۵ تن	
	۲	خودروهای ۱۰ تا ۱۵ نفر ظرفیت و خودروهای خدمات عمومی	
پ	۱	وسایل نقلیه باربری با ظرفیت بیش از ۳/۵ تا ۱۰ تن	ب - ۱
	۲	وسایل نقلیه مسافربری با ظرفیت ۱۶ تا ۲۶ نفر	ب - ۲
ت	۱	وسایل نقلیه باربری با ظرفیت بیش از ۱۰ تا ۴۰ تن	پ - ۱
	۲	وسایل نقلیه مسافربری با ظرفیت ۲۷ نفر و بیشتر	پ - ۲
ویژه		ماشین آلات سبک و سنگین عمرانی و کشاورزی و وسایل نقلیه فوق سنگین	پ - ۱

پیوست شماره ۲

ضوابط احراز سلامت جسمانی و روانی (صلاحیت پزشکی) درخواست

کنندگان انواع گواهی نامه رانندگی

ماده ۱: بینایی برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه های ۱ و ۲) و پایه ب (گروه ۱) و ویژه:

- ۱- حداقل قدرت بینایی برای مجموع دو چشم با اصلاح یا بدون اصلاح ۱۲/۱۰
- ۲- حداقل میدان بینایی برای هر چشم ۷۰ درجه.
- ۳- برای افراد تک چشمی حداقل قدرت بینایی ۹/۱۰ و میدان بینایی ۱۰۰ درجه، ضمن رعایت شرایط ویژه در وسیله نقلیه.

ماده ۲: بینایی برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه ۳) و پایه ب (گروه ۲) و پایه «پ» (گروه ۱) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه:

۱- حداقل قدرت بینایی برای مجموع دو چشم یا بدون اصلاح یا بدون اصلاح ۱۴/۱۰ .

۲- حداقل میدان بینایی برای هر چشم ۷۰ درجه.

ماده ۳: بینایی برای گواهی نامه های رانندگی پایه پ (گروه ۲) و پایه ت (گروه ۱ و ۲):

۱- حداقل قدرت بینایی برای مجموع دو چشم با اصلاح یا بدون اصلاح حداقل ۱۵/۱۰ .

۲- حداقل میدان بینایی برای هر چشم ۷۰ درجه.

ماده ۴: آن دسته از بیماری هایی که نیاز به دریافت نظریه و تأیید پزشک متخصص معتمد چشم را دارد:

۱- افراد دارای میدان بینایی دو چشمی بین ۱۲۰ تا ۱۴۰ درجه.

۲- افراد مبتلا به کوررنگی چشم.

۳- افراد مبتلا به کاتاراکت (آب مروارید).

۴- افراد مبتلا به گلوکوم (آب سیاه).

۵- مبتلایان به بیماری شبکیه چشم.

تبصره ۱- ملاک ارزیابی میدان بینایی تست Confrontaion می باشد.

تبصره ۲- در معاینه چشم و سنجش بینایی، رعایت موارد زیر به وسیله پزشک الزامی است:

الف) سنجش دید (قدرت بینایی) باید طبق استانداردهای بین المللی و با نمودارهای سنجش بینایی استاندارد انجام پذیرد.

ب) حداکثر میزان دید برای هر چشم ۱۰/۱۰ .

پ) در صورتی که متقاضی در هر خط دید بیش از ۲ حرف را خطا نماید، آن خط در محدوده دید محاسبه نگردیده و خط درشت تر ملاک ارزیابی قرار می گیرد.

ماده ۵: شنوایی:

۱- حداکثر افت شنوایی قابل قبول بدون اصلاح در هر گوش تا ۴۰ دسی بل، برای گواهی نامه رانندگی پایه الف (گروه ۳)، پایه ب (گروه ۲)، پایه پ (گروه ۱ و ۲) و پایه ت (گروه ۱ و ۲) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه.

۲- در صورت کمر بودن کامل یک گوش، حداکثر افت شنوایی قابل قبول با یا بدون اصلاح در گوش بهتر تا ۴۰ دسی بل، برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه ۱ و ۲) و پایه «ب» (گروه ۱) و ویژه.

۳- در صورتی که متقاضی حداقل شرایط پزشکی مندرج در بندهای ۱ و ۲ را دارا نباشد، منحصرأ می تواند جهت دریافت گواهینامه رانندگی پایه ب گروه یک اقدام نماید.^۱

ماده ۶: موارد ممنوعیت مطلق صدور و تمدید گواهی نامه رانندگی:

---

۱. اصلاحی به موجب تصویب نامه شماره ۱۳۰۳۷۱/۱/۳/۳۷ مورخ ۱۳۰۳۷۱/۱۰/۱۲ هیئت وزیران

اول) بینایی:

- ۱- میدان بینایی دو چشمی کمتر از ۱۲۰ درجه برای انواع گواهی نامه رانندگی.
  - ۲- افراد مبتلا به بیماری های *Hemianopia bitemporal*, *Homonymous hemianopia* برای انواع گواهی نامه رانندگی.
  - ۳- افراد تک چشمی دارای قدرت بینایی کمتر از ۹/۱۰ برای انواع گواهی نامه رانندگی.
  - ۴- افراد تک چشمی دارای میدان بینایی کمتر از ۱۰۰ درجه برای انواع گواهی نامه رانندگی.
- تبصره ۱۵-** افرادی که به تازگی یک چشم خود را از دست داده اند تا طی زمان لازم برای عادت به دید تک چشمی، حداقل به مدت یک سال ممنوعیت مطلق رانندگی دارند.
- ۵- افراد تک چشمی، با هر قدرت بینایی برای دریافت گواهی نامه رانندگی پایه الف (گروه ۳)، پایه ب (گروه ۲)، پایه ت (گروه های ۱ و ۲) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه.
  - ۶- افراد مبتلا به کوررنگی شدید، دیپلویپیا (دوبینی) و فوریای عمودی برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه ۳) پایه ب (گروه ۲)، پایه پ (گروه ۱ و ۲)، پایه ت (گروه ۱ و ۲) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه.

دوم) شنوایی:

- ۷- در صورت کر بودن کامل یک گوش و افت شنوایی بیش از ۷۵ دسی بل در گوش دیگر، برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه های ۱ و ۲)، پایه ب (گروه ۱) و ویژه.
- ۸- افت شنوایی بیش از ۷۵ دسی بل در هر دو گوش، برای گواهینامه های رانندگی پایه الف (گروه ۳)، پایه ب (گروه ۲)، پایه پ (گروه ۱ و ۲)، پایه ت (گروه های ۱ و ۲) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه.

سوم) اندام های حرکتی فوقانی و تحتانی

- نوع ۱- برای انواع گواهی نامه های رانندگی:
- ۹- فقدان مادرزادی یا قطع عضو یا فلج (در صورتی که هیچ گونه اصلاح در فرد و وسیله نقلیه عملاً امکان پذیر نباشد) شامل موارد زیر:
    - الف) هر دو اندام فوقانی (از ناحیه مچ).
    - ب) انگشت شصت در هر دو دست.
    - ج) یک اندام فوقانی و یک اندام تحتانی (از ناحیه مچ).
    - د) اندامی که برای عمل کردن یک کنترل دستی یا پایی وجود آن الزامی است.
  - ۱۰- ابتلا به *Quadriplegia*.
  - ۱۱- ابتلا به دفرمیتی شدید.
  - ۱۲- چرخش مهره های سرویکال به طرف راست و چپ کمتر از ۴۵ درجه.
- تبصره ۲-** بدیهی است مفاد ماده (۸) باید در این موارد مدنظر قرار گیرد.
- نوع ۲- برای گواهی نامه های رانندگی پایه الف (گروه ۳)، پایه ب (گروه ۲)، پایه پ (گروه ۱ و ۲)

و پایه ت (گروه ۱ و ۲) و مجوزهای صادره در ماده (۳۳) آیین نامه:
الف) قطع عضو زیر زانو منجر به پروتز اندام تحتانی.

ب) قطع در قسمت قدامی پا، مفصل Metatarsophalangeal و پنجه بزرگ پا.

پ) قطع، فلج یا ناتوانی کامل از یک شصت و دو انگشت در هر دست.

ت) دارا بودن تنها یک بازو.

ث) ابتلا به پاراپلژی.

تبصره ۳- بدیهی است مفاد ماده (۸) باید در موارد یاد شده مدنظر قرار گیرد.

چهارم: سایر موارد به شرح زیر برای انواع گواهی نامه های رانندگی:

۱۴- افراد مبتلا به اختلالات تنفسی شدید (سطح ۴) و کلیه افرادی که برای رفع اختلالات تنفسی خود نیازمند استفاده از تجهیزات تأمین اکسیژن در زمان رانندگی هستند.

۱۵- افراد مبتلا به اختلال شدید عملکرد قلب (طبقه ۴ از طبقه بندی عملکرد قلب).

۱۶- اعتیاد به انواع مواد مخدر، مواد و نوشابه های الکلی، استفاده از داروهای تخدیر کننده و یا محرک سیستم اعصاب و روان (CNS).

۱۷- افراد مبتلا به سایکوز حاد از هر نوع، بیماران (خلفی) Bipolar در فاز حاد.

۱۸- افراد مبتلا به صرع مسلم.

ماده ۷: موارد ممنوعیت مطلق برای صدور گواهی نامه رانندگی باید به تأیید سه نفر پزشک متخصص مربوط رسیده باشد.

ماده ۸: هر گاه پزشک و افسر کارشناس عالی تصادفات و امور فنی راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تشخیص دهند که اشخاص مبتلا به ضعف بینایی یا شنوایی به کمک عینک یا لنز و یا سمعک و همچنین اشخاص دارای نقص عضو به کمک وسایل مصنوعی و یا با نصب تجهیزات مخصوص در وسیله نقلیه، به طور طبیعی قادر به رانندگی می باشند، صدور گواهی نامه به نام آنان در صورت جمع شرایط لازم دیگر، مانعی ندارد. اما در متن گواهی نامه باید تصریح شود که فقط با عینک، لنز یا سمعک و یا چه نوع وسیله نقلیه ای می توانند رانندگی نمایند. آزمایش عملی رانندگی از درخواست کنندگان دارای نقص عضو باید به وسیله سه نفر کارشناس مذکور انجام پذیرد.

تبصره ۵- نصب علائم مخصوص ناشنوایان بر روی وسیله نقلیه، برای دارندگان گواهینامه موضوع بند ۳ ماده ۵ برای آگاهی سایر رانندگان، الزامی است.^۱

ماده ۹: ارزیابی انواع:

۱- اختلالات بینایی.

۲- اختلالات شنوایی.

۳- اختلالات غدد آندوکراین (اعم از انواع دیابت نیازمند به درمان انسولینی و غیر انسولینی، هیپوگلیسمی غیر دیابتی، تیروئید، پراراتیروئید، هیپوفیز، اکرومگالی، آدرنال، چاقی، آنسفالوپاتی

۱. اصلاحی به موجب تصویب نامه شماره ۱۳۰۳۷۱/۱/۳/۳۷ مورخ ۱۳۰۳/۱۰/۱۲ هیأت وزیران

هیپاتیکی).

۴- اختلالات کلیوی.

۵- اختلالات تنفسی.

۶- اختلالات نورولوژیکی (مغز و اعصاب).

۷- اختلالات حرکتی اندمهای فوقانی و تحتانی.

۸- اختلالات عصبی - عضلانی.

۹- اختلالات قلبی و عروقی.

۱۰- اختلالات فشار خود.

۱۱- اختلالات ناشی از مصرف دارو.

۱۲- اختلالات روحی و روانی (اعصاب و روان).

۱۳- اختلالات خواب (اعم از Sleep apnea و نارکولپسی).

۱۴- عفونت ها.

احراز سلامت جسمانی و روانی رانندگان بر اساس دستورالعمل اجرایی است که پس از تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با هماهنگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران برای اجرا به تمامی پزشکان انجام دهنده معاینات پزشکی درخواست کنندگان انواع گواهی نامه، ابلاغ می شود. ماده ۱۰: پزشکان انجام دهنده معاینات پزشکی درخواست کنندگان گواهی نامه رانندگی ملزم به شرکت و کسب موفقیت در دوره آموزشی «معاینات رانندگان» که به وسیله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برگزار می گردد، هستند.

پیوست (۳)

مقررات و ضوابط حمل بار در جاده های کشور

ضوابط و مقررات حمل بار در جاده های کشور که توسط وزارت راه و شهرسازی با استناد به ماده (۱۴) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی - مصوب ۱۳۵۰/۳/۳۰ - با اصلاحات بعدی آن و بندهای ۷ و ۱۲ ماده (۷) قانون تغییر نام وزارت راه و شهرسازی و تجدید تشکیلات و تعیین وظایف آن - مصوب ۱۳۵۳/۴/۱۶ - تعیین گردیده است، به شرح زیر می باشد:

ضوابط حمل بار

- ۱- وزارت راه و شهرسازی می تواند در آزاد راه های کشور وسایل لازمه برای توزین و اندازه گیری ابعاد و وزن محور وسایط نقلیه سنگین را تهیه و مورد استفاده قرار دهد.
- ۲- وزارت راه و شهرسازی می تواند با جلب مساعدت نیروی انتظامی از عبور و مرور وسایط نقلیه ای که وزن و طرز بارگیری و ظرفیت محموله آن اضافه بر میزان مجاز باشد جلوگیری نماید.
- ۳- مالکین وسایط نقلیه سنگین مکلف به رعایت مقررات یاد شده و سایر مقررات بین المللی و

مصوب از طرف وزارت راه و شهرسازی بوده و وزارت راه و شهرسازی برای اجرای این تصویب نامه با استفاده از نظر سندیکای مالکین کامیونها حدود و نظامات مربوط را تعیین و آگهی خواهد نمود.

۴- وزارت راه و شهرسازی در اجرای مقررات این تصویب نامه عده لازم از مهندسان آن وزارت را انتخاب خواهد نمود که با تشریک مساعی نیروی انتظامی اقدام لازم را معمول دارند.

مقررات حمل و نقل بار در راه ها

الف) بار محوری

تعریف: فشار یا نیروی وزن وارده از سوی هر یک از محورهای وسایل نقلیه بر سطح راه را بار محوری می نامند.

حداکثر فشار وارد از محورهای راهنما، منفرد و زوج بر سطح راه نباید از حدود ذیل تجاوز نماید.

۱- محور راهنما (دو چرخ) شش تن

۲- محور منفرد (چهار چرخ) سیزده تن

۳- محور زوج (هشت چرخ) بیست تن

تبصره ۱- برای استفاده از حداکثر فشار تعیین شده در فوق اندازه لاستیک چرخها نباید از ۲۰* ۷۵۰ کمتر باشد.

تبصره ۲- چنانچه فاصله دو محور مجاور از یکدیگر کمتر از دو متر باشد، آن دو محور را روی هم محور زوج نامند و اگر فاصله از دو متر بیشتر باشد هر کدام محور منفرد محسوب می شود.

ب) وزن مجاز کامیونها

حداکثر وزن کامیون با بار آن نباید از حدود ذیل تجاوز نماید:

- کامیون دو محور ۱۹ تن

- کامیون سه محور ۲۶ تن

ج) وزن مجاز وسایل نقلیه مفصل دار

اول) کامیون نیمه یدک (بارگیر مستقیماً به وسیله چرخ پنجم به کامیون اتصال دارد) شامل:

۱- تریلی سه محور ده چرخ بیست و شش تن

۲- چهار محور چهارده چرخ سی و دو تن (چنانچه فاصله بین دو محور عقب تریلی از دو متر تجاوز نماید. حداکثر وزن مجاز (تریلی با محموله)، ۳۶ تن می باشد.)

۳- تریلی پنج محور دوازده چرخ سی و چهار تن

تبصره- در صورتی که مشخصات چرخ های تریلی بیش از اندازه معمول باشد، میزان ظرفیت حمل اضافی مشخص و با مجوز واحدهای ذی ربط سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای حداکثر وزن (تریلی با محموله) تا ۳۸ تن اجازه عبور داده می شود.

۴- تریلی پنج محور هیجده چرخ چهل تن

دوم) کامیون با یدک (بارگیر به طور غیر مستقیم به وسیله صفحه گردان و مالبند و قفل و پین به کامیون متصل می شوند.) شامل:

۱- کامیون دو محور شش چرخ با یدک دو محور شش چرخ سی تن (کامیون شانزده تن - یدک چهارده تن).

۲- کامیون دو محور شش چرخ با یدک سه محور ده چرخ سی و دو تن (کامیون شانزده تن - یدک پانزده تن).

۳- کامیون سه محور ده چرخ با یدک دو محور شش چرخ سی و هشت تن (کامیون بیست و دو تن - یدک شانزده تن).

۴- کامیون سه محور ده چرخ با یدک سه محور ده چرخ چهل تن (کامیون بیست و دو تن - یدک هیجده تن).

تبصره ۱- حداکثر وزن کامیون و یا وسایط نقلیه مفصل دار با بار نباید از میزان معین شده در کارت مشخصات آن تجاوز نماید.

تبصره ۲- در بعضی از راه های کشور که دارای شرایط فنی ویژه ای می باشد، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای محدودیت به وجود آمده در خصوص ابعاد و وزن وسایل نقلیه را اعلام می نماید.

د) ابعاد

ابعاد وسایط نقلیه با بار آن نباید از حدود زیر تجاوز نماید.

۱- حداکثر عرض: دو متر و شصت سانتی متر.

۲- حداکثر ارتفاع: چهار متر و نیم (در راه های چالوس و هراز ۳/۸ متر).

۳- حداکثر طول:

- کامیون دو محور با بار آن ده متر

- کامیون سه محور با بار آن دوازده متر

- تریلی با بار آن شانزده متر

- کامیون با یدک هیجده متر و سی پنج سانتی متر

تبصره ۱- محموله پس از بارگیری وسایط نقلیه باربری نباید از جلو کامیون بیش از پنجاه سانتی متر و از عقب آن بیش از سه متر بیرون باشد. قسمتی از بار که از کامیون و یا یدک و یا تریلی خارج می شود، باید به طور خیلی واضح در شب به وسیله چراغ قرمز و در روز به وسیله پرچم قرمز مشخص گردد.

تبصره ۲- وسایط نقلیه ای که ابعاد و وزن آنها از حدود فوق الذکر تجاوز نماید، به هیچ وجه اجازه حرکت در راه ها را ندارد. مگر آنکه بار اضافی را تخلیه نمایند.

تبصره ۳- متخلفین از این مقررات ضمن الزام به اجرای تبصره ۲ ملزم به پرداخت حداکثر جریمه قانونی تخلف عدول از مقررات و پرداخت خسارت وارده به راه می باشند که توسط سازمان

راهداری و حمل و نقل جاده ای برآورد خواهد شد. لذا لازم است متخلفین به واحدهای سازمان مزبور هدایت شوند.

تبصره ۴- چنانچه حمل محموله هایی که غیر قابل تقسیم بوده، و وزن و ابعادشان نیز از حدود یاد شده تجاوز نماید و از محلی به محل دیگر از طریق جاده ضرورت یابد، لازم است با مجوز (کامپیوتری) سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای و واحدهای تابعه آن در استان ها ترتیب حمل و نقل این قبیل اشیا داده شود. در این قبیل موارد پس از بررسی بر اساس ضوابط تعیین شده شرایط حمل و نقل اعلام خواهد شد. این شرایط شامل سرعت، ساعت حرکت، مسیر، پیش بینی های لازم به منظور جلوگیری از تصادم و ایجاد خسارت به راه و ابنیه فنی و غیره بوده و واحدهای انتظامی و سازمانهای مسئول مراقبت و نظارت خواهند نمود تا شرایط و ضوابط تعیین شده دقیقاً اجرا گردد. تردد تریلی های ۵ محور ۱۲ چرخ با وزن کل حداکثر ۴۰ تن با لاستیک های نوع رادیال با عرض حداکثر ۳۶/۵ (سی و شش و نیم) سانتی متر برای چرخ های بارگیر در مسیرهای ترانزیتی کشور بلامانع می باشد.

در خصوص الحاقیه مقررات حمل و نقل بار در راه های کشور موضوع کنترل ظرفیت کل وسایل نقلیه با ظرفیت کمتر از ۱۹ تن نظیر کامیون بنز ۹۱۱ و خاور ۸۰۸ و ۶۰۸ با عنایت به اینکه در تعدادی از وسایل نقلیه مغایرتهایی بین ظرفیت مندرج در کارت مشخصات وسایل نقلیه با ظرفیت ناخالص مشاهده می گردد. به منظور رفع مشکل و تطبیق وسایل نقلیه فوق با استاندارد، ظرفیت کل وسایل نقلیه (وزن ناخالص) به شرح زیر اعلام می گردد.

- کامیون بنز ۹۱۱ ۱۱ تن
- خاور ۸۰۸ ۸/۵ تن
- بادسان ۱۴ B ۶ ۷ تن
- بادسان ۱۴ B ۸ ۸/۵ تن
- دیگر انواع کامیون و کامیونت با ظرفیت کمتر از ۱۹ تن متعاقباً اعلام می گردد.

پیوست (۴)

ب- مفهوم شکلیها در علائم عبور و مرور

ب- ۱- هشت گوشه: صرفاً برای تابلوهای ایست (توقف).

ب- ۲- مستطیل افقی: معمولاً برای تابلوهای راهنما و هشدار برای خطرات ناشی از تعمیر و نگهداری.

ب- ۳- مثلث متساوی الاضلاع (نشسته روی یک رأس): صرفاً برای رعایت حق تقدم.

ب- ۴- مستطیل قائم: معمولاً برای تابلوهای دستوری و خدمات.

ب- ۵- مستطیل پرچمی: معمولاً برای علائم راهنما.

ب- ۶- لوزی: (مربع نشسته روی یک رأس): شروع و پایان حق تقدم مسیر.

ب- ۷- پنج گوشه با نقطه رأس فوقانی: علائم هشدار برای مدرسه و دبیرستان.

ب- ۸- دایره: علامت دستوری، بازدارنده.

ب- ۹- مثلث متساوی الاضلاع (نشسته روی قاعده): علامت هشدار دهنده برای خطر.

الف - مفهوم رنگها و علائم عبور و مرور

رنگها در علائم عبور و مرور معنا و مفهوم خاصی دارند، که ذیلاً بطور خلاصه به آنها اشاره شده است:

الف - ۱- رنگ قرمز: منع کننده یا ایست.

الف - ۲- رنگ سبز: حرکات مجاز، راهنمای مسیر در بزرگراه ها و اماکن مذهبی.

الف - ۳- رنگ آبی: راهنمای خدمات، حرکات مجاز، علائم اخباری و راهنمای مسیر در آزاد راه ها.

الف - ۴- رنگ زرد: هشدارهای عمومی و هشدار برای انجام «عملیات ساختمانی» و یا «تعمیر و نگهداری».

الف - ۵- رنگ نارنجی: راهنما برای مناطق اداری و آموزشی و خدماتی.

الف - ۶- رنگ قهوه ای: راهنما برای مناطق تفریحی و فرهنگی و گردشگری.

الف - ۷- رنگ سیاه و سفید: علامت دستوری و راهنمای مسیر در سایر راه ها.

تابلوهای اختاری

تقاطع
تقاطع مسیر قطار شهری
تقاطع فرعی اصلی
تقاطع راه آهن بدون راهبند

تقاطع راه آهن با راهبند
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن

تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع با راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن
تقاطع جاده و راه آهن

تابلوهای اختاری

پرناب سنگ
تراکم ترافیک
ه تابلو رعایت حق تقدم نزدیک میوهیا
پل متحرک

به تابلو ایست نزدیک میوهیا
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم
پرواز هواپیما در ارتفاع کم

پیچ های پی در پی
پیچ های پی در پی
پیچ به چپ
پیچ به راست
پیچ های پی در پی
پیچ های پی در پی
پیچ های پی در پی
پیچ های پی در پی

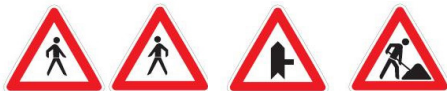
تابلوهای خطاری

چراغ راهنما گذرگاه عابرپياده ورود به راه اصلی از راست گذرگاه عابرپياده

ميدان ورود به راه اصلی از چپ ورود به راه اصلی از راست چاله

عبور عابرپياده عبور عابرپياده کارگران مشغول کارند ورود به راه اصلی از راست

تابلوهای خطاری

جاده باریک میشود جاده دو طرفه جهت وزش باد شدید از راست جهت وزش باد شدید از چپ

تقاطع تقاطع تقاطع تقاطع

تقاطع تقاطع تقاطع تقاطع

تابلوهای خطاری

ریزش سنگ ریزش سنگ سرازیری خطرناک

دست انداز راه از چپ باریک میشود راه از راست باریک میشود

راه لغزنده خطر خطر سقوط در آب

تابلوهای خطاری

عبور حیوانات وحشی عبور حیوانات وحشی عبور دوچرخه سوار عبور دوچرخه سوار

عبور اطفال عبور اطفال عبور حیوانات اهلی عبور حیوانات اهلی

شانه خطرناک شیب سربالائی ده درصد سرازیری ده درصد شیب سربالائی ده درصد

تابلوهای انتظامی

گردش به چپ ممنوع گردش به راست ممنوع پایان سبقت ممنوع پایان سبقت ممنوع برای کامیون

پایان خیابان اصلی پایان حداقل سرعت ۳۰ کیلومتر پایان تمام محدودیت ها ورود ممنوع

ورود از هر دو طرف ممنوع منطقه توقف ممنوع مسیر کامیون حامل تالی خطرناک مسیر کامیون حامل تالی خطرناک

تابلوهای انتظامی

مسیر کامیون حامل تالی خطرناک فقط گردش به چپ مجاز فقط گردش به راست مجاز فقط عبور پیاده

فقط عبور مستقیم مجاز فقط عبور دوچرخه و پیاده فقط عبور دوچرخه و پیاده فقط عبور دوچرخه و پیاده

فقط عبور دوچرخه فقط عبور به چپ مجاز فقط عبور به راست مجاز فقط عبور اسب سوار

تابلوهای انتظامی

عبور کامیون ممنوع عبور کامیون بزرگ ممنوع عبور کامیون سنگین ممنوع عبور کامیون ممنوع

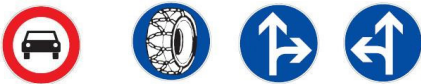

عبور وسایل نقلیه موتوری ممنوع عبور پیاده ممنوع عبور چرخ دستی ممنوع عبور کامیون با طول بیش از ۱۰ متر ممنوع

عبور وسایل نقلیه با محموله خطرناک ممنوع عبور موتور سیکلت ممنوع عبور موتور کامیون ممنوع عبور وسایل نقلیه با وزن بیش از ۵ تن ممنوع

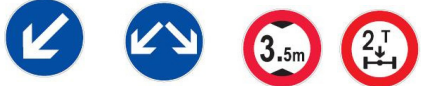
تابلوهای انتظامی

عبور سواری ممنوع عبور مستقیم و گردش عبور مستقیم و گردش به راست مجاز عبور فقط با زنجیر چرخ

عبور دوچرخه ممنوع عبور خودروی کشاورزی ممنوع عبور خودرو با پدک ممنوع عبور با عرض بیش از ۲ متر ممنوع

عبور با بار بیش از ۲ تن عبور با ارتفاع بیش از ۳.۵ متر ممنوع عبور از هر دو سمت مجاز عبور از سمت چپ مجاز بر هر محور ممنوع

تابلوهای انتظامی

ایستادن ممنوع   بوق زدن ممنوع   توقف در ریزهای زرج هفته ممنوع   توقف در ریزهای فرد هفته ممنوع

ایست بازرسی (گمرک)   ایست بازرسی (گمرک)   ایست   ایست

تابلوهای انتظامی

عبور از سمت راست مجاز   سرعت بیش از 50 کیلومتر   سبقت ممنوع   سبقت برای کامیون ممنوع بر ساعت ممنوع

خیابان اصلی   دور زدن ممنوع   رعایت حق تقدم   رعایت فاصله کمتر از 70 متر ممنوع

توقف ممنوع   جهت عبور در میدان   حداقل سرعت 30 کیلومتر   حق تقدم عبور با وسیله نقلیه مقابل است

تابلوهای اخباری

محدوده   پایان محدوده سرعت   پایان منطقه توقف ممنوع   پایان محدوده سرعت   پایان محدوده پارک آزاد (40 کیلومتر)

پایان شهر   پایان محدوده توقف ممنوع در ساعات معین   پایان محدوده توقف ممنوع

پارکینگ   پایان آزاد راه   پایان تونل   پایان شهر

تابلوهای اخباری

گذرگاه پیاده   گذرگاه پیاده   گذرگاه پیاده   گذرگاه پیاده

پست امدادی   پیش انتخاب مسیر   چایخانه   کاهش خطوط عبور

پایان منطقه مسکونی   پایان منطقه مسکونی   پست امدادی

تابلوهای اخباری

پارک سوار مترو   پارک سوار   پارک سوار   پارکینگ مخصوص افراد معلول

مهمانسرا   هتل   ورود به شهر Bam

محدوده توقف ممنوع در طول شبانه روز   محدوده پارک آزاد   مسیر توصیه شده برای وسایل سنگین   محدوده سرعت

تابلوهای اخباری

سمت راست بن بست   شروع محل پیاده روی   غذایی   محدوده توقف ممنوع در ساعات معین

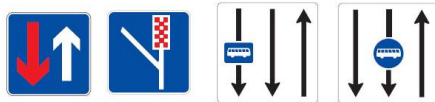

خیابان یکطرفه   دستشویی   راه یکطرفه   سرعت توصیه شده

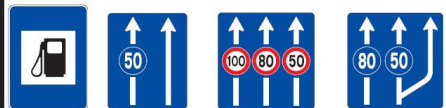

زیرگذریا روگذر   زیرگذریا روگذر   زیرگذریا روگذر   زیرگذریا روگذر

تابلوهای اخباری

خط عبور برای گریز حق تقدم عبور با شما   خط ویژه عبور   خط ویژه عبور   خط ویژه عبور

حداقل سرعت در خطهای عبور حداکثر سرعت در خطهای عبور حداقل سرعت در خط عبور جایگاه سوخت

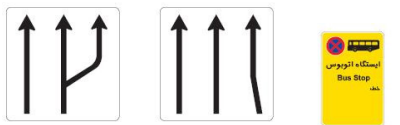

تعمیرگاه   تفرجگاه   تلفن عمومی   تونل

تابلوهای اخباری

ایستگاه قطار شهری   بسته بودن یکی از خطوط عبور   بن بست   بیمارستان

افزایش خطوط عبور   افزایش خطوط عبور   ایستگاه اتوبوس

استرختگاه   استرختگاه (چادر)   استرختگاه (کاروان)

تابلوهای اخباری

ابتدای منطقه مسکونی

ابتدای منطقه مسکونی

آزاد راه

ابتدای شهر

تابلوهای راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

تابلوهای راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

راهنمای مسیر

استراحتگاه (چادر) ۵۰ متر

میانسرا ۵۰ متر

پارک سوار

پارک سوار

محدودیت سرعت در کشور همسایه

باز یا بسته بودن جاده کوهستانی

تابلوهای مکمل

فاصله از محل نصب تا پل یا شروع قسمت خطر ۲۰۰ متر

طول محدوده خطر

طول ممنوعیت

طول ممنوعیت

طول ممنوعیت

انحصار عظیم انگشتری به گروه خاصی از وسایل نقلیه

انحصار عظیم انگشتری به گروه خاصی از وسایل نقلیه

انحصار عظیم انگشتری به گروه خاصی از وسایل نقلیه

در مواقع یخبندان

تقاطع فرعی با اصلی در قوس

تقاطع فرعی با اصلی در قوس

تابلوهای اختاری محلی

پایان جداکننده

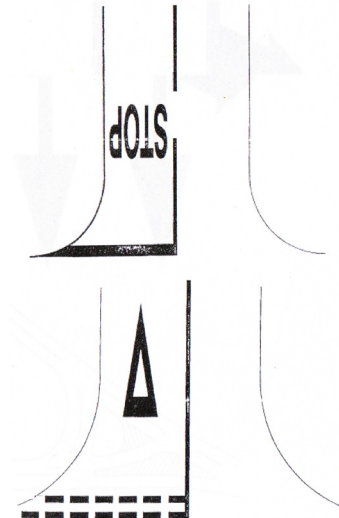
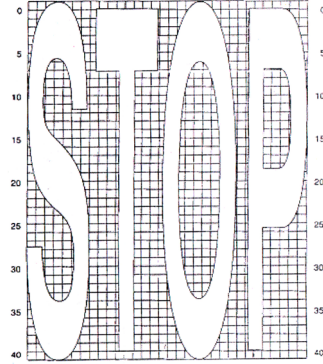
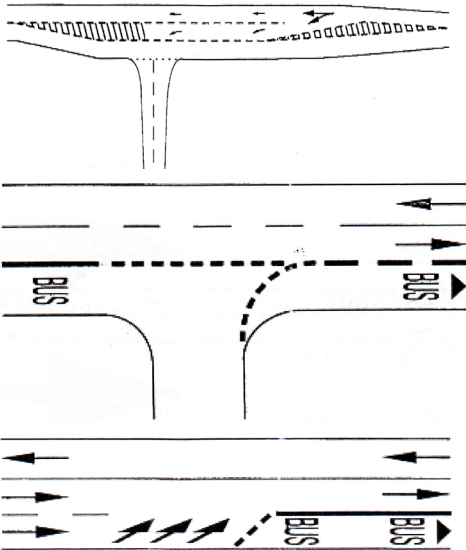
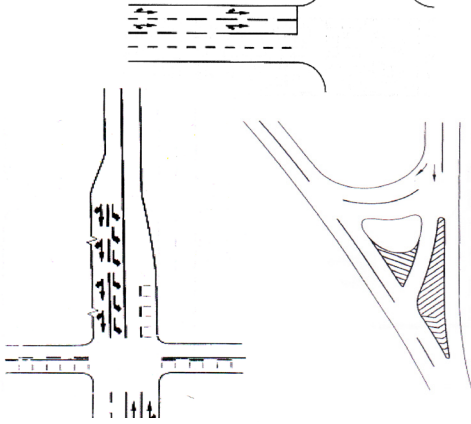
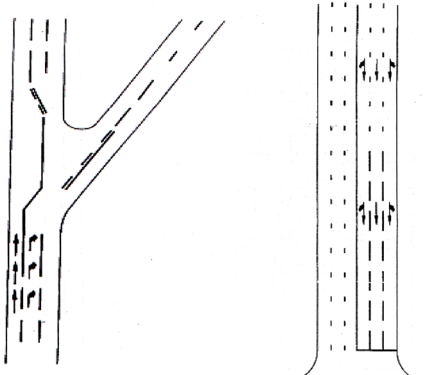
شروع جداکننده

هدایت مسیر جداکننده

هدایت مسیر جداکننده

بخش سوم

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۴۷۳/۱/۳/۳۷ مورخ ۱۳۸۳/۲/۱۳ وزارت کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با توجه به مصوبه ۱۳۵۸/۹/۲۱ شورای انقلاب آیین نامه اجرایی آموزشگاه های رانندگی را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه اجرایی آموزشگاه های رانندگی

فصل اول - تعاریف:

ماده ۱: در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:

(الف) **آموزشگاه های رانندگی:** مؤسسه ای که بر اساس مقررات این آیین نامه تأسیس و از متقاضیان ثبت نامه نموده و منحصرأً دانش و مهارت رانندگی را وفق برنامه آموزشی مندرج در ماده (۱۶) این آیین نامه در محل های تعیین شده مجاز به آنان تعلیم می دهند.

(ب) **مؤسس آموزشگاه رانندگی:** شخص حقیقی یا حقوقی است که به منظور فعالیت در زمینه آموزشگاه رانندگی اجازه تأسیس آن را از راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اخذ نموده است.^۱

(پ) **مدیر آموزشگاه رانندگی:** شخصی حقیقی است که مسئولیت اداره امور آموزشگاه رانندگی را به عهده دارد.

(ت) **مربی آموزشگاه رانندگی:** شخصی است آموزش دیده و ماهر در امر تعلیم رانندگی که فنون، قوانین و مقررات و اصول ایمنی مربوط به رانندگی صحیح را برای کسب مهارت های لازم به هنر آموز آموزش می دهد.

(ث) **گروه بندی آموزشگاه:** یعنی تفکیک آموزشگاه ها بر اساس شرایط تأسیس و نوع فعالیت آموزشگاه.

(ج) **وسیله نقلیه آموزشی:** وسیله ای است که دارای علائم مشخصه و تجهیزات مندرج در این آیین نامه بوده و به وسیله آن به هنر آموزان آموزش رانندگی داده می شود.

(چ) **اجازه تأسیس آموزشگاه رانندگی:** اجازه نامه ای است که با رعایت مقررات این آیین نامه توسط راهنمایی و رانندگی صادر و به متقاضی واجد شرایط تسلیم می گردد.

(ح) **گواهی آموزش:** مدرکی است که پس از طی دوره های آموزشی و کسب مهارت های لازم و موفقیت در آزمون های مربوط از طرف آموزشگاه به نام هنر آموز صادر می گردد.

فصل دوم - گروه بندی آموزشگاه های رانندگی و شرایط آنها:

ماده ۲: آموزشگاه های رانندگی به شرح زیر گروه بندی می شوند:

۱- آموزشگاه رانندگی گروه (الف): این آموزشگاه وظیفه آموزش هنرآموزان متقاضی دریافت

۱. اصلاح آیین نامه اجرایی آموزشگاه های رانندگی - مورخ ۸۴/۲/۱۷ - روزنامه رسمی ۱۷۵۳۳

گواهینامه موتورگازی و انواع موتورسیکلت را بر عهده دارد.

۲- آموزشگاه رانندگی گروه (ب): این آموزشگاه وظیفه آموزش هنرآموزان متقاضی دریافت گواهینامه وسایل نقلیه تا ۱۵ نفر ظرفیت و خودروهای خدمات عمومی و وانت تا ۳۵۰۰ کیلوگرم را به عهده دارد.

۳- آموزشگاه رانندگی گروه‌های (پ) و (ت): این آموزشگاه وظیفه آموزش هنرآموزان متقاضی دریافت گواهینامه وسایل نقلیه سنگین (اعم از باربری با ظرفیت بیش از ۳۵۰۰ کیلوگرم و مسافربری بیش از ۱۶ نفر مسافر با راننده) را به عهده دارد.

تبصره- آموزشگاه‌های موضوع این بند می‌توانند صرفاً به آموزش خودروهای مسافربری یا باربری بپردازند.

۴- آموزشگاه رانندگی ویژه: این آموزشگاه وظیفه آموزش هنرآموزان متقاضی دریافت گواهینامه برای رانندگی و هدایت ماشین آلات سبک و سنگین عمرانی و کشاورزی و وسایل نقلیه فوق سنگین را به عهده دارد.

ماده ۳: آموزشگاه رانندگی گروه (الف) باید برای آموزشهای مربوط، دارای شرایط و تجهیزات زیر باشد:

الف) در اختیار داشتن کلاس مناسب آموزشی به تعداد لازم، دفتر کار، سالن انتظار، نمازخانه و سرویسهای بهداشتی مناسب، حداقل به مساحت اعیانی ۱۳۰ متر مربع زیر بنای مفید برای آموزش حداکثر ۲۵۰ نفر هنرآموز در ماه. مساحت زیر بنا متناسب با تعداد هنرآموزان افزایش خواهد یافت. **تبصره-** محل آموزش نظری رانندگی ترجیحاً باید در مناطق شهری باشد و به هر حال تأمین امکانات رفاهی ضروری است.

ب) محلی آسفالت‌ه و محصور به مساحت حداقل ۱۰۰۰ متر مربع برای آموزش عملی رانندگی هنرآموزان با استانداردهای تعیین شده واقع در خارج از بافت مسکونی شهرها و با نصب علائم و خط کشی‌های مورد نظر که از هر حیث ایمن سازی گردیده و مورد تأیید راهنمایی و رانندگی محل قرار گیرد.

تبصره- چنانچه تعدادی از آموزشگاههای رانندگی مربوط بخواهند مشترکاً محلی برای آموزش عملی رانندگی تهیه و استفاده نمایند، در صورت رعایت مفاد این آیین نامه و کسب مجوز از راهنمایی و رانندگی اشتراک آنها با رعایت تناسب و معیارهای فوق بلامانع است.

پ) در اختیار داشتن حداقل ۵ دستگاه موتورسیکلت دنده ای سالم و آماده به کار متناسب با نوع آموزش متقاضی که مدل آن‌ها حداکثر از ۳ سال بیشتر نبوده و دارای برگ معاینه فنی معتبر و بیمه شخص ثالث و مجهز به گارد محافظ بوده و دو دستگاه از آنها دارای سایدکار باشند.

ت) در اختیار داشتن حداقل ۳ دستگاه دوچرخه و ۳ دستگاه موتورسیکلت گازی جهت تمرین و تعلیم متقاضیان.

ث) تجهیزات ایمنی و کمک‌های اولیه مطابق دستور العمل‌های مربوط.

ج) دارا بودن مربیان واجد شرایط حداقل متناسب با تعداد موتورسیکلت ها.
ماده ۴: آموزشگاه های رانندگی گروه (ب) باید برای آموزش های مربوط، دارای شرایط و تجهیزات زیر باشند:

الف) در اختیار داشتن کلاس های مناسب آموزشی به تعداد کافی، دفتر کار، سالن انتظار، نمازخانه و سرویس های بهداشتی مناسب، حداقل به مساحت اعیانی ۱۳۰ متر مربع زیر بنای مفید برای آموزش، حداکثر ۲۵۰ نفر هنر آموز در ماه، مساحت زیر بنا متناسب با تعداد هنرآموزان افزایش خواهد یافت.
ب) در اختیار داشتن حداقل ۱۰ دستگاه خودروی سواری آموزشی (در شهرهایی که بیش از یک میلیون نفر جمعیت دارند) و حداقل ۳ دستگاه (در سایر نقاط کشور) که سالم و فاقد عیب و نقص و دارای برگ معاینه فنی معتبر بوده و بیش از ۵ سال از مدل سال عقب تر نباشند.

پ) در اختیار داشتن حداقل ۲۵ متر مربع محل توقف (اعم از زمین محصور یا توقفگاه) به ازای هر وسیله نقلیه، جهت توقف خودروهای آموزشگاه؛ با درب ورود و خروج مناسب خودرو و حداکثر به فاصله یک صد متر از محل آموزشگاه.

ت) مجهز بودن به سیستم رایانه ای مناسب.

ث) دارا بودن مربیان واجد شرایط مندرج در این آیین نامه حداقل به تعداد وسایل نقلیه موجود و متناسب با تعداد هنر آموزان برای آموزش های نظری و عملی.

ج) داشتن تجهیزات کمک آموزشی مناسب.

ماده ۵: آموزشگاه های رانندگی گروه های (پ) و (ت) باید برای آموزشهای مربوط، دارای شرایط و تجهیزات زیر باشند:

الف) برای آموزش نظری:

- ۱- در اختیار داشتن کلاس های مناسب آموزش آیین نامه و سایر قوانین و مقررات، به تعداد کافی.
- ۲- در اختیار داشتن کلاس های مناسب آموزش فنی مجهز به قطعات منفصله خودرو، به تعداد کافی.
- ۳- دفتر کار مناسب.

ب) برای آموزش عملی:

- ۱- در اختیار داشتن حداقل دو دستگاه کامیون با ظرفیت بارگیر حداقل ۶ تن و دو دستگاه اتوبوس که سالم و فاقد عیب و نقص و دارای برگ معاینه فنی معتبر بوده و بیش از ۷ سال از مدل سال عقب تر نباشند.
- ۲- در اختیار داشتن توقفگاه به میزان کافی جهت توقف وسایل نقلیه آموزشگاه متناسب با تعداد آنها، با امکان دسترسی ایمن و درب ورودی و خروجی مناسب.
- ۳- در اختیار داشتن مجوز بهره برداری از منطقه ای دارای معابر شیب دار که حداقل مقدار شیب آن نسبت به سطح افق ۱۰ درصد بوده و موقعیت آن برای آموزش در منطقه کوهستانی و شیب دار به تأیید راهنمایی و رانندگی رسیده باشد و استفاده از آن محل نیز طبق مقررات مجاز باشد.

پ) سایر شرایط:

- ۱- مجهز بودن به سیستم رایانه ای مناسب.
  - ۲- دارا بودن مربیان واجد شرایط مندرج در این آیین نامه حداقل به تعداد وسایل نقلیه موجود و متناسب با تعداد هنرآموزان برای آموزشهای نظری و عملی.
  - ۳- داشتن تجهیزات کمک آموزشی مناسب.
  - ۴- نمازخانه، سالن انتظار و سرویسهای بهداشتی مناسب در محل آموزشهای نظری و عملی.
- تبصره ۱-** مراجع ذی ربط همکاری لازم را در راستای تأمین زمین در منطقه مربوط جهت آموزش عملی، تأسیسات و تجهیزات به عمل خواهند آورد.

تبصره ۲- اجرای این ماده از نظر نحوه استفاده و بهره برداری مشترک آموزشگاه ها از محل آموزش عملی، امکانات و تجهیزات مناسب محل مزبور، چگونگی دسترسی این محلها به راههای اصلی و فرعی، ایمن سازی آنها به لحاظ رفت و آمد در خارج از شهر و نیز موقعیت رفت و آمدی آموزشگاههای نظری داخل شهر و سایر امور مربوط، به موجب دستورالعمل موضوع ماده (۲۳) این آیین نامه خواهد بود.

ماده ۶: آموزشگاه های رانندگی ویژه باید برای آموزشهای مربوط دارای شرایط و تجهیزات زیر باشند:

الف) برای آموزش نظری: همانند موارد مندرج در بند الف) ماده (۵) در خصوص گروه های (پ) و (ت).

ب) برای آموزش عملی:

- ۱- در اختیار داشتن ماشین آلات سبک و سنگین مورد نیاز عمرانی، راهسازی، کشاورزی و فوق سنگین و یا اینکه بر اساس توافق نامه استفاده از ماشین آلات، امکانات و تجهیزات وزارت راه و شهرسازی و یا وزارت جهاد کشاورزی و یا دیگر دستگاهها و نهادها برای آنها فراهم شده باشد.
- ۲- در اختیار داشتن توقفگاه به میزان کافی جهت توقف وسایل نقلیه آموزشگاه متناسب با تعداد آنها، با امکان دسترسی ایمن و درب ورودی و خروجی مناسب.

۳- در اختیار داشتن محلی خارج از مناطق مسکونی و مناسب آموزش مهارت عملی و با وسعت متناسب با نوع ماشین آلاتی که داوطلبان را آموزش خواهند داد با تأیید راهنمایی و رانندگی.

پ) سایر شرایط: همانند موارد مندرج در بند (پ) ماده (۵) در خصوص گروههای (پ) و (ت).

ماده ۷: وسایل نقلیه آموزشی آموزشگاه ها باید علاوه بر شرایط مذکور در این آیین نامه دارای شرایط و تجهیزات زیر باشند:

- ۱- دارای پدال کلاچ و ترمز در طرفین جلو وسیله نقلیه جهت استفاده هنرجو و مربی و دو آئینه داخل و دو آئینه بغل.
- ۲- بیمه نامه شخص ثالث، دیه و سرنشین.
- ۳- فقدان عیب و نقص فنی.

- ۴- نصب تابلو با نام آموزشگاه با زمینه زرد به صورت عمودی در روی سقف خودرو.
- ۵- نقش نام آموزشگاه در دو طرف بدنه خودرو.
- ۶- نصب تابلو خطر با شکل مثلث تحت عنوان (احتیاط تحت آموزش رانندگی) با زمینه سفید یا زرد و دارای حاشیه به رنگ قرمز در عقب و جلو وسیله نقلیه.

فصل سوم- شرایط و ضوابط تأسیس آموزشگاه های رانندگی:

ماده ۸: شرایط مؤسس آموزشگاه عبارت است از:

- ۱- دارا بودن برگ پایان خدمت و یا معافیت دائم یا موقت از خدمت دوره ضرورت برای آقایان.
- ۲- دارا بودن حداقل ۲۰ سال تمام.
- ۳- عدم اعتیاد به مواد مخدر.
- ۴- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی پنجم ابتدایی.
- ۵- نداشتن سوء پیشینه مؤثر کیفری.

ماده ۹: شرایط مدیر آموزشگاه عبارت است از:

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- دارا بودن حداقل ۲۵ سال تمام.
- ۳- متأهل بودن و در صورت فقدان همسر، داشتن فرد یا افراد تحت تکفل.
- ۴- دارا بودن برگ پایان خدمت و یا معافیت دائم یا موقت از خدمت دوره ضرورت برای آقایان.
- ۵- اشتغال تمام وقت در آموزشگاه (ده ساعت کار در روز).
- ۶- داشتن حداقل گواهینامه رانندگی متناسب با نوع آموزشگاه.
- ۷- عدم ابتلا به بیماریهای مسری و صرع و عدم اعتیاد به مواد مخدر با ارایه گواهی از مراجع ذی صلاح.
- ۸- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه.
- ۹- نداشتن سوء پیشینه مؤثر کیفری.
- ۱۰- عدم اشتها به فساد اخلاق.

تبصره ۱- مؤسس می تواند مدیریت آموزشگاه را نیز به عهده داشته باشد. در این صورت باید شرایط مندرج در این ماده را احراز نماید.

تبصره ۲- مدیریت آموزشگاه برای مستخدمین شاغل در دستگاههای دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی ممنوع بوده و در صورت تخلف مجوز مدیریت ابطال خواهد شد.

ماده ۱۰: شرایط مربی آموزشگاه عبارت است از:

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- دارا بودن حداقل ۲۳ سال تمام و گواهینامه متناسب با وسیله نقلیه مربوط که از زمان دریافت آن حداقل دو سال سپری شده باشد.

- ۳- متأهل بودن و در صورت فقدان همسر، داشتن فرد یا افراد تحت تکفل.
- ۴- دارا بودن برگ پایان خدمت و یا معافیت دائم یا موقت از خدمت دوره ضرورت برای آقایان.
- ۵- نداشتن سوء پیشینه مؤثر کیفی.
- ۶- نداشتن نقص عضو مؤثر منطبق با شرایط پزشکی مندرج در آیین نامه راهنمایی و رانندگی برای رانندگی بر روی وسایل نقلیه عمومی و همچنین عدم اعتیاد به مواد مخدر و عدم ابتلا به بیماریهای مسری.
- ۷- گذراندن دوره آموزش مربیگری مورد نیاز بر اساس ضوابطی که از سوی راهنمایی و رانندگی اعلام و به تأیید وزارتخانه های کشور و راه و شهرسازی می رسد و موفقیت در آزمون مربیگری که توسط راهنمایی و رانندگی انجام می گیرد و دریافت کارت مربیگری با اعتبار چهار ساله.
- تبصره-** مدت اعتبار کارت مربیگری مزبور، در صورت احراز شرایط مندرج در این آیین نامه و دستورالعمل آن قابل تمدید است.
- ۸- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه.
- تبصره-** شرط مذکور در بند (۸)، شامل مربیانی که در حال حاضر دارای کارت مربیگری می باشند نمی گردد.

ماده ۱۱: ضوابط صدور اجازه نامه آموزشگاه های رانندگی عبارتست از:

- ۱- درخواست کتبی صدور اجازه تأسیس آموزشگاه رانندگی.
- ۲- ارائه اسناد مثبت مالکیت یا حق انتفاع نسبت به مکان آموزشگاه و محل آموزش عملی مربوط.
- ۳- انطباق مشخصات مکان آموزشگاه و وسایل نقلیه و تجهیزات و امکانات معرفی شده موجود با شرایط مندرج در این آیین نامه.
- ۴- معرفی مدیر واجد شرایط مذکور در این آیین نامه.
- ۵- معرفی مربیان آموزشگاه حائز شرایط مندرج در این آیین نامه.
- تبصره-** فعالیت آموزشگاه و استمرار آن منوط به تحقق شرایط یاد شده در این آیین نامه است.
- ماده ۱۲:** راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی موظف است پس از اخذ و بررسی مدارک لازم و احراز شرایط، حداکثر ظرف یک ماه نسبت به صدور اجازه تأسیس به نام متقاضی اقدام نماید و در صورت وجود نقص مدارک مکلف است مراتب را کتبی و حداکثر ظرف ۱۵ روز جهت رفع نقص به متقاضی اعلام نماید.

ماده ۱۳: مؤسس موظف است ظرف مدت شش ماه پس از تاریخ صدور مجوز تأسیس، فعالیت عملی آموزشگاه را در چارچوب ضوابط تعیین شده آغاز نماید. در غیر این صورت مجوز صادره لغو و از درجه اعتبار ساقط می گردد.

ماده ۱۴: واگذاری مجوز آموزشگاههای رانندگی به اشخاص واحد شرایط یا تغییر مکان آنها به مکان واجد شرایط این آیین نامه، با تأیید اداره راهنمایی و رانندگی محل بلامانع است.

ماده ۱۵: چنانچه مؤسس یا مدیر یا مربی، هر یک از شرایط تأسیس یا فعالیت مندرج در این آیین نامه را از دست بدهد، مراتب ظرف حداکثر یک هفته از طریق راهنمایی و رانندگی حسب مورد به

هر یک از آنان ابلاغ می گردد. (موارد ابلاغی به مدیر یا مربی به مؤسس آموزشگاه نیز ابلاغ می گردد.) مؤسس یا مدیر یا مربی موظف است حداکثر تا ۱۵ روز از تاریخ ابلاغ، نسبت به ارائه اسناد و مدارک مثبت مبنی بر عدم زوال شرایط اعلام شده و یا رفع نواقص به مرجع مذکور اقدام نماید. در صورتی که ظرف مدت تعیین شده، اقدامی از سوی آنها به عمل نیاید راهنمایی و رانندگی می تواند نسبت به لغو مجوز مربوط اقدام کند. معترض در هر مرحله می تواند به مراجع قضایی مراجعه کند.

تبصره - در صورتی که تخلفات مزبور عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را داشته باشد، راهنمایی و رانندگی مکلف است مراتب را برای رسیدگی به اصل جرم به مراجع قضایی ذی صلاح منعکس نماید.

فصل چهارم - سایر مقررات:

ماده ۱۶: آموزشگاه های رانندگی موظفند هنرآموزان خود را از نظر فراگیری مسائل ذیل آموزش داده و موارد مربوط را در برنامه آموزشی آنها منظور نمایند:

الف) آموزش عملی رانندگی در شب و روز، شرایط متفاوت جوی (باران، برف و ...) و محیطی (رانندگی در انواع راه های جاده ای و شهری) تا حصول مهارت کافی و همچنین آموزش روش های مقابله با خطر تصادفات در حد ضرورت.

ب) آموزش کامل آیین نامه راهنمایی و رانندگی و سایر قوانین و مقررات مربوط به حمل و نقل و رفت و آمد (ترافیک) و ایمنی.

پ) در حد رفع نیاز و ضرورت؛ آموزش فنی وسیله نقلیه (شامل شناخت اجزای خودرو و نحوه عمل آنها)، آموزش روشهای کاهش مصرف سوخت و پیشگیری از آلودگیهای زیست محیطی و همچنین آموزش کمکهای اولیه در ارتباط با سوانح و تصادفات رانندگی.

تبصره ۱- آموزشگاههای رانندگی گروههای (پ) و (ت) می باید علاوه بر موارد یاد شده در این ماده، حسب مورد نسبت به آموزش رفتار با مسافر، شرایط و ضوابط حمل و نقل کالا بویژه حمل و نقل مواد خطرناک، رفتارهای اجتماعی و سایر اطلاعات مورد نیاز در رانندگی با وسایل نقلیه عمومی نیز اقدام نمایند.

تبصره ۲- کلیه آموزشگاهها موظفند برنامه آموزشی هنرجویان را طبق دستورالعملی که به پیشنهاد راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی به تصویب وزیر کشور می رسد به مورد اجرا بگذارند.

ماده ۱۷: آموزشگاه ها نمی توانند هنرآموزان را در محدوده ها و راه هایی که راهنمایی و رانندگی غیر مجاز بودن رانندگی در آنها را کتباً به آنان ابلاغ می نماید آموزش دهند.

ماده ۱۸: نرخ آموزشهای موضوع این آیین نامه، در صورت لزوم به صورت سالانه توسط کمیسیون های نظارت مراکز استان ها و شهرستان ها تعیین و ابلاغ می گردد.^۱

ماده ۱۹: مدیر آموزشگاه یا قائم مقام وی که واجد شرایط مندرج در ماده (۹) این آیین نامه می باشد، موظف است ضمن عقد قرارداد با هنرآموز (اعم از ساعتی یا دوره ای)، آن را در دو نسخه تنظیم کرده و یک نسخه آن را در دفتر آموزشگاه نگهداری و نسخه دوم را تسلیم هنرآموز نماید.

تبصره- برگه قرارداد نمونه متضمن نرخ، ساعات آموزش و مشخصات طرفین، توسط راهنمایی و رانندگی تعیین و اعلام می گردد.

ماده ۲۰: راهنمایی و رانندگی با ارائه گواهی آموزش صادره از آموزشگاه ها، نسبت به انجام آزمونهای مربوط به قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی و آزمون عملی سنجش مهارت رانندگی داوطلبان و اعطای گواهینامه رانندگی به متقاضیان اقدام می نماید.

ماده ۲۱: مؤسسين آموزشگاه های رانندگی موجود که بر اساس مقررات قبلی پروانه اخذ نموده اند موظفند حداکثر یک سال پس از سپری شدن مدت زمان اعتبار آن با رعایت شرایط مندرج در این آیین نامه پروانه جدید اخذ نمایند و در غیر این صورت پروانه آنان تمدید نخواهد شد.

تبصره- مقررات این آیین نامه نافذ حقوق مکتسبه آموزشگاه هایی که قبل از لازم الاجرا شدن دستورالعمل مورخ ۱۳۶۹/۱۱/۱۹ وزارت کشور دارای پروانه بوده و به فعالیت اشتغال دارند نخواهد بود.

ماده ۲۲: دستورالعمل تأسیس آموزشگاهها و چگونگی آموزش هدایت و رانندگی شناورهای تفریحی و جابجایی مسافر که در راههای آبی شهرها و حومه آنها و همچنین آبهای ساحلی آنها تردد می نمایند توسط وزارت کار و امور اجتماعی با همکاری وزارت کشور و سازمانهای بنادر و کشتیرانی و تربیت بدنی تهیه و پس از تأیید وزیر کار و امور اجتماعی به مورد اجرا گذاشته می شود.

ماده ۲۳: دستورالعمل های موضوع این آیین نامه از جمله تخلفات آموزشگاه های رانندگی، نحوه و چگونگی اجرا و ضوابط مربوط به فعالیت هر یک از گروه های تعیین شده با توجه به مقررات مندرج در این آیین نامه و موارد مورد اشاره در تبصره (۲) ماده (۵) این آیین نامه، بنا به پیشنهاد راهنمایی و رانندگی از سوی وزیر کشور با هماهنگی دستگاههای ذی ربط ابلاغ می گردد.

تبصره- در تهیه دستورالعملهای یاد شده، ضوابط مربوط به امور صنفی آموزشگاه های رانندگی، توسط وزارت بازرگانی پیشنهاد خواهد شد.

ماده ۲۴: از تاریخ تصویب این آیین نامه، آن دسته از مقررات مربوط به آموزشگاه های رانندگی که با این آیین نامه مغایر باشد لغو می گردد.

معاون اول رئیس جمهور - محمد رضا عارف

بخش چهارم

قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه

موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث

ماده ۱: کلیه دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی و ریلی اعم از این که اشخاص حقیقی یا حقوقی باشند مکلفند وسائل نقلیه مذکور را در قبال خسارت بدنی و مالی که در اثر حوادث وسایل نقلیه مزبور و یا یدک و تریلر متصل به آنها و یا محمولات آنها به اشخاص ثالث وارد می شود حداقل به مقدار مندرج در ماده (۴) این قانون نزد یکی از شرکت های بیمه که مجوز فعالیت در این رشته را از بیمه مرکزی ایران داشته باشد، بیمه نمایند.

تبصره ۱- دارنده از نظر این قانون اعم از مالک و یا متصرف وسیله نقلیه است و هر کدام که بیمه نامه موضوع این ماده را تحصیل نماید تکلیف از دیگری ساقط می شود.

تبصره ۲- مسئولیت دارنده وسیله نقلیه مانع از مسئولیت شخصی که حادثه منسوب به فعل یا ترک فعل او است نمی باشد. در هر حال خسارت وارده از محل بیمه نامه وسیله نقلیه مسبب حادثه پرداخت می گردد.

تبصره ۳- منظور از خسارت بدنی، هر نوع دیه یا ارزش ناشی از صدمه، شکستگی، نقص عضو، از کار افتادگی (جزئی یا کلی - موقت یا دائم) یا دیه فوت شخص ثالث به سبب حوادث مشمول بیمه موضوع این قانون است. هزینه معالجه نیز چنانچه مشمول قانون دیگری نباشد، جزء تعهدات بیمه موضوع این قانون خواهد بود.

تبصره ۴- منظور از خسارت مالی، زیان هایی می باشد که به سبب حوادث مشمول بیمه موضوع این قانون به اموال شخص ثالث وارد شود.

تبصره ۵- منظور از حوادث مذکور در این قانون، هر گونه سانحه ای از قبیل تصادم، تصادف، سقوط، واژگونی، آتش سوزی و یا انفجار وسایل نقلیه موضوع این ماده و نیز خسارتی است که از محمولات وسایل مزبور به اشخاص ثالث وارد شود.

تبصره ۶- منظور از شخص ثالث، هر شخصی است که به سبب حوادث وسایل نقلیه موضوع این قانون دچار زیان های بدنی و یا مالی شود به استثناء راننده مسبب حادثه.

ماده ۲: شرکتهای بیمه مکلفند طبق مقررات این قانون آیین نامه های مربوط به آن، با دارندگان وسایل نقلیه موضوع ماده (۱) این قانون قرارداد بیمه منعقد نمایند.

ماده ۳: از تاریخ انتقال وسیله نقلیه کلیه تعهدات ناشی از قرارداد بیمه موضوع این قانون به منتقل الیه وسیله نقلیه منتقل می شود و انتقال گیرنده تا پایان مدت قرارداد بیمه، بیمه گذار محسوب خواهد شد.

ماده ۴: حداقل مبلغ بیمه موضوع این قانون در بخش خسارت بدنی معادل حداقل ریالی دیه یک مرد مسلمان در ماه های حرام و در بخش خسارت مالی معادل حداقل دو و نیم درصد تعهدات بدنی

خواهد بود. بیمه گذار می تواند برای جبران خسارت های بدنی و مالی بیش از حداقل مزبور، بیمه اختیاری تحصیل نماید.

تبصره ۱- در صورتی که در یک حادثه، مسئول آن به پرداخت بیش از یک دیه به هر یک از زیان دیدگان محکوم شود، بیمه گر موظف به پرداخت تمامی دیه های متعلقه خواهد بود.

تبصره ۲- بیمه گر موظف است در ایفاء تعهدات مندرج در این قانون خسارت وارده به زیان دیدگان را بدون لحاظ جنسیت و مذهب تا سقف تعهدات بیمه نامه پرداخت نماید. مبلغ مازاد بر دیه تعیین شده از سوی محاکم قضائی، به عنوان بیمه حوادث محسوب می گردد.

ماده ۵: بیمه گر ملزم به جبران خسارت های وارد شده به اشخاص ثالث تا حد مذکور در بیمه نامه خواهد بود. در حوادث رانندگی منجر به جرح یا فوت که به استناد گزارش کارشناس تصادفات راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه علت اصلی وقوع تصادف یکی از تخلفات رانندگی حادثه ساز باشد بیمه گر موظف است خسارت زیان دیده را بدون هیچ شرطی پرداخت نماید و پس از آن می تواند جهت باز یافت یک درصد از خسارت های بدنی و دو درصد از خسارت های مالی پرداخت شده به مسبب حادثه مراجعه نماید. در صورتی که به موجب گزارش کارشناس تصادفات راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه علت اصلی وقوع تصادف یکی از تخلفات رانندگی حادثه ساز باشد، گواهینامه راننده مسبب حادثه از یک تا سه ماه توقیف می شود و رانندگی در این مدت ممنوع و در حکم رانندگی بدون گواهینامه است.

تبصره - مصادیق و عناوین تخلفات رانندگی حادثه ساز به پیشنهاد وزیر کشور و تصویب هیئت وزیران مشخص می شود.

ماده ۶: در صورت اثبات عمد راننده در ایجاد حادثه توسط مراجع قضائی و یا رانندگی در حالت مستی یا استعمال مواد مخدر یا روان گردان مؤثر در وقوع حادثه، یا در صورتی که راننده مسبب فاقد گواهینامه رانندگی باشد یا گواهینامه او متناسب با نوع وسیله نقلیه نباشد شرکت بیمه موظف است بدون اخذ تضمین، خسارت زیان دیده را پرداخت نموده و پس از آن می تواند به قائم مقامی زیان دیده از طریق مراجع قانونی برای استرداد تمام یا بخشی از وجوه پرداخت شده به شخصی که موجب خسارت شده است مراجعه نماید.

ماده ۷: موارد زیر از شمول بیمه موضوع این قانون خارج است:

- ۱- خسارت وارده به وسیله نقلیه مسبب حادثه.
- ۲- خسارت وارده به محمولات و وسیله نقلیه مسبب حادثه.
- ۳- خسارت مستقیم و یا غیر مستقیم ناشی از تشعشعات اتمی و رادیواکتیو.
- ۴- خسارت ناشی از محکومیت جزائی و یا پرداخت جرائم.

ماده ۸: تعرفه حق بیمه و نحوه تقسیط و تخفیف در حق بیمه موضوع این قانون با رعایت نوع و خصوصیات وسیله نقلیه و فهرست تخلفات حادثه ساز و ضریب خسارت این رشته توسط بیمه مرکزی ایران تهیه و پس از تأیید شورای عالی بیمه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده ۹: پوشش های بیمه موضوع این قانون محدود به قلمرو جمهوری اسلامی ایران می باشد مگر آن که در بیمه نامه به نحو دیگری توافق شده باشد.

ماده ۱۰: به منظور حمایت از زیان دیده گان حوادث رانندگی، خسارت های بدنی وارد به اشخاص ثالث که به علت فقدان یا انقضاء بیمه نامه، بطلان قرارداد بیمه، تعلیق تأمین بیمه گر، فرار کردن و یا شناخته نشدن مسئول حادثه و یا ورشکستگی بیمه گر قابل پرداخت نباشد یا به طور کلی خسارت های بدنی خارج از شرایط بیمه نامه (به استثناء موارد مصرح در ماده (۷)) توسط صندوق مستقلی به نام صندوق تأمین خسارتهای بدنی پرداخت خواهد شد.

مدیر صندوق به پیشنهاد رئیس کل بیمه مرکزی ایران و تصویب مجمع عمومی و با حکم رئیس مجمع عمومی منصوب می گردد. مجمع عمومی صندوق با عضویت وزراء امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، کار و امور اجتماعی و دادگستری و رئیس کل بیمه مرکزی ایران حداقل یک بار در سال تشکیل می شود. بودجه، ترازنامه و خط مشی صندوق به تصویب مجمع خواهد رسید. متن کامل ترازنامه صندوق از طریق روزنامه رسمی و یکی از جراید کثیرالتنشار منتشر خواهد شد.

تبصره ۱- میزان تعهدات صندوق برای جبران خسارتهای بدنی معادل مبلغ مقرر در ماده (۴) این قانون و تبصره ذیل آن خواهد بود.

تبصره ۲- مرکز صندوق تهران است و در صورت لزوم می تواند با تصویب مجمع عمومی صندوق در مراکز استانها شعبه ایجاد یا نمایندگی اعطاء نماید.

تبصره ۳- هزینه هایی که بیمه مرکزی ایران برای اداره صندوق متحمل می گردد حداکثر تا سه درصد از درآمد های سالانه صندوق از محل منابع درآمد آن پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۱: منابع مالی صندوق تأمین خسارتهای بدنی به شرح زیر است:

(الف) پنج درصد از حق بیمه بیمه اجباری موضوع این قانون.

(ب) مبلغی معادل حداکثر یک سال حق بیمه بیمه اجباری که از دارندگان وسایل نقلیه ای که از انجام بیمه موضوع این قانون خودداری نمایند وصول خواهد شد. نحوه وصول و تقسیط مبلغ مذکور و سایر ضوابط لازم این بند به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران به تصویب مجمع عمومی صندوق خواهد رسید.

(ج) مبالغی که صندوق پس از جبران خسارت زیان دیدگان بتواند از مسئولان حادثه وصول نماید.
(د) درآمد حاصل از سرمایه گذاری وجوه صندوق.

(ه) بیست درصد از جرائم وصولی راهنمایی و رانندگی در کل کشور.

(و) بیست درصد از کل هزینه های دادرسی و جزای نقدی وصولی توسط قوه قضائیه.

(ز) جرائم موضوع ماده (۲۸) این قانون.

(ح) کمکهای اعطائی از سوی اشخاص مختلف.

تبصره ۱- در صورت کمبود منابع مالی صندوق، دولت موظف است بودجه سنواتی سال بعد کسری منابع صندوق را تأمین نماید.

- تبصره ۲-** درآمدهای صندوق از مالیات و هر گونه عوارض معاف می باشد.
- تبصره ۳-** صندوق از پرداخت هزینه های دادرسی و اوراق و حق الاجرا معاف می باشد.
- تبصره ۴-** اسناد مربوط به مطالبات و پرداخت های خسارت صندوق تأمین خسارت های بدنی در حکم اسناد لازم الاجرا است.
- تبصره ۵-** عدم پرداخت حقوق قانونی صندوق تأمین خسارت های بدنی از سوی شرکت های بیمه در حکم دخل و تصرف غیر قانونی در وجوه عمومی می باشد.
- تبصره ۶-** مصرف درآمدهای صندوق در مواردی به جز موارد مصرح در این قانون ممنوع بوده و در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه عمومی می باشد.
- تبصره ۷-** به منظور ترویج فرهنگ بیمه و پیشگیری از آسیب های اجتماعی آن دسته از دارندگان وسایل نقلیه مشمول بیمه اجباری موضوع این قانون که ظرف مدت چهار ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون نسبت به خرید بیمه نامه اقدام نمایند از پرداخت جریمه موضوع بند «ب» این ماده معاف خواهند بود.
- ماده ۱۲:** صندوق مجاز است موجودی های نقدی مازاد خود را نزد بانک ها سپرده گذاری و یا اوراق مشارکت خریداری نماید مشروط بر آن که سرمایه گذاری های مذکور به نحوی برنامه ریزی و انجام شود که همواره امکان پرداخت خسارت کامل به زیان دیدگان مشمول تعهدات صندوق وجود داشته باشد.
- ماده ۱۳:** چگونگی اداره صندوق به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران و با تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
- ماده ۱۴:** اشخاص ثالث زیان دیده حق دارند با ارائه مدارک لازم برای دریافت خسارت به طور مستقیم حسب مورد به شرکت بیمه مربوط و یا صندوق تأمین خسارتهای بدنی مراجعه نمایند. دستورالعمل اجرایی این ماده توسط بیمه مرکزی ایران تهیه و به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
- ماده ۱۵:** بیمه گر موظف است حداکثر پانزده روز پس از دریافت مدارک لازم، خسارت متعلقه را پرداخت نماید.
- ماده ۱۶:** در حوادث رانندگی منجر به صدمات بدنی غیر از فوت، بیمه گر وسیله نقلیه مسبب حادثه و یا صندوق تأمین خسارتهای بدنی حسب مورد موظفند پس از دریافت گزارش کارشناس راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه و در صورت لزوم گزارش سایر مقامات انتظامی و پزشکی قانونی بلافاصله حداقل پنجاه درصد از دیه تقریبی را به اشخاص ثالث زیان دیده پرداخت نموده و باقی مانده آن را پس از معین شدن میزان قطعی دیه بپردازند.
- تبصره-** در حوادث رانندگی منجر به فوت، شرکت های بیمه می توانند در صورت توافق با راننده مسبب حادثه و ورثه متوفی، بدون نیاز به رأی مراجع قضائی، دیه و دیگر خسارت های بدنی وارده را پرداخت نمایند.

ماده ۱۷: در حوادث رانندگی منجر به خسارت مالی، پرداخت خسارت به صورت نقدی و با توافق زیان دیده و شرکت بیمه مربوط صورت می گیرد. در صورت عدم توافق طرفین در خصوص میزان خسارت قابل پرداخت، شرکت بیمه موظف است وسیله نقلیه خسارت دیده را در تعمیرگاه مجاز و یا تعمیرگاهی که مورد قبول زیان دیده باشد تعمیر نموده و هزینه های تعمیر را تا سقف تعهدات مالی مندرج در بیمه نامه مذکور پرداخت نماید.

تبصره- در صورتی که اختلاف از طرق مذکور حل و فصل نشود موضوع بدون رعایت تشریفات آیین دادرسی در کمیسیون حل اختلاف تخصصی مرکب از یک نفر قاضی با معرفی رئیس دادگستری محل یک نفر کارشناس بیمه با معرفی اتحادیه (سندیکای) بیمه گران ایران و تأیید بیمه مرکزی ایران و یک نفر کارشناس رسیدگی به تصادفات با معرفی پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی مورد رسیدگی قرار می گیرد و رأی این کمیسیون قطعی و ظرف بیست روز قابل اعتراض در دادگاه های عمومی است. ضوابط مربوط به نحوه تشکیل این کمیسیونها توسط وزارت دادگستری و با همکاری بیمه مرکزی ایران و نیروی انتظامی تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه خواهد رسید.

ماده ۱۸: شرکت های بیمه مکلفند خسارت مالی ناشی از حوادث رانندگی موضوع این قانون را در مواردی که وسایل نقلیه مسبب و زیان دیده در زمان حادثه دارای بیمه نامه معتبر بوده و بین طرفین حادثه اختلافی وجود نداشته باشد، حداکثر تا سقف تعهدات مالی مندرج در ماده (۴) این قانون بدون اخذ گزارش مقامات انتظامی پرداخت نمایند.

ماده ۱۹: حرکت وسایل نقلیه موتوری زمینی بدون داشتن بیمه نامه موضوع این قانون ممنوع است. کلیه دارندگان وسایل مزبور مکلفند سند حاکی از انعقاد قرارداد بیمه را هنگام رانندگی همراه داشته باشند و در صورت درخواست مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه ارائه نمایند. مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند وسایل نقلیه فاقد بیمه نامه موضوع این قانون را تا هنگام ارائه بیمه نامه مربوط در محل مطمئنی متوقف نموده و راننده متخلف را به پرداخت جریمه تعیین شده ملزم نمایند. آیین نامه مربوط به نحوه توقیف وسایل نقلیه فاقد بیمه نامه شخص ثالث ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کشور با همکاری وزارتخانه های راه و شهرسازی و دادگستری و بیمه مرکزی ایران تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱- بیمه مرکزی ایران و شرکت های بیمه موظفند ترتیبی اتخاذ نمایند که با الصاق برچسب یا استفاده از ابزارهای مناسب دیگر، امکان شناسایی وسایل نقلیه موتوری زمینی فاقد بیمه نامه موضوع این قانون، برای مأموران راهنمایی و رانندگی و یا پلیس راه تسهیل گردد. دارندگان وسایل نقلیه مذکور ملزم به بکارگیری ابزارهای فوق می باشند.

تبصره ۲- دادن بار یا مسافر و یا ارائه هر گونه خدمات به دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی فاقد بیمه نامه شخص ثالث معتبر، از سوی شرکتها و مؤسسات حمل و نقل بار و مسافر درون شهری و برون شهری ممنوع است. نظارت بر حسن اجرا این تبصره بر عهده وزارتخانه های کشور و راه و شهر سازی می باشد تا حسب مورد شرکتها و مؤسسات متخلف را به مراجع ذی صلاح معرفی و تا

زمان صدور رأی از ادامه فعالیت آنها جلوگیری به عمل آورند.

تبصره ۳- ارائه هر گونه خدمات به دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی فاقد بیمه نامه شخص ثالث معتبر، توسط راهنمایی و رانندگی، دفاتر اسناد رسمی و سازمانها و نهادهای مرتبط با امر حمل و نقل ممنوع می باشد. دفاتر اسناد رسمی مکلفند هنگام تنظیم هر گونه سند در مورد وسایل نقلیه موتوری زمینی موضوع این قانون، مشخصات بیمه نامه شخص ثالث آنها را در اسناد تنظیمی درج نمایند.

ماده ۲۰: دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی که از خارج وارد ایران می شوند در صورتی که خارج از کشور مسئولیت خود را نسبت به حوادث ناشی از وسایل نقلیه موضوع این قانون به موجب بیمه نامه ای که از طرف بیمه مرکزی ایران معتبر شناخته می شود بیمه نکرده باشند، مکلفند هنگام ورود به مرز ایران مسئولیت خود را بیمه نمایند. همچنین دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی ایرانی که از کشور خارج می شوند موظفند هنگام خروج، مسئولیت خود را در مقابل خساراتی که بر اثر حوادث وسیله نقلیه مذکور به سرنشینان آن وارد شود تا حد دبه یک مرد مسلمان در ماه های حرام بیمه نمایند در غیر این صورت از تردد وسایل مزبور توسط مراجع ذی ربط جلوگیری به عمل خواهد آمد.

ماده ۲۱: محاکم قضائی موظفند در حوادث رانندگی منجر به خسارت بدنی، بیمه نامه شخص ثالثی را که اصالت آن از سوی شرکت بیمه ذی ربط کتباً مورد تأیید قرار گرفته است تا میزان مندرج در بیمه نامه به عنوان وثیقه قبول نمایند.

ماده ۲۲: محاکم قضائی مکلفند در جلسات رسیدگی به دعاوی مربوط به حوادث رانندگی، حسب مورد شرکت بیمه ذی ربط و یا صندوق تأمین خسارت های بدنی را جهت ارائه نظرات و مستندات خود دعوت نمایند و پس از ختم دادرسی یک نسخه از رأی صادره را به آنها ابلاغ کنند.

ماده ۲۳: ادارات راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند نسخه ای از گزارش مربوط به حوادث رانندگی منجر به خسارت بدنی ناشی از وسایل نقلیه موضوع این قانون را علاوه بر ذی نفع، حسب مورد به بیمه گر مربوط و یا صندوق تأمین خسارتهای بدنی ارسال نمایند.

ماده ۲۴: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است ترتیبی اتخاذ نماید که امکان دسترسی به بانکهای اطلاعاتی آن نیرو در ارتباط با مواردی از قبیل مشخصات وسایل نقلیه موتوری زمینی، گواهینامه های صادر شده و همچنین سوابق تخلفات و تصادفات رانندگان، از طریق سیستم رایانه ای برای بیمه مرکزی ایران و شرکتهای بیمه گر فراهم گردد.

ماده ۲۵: شرکتهای بیمه مجاز به فعالیت در رشته بیمه موضوع این قانون موظفند با استفاده از تجهیزات و سیستم های رایانه ای مناسب، کلیه اطلاعات مورد نیاز بیمه مرکزی ایران در رابطه با بیمه نامه های صادر شده و خسارتهای مربوط به آنها را به صورت مستمر به بیمه مرکزی ایران منتقل نمایند.

ماده ۲۶: بیمه مرکزی ایران موظف است ترتیبی اتخاذ نماید که امکان دسترسی به اطلاعات مذکور

در مواد (۲۴) و (۲۵) این قانون برای کلیه شرکتهای بیمه ذی ربط و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران فراهم گردد.

ماده ۲۷: شرکتهای بیمه موظفند بیست درصد از سود عملیات بیمه ای خود در بخش بیمه شخص ثالث وسایل نقلیه موضوع این قانون را به حسابی که از طرف بیمه مرکزی ایران تعیین می شود واریز نمایند. بیمه مرکزی ایران موظف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی و راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مبالغ مذکور را در اموری که موجب کاهش حوادث رانندگی و خسارتهای ناشی از آن می شود هزینه نماید. نحوه تعیین سود عملیات بیمه ای رشته های مذکور به پیشنهاد بیمه مرکزی ایران پس از تأیید شورای عالی بیمه به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. وضع هر گونه عوارض دیگر بر بیمه موضوع این قانون ممنوع می باشد.

ماده ۲۸: بیمه مرکزی ایران موظف است بر حسن اجرا این قانون نظارت نماید و در صورت عدم اجراء مفاد آن از سوی هر یک از شرکتهای بیمه، حسب مورد متخلف را به پرداخت جریمه نقدی حداکثر تا مبلغ ده برابر حداقل تعهدات بدنی موضوع ماده (۴) این قانون ملزم نموده و یا با تأیید شورای عالی بیمه پروانه فعالیت شرکت مذکور را در یک یا چند رشته بیمه برای مدت حداکثر یک سال تعلیق نماید و یا با تأیید شورای عالی بیمه و تصویب مجمع عمومی بیمه مرکزی ایران پروانه فعالیت آن شرکت را در یک یا چند رشته بیمه به طور دائم لغو کند. جریمه موضوع این ماده به حساب صندوق تأمین خسارتهای بدنی واریز خواهد شد.

تبصره- در کلیه موارد بیمه مرکزی ایران نظر مشورتی و تخصصی اتحادیه (سندیکای) بیمه گران ایران را قبل از صدور حکم اخذ خواهد نمود. چنانچه اتحادیه (سندیکا) ظرف مدت پانزده روز از تاریخ دریافت نامه بیمه مرکزی ایران کتباً نظر خود را اعلام نکنند بیمه مرکزی ایران رأساً اقدام خواهد نمود.

ماده ۲۹: آیین نامه های اجرایی این قانون ظرف سه ماه توسط بیمه مرکزی ایران تهیه و به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. تا زمانی که آیین نامه های جدید به تصویب نرسیده باشد آیین نامه های قبلی که مغایر با مفاد این قانون نباشد لازم الاجرا است.

ماده ۳۰: قانون بیمه مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث (مصوب ۱۳۴۷) و کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون لغو می گردد. هر گونه نسخ یا اصلاح مواد این قانون باید صریحاً در قوانین بعدی قید شود.

قانون فوق مشتمل بر سی ماده و بیست و پنج تبصره در جلسه مورخ شانزدهم تیر ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هفت کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسید.

رئیس مجلس شورای اسلامی - علی لاریجانی

آیین نامه اجرایی ماده (۱۹) قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث

ماده ۱: حرکت وسایل نقلیه موتوری زمینی بدون داشتن بیمه نامه شخص ثالث معتبر ممنوع است. دارندگان این گونه وسایل نقلیه مکلفند مدرک بیمه نامه یاد شده را هنگام رانندگی به همراه داشته باشند و در صورت درخواست مأموران راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه ارائه نمایند. در صورتی که وسیله نقلیه مزبور فاقد بیمه نامه شخص ثالث معتبر باشد، مأموران یاد شده یا پلیس راه موظفند ضمن صدور برگ جریمه و الزام راننده متخلف به پرداخت جریمه تعیین شده، وسیله نقلیه را در نزدیکترین پارکینگ عمومی یا محل مطمئن دیگری توقیف نمایند.

تبصره ۱- منظور از محل مطمئن، هر محلی که به تشخیص پلیس مناسب برای نگهداری وسایل نقلیه می باشد.

تبصره ۲- مسئولیت ورود خسارت به وسیله نقلیه در حین انتقال به عهده حمل کننده و در طی دوران توقیف به عهده مسئول محلی است که تحت عنوان محل مطمئن، وظیفه نگهداری از وسایل نقلیه را به عهده دارد.

تبصره ۳- راهنمایی و رانندگی و پلیس راه مجازند نسبت به کنترل مستمر و دوره ای بیمه نامه شخص ثالث وسایل نقلیه موتوری زمینی اقدام نمایند.

ماده ۲: مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند به هنگام کنترل و اجرای قوانین و مقررات مربوط به تخلفات رانندگی و ارایه هر گونه خدمات به دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی (به غیر از هنگام اسقاط خودرو) نیز مدرک بیمه نامه شخص ثالث را مطالبه و کنترل نموده و در صورتی که وسیله نقلیه مزبور فاقد بیمه نامه شخص ثالث معتبر باشد، بر اساس ماده (۱) عمل کنند.

ماده ۳: در صورتی که ارایه بیمه نامه معتبر برای دارندگان وسایل نقلیه عمومی حمل بار یا مسافر مستلزم صرف زمان باشد، شخص راننده و مؤسسه یا شرکت مربوط موظفند با توجه به شرایط و موقعیت مسافران، به نحو مطمئن و مناسب نسبت به انتقال مسافران تا مقصد و همچنین جبران خسارت وارد شده اقدام نمایند و در خصوص وسایل نقلیه باربری نیز مسئولیت و خسارت های ناشی از حمل و نگهداری محمولات در مدت توقیف به عهده مؤسسه مربوط و دارنده و راننده می باشد.

ماده ۴: رفع توقیف وسیله نقلیه موتوری زمینی که به دلیل فقدان بیمه نامه شخص ثالث توقیف گردیده است، صرفاً مستلزم ارایه بیمه نامه معتبر توسط دارنده وسیله نقلیه به مرجع توقیف کننده می باشد.

ماده ۵: دارندگان وسیله نقلیه موتوری زمینی موظفند ظرف چهل و پنج روز پس از توقیف با ارایه بیمه نامه شخص ثالث معتبر برای رفع توقیف وسیله نقلیه موتوری زمینی خود اقدام نمایند و چنانچه ظرف مدت مذکور اقدامات لازم را به عمل نیاورند، پلیس راهنمایی و رانندگی یا پلیس راه موظف است مراتب را جهت تعیین تکلیف به مرجع قضایی صالح اعلام نماید.

ماده ۶: سازمان اهداری و حمل و نقل جاده ای موظف است ترتیبی اتخاذ نماید تا در بارنامه وسایل نقلیه باربری و صورت وضعیت مسافری، شماره بیمه نامه شخص ثالث و تاریخ انقضای آن درج گردد.

ماده ۷: پلیس راهور نیروی انتظامی مکلف است در صورت احراز تخلف شرکت یا مؤسسه حمل و نقل در

صدور بارنامه یا صورت وضعیت مسافری برای وسیله نقلیه عمومی فاقد بیمه نامه شخص ثالث، مراتب را در اسرع وقت جهت اجرای قانون به وزارت راه و شهرسازی اعلام نماید.

ماده ۸: بیمه مرکزی ایران موظف است ترتیبی اتخاذ نماید تا امکان صدور بیمه نامه شخص ثالث توسط شرکت های بیمه ای در حداقل زمان ممکن به پیش برد و ساز و کار لازم صورت گیرد، به نحوی که بیمه گذار در محل، قادر به پرداخت حق بیمه و اخذ قرارداد شخص ثالث باشد.

ماده ۹: بیمه مرکزی ایران در نقاطی از جاده ها که گلوگاه کنترلی بوده و توسط پلیس راهور نیروی انتظامی و با هماهنگی وزارت راه و شهرسازی تعیین می شود (ترجیحاً جنب پاسگاه ها یا ایستگاه های پلیس راه) نسبت به اتخاذ ساز و کار لازم برای ایجاد جایگاه های صدور بیمه نامه شخص ثالث توسط شرکت های بیمه ای اقدام نماید.

ماده ۱۰: بیمه مرکزی ایران موظف است ظرف دو ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، ترتیبی اتخاذ نماید که با استعلام شماره پلاک انتظامی یا سایر مشخصات فنی خودرو توسط نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سابقه بیمه ای شخص ثالث آن قابل ارایه باشد تا از توقیف وسایل نقلیه موتوری زمینی که رانندگان آنان مدارک بیمه ای معتبر به همراه ندارند، جلوگیری شود.

ماده ۱۱: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است ترتیبی اتخاذ نماید تا امکان دسترسی به بانک های اطلاعاتی آن نیرو در ارتباط با مواردی از قبیل مشخصات وسایل نقلیه موتوری زمینی، گواهینامه های صادر شده و همچنین سوابق تخلفات و تصادفات رانندگان، از طریق سیستم رایانه ای برای بیمه مرکزی ایران و شرکت های بیمه فراهم گردد.

این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۲۹ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

بخش پنجم

آیین نامه صدور انواع گواهینامه های رانندگی

ماده ۱: هر کس بخواهد با هر نوع وسیله نقلیه موتورسیکلی زمینی رانندگی نماید باید گواهینامه رانندگی متناسب با آن وسیله را دارا باشد.

تبصره- گواهینامه رانندگی برای انواع وسایل نقلیه موتورسیکلی و غیر موتورسیکلی زمینی حسب شرایط بر اساس تشخیص و اعلام راهنمایی و رانندگی صادر می شود.

ماده ۲: انواع گواهینامه های رانندگی با شرایط زیر توسط راهنمایی و رانندگی صادر می شود:
الف) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهینامه موتورسیکلت (برای رانندگی با موتورسیکلت های با حجم تا دویست سی سی):

- ۱- داشتن حداقل هجده سال تمام.
- ۲- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
- ۳- ارایه گواهی طی دوره های آموزش نظری و عملی از آموزشگاه ها یا مراکز مجاز آموزش رانندگی.

۴- قبول شدن در آزمون های تئوری آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با موتورسیکلت دویست سی سی.

ب) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهینامه پایه سوم (برای رانندگی با وسایل نقلیه موتورسیکلی با حداکثر مجموع وزن و ظرفیت بار ۳/۵ تن یا حمل حداکثر نه نفر سرنشین با احتساب راننده):

- ۱- داشتن حداقل هجده سال تمام.
- ۲- ارایه گواهی سلامت جسمانی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
- ۳- ارایه گواهی طی دوره های آموزش نظری و عملی از آموزشگاه ها یا مراکز مجاز آموزش رانندگی.

۴- قبول شدن در آزمونهای نظری آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسایل نقلیه مربوط.
پ) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهینامه پایه دوم (برای رانندگی با انواع وسایل نقلیه موتورسیکلی با حداکثر مجموع وزن و ظرفیت بار شش تن یا حمل حداکثر بیست و شش نفر سرنشین با احتساب راننده):

- ۱- داشتن حداقل بیست و سه سال تمام.
- ۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهینامه رانندگی پایه سوم.
- ۳- ارایه گواهی طی دوره های آموزش نظری و عملی از آموزشگاه ها یا مراکز مجاز آموزش رانندگی.

۴- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.
۵- قبول شدن در آزمون های تئوری مقررات تخصصی و مهارت عملی رانندگی با وسایل نقلیه باربری و مسافربری مربوط.

ت) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهینامه پایه یکم (برای رانندگی با انواع وسیله نقلیه موتوری با مجموع وزن و ظرفیت بار بیش از شش تن یا حمل بیش از بیست و شش نفر سرنشین):

- ۱- داشتن حداقل بیست و پنج سال تمام.

- ۲- سپری شدن حداقل دو سال تمام از تاریخ دریافت گواهینامه رانندگی پایه دوم.

- ۳- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیت دار پزشکی.

- ۴- ارایه گواهی طی دوره های آموزش اطلاعات فنی و مقررات تخصصی و مهارت عملی از آموزشگاه ها یا مراکز مجاز رانندگی.

- ۵- قبول شدن در آزمونهای نظری مقررات تخصصی و مهارت عملی رانندگی با وسایل نقلیه باربری و مسافربری متناسب با گروه مربوط.

ث) شرایط شرکت در آزمایش ها و صدور گواهینامه ویژه (برای رانندگی و کار با وسایل انواع وسایل نقلیه عمرانی، کشاورزی، صنعتی و کارگاهی):

- ۱- داشتن حداقل بیست سال تمام.

- ۲- ارایه گواهی سلامت جسمی و روانی از مراجع صلاحیتدار پزشکی.

- ۳- ارایه گواهی طی دوره های آموزش کاربری با وسیله نقلیه مورد تقاضا از آموزشگاه ها یا مراکز مجاز آموزش رانندگی.

- ۴- قبول شدن در آزمونهای نظری آیین نامه و مهارت عملی رانندگی با وسیله نقلیه مربوط.

تبصره- در گواهینامه های ویژه، نوع وسیله نقلیه ای که دارنده می تواند با آن کار و رانندگی نماید قید می شود.

ماده ۳: مدت اعتبار انواع گواهینامه رانندگی ده سال است و پس از پایان اعتبار آن و در صورت احراز سلامت جسمی و روانی، برای دوره های ده ساله تجدید می شود. افرادی که سن آنها بیش از هفتاد سال تمام باشد، مکلفند هر پنج سال یکبار جهت احراز سلامت جسمی و روانی و در صورت لزوم، تعویض گواهینامه متناسب با شرایط جسمی و روانی خود به راهنمایی و رانندگی مراجعه نمایند.

ماده ۴: دارندگان گواهینامه های رانندگی موتورسیکلت و پایه سوم در اولین مرحله صدور در سال اول مکلف به رعایت محدودیتها و شرایط ویژه ای می باشند که در صورت رعایت آنها و رعایت مقررات این آیین نامه گواهینامه رانندگی آنان تا سقف مندرج در ماده (۳) معتبر خواهد بود.

تبصره- شرایط و ضوابط مربوط به محدودیتهای رانندگی در سال اول صدور گواهینامه های موتورسیکلت و پایه سوم به موجب دستورالعملی خواهد بود که ظرف سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، توسط نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تأیید وزیر کشور خواهد رسید.

ماده ۵: راهنمایی و رانندگی می تواند در صورت لزوم، آزمایش مجدد مقررات راهنمایی و رانندگی و مهارت عملی را پیش از صدور گواهینامه از درخواست کنندگان به عمل آورد.

ماده ۶: مراجع انجام معاینات پزشکی و همچنین ضوابط احراز سلامت جسمی و روانی درخواست

کنندگان و هر گونه تغییر در آن به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه های کشور، راه و شهرسازی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و راهنمایی و رانندگی تعیین می شود.

ماده ۷: آزمون آیین نامه و مقررات راهنمایی و رانندگی به صورت نوشتاری یا رایانه ای انجام می گیرد. در موارد خاص، راهنمایی و رانندگی می تواند آزمونهای نظری را به صورت شنیداری انجام دهد.

ماده ۸: مکان آزمون ها و نوع وسیله نقلیه برای احراز مهارت عملی رانندگی که متناسب با نوع گواهینامه رانندگی درخواستی متقاضیان است توسط راهنمایی و رانندگی تعیین می شود.

ماده ۹: گواهینامه مجاز برای رانندگی با وسایل نقلیه خاص باید با توجه به اتاق و شاسی وسیله نقلیه و متناسب با نوع گواهینامه مربوط در جدول انواع گواهینامه ها موضوع ماده (۱۳) این آیین نامه، باشد.

ماده ۱۰: دارنده گواهینامه موتورسیکلت پس از سه سال از اخذ گواهینامه و رسیدن به سن بیست و سه سال تمام می تواند با موتورسیکلت های با حجم موتور بیش از دویست سی سی نیز رانندگی نمایند.

ماده ۱۱: دارندگان گواهینامه هر پایه به استثنای گواهینامه های ویژه و موتورسیکلت میتوانند با هر نوع وسایل نقلیه در نظر گرفته شده برای پایه قبل، رانندگی نمایند و برای رانندگی با وسایل نقلیه خدمات عمومی، حسب مورد دارا بودن گواهینامه پایه دوم یا یکم الزامی است.

ماده ۱۲: برای رانندگی با وسایل نقلیه دارای جرثقیل، دارا بودن گواهینامه متناسب با نوع و کاربری وسیله نقلیه در جدول انواع گواهینامه ها موضوع ماده (۱۳) این آیین نامه، الزامی است.

ماده ۱۳: گواهینامه هایی که بر اساس مقررات قبلی صادر شده اند به شرح و مطابق جدول زیر معادل سازی می شوند:

- ۱- الف- پایه یک گروه «پ» و «ت» معادل پایه یکم
- ۲- پایه دوم و (ب-۲) معادل پایه دوم
- ۳- (ب-۱) معادل پایه سوم
- ۴- موتورسیکلت با رعایت ماده (۱۰) این آیین نامه، معادل موتورسیکلت

جدول طبقه بندی انواع گواهینامه های رانندگی

ردیف	نوع و یا پایه	وسایل نقلیه مجاز برای رانندگی	گواهینامه پیش نیاز	شرط سنی
۱	موتور سیکلت	انواع موتور سیکلت	---	۱۸ سال تمام
۲	پایه سوم	وسایل نقلیه موتوری با حداکثر مجموع وزن و ظرفیت بار ۳/۵ تن و یا برای حمل حداکثر ۹ نفر سرنشین با احتساب راننده	---	۱۸ سال تمام
۳	پایه دوم	وسایل نقلیه موتوری با حداکثر مجموع وزن و ظرفیت بار ۶ تن و یا برای حمل حداکثر ۲۶ نفر سرنشین با احتساب راننده	پایه سوم	۲۳ سال تمام
۴	پایه یکم	وسایل نقلیه موتوری با مجموع وزن و ظرفیت بار بیش از ۶ تن و یا برای حمل بیش از ۲۶ نفر سرنشین	پایه دوم	۲۵ سال تمام
۵	ویژه	انواع وسیله نقلیه عمرانی، صنعتی، کشاورزی و کارگاهی	---	۲۰ سال تمام

ماده ۱۴: وضعیت ظاهری درخواست کننده گواهینامه، از جهت وجود نقص عضو، با گواهی سلامت جسمی و روانی صادر شده از مراکز مجاز پزشکی به وسیله افسران کارشناس راهنمایی و رانندگی تطبیق داده می شود و در صورت وجود مغایرت، موضوع به کمیسیون پزشکی نیروی انتظامی ارجاع می شود.

ماده ۱۵: درخواست کننده هر نوع گواهینامه رانندگی باید مدارکی را که از طرف راهنمایی و رانندگی اعلام می شود به مراجع آگهی شده ارایه نماید.

ماده ۱۶: مندرجات گواهینامه رانندگی شامل جدول انواع گواهینامه، پایه گواهینامه رانندگی، شناسه اطلاعات دارنده، مدت اعتبار، مشخصات راننده (کدملی)، نام واحد صادر کننده، امضای مقام صادر کننده، شماره و تاریخ صدور، عکس درخواست کننده، مهر واحد صدور و سایر مشخصات مرتبط با نوع گواهینامه حسب تشخیص راهنمایی و رانندگی می باشد.

ماده ۱۷: هر گاه درخواست کننده گواهینامه رانندگی در آزمایش های مربوط موفق شود، گواهینامه رانندگی وی پس از رؤیت مدارک لازم صادر و به او تسلیم خواهد شد، دارنده گواهینامه موظف

است ظرف یک ماه پیش از پایان مهلت مقرر، برای تجدید، تمدید مدت اعتبار یا تعویض آن به گواهینامه معادل به راهنمایی و رانندگی مراجعه نماید. راهنمایی و رانندگی هنگام تجدید، تمدید یا تعویض گواهینامه، ضمن دریافت گواهی سلامت جسمی و روانی از درخواست کننده، می تواند آزمون های لازم را از وی به عمل آورد. مأموران راهنمایی و رانندگی و پلیس راه موظفند هنگام بررسی گواهینامه رانندگان در صورتی که تاریخ اعتبار آن سپری شده باشد، گواهینامه رانندگی را با ارایه رسید اخذ و پس از اعمال قانون، گواهینامه یاد شده را برای تمدید یا تجدید به اداره مربوط ارسال نمایند، دارنده گواهینامه موظف است ظرف یک ماه با مراجعه به واحد مربوط برای دریافت گواهینامه رانندگی جدید اقدام نماید.

تبصره ۱- دستورالعمل نحوه زمان بندی و ضوابط چگونگی انجام آزمونها تجدید، تمدید اعتبار و تجدید آزمون در صورت مردود شدن درخواست کننده توسط راهنمایی و رانندگی تهیه می شود.

تبصره ۲- دریافت هر گونه خدمات مربوط به گواهینامه رانندگی منوط به ارایه مفصلا حساب تخلفات رانندگی فرد متقاضی می باشد.

ماده ۱۸: در صورتی که دارنده یک نوع گواهینامه بخواهد برای دریافت نوع دیگر گواهینامه اقدام نماید، موظف است در آزمون های مربوط شرکت کند. پس از قبول شدن، چنانچه گواهینامه قبلی پیش نیاز دریافت گواهینامه مورد درخواست باشد، گواهینامه قبلی از درخواست کننده اخذ و گواهینامه جدید صادر و به وی تحویل می شود.

ماده ۱۹: رانندگی با هر نوع تاکسی و وسایل نقلیه عمومی در شهرها و وسایل نقلیه عمومی جاده ای، علاوه بر گواهینامه رانندگی متناسب، حسب مورد نیازمند داشتن مجوز از شهرداری و یا دفترچه کار یا برگ صادر شده از سوی وزارت راه و شهر سازی می باشد.

ماده ۲۰: در صورتی که گواهینامه رانندگی مفقود شود یا از بین برود، دارنده آن می تواند درخواست صدور المثنی نماید. پس از احراز درستی ادعای درخواست کننده و سپری شدن حداکثر دو ماه از زمان اعلام، گواهینامه المثنی صادر و به وی تسلیم می شود.

ماده ۲۱: در صورت فقدان گواهینامه در اثر حوادثی از قبیل آتش سوزی، سیل و زلزله با ارایه گواهی از مراجع ذی صلاح، گواهی موقت رانندگی برای مدت انتظار صادر می شود.

ماده ۲۲: دارندگان گواهینامه های معتبر خارجی (اعم از ایرانیان یا خارجیان) می توانند تا شش ماه پس از ورود، در ایران رانندگی نمایند، در صورت تمایل به ادامه رانندگی در ایران باید نسبت به تبدیل گواهینامه خارجی خود به گواهینامه ایرانی اقدام نمایند.

ماده ۲۳: تبدیل گواهینامه های رانندگی معتبر صادر شده از کشورهای خارجی که گواهینامه صادر شده از ایران در قلمرو سرزمینی آنان برای رانندگی معتبر محسوب می شود، با رؤیت ترجمه و اصل گواهینامه خارجی و سایر مدارک لازم و احراز سلامت جسمی و روانی درخواست کننده صورت می پذیرد. در موارد دیگر تبدیل گواهینامه های رانندگی با تأیید وزارتخانه های کشور و امور خارجه صورت می پذیرد.

ماده ۲۴: مأموران سیاسی و کنسولی و اعضای سازمانهای بین المللی می توانند برای تبدیل گواهینامه های خود مدارک مندرج در ماده (۲۳) این آیین نامه را حسب مورد از طریق وزارتخانه های امور خارجه و کشور به راهنمایی و رانندگی ارسال نمایند.

ماده ۲۵: صدور گواهینامه مجدد برای کسانی که گواهینامه رانندگی آنان توقیف شده باشد امکان پذیر نیست و در صورت صادر شدن و تحویل از درجه اعتبار ساقط می باشد و به وسیله راهنمایی و رانندگی اخذ و ابطال خواهد شد.

ماده ۲۶: راهنمایی و رانندگی موظف است در صورتی که گواهینامه رانندگی اشتباه یا ناقص صادر شده باشد از دارنده آن اخذ و پس از رفع اشتباه و نقص، گواهینامه صحیح صادر کند و به وی تحویل دهد.

ماده ۲۷: هر گاه دارنده گواهینامه یکی از شرایط پزشکی موضوع ماده (۶) این آیین نامه را از دست بدهد، موظف است ظرف یک ماه به راهنمایی و رانندگی مراجعه نماید. راهنمایی و رانندگی دارنده گواهینامه را برای انجام معاینات و آزمایش های ضروری پزشکی به مراکز پزشکی مجاز معرفی می نماید. در صورت احراز عدم وجود شرایط و صلاحیت رانندگی توسط مراکز یاد شده، گواهینامه از وی اخذ و ابطال می شود. در صورت تقاضا، حسب مقررات گواهینامه متناسب با شرایط جسمانی وی تعیین و پس از صدور به وی تسلیم می شود.

تبصره- در صورت کشف نقص عضو مؤثر از سوی مأموران راهنمایی و رانندگی و عدم قید آن در گواهینامه رانندگی، گواهینامه رانندگی اخذ می شود و تا زمان بررسی های پزشکی و اعلام امکان صدور گواهینامه مجدد، دارنده گواهینامه حق رانندگی ندارد.

ماده ۲۸: در صورت ارتکاب و تعدد تخلفات مهم و پر خطر رانندگی، بر اساس قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹ با راننده متخلف رفتار خواهد شد.

ماده ۲۹: نحوه، شرایط و تعیین مسئول صدور گواهینامه راهبران انواع وسایل حمل و نقل ریلی شهری و حومه، برابر دستور العملی خواهد بود که به تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور می رسد.

ماده ۳۰: راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است تا پایان برنامه پنج ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ نسبت به الکترونیکی نمودن خدمات صدور گواهینامه رانندگی اقدام نماید.

معاون اول رئیس جمهور - محمد رضا رحیمی

بخش ششم

موادی از قانون مجازات اسلامی مرتبط با جرائم رانندگی و تصادفات

ماده ۷۱۴: هر گاه بی احتیاطی یا بی مبالاتی یا عدم رعایت نظامات دولتی یا عدم مهارت راننده (اعم از وسائط نقلیه زمینی یا آبی یا هوایی) یا متصدی وسیله موتوری منتهی به قتل غیر عمدی شود مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس و نیز به پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه اولیای دم محکوم می شود.

ماده ۷۱۵: هر گاه یکی از جهات مذکور در ماده (۷۱۴) موجب مرض جسمی یا دماغی که غیر قابل علاج باشد و یا از بین رفتن یکی از حواس یا از کارافتادن عضوی از اعضاء بدن که یکی از وظایف ضروری زندگی انسان را انجام می دهد یا تغییر شکل دائمی عضو یا صورت شخص یا سقط جنین شود مرتکب به حبس از دو ماه تا یک سال و به پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه مصدوم محکوم می شود.

ماده ۷۱۶: هر گاه یکی از جهات مذکور در ماده (۷۱۴) موجب صدمه بدنی شود که باعث نقصان یا ضعف دائم یکی از منافع یا یکی از اعضای بدن شود و یا باعث از بین رفتن قسمتی از عضو مصدوم گردد، بدون آنکه عضو از کار بیافتد یا باعث وضع حمل زن قبل از موعد طبیعی شود مرتکب به حبس از دو ماه تا شش ماه و پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه مصدوم محکوم خواهد شد.

ماده ۷۱۷: هرگاه یکی از جهات مذکور در ماده (۷۱۴) موجب صدمه بدنی شود مرتکب به حبس از یک تا پنج ماه و پرداخت دیه در صورت مطالبه از ناحیه مصدوم محکوم می شود.

ماده ۷۱۸: در مورد مواد فوق هرگاه راننده یا متصدی وسایل موتوری در موقع وقوع جرم مست بوده و یا پروانه نداشته یا زیاده از سرعت مقرر حرکت می کرده است یا آنکه دستگاه موتوری را با وجود نقص و عیب مکانیکی مؤثر در تصادف به کار انداخته یا در محل هایی که برای عبور پیاده رو علامت مخصوص گذارده شده است، مراعات لازم ننماید و یا از محل هایی که عبور از آن ممنوع گردیده است رانندگی نموده به بیش از دوسوم حداکثر مجازات مذکور در مواد فوق محکوم خواهد شد. دادگاه می تواند علاوه بر مجازات فوق مرتکب را برای مدت یک تا پنج سال از حق رانندگی یا تصدی وسایل موتوری محروم نماید.

تبصره- اعمال مجازات موضوع مواد (۷۱۴) و (۷۱۸) این قانون از شمول بند (۱) ماده (۳) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی مستثنی می باشد.

ماده ۷۱۹: هرگاه مصدوم احتیاج به کمک فوری داشته و راننده با وجود امکان رساندن مصدوم به مراکز درمانی و یا استمداد از مأمورین انتظامی از این کار خودداری کند و یا به منظور فرار از تعقیب محل حادثه را ترک و مصدوم را رها کند حسب مورد به بیش از دو سوم حداکثر مجازات مذکور در موارد (۷۱۴) و (۷۱۵) و (۷۱۶) محکوم خواهد شد. دادگاه نمی تواند در مورد این ماده اعمال کیفیت مخففه نماید.

تبصره ۱- راننده در صورتی می تواند برای انجام تکالیف مذکور در این ماده وسیله نقلیه را از صحنه حادثه حرکت دهد که برای کمک رسانیدن به مصدوم توسط به طریق دیگر ممکن نباشد.

تبصره ۲- در تمام موارد مذکور هر گاه راننده مصدوم را به نقاطی برای معالجه و استراحت برساند و یا مأموران مربوطه را از واقعه آگاه کند و یا به هر نحوی موجبات معالجه و استراحت و تخفیف آلام مصدوم را فراهم کند دادگاه مقررات تخفیف را درباره او رعایت خواهد نمود.

ماده ۷۲۰: هر کس در ارقام و مشخصات پلاک وسایل نقلیه موتوری زمینی، آبی یا کشاورزی تغییر دهد و یا پلاک وسیله نقلیه موتوری دیگری را به آن الصاق نماید یا برای آن پلاک تقلبی بکار برد یا چنین وسایلی را با علم به تغییر و یا تعویض پلاک تقلبی مورد استفاده قرار دهد و همچنین هر کس به نحوی از انحاء در شماره شاسی، موتور یا پلاک وسیله نقلیه موتوری و یا پلاک های موتور و شاسی که از طرف کارخانه سازنده حک یا نصب شده بدون تحصیل مجوز از راهنمایی و رانندگی تغییر دهد و آن را از صورت اصلی کارخانه خارج کند به حبس از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

ماده ۷۲۱: هر کس بخواهد وسیله نقلیه موتوری را اوراق کند مکلف است مراتب را با تعیین محل توقف وسیله نقلیه به راهنمایی و رانندگی محل اطلاع دهد، راهنمایی و رانندگی محل باید ظرف مدت یک هفته اجازه اوراق کردن وسیله نقلیه را بدهد و اگر به دلایلی با اوراق کردن موافقت ندارد تصمیم قطعی خود را ظرف همان مدت با ذکر دلیل به متقاضی ابلاغ نماید، هرگاه راهنمایی و رانندگی هیچگونه اقدامی در آن مدت نکرد اوراق کردن وسیله نقلیه پس از انقضای مدت مجاز است. تخلف از این ماده برای اوراق کننده موجب محکومیت از دو ماه تا یک سال حبس خواهد بود.

ماده ۷۲۲: چنانچه وسیله موتوری یا پلاک آن سرقت یا مفقود شود، شخصی که وسیله در اختیار و تصرف او بوده است اعم از آنکه مالک بوده یا نبوده پس از اطلاع مکلف است بلافاصله مراتب را به نزدیکترین مرکز نیروی انتظامی اعلام نماید، متخلف از این ماده به جزای نقدی از پانصد هزار تا یک میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۷۲۳: هر کس بدون گواهینامه رسمی اقدام به رانندگی و یا تصدی وسایل موتوری که مستلزم داشتن گواهینامه مخصوص است، بنماید و همچنین هر کس به موجب حکم دادگاه از رانندگی وسایل نقلیه موتوری ممنوع باشد به رانندگی وسایل مزبور مبادرت ورزد برای بار اول به حبس تعزیری تا دو ماه یا جزای نقدی تا یک میلیون ریال و یا به هر دو مجازات و در صورت ارتکاب مجدد به دو ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهد شد.

ماده ۷۲۴: هر راننده وسیله نقلیه ای که در دستگاه ثبت سرعت وسیله نقلیه عمداً تغییری دهد که دستگاه سرعتی کمتر از سرعت واقعی نشان دهد و یا با علم به اینکه چنین تغییری در دستگاه مزبور داده شده با آن وسیله نقلیه رانندگی کند برای بار اول به حبس از ده روز تا دو ماه و یا جزای نقدی از پنجاه هزار تا پانصد هزار ریال و یا هر دو مجازات و در صورت تکرار به دو تا شش ماه حبس محکوم خواهد شد.

ماده ۷۲۵: هر یک از مأمورین دولت که متصدی تشخیص مهارت و دادن گواهینامه رانندگی هستند اگر به کسی که واجد شرایط رانندگی نبوده پروانه بدهند به حبس تعزیری از شش ماه تا یک سال و به پنج سال انفصال از خدمات دولتی محکوم خواهد شد و پروانه صادره نیز ابطال می گردد.

ماده ۷۲۶: هر کس در جرایم تعزیری معاونت نماید حسب مورد به حداقل مجازات مقرر در قانون برای همان جرم محکوم می شود.

ماده ۷۲۷: جرایم مندرج در مواد ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶ قسمت اخیر ماده ۵۹۶، ۶۰۸، ۶۲۲، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۴۲، ۶۴۸، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۹، ۶۸۲، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۹۰، ۶۹۲، ۶۹۴، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹ و ۷۰۰ جز با شکایت شاکی خصوصی تعقیب نمی شود و در صورتی که شاکی خصوصی گذشت نماید دادگاه می تواند در مجازات مرتکب تخفیف دهد و یا با رعایت موازین شرعی از تعقیب مجرم صرف نظر نماید.

ماده ۷۲۸: قاضی دادگاه می تواند با ملاحظه خصوصیات جرم و مجرم و دفعات ارتکاب جرم در موقع صدور حکم و در صورت لزوم از مقررات مربوط به تخفیف، تعلیق و مجازات های تکمیلی و تبدیلی از قبیل قطع موقت خدمات عمومی حسب مورد استفاده نماید.

ماده ۳۳۳: در مواردی که عبور عابر پیاده ممنوع است اگر عبور نماید و راننده ای که با سرعت مجاز و مطمئن در حرکت بوده و وسیله نقلیه نیز نقص فنی نداشته است و در عین حال قادر به کنترل نباشد و با عابر برخورد نموده و منجر به فوت یا مصدوم شدن وی گردد راننده ضامن دیه و خسارت وارده نیست.

ماده ۳۳۴: هرگاه دو نفر با یکدیگر برخورد کنند و در اثر برخورد کشته شوند و هر دو سوار باشند یا پیاده یا یکی سواره و دیگری پیاده باشد در صورت شبه عمد نصف دیه هر کدام از مال دیگری پرداخت می شود و در صورت خطا محض نصف دیه هر کدام بر عاقله دیگری است.

ماده ۳۳۶: هرگاه در اثر برخورد دو سوار، وسیله نقلیه آنها مانند اتومبیل خسارت ببیند در صورتی که تصادم و برخورد به هر دو نسبت داده شود و هر دو مقصر باشند یا هیچ کدام مقصر نباشند هر کدام نصف خسارت وسیله دیگری را ضامن خواهد بود خواه آن دو وسیله از یک نوع باشند یا نباشند و خواه میزان تقصیر آنها مساوی یا متفاوت باشد و اگر یکی از آنها مقصر باشد فقط مقصر ضامن است.

تبصره - تقصیر اعم است از بی احتیاطی، بی مبالاتی، عدم مهارت، عدم رعایت نظامات دولتی.

ماده ۳۳۷: هرگاه دو وسیله نقلیه بر اثر برخورد با هم باعث کشته شدن سرنشینان گردند در صورت شبه عمد راننده هر یک از دو وسیله نقلیه ضامن نصف دیه تمام سرنشینان خواهد بود و در صورت خطا محض عاقله هر کدام عهده دار نصف دیه تمام سرنشینان می باشد و اگر برخورد یکی از آن دو شبه عمد و دیگری خطا محض باشد ضامن بر حسب مورد پرداخت خواهد شد.

تبصره - در صورتی که برخورد دو وسیله نقلیه خارج از اختیار راننده ها باشد مانند آنکه در اثر ریزش کوه یا طوفان و دیگر عوامل قهری تصادم حاصل شود هیچگونه ضمانتی در بین نیست.

مقررات مربوط به حمل و نقل ریلی قانون ایمنی راهها و راه آهن^۱

ماده ۱: شاهراه به راهی اطلاق می شود که حداقل دارای دو خط اتومبیل رو و یک شانه حداقل به عرض ۳ متر برای هر طرف رفت و برگشت بوده و دو طرف آن به نحوی محصور و در تمام طول شاهراه از هم کاملاً مجزا باشد و ارتباط آنها با هم فقط به وسیله راه های فرعی که از زیر یا بالای شاهراه عبور کند تأمین شود و هیچ راه دیگری آن را قطع نکند.

ماده ۲: هر شاهراه که با خصوصیات فوق ساخته شده یا بشود از تاریخی که وزارت راه اعلام کند مشمول مقررات این قانون می باشد.

ماده ۳: وزارت راه مکلف است در هر شاهراه حداقل و حداکثر سرعت همچنین انواع وسایط نقلیه ای که عبور آنها مجاز نیست با نصب علائم مشخص کند و نیز کلیه علائم مربوط به مقررات رانندگی و محل های توقف مجاز و سایر علائم لازم را که برای پیشگیری از خطرات احتمالی تصادف لازم است در طول راه برای اطلاع رانندگان نصب کند.

ماده ۴: ورود و عبور عابرین پیاده و انواع وسایط نقلیه غیر مجاز و عبور دادن دام در شاهراهها و همچنین توقف وسایط نقلیه در خطوط عبور ممنوع است.

هرگاه به جهات مذکور حادثه ای واقع شود که منجر به ضرب یا جرح یا قتل یا خسارت مالی شود، راننده مجاز که وسیله نقلیه او مجاز به حرکت در شاهراه باشد نسبت به موارد فوق مسئولیتی نخواهد داشت ولی در هر حال مکلف است در صورت بروز حادثه وسیله نقلیه را در شانه سمت راست متوقف نموده و مصدوم را با وسیله نقلیه خود یا وسیله دیگر بلافاصله به اولین درمانگاه یا بیمارستان برساند و مراتب را به مأموران انتظامی اطلاع دهد.

عدم مسئولیت راننده مذکور مانع استفاده شخص ثالث از مقررات بیمه نخواهد بود.

تبصره ۱- وزارت راه مکلف است محل های توقف ضروری مجاز وسایط نقلیه در طول شاهراه ها را ایجاد کند.

تبصره ۲- وسایط نقلیه غیر مجازی که به طور موقت و به سبب ضرورت و مأموریت های ضروری می بایست در بزرگراه تردد نمایند. فقط با اجازه وزیر راه و شهرسازی و یا معاونین راهداری و حمل و نقل وی و یا بالاترین مقام اجرایی ادارات کل راه و شهرسازی استانها در حوزه استحفاظی خود و با نصب تابلو «عبور آزاد بزرگراه» در پشت وسیله نقلیه که به وسیله پلیس راه به راننده تحویل و اخذ خواهد شد، می توانند وارد بزرگراه شوند تابلو فوق الذکر به تعداد لازم توسط وزارت راه و شهرسازی تهیه و تحویل پلیس راه می گردد.

تعیین حداقل و حداکثر سرعت این گونه وسایط طبق آیین نامه ای خواهد بود که به تصویب وزارت راه و شهرسازی می رسد.

تبصره ۳- مأموران سازمانهای دولتی و انتظامی و یا افرادی که به سبب ضرورت جهت انجام مأموریت و ارائه خدمات در سطح یا حاشیه بزرگراه ها به صورت پیاده تردد یا توقف می نمایند با

۱. مصوب ۱۳۴۹/۴/۷ با اصلاحات بعدی

رعایت ضوابط ایمنی در صورت بروز حادثه از شمول حکم ماده ۴ مستثنی می باشند و مسئولیت راننده مقصر وسیله نقلیه مجاز که منجر به تصادف شده است، به قوت خود باقی است.

تبصره ۴- وسایل نقلیه غیر مجاز به عبور از آزاد راه ها که طبق این ماده واحده مجوز عبور می گیرند، موظف هستند از خطوط مجاز در آزاد راه ها عبور و مرور نمایند.

ماده ۱۰: عبور هر گونه وسیله نقلیه اعم از موتوری و غیر موتوری از یک طرف خط آهن به طرف دیگر در غیر محل های مجاز ممنوع است و متخلف از این امر مسئول هر گونه پیش آمد و خسارت وارد می باشد.

تبصره ۱- تخلف از مقررات این ماده مستوجب پانصد ریال جزای نقدی است. ترتیب رسیدگی به تخلف مزبور به نحوی است که در قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی مصوب سال ۱۳۵۰ مقرر گردیده و تا تشکیل گارد ترابری موضوع ماده ۱۶ قانون تغییر نام وزارت راه و شهرسازی افسران یا درجه داران دیپلمه پلیس انتظامی راه آهن و در نقاطی که پلیس انتظامی راه آهن نباشد افسران یا درجه داران دیپلمه پلیس راه ژاندارمری کشور وظایف مذکور در آن قانون را انجام خواهند داد و پس از تشکیل گارد ترابری حق رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم با افراد دیپلمه گارد مذکور خواهد بود.

تبصره ۲- هر گاه عبور وسائط نقلیه موجب خرابی یا انحراف قسمتی از ریل و همچنین خاکریز و سایر تأسیسات مربوط به راه آهن گردد، راننده وسیله نقلیه به پرداخت جزای نقدی از ۱۰۰۰ ریال تا ۵۰۰۰ ریال و جبران خسارات وارده محکوم می شود.

تبصره ۳- وجوه حاصل از اجرای تبصره یک به حساب خزانه داری کل منظور خواهد گردید.

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا^۱

ماده ۶: شهرداری ها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه ها و سازمانهای ذی ربط موظفند نحوه تردد وسایل نقلیه موتوری و سیستم حمل و نقل شهری را به صورتی طراحی و سامان دهند که ضمن کاهش آلودگی هوا جویگوی سفرهای روزانه شهری باشد.

تبصره- آیین نامه اجرایی این ماده که در برگیرنده ساعات و محدوده مجاز تردد شهری، پیش بینی استفاده مطلوب و بیشتر از وسایل نقلیه عمومی و امثال آن می باشد توسط وزارت کشور (شهرداری ها) و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان حفاظت محیط زیست و در صورت لزوم با همکاری سازمان های ذی ربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

آیین نامه اجرایی تبصره ماده (۶) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا^۲

آیین نامه اجرای مصوب ۱۳۷۶/۲/۱۴ هیئت وزیران بر اساس دادنامه شماره ۳۵۹ مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۵ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری ابطال شده و آیین نامه فوق با تغییرات جزئی مجدداً به تصویب

۲. مصوب ۱۳۸۱/۳/۲۲

۱. مصوب ۱۳۷۴/۲/۳

هیئت وزیران رسیده است.

فصل اول - کلیات

ماده ۱: در این آیین نامه عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف) محدوده ممنوعه تردد: محدوده جغرافیایی داخل شهری است که توسط مراجع صلاحیت دار مندرج در این آیین نامه تعیین می شود و عبور و مرور برای برخی از وسایل نقلیه در آن ممنوع است. ساعات ممنوعه تردد: ساعاتی از شبانه روز است که توسط مقامات یاد شده در این آیین نامه معین می شود و عبور و مرور وسایل نقلیه در آن ساعت ممنوع است.

ب) ساعات ممنوعه تردد: ساعاتی از شبانه روز است که عبور و مرور تمام یا برخی از وسایل نقلیه در آن ساعات ممنوع است.

ج) وسایل نقلیه عمومی: وسایل نقلیه جمعی که در مالکیت یا در اختیار یا نظارت مراجع دولتی یا عمومی بوده و در شبکه حمل و نقل عمومی شهری به کار گرفته می شود.

د) خودروهای آزاد: خودروهایی هستند که بدون نیاز به مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می باشند و شامل خودروهای امدادی (پلیس، آتش نشانی، آمبولانس و ...)، اتوبوس های شرکت واحد اتوبوسرانی، تاکسی های پلاک نارنجی و تاکسی های خطی فقط در مسیر تعیین شده می باشند.

ه) خودروهای مجاز: خودروهایی هستند که در صورت داشتن مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می باشند.

فصل دوم - نحوه اعمال محدودیت و صدور مجوز تردد و چگونگی نظارت بر اجرای محدودیت ها

ماده ۲: شهرهای مشمول محدودیت یا ممنوعیت تردد وسایل نقلیه موضوع این آیین نامه در نقاطی که بنا به اعلام سازمان حفاظت محیط زیست، آلودگی هوا ناشی از تردد وسایل نقلیه موتوری بیش از حد مجاز بوده و سهم وسایل نقلیه موتوری و تردد شهری در آلودگی هوای آنها بیش از سایر منابع آلوده کننده باشد، به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست یا شهرداریهای کشور یا نیروی انتظامی و تصویب شورای هماهنگی ترافیک استان مربوط، تعیین می شود.

تبصره ۱- وزیر کشور به عنوان نماینده ویژه رئیس جمهور برای تعیین ساعات و محدوده ممنوعه تردد و نیز وسایل نقلیه مجاز موضوع تبصره ماده (۶) قانون جلوگیری از آلودگی هوا تعیین می شود.

تبصره ۲- هر گونه سیاست گذاری و اتخاذ تصمیم در خصوص تعیین محدوده، ساعات ممنوعیت، تعداد و نوع خودروهای آزاد و مجاز مدت اعتبار و نوع مجوز تردد، بهای مجوزهای صادره و امثال آن در تهران بنا به پیشنهاد شورای هماهنگی ترافیک استان و تصویب وزیر کشور و در شهرهای دیگر به پیشنهاد شورای هماهنگی ترافیک استان و تصویب وزیر کشور تعیین می گردد.^۱

ماده ۳: عبور و مرور وسایل نقلیه موتوری و امثال آن در محدوده و ساعات ترافیکی که مطابق

تبصره های ماده (۲) تعیین می شود منوط به اخذ کارت تردد از شهرداری مربوط است.

تبصره- بهای مجوزهای صادره، توسط سازمان حمل و نقل ترافیک و اخذ تأییدیه وزیر کشور در چارچوب تبصره ماده (۵۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده - مصوب ۱۳۸۶ - تعیین می شود.^۱

ماده ۴: در مواقع اضطراری موضوع ماده (۷) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا - مصوب ۱۳۷۴ - مجوزهای تردد صادر شده پس از اطلاع از طریق رسانه های همگانی، به گونه ای که اعلام خواهد شد، به طور موقت از درجه اعتبار ساقط می شود.

ماده ۵: شهرداریهای کشور مکلف هستند از طریق انتشار آگهی در رسانه های همگانی، مردم را از محدوده ها و ساعات ممنوعه تردد آگاه نمایند و با نصب تابلوهای ویژه با هماهنگی اداره راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در مبادی ورودی محدوده ممنوعه، هشدارهای لازم را به عموم افراد بدهند.

ماده ۶: نیروی انتظامی موظف است با نصب تابلو ورود ممنوع در مبادی ورودی به محدوده ممنوعه، از تردد وسایل نقلیه فاقد مجوز موضوع ماده (۳) این آیین نامه در محدوده مورد نظر در ساعات ممنوعه جلوگیری کند و با متخلفین برابر مقررات مربوط رفتار نماید، همچنین موارد استثنا (موضوع تبصره ۲ ماده ۲ این آیین نامه) را بر روی تابلوهای ویژه اعلام کند.

فصل سوم - ساماندهی حمل و نقل شهری

ماده ۷: به منظور کاهش تعداد و طول سفرهای روزانه شهری در شهرهای بزرگ کشور، سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است راهکارهای مناسب را در جهت غیر متمرکز کردن خدمات اداری و بانکی در امور غیر ستادی، توزیع ساعات شروع و اتمام کار (مدارس، ادارات، بانک ها، بازار و غیر این ها)، افزایش ساعات ارائه خدمات عمومی، تفویض اختیار به ادارات تابعه، هدایت دستگاه ها به ساخت مجتمع های اداری مشترک و نظایر آن را تدوین و به تصویب شورای عالی اداری برساند، همچنین به منظور کاهش آلودگی هوا ناشی از تردد وسایل نقلیه موتوری و تقلیل سفرهای غیر ضروری شهری با هماهنگی وزارت پست و تلگراف و تلفن ترتیبی اتخاذ کند تا تمامی دستگاه های دولتی و مؤسسات عمومی به ویژه ارائه دهندگان خدمات عمومی به طور سالانه درصدی از مراجعات حضوری ارباب رجوع خود را با استفاده از شبکه پست، پست بانک، مخابرات، شبکه اطلاع رسانی الکترونیکی و جایگزین اطلاع رسانی و به کارگیری شیوه مکاتبه به جای مراجعه، پاسخگویی کنند.

تبصره- میزان کاهش مراجعات و فهرست انواع خدمات قابل ارائه از راه های یاد شده در هر سال به پیشنهاد شورای عالی هماهنگی ترافیک و با هماهنگی دستگاه های ذی ربط تهیه و به تصویب شورای عالی اداری می رسد.

ماده ۸: به منظور افزایش ظرفیت ناوگان حمل و نقل داخل شهری، دولت سالانه تسهیلات ویژه ای را در اختیار شرکتها و سازمانهای اتوبوسرانی شهری قرار می دهد تا با استفاده از آن تسهیلات به ظرفیت موجود ناوگان اضافه شود. شهرداریهای کشور مکلف هستند سالانه حداقل ده درصد به

۱. بهای مجوزهای صادره در تهران قبلاً به تصویب وزیر کشور به عنوان قائم مقام شورای شهر و پس از تشکیل شوراهای اسلامی شهرها به تصویب شورای اسلامی شهر تهران رسیده است.

مجموع ظرفیت موجود اضافه نمایند.

ماده ۹: به منظور اعمال سیاست هماهنگ، تعیین خط مشی لازم، هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده های نفتی آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوخت های نوین شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور با همکاری ارگان مرتبط اقدام های لازم را معمول خواهند نمود. تبصره: در جلسات شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور که موضوع هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده های نفتی و آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوخت های نوین مطرح است از نماینده وزارت نفت با حق رأی دعوت به عمل آید.

ماده ۱۰: به منظور کاهش آلودگی هوا در تهران و شهرهای بزرگ، دستگاه های اجرایی، شهرداری ها، نیروی نظامی و انتظامی موظفند نسبت به تبدیلی به گاز سوز نمودن (گاز طبیعی) تدریجی وسیله نقلیه تحت اختیار خود، بر اساس زمان بندی مشخص اقدام نمایند. سازمان حفاظت محیط زیست کشور موظف است گزارش سالانه عملکرد دستگاه ها را به دولت گزارش نماید. این اقدام در مورد نیروهای مسلح با هماهنگی و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح انجام می شود.

ماده ۱۱: وزارت نفت مکلف است به منظور به حداقل رساندن آلودگی ناشی از سوخت های فسیلی نسبت به تولید و عرضه گازوئیل با استاندارد بین المللی به کمتر از ۵۰۰ PPM (گوگرد)، در حد نیاز اقدام نماید. **تبصره-** سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است برای به اجرا در آمدن مفاد این ماده اعتبارات لازم را در بودجه سالانه کشور پیش بینی نماید.

ماده ۱۲: سازمان صدا و سیما مکلف است با همکاری دستگاه های ذی ربط، برنامه هایی را در راستای نمایاندن مزایای تغییر سوخت مصرفی وسایل نقلیه از نظر اقتصادی و زیست محیطی، همچنین برنامه های آموزشی متضمن ملاحظات ایمنی مربوط به گاز سوز شدن را از طریق صدا و سیما به عموم مردم ارائه نماید.

ماده ۱۳: مؤسسه تحقیقات و استانداردهای صنعتی ایران مکلف است بررسی های لازم در مورد تدوین استانداردهای ایمنی گاز سوز کردن وسایل نقلیه را انجام و نتیجه جهت اجرا به مراجع ذی ربط ارائه نماید و مراجع ذی ربط در تولید و اصلاح سیستم سوخت وسایل نقلیه موظف به رعایت استاندارد مزبور می باشند.

ماده ۱۴: از تاریخ لازم الاجرا شدن این تصویب نامه، صدور مجوز سرمایه گذاری جدید و یا توسعه واحدهای تولیدی موتورهای دو زمانه ممنوع و وزارت صنایع و معادن موظف است تمامی تولید کنندگان داخلی موتورسیکلت های یاد شده را مکلف نماید حداکثر تا دو سال از زمان لازم الاجرا شدن این آیین نامه، تولید خود را با استانداردهای زیست محیطی تطبیق و نوع موتور چهار زمانه را جایگزین نمایند.

تبصره- تردد موتورهای دو زمانه پس از دو سال از لازم الاجرا شدن این تصویب نامه در هفت شهر بزرگ کشور ممنوع است.

ماده ۱۵: از تاریخ لازم الاجرا شدن این آیین نامه، ورود موتورسیکلت های دو زمانه ممنوع است.

بخش هفتم

وزارت صنایع و معادن - وزارت کشور - وزارت نفت - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت نیرو - وزارت راه و ترابری - وزارت مسکن و شهرسازی - ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت

وزیران عضو ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۳۹۳۴/ت/۳۹۶۱۴ هـ مورخ ۱۳۸۷/۲/۴ تصویب نمودند:

تصویب نامه در خصوص شرایط فعالیت دفاتر پیشخوان خدمات توسط وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

۱- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی) موظف است شرایط فعالیت دفاتر پیشخوان خدمات به تعداد کافی و توزیع به جغرافیایی مناسب را فراهم سازد. **تبصره**- همه دستگاه های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری- مصوب ۱۳۸۶ برای ارائه خدمات از طریق دفاتر پیشخوان خدمات، باید از دفاتری که دارای مجوز، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی می باشند، استفاده نمایند. ایجاد و فعالیت دفاتر با کاربرد مشابه ممنوع می باشد.

۲- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است شماره تلفن (۱۰۰) در سراسر کشور را به مرکز تماس ایران اختصاص دهد.

۳- شماره گذاری وسایل نقلیه تولید داخل و وارداتی با رعایت شرایط زیر امکان پذیر می باشد. **الف)** نصب برچسب انرژی و درج رتبه انرژی در سند (با حروف فارسی) برای خودروهای بنزینی و موتور سیکلت ها از تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۱ و برای سایر وسایل نقلیه از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱.

ب) برای کاربری تاکسی: دو گانه سوز بودن از ابتدای سال ۱۳۸۷ و پایه گاز سوز بودن از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱ در شهرهای دارای جایگاه عرضه گاز طبیعی (بنا به اعلام وزارت نفت).

ج) مجهز بودن به ترمز ضد قفل از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱ برای کلیه خودروها و وسایل نقلیه باری و مسافری (به جز موتور سیکلت).

د) پرداخت عوارض و اسقاط خودروی فرسوده برای خودروهای تک سوخته بنزین سوز یا نفت گاز سوز از تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ طبق جدول زیر:

شرایط شماره گذاری		مصرف در ۱۰۰ کیلومتر چرخه ترکیبی	نوع
پرداخت عوارض برای خودروهای بنزین سوز و نفت گاز سوز	اسقاط خودروی فرسوده برای خودروهای بنزین سوز و نفت گاز سوز		
۱۰ درصد ارزش گمرکی	۱ دستگاه	۶ لیتر و کمتر	سواری، ون و وانت وارداتی
	۲ دستگاه	بیش از ۶ لیتر و کمتر از ۱۰ لیتر و ۱۰ لیتر	
	۳ دستگاه	بیش از ۱۰ لیتر	
معاف	۱ دستگاه	بیش از ۱۰ لیتر	سواری تولید داخل

تبصره ۱- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است عوارض مندرج در این بند را اخذ نماید.

تبصره ۲- خودروهایی که با پلاک عمومی یا تاکسی شماره گذاری شوند، آمبولانس ها و خودروهای نظامی و انتظامی مشمول جزء (د) این بند نمی باشند.

تبصره ۳- پرداخت عوارض و اسقاط خودرو در ازای واردات تا تاریخ ۱۳۸۷/۶/۳۱، طبق شرایط مصوب گذشته می باشد.

۴- وسایل نقلیه در صورت عدم امکان دریافت گواهی معاینه فنی یا سن بالاتر از مقادیر جدول زیر فرسوده محسوب می شوند.

وسيله نقلیه	سواری شخصی	سواری دولتی	تاکسی (سواری و ون)	مینی بوس و میدی بوس شهری	اتوبوس		کامیون و کشنده	وانت	موتور سیکلت	سایر وسایل نقلیه باربری و مسافربری
					درون شهری	برون شهری				
سن فرسودگی به سال	۲۵	۱۵	۱۰	۱۵	۱۰	۱۵	۲۵	۱۵	۱۰	۲۵

(اتوبوس های درون شهری در غیر کلان شهرها و مراکز استانها مشروط به اخذ معاینه فنی ۱۵ سال می باشد)
تبصره ۴- در صورت تغییر کاربری خودروهای سواری، سن فرسودگی با توجه به جدول فوق^۱ معادل سازی خواهد شد.

۵- تسهیلات بانکی و یا کمک بلاعوض برای از رده خارج شدن وسایل نقلیه فرسوده متناسب با ارزش وسیله نقلیه فرسوده حداکثر تا پایان سال ۱۳۹۴ اعطا می گردد. تسهیلات و یا کمک بلاعوض به تدریج کاهش خواهد یافت به گونه ای که تا پایان زمان مذکور، معادل ارزش قطعات تشکیل دهنده وسیله نقلیه فرسوده خواهد شد.

تبصره ۱- اولویت استفاده از تسهیلات بانکی و یا کمک بلاعوض با وسایل نقلیه ای است که سن

۱. اصلاحی به موجب مصوبه شماره ۲۵۵۵۴۹/ت/۴۷۹۰۳/ن مورخه ۹۰/۱۲/۲۷ هیأت وزیران

۲. اصلاحی به موجب مصوبه شماره ۲۵۵۵۴۹/ت/۴۷۹۰۳/ن مورخه ۹۰/۱۲/۲۷ هیأت وزیران

- آن‌ها بالاتر از مقادیر مندرج در بند (۴) این تصویب نامه باشد.
- تبصره ۲-** کمک بلاعوض از محل منابع عمومی یا تخفیفات ترجیحی در سود بازرگانی واردات، تأمین می‌گردد.
- تبصره ۳-** استفاده همزمان از تسهیلات و کمک بلاعوض چند وسیله نقلیه فرسوده امکان پذیر می‌باشد.
- تبصره ۴-** قابلیت تردد وسیله نقلیه برای استفاده از تسهیلات بانکی و یا کمک بلاعوض الزامی می‌باشد.
- تبصره ۵-** نیروی انتظامی موظف است گواهی اسقاط را حداکثر ظرف پنج روز کاری پس از اسقاط صادر نماید.
- تبصره ۶-** نیروی انتظامی موظف است اقدامات پیشگیرانه برای عدم استفاده مجدد از وسایل نقلیه اسقاط شده و قطعات آن‌ها (شاسی، اتاق، موتور، تجهیزات سوخت رسانی) را انجام داده و با متخلفین برخورد نماید.
- تبصره ۷-** فروش یا واگذاری وسایل نقلیه فرسوده دستگاه‌های اجرایی به اشخاص حقیقی و حقوقی ممنوع می‌باشد. این وسایل نقلیه بدون استفاده از تسهیلات مندرج در این بند از رده خارج می‌شوند.
- ۶- نیروی انتظامی موظف است از تردد وسایل نقلیه با سن بیش از میزان مندرج در جدول زیر (بر حسب سال) پس از تاریخ‌های مذکور در این جدول جلوگیری به عمل آورد:

تاریخ منع تردد				نوع وسیله نقلیه
۱۳۹۰/۱۱/۱	۱۳۸۹/۱۱/۱	۱۳۸۸/۱۱/۱	۱۳۸۸/۲/۱	
۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	سواری شخصی
۲۰	۲۵	۳۰	۴۰	وانت
		۱۰	۱۳	تاکسی
۱۵	۲۵	۳۰	۳۵	مینی بوس
			۳۵	میدی بوس
۱۵	۲۰	۲۵	۳۵	اتوبوس شهری
۲۵	۲۸	۳۳	۳۵	کامیون و کشنده
۱۰	۱۵		۲۰	موتورسیکلت

تبصره ۵- خودروهای کلکسیونی مشمول این بند نمی‌باشند. تشخیص خودروهای کلکسیونی به عهده نیروی انتظامی می‌باشد.

۷- در شهرهایی که دارای جایگاه عرضه گاز طبیعی می باشند (بنا به اعلام وزارت نفت)، دستگاه های دولتی موظف به خرید خودروهای دوگانه سوز می باشند. خودروهای کمک دار از شمول این بند مستثنی می باشد.

۸- وزارت نفت موظف است تدابیری اتخاذ نماید که عرضه سوخت برای وسایل نقلیه طبق جدول زیر صورت پذیرد:

ردیف	موضوع	تاریخ اجرا
۱	عرضه نفت گاز با کارت هوشمند	۱۳۸۷/۶/۱
۲	عرضه سوخت در حداقل ۲۰ درصد از جایگاه ها با کیفیت استاندارد یورو ۴	۱۳۸۸/۸/۱
۳	عرضه سوخت در حداقل ۸۰ درصد از جایگاه ها با کیفیت استاندارد یورو ۴	۱۳۹۰/۸/۱

تبصره ۵- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مسئول نظارت بر اجرای ردیف های (۲) و (۳) جدول فوق می باشد.

۹- وزارت نفت موظف است تعداد نازل های فعال عرضه سوخت با توزیع جغرافیایی مناسب را در سال ۱۳۸۷ به تعداد مندرج در جدول زیر افزایش دهد:

شرح	تعداد تا پایان سال ۱۳۸۷
تعداد نازل عرضه گاز طبیعی فشرده (سوخت گیری سریع)	حداقل ۵۲۰۰ نازل (معادل با ۱۸۰۰ جایگاه)
تعداد نازل عرضه بنزین	۱۵۰۰۰
تعداد نازل عرضه نفت گاز	۴۵۰۰

تبصره ۱- وزارت نفت موظف است برنامه افزایش تعداد نازل های عرضه سوخت تا پایان سال ۱۳۹۰ را تا تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.

تبصره ۲- احداث، بهره برداری و مالکیت حداقل نود درصد جایگاه های جدید به عهده بخش خصوصی یا تعاونی می باشد.

تبصره ۳- وزارت نفت موظف است برنامه واگذاری جایگاه های دولتی عرضه سوخت را تا تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.

تبصره ۴- وزارت نفت موظف است طرح تأمین تسهیلات بانکی برای خرید تجهیزات جایگاه های عرضه گاز و پرداخت یارانه بر اساس میزان سوخت گیری وسایل نقلیه (در صورت لزوم برای صرفه

اقتصادی احداث و بهره برداری از جایگاه های عرضه گاز) را تا تاریخ ۱۳۸۷/۶/۱۵ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.

تبصره ۵- وزارت نفت مجاز است در صورت لزوم نسبت به خرید زمین جایگاه (جدید یا موجود) واگذاری به بخش خصوصی با تسهیلات بانکی اقدام نماید.

تبصره ۶- وزارت خانه های نفت و نیرو موظفند در صورت رعایت دستورالعمل های فنی نسبت به نصب انشعاب برای جایگاه های گاز طبیعی فشرده (خانگی، متوسط و بزرگ) حداکثر یک ماه پس از درخواست اقدام نمایند. وزارت خانه های راه و ترابری و جهاد کشاورزی و شهرداری ها و سایر دستگاه های مرتبط موظفند همکاری لازم را برای نصب انشعاب در مهلت یاد شده به عمل آورند.

تبصره ۷- شهرداری ها و کمیسیون های ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران - مصوب ۱۳۵۱ موظفند نسبت به تغییر کاربری و صدور مجوز برای احداث جایگاه ها به ویژه در پایانه ها و توقفگاه های عمومی اقدام نمایند.

تبصره ۸- شهرداری ها موظفند جهت جبران هزینه های ایجاد و نگهداری جایگاه های عرضه گاز نسبت به صدور مجوز کاربری تجاری به میزان بیست درصد از مساحت زمین جایگاه تا سقف دویست متر مربع و صرفاً با اخذ عوارض مصوب اقدام نمایند. وزارت بازرگانی موظف است تدابیر لازم را برای صدور پروانه کسب به کاربری های مذکور در این تبصره اتخاذ نماید.

۱۰- وزارت نفت موظف است کارت سوخت و وسایل نقلیه دارای شرایط زیر را ظرف (۲۴) ساعت پس از اعلام مرجع ذیصلاح غیر فعال نماید:

۱- وسیله نقلیه سرقت شده بنا به اعلام نیروی انتظامی.

۲- وسیله نقلیه اسقاط شده بنا به اعلام نیروی انتظامی.

۳- وسیله نقلیه دارای منع تردد طبق بند (۶) این تصویب نامه.

۱۱- وزارت کشور مکلف است در راستای افزایش قابلیت اطمینان و سرعت حمل و نقل عمومی و ایجاد زمینه برتری آن نسبت به حمل و نقل شخصی به نسبت توسعه حمل و نقل عمومی، از طریق شهرداری ها مقررات محدود کننده تردد خودروهای شخصی را اعمال نماید.

۱۲- کمیسیون های ماده (۵) قانون یاد شده موظفند در هنگام بررسی و تصویب کاربری های جدید و تغییر کاربری ها، اثرات ترافیکی آن ها را بررسی و تدابیر لازم را اتخاذ نمایند.

۱۳- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است در تهیه و تصویب طرح های مرتبط با بافت فرسوده تدابیر و سیاست ها و راهکارهای مصوب طرح های جامع حمل و نقل ترافیک شهری را لحاظ نماید. توجه به محوریت حمل و نقل انبوه و جمعی تأمین توقفگاه و تناسب کاربری حریم ایستگاه ها و کریدور حمل و نقل ریلی شهری در طرح های یاد شده الزامی است.

۱۴- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است شرح خدمات ترافیکی مناسب تهیه شده توسط شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور را در تهیه و تصویب در طرح های توسعه شهری اعمال نماید.

- ۱۵- وزارت کشور موظف است تمهیداتی را اتخاذ نماید که در اجرای کلیه طرح ها و کاربری های شهری، طرح ها و تدابیر ترافیکی در اولویت اجرا قرار گیرند.
- ۱۶- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است انتقال کاربری ها بین شهرها را پیگیری نموده و در طرح های ناحیه ای و منطقه ای لحاظ نماید. همچنین در تهیه طرح های توسعه شهری مراکز عمده جذب جمعیت را به نحوی جانمایی کند که حجم ترافیک در مناطق پرتراکم شهری کاهش یابد.
- ۱۷- وزارت کشور موظف است نسبت به تدوین سیاست ها و تدابیر حمل و نقل حومه ای بر مبنای طرح مجموعه شهری و طرح های توسعه شهری و همچنین برنامه اسکان جمعیت و نحوه توسعه آینده شهرها اقدام نماید.
- ۱۸- وزارت خانه های کشور و راه و ترابری موظفند برنامه چهار ساله (۱۳۹۰ - ۱۳۸۷) توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی درون و برون شهری (ریلی و غیر ریلی) را تا تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نمایند.
- ۱۹- وزارت صنایع و معادن موظف است برنامه تبدیل خودروهای بنزین سوز موجود به دوگانه سوز را تا تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.
- ۲۰- وزارت نفت موظف است طرح جامع سبد سوخت در بخش حمل و نقل را تا تاریخ ۱۳۸۷/۸/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.
- ۲۱- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است طرح اصلاح کاربری های موجود (شامل مکان یابی مراکز جدید جذب سفر، جا به جایی کاربری ها، ایجاد مجتمع ها و غیره) در راستای بهبود تقاضای سفر را تا تاریخ ۱۳۸۷/۸/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.
- ۲۲- وزارت کشور موظف است با هماهنگی وزارت نفت و سازمان حفاظت محیط زیست، دستورالعمل اخذ عوارض سالیانه و جریمه از وسایل نقلیه بر مبنای میزان مصرف سوخت و آلاینده با رویکرد برقراری توازن بین منابع و مصارف مالی شهرداری ها را تا تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت ارایه نماید.
- این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۶ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

شماره ابلاغ: ۶۱۵۷۲/ت/۴۲۵۹۶ک

شماره انتشار: ۱۸۷۲۵

وزارت کشور- وزارت صنایع و معادن- سازمان حفاظت محیط زیست

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

وزیران عضو کارگروه توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۷ به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۳۱۴۰۱/ت/۴۱۰۴۸ مورخ ۱۳۸۷/۶/۷ «آیین نامه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده» را به شرح زیر تصویب نمودند:

آیین نامه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده

مصوب ۱۳۸۷/۱۲/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۱: واژه ها و اصطلاحات زیر در این آیین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

(الف) ستاد: ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت.

(ب) نظارت عالی: سیاست گذاری، پایش نحوه اجرای فرآیند، تعیین مجری و پیگیری اقدامات لازم در راستای از رده خارج کردن خودروهای فرسوده تا رسیدن به اهداف قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت.

(ج) خودروی فرسوده: خودرویی که طبق ماده (۴) تصویب نامه شماره ۹۲۳۰۸/ت/۴۰۵۸۷ ک مورخ ۱۳۸۷/۶/۷ حائز شرایط فرسودگی باشد.

(د) اسقاط: اعمال تغییرات فیزیکی بر روی خودروی فرسوده، به صورتی که خودرو و قطعات آن غیر قابل استفاده مجدد در چرخه حمل و نقل باشد و مطابق قانون و مقررات شرایط لازم برای ابطال اسناد آن فراهم شود.

(ه) گواهی اسقاط: برگه ای که نشان دهنده اسقاط خودرو در مراکز مجاز است و برابر شرایط مندرج در طرح صادر می گردد.

(و) کمک بلاعوض: وجهی که پس از طی مراحل اسقاط خودرو و تأیید ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت به صورت بلاعوض به مالکین خودروهای فرسوده پرداخت می گردد.

ماده ۲: اشخاصی که خودروی آن ها تا پایان سال ۱۳۹۰ به سن فرسودگی می رسند می توانند از ابتدای سال ۱۳۸۸ برای اسقاط خودرو اقدام نمایند و از مزایای مقرر در این آیین نامه بهره مند شوند.

ماده ۳: دستگاه های مربوط در اجرای طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده به شرح زیر می باشد؛
(الف) ستاد به عنوان مرجع نظارت عالی؛

(ب) نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به عنوان مسئول احراز اصالت خودرو در مراکز اسقاط و انتقال داده های مرکز شماره گذاری به ستاد و ابطال نهایی اسناد و مدارک خودروها پس از اسقاط؛

(ج) خودروسازان و وارد کنندگان به عنوان مسئول اسقاط مطابق ماده (۷) این آیین نامه؛

د) مراکز اسقاط به عنوان عامل اجرای عملیات اسقاط. برای از رده خارج شدن خودروهای سواری فرسوده شخصی تا پایان سال ۱۳۹۰، کمک بلاعوض با رعایت میزان اعتبارات قابل تخصیص سالیانه و تا سقف مبالغ جدول زیر اعطا می گردد.^۱

ارقام به میلیون ریال			سال عرضه برای اسقاط	شرح
۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸		
۵	۱۰	۱۵	خودروهایی که تا پایان سال ۱۳۸۸ به سن فرسودگی می رسند.	
۱۰	۱۵	۱۵	خودروهایی که تا پایان سال ۱۳۸۹ به سن فرسودگی می رسند.	
۱۵	۱۵	۱۵	خودروهایی که تا پایان سال ۱۳۹۰ به سن فرسودگی می رسند.	

تبصره ۱- پرداخت کمک بلاعوض به خودروهای سواری شخصی با سن بیش از (۳۵) سال، صرفاً تا پایان سال ۱۳۸۸ صورت می پذیرد.

تبصره ۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است تسهیلات اعطایی در قالب خرید خودرو را صرفاً به متقاضیان طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده اختصاصی دهد.

ماده ۸: برای از رده خارج شدن خودروهای فرسوده عمومی، تا پایان سال ۱۳۹۰، تسهیلات بانکی و کمک بلاعوض با رعایت میزان اعتبارات قابل تخصیص سالیانه و تا سقف مبالغ جدول زیر اعطا می گردد.

نوع خودرو	تاکسی	وانت با ظرفیت یک تن و بالاتر	ون و وانت با ظرفیت بالاتر از یک تن	مینی بوس	اتوبوس برون شهری	کامیون بالای ۱۷ تن و کشنده
کمک بلاعوض (میلیون ریال)	۳۰	۱۰	۲۰	۳۰	۱۰۰	۵۰
تسهیلات بانکی (میلیون ریال)	۷۰	۷۰	۷۰	۲۰۰	۱۲۰۰	۶۰۰

تبصره ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است خط اعتباری لازم برای پرداخت تسهیلات مندرج در جدول فوق را تعیین و سهم اعتباری بانک های عامل از این تسهیلات را به آن ها ابلاغ نمایند.

تبصره ۲- ستاد مدیریت حمل و نقل سوخت مکلف است عملکرد ریالی سالیانه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده را به نحوی تنظیم کند که مازاد بر اعتبار قابل تخصیص مربوط مندرج در قانون بودجه سالیانه ایجاد تعهد ننماید.

ماده ۵: وارد کنندگان خودرو، اجزاء، قطعات، مواد اولیه، تجهیزات و سایر اقلام مرتبط با صنایع حمل و نقل در صورت ارائه گواهی اسقاط خودرو (به جز موتور سیکلت) مشروط به عدم استفاده از کمک های بلاعوض مندرج در مواد (۳) و (۴)، به ازای هر دستگاه معادل مبالغ کمک بلاعوض یاد شده، از تخفیفات

ترجیحی با رعایت بندهای (۲) و (۳) ماده (۲) قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت - مصوب ۱۳۸۶ در سود بازرگانی واردات اقلام یاد شده برخوردار می‌گردند.^۱

ماده ۶: خودروسازان و موتورسیکلت سازان موظفند از ابتدای سال ۱۳۸۸ حداقل معادل سی درصد تولید ماهانه خود گواهی اسقاط به ستاد تحویل نمایند.

تبصره ۱- میزان درصد یاد شده در صورت نیاز هر دو ماه یک بار با اعلام ستاد تغییر می‌یابد.

تبصره ۲- خودرو سازان موظفند پس از معرفی ستاد نسبت به تحویل خودرو حداکثر ظرف سی روز کاری، اقدام نمایند.

ماده ۷: خودرو سازان می‌توانند برای پشتوانه اجرای طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده و به منظور تأمین منابع، نسبت به فروش اوراق مشارکت بر اساس مقررات مربوط اقدام نمایند.

ماده ۸: مراحل اسقاط خودروهای فرسوده به ترتیب مراحل زیر انجام می‌شود:

الف) مراجعه مالک خودروی فرسوده به همراه خودرو و مدارک به مرکز اسقاط.

ب) کنترل و بررسی صحت و اصالت مدارک و تطبیق آن‌ها با خودرو.

ج) دریافت مجوز اسقاط از پایگاه اطلاعاتی ستاد.

د) اسقاط در حضور مدیر و کارشناس مرکز اسقاط و مالک خودرو، در حد ارکان اسقاط شامل برش ستون سقف، سوراخ نمودن موتور، از بین بردن شماره‌های شاسی، بدنه، موتور و فک پلاک به گونه‌ای که در چرخه حمل و نقل مجدد قابل استفاده نباشد.

ه) ثبت اسقاط خودرو توسط مرکز اسقاط در پایگاه اطلاعاتی ستاد.

ماده ۹: احراز اصالت خودرو و گواهی اسقاط در مراکز اسقاط بنا به تشخیص پلیس، توسط کارشناس رسمی (مقیم) با کارشناس یا کاردان فنی نیروی انتظامی (مقیم) انجام می‌گیرد.

تبصره: در صورت عدم تأیید مدارک در بند «ب» ماده (۸) و یا عدم هم خوانی اطلاعات وارد شده با اطلاعات موجود در پایگاه اطلاعاتی ستاد، خودرو فرسوده در مرکز اسقاط باقی مانده و کارشناس مرکز اسقاط با همکاری نیروی انتظامی موظفند ظرف ده روز نسبت به تعیین تکلیف خودروی مربوط اقدام نمایند.

ماده ۱۰: پس از تأیید اسقاط خودرو در پایگاه اطلاعاتی ستاد توسط کارشناس مقیم، گواهی اسقاط خودرو برای شماره گذاری خودروهای وارداتی موضوع ماده ۵ این آیین نامه یا استفاده از تخفیفات حقوق ورودی و سود بازرگانی توسط ستاد صادر و به نیروی انتظامی و گمرک جمهوری اسلامی ایران اعلام می‌گردد.^۲

ماده ۱۱: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است اطلاعات خودروهایی را که تا سال ۱۳۹۰ به سن فرسودگی می‌رسند حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۸ و همچنین اطلاعات به روز شده را نیز در مراحل انجام طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده به ستاد تحویل نماید.

ماده ۱۲: خودرو سازان موظفند هر ماه گزارش تعداد خودروهای تولید شده (فروخته شده به مشتریان داخلی) را همراه با مشخصات خودروهای فرسوده اسقاط شده ما به ازای آن به ستاد ارایه نمایند.

۱. اصلاحی مورخه ۸۸/۸/۵ به موجب تصویب نامه شماره ۴۲۵۹۶/۱۵۵۱۶۶

۲. اصلاحی مورخه ۸۹/۱۰/۱۹ به موجب تصویب نامه شماره ۲۵۸۹۰۶/ت ۴۲۵۹۴ ک

ماده ۱۳: نیروی انتظامی موظف است گزارش خودروهای فرسوده اسقاط شده را ماهانه به ستاد ارسال نماید.

ماده ۱۴: قیمت لاشه خودروی فرسوده بر اساس نظر کارشناسی محاسبه و توسط ستاد تعیین می گردد.

ماده ۱۵: برای اجرا و توسعه طرح از رده خارج کردن خودروهای فرسوده از محل ارزش لاشه خودرو فرسوده که در اختیار مراکز غیر دولتی اسقاط قرار می گیرد. هزینه طرح و حق الزحمه اشخاص غیر دولتی دخیل در اسقاط خودرو با نظارت ستاد از جهت اطمینان از تحقق اهداف قانون توسعه حمل و نقل و مدیریت مصرف سوخت تا دیه خواهد شد.

ماده ۱۶: در هر استان، هیئتی مرکب از نمایندگان معاون امور عمرانی استاندار، سازمان حفاظت محیط استان، پلیس راهور استان و مراکز اسقاط استان تشکیل و به ستاد معرفی می شود تا با برگزاری جلسات ماهانه، عملکرد عملیات اسقاط استان را رسیدگی و به ستاد گزارش نماید.

ماده ۱۷: کارگروهی مرکب از نمایندگان ستاد، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، پلیس راهور ناجا، وزارت صنایع و معادن یا نماینده خودروسازان و مراکز اسقاط در ستاد تشکیل و عملکرد ماهانه استان ها را بررسی و رسیدگی می نمایند.

ماده ۱۸: این آیین نامه از ابتدای سال ۱۳۸۸ لازم الاجراست.
این تصویب نامه در تاریخ ۱۳۸۸/۳/۱۷ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

پرویز داودی - معاون اول رئیس جمهور

جستجو

(الف)

- ۱- اتوبوس: ۱۸ - ۳۱ - ۳۳ - ۴۱ - ۴۴ - ۵۷ - ۷۶ - ۸۶ - ۸۷ - ۹۲ - ۱۱۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۵
- ۲- ارتقاء: ۲۰ - ۲۲
- ۳- ارتکاب: ۱۲ - ۱۳ - ۱۷ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۷ - ۷۰ - ۱۴۱ - ۱۴۵ - ۱۴۶
- ۴- آزادراه: ۴۲ - ۴۹ - ۵۲ - ۵۹ - ۸۶ - ۹۰ - ۹۲ - ۹۸ - ۱۰۴ - ۱۰۸ - ۱۴۸
- ۵- الصاق: ۱۱ - ۳۶ - ۴۲ - ۵۴ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۳ - ۹۷ - ۹۹ - ۱۳۰ - ۱۴۵
- ۶- آلودگی هوا: ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۱
- ۷- آموزشگاه: ۵۲ - ۶۸ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۲۳ - ۱۳۶ - ۱۳۷
- ۸- ایستگاه: ۳۶ - ۳۷ - ۴۶ - ۴۷ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۶ - ۱۳۴ - ۱۵۸
- ۹- آیین نامه اجرایی: ۱۳ - ۲۲ - ۲۴ - ۲۶ - ۱۱۶ - ۱۳۳ - ۱۴۸

(ب)

- ۱- بارنامه: ۳۹ - ۱۳۳ - ۱۳۴
- ۲- بزرگراه: ۲۹ - ۳۱ - ۴۹ - ۵۴ - ۵۹ - ۶۰ - ۸۶ - ۹۰ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۸ - ۱۴۷
- ۳- بیمه: ۱۵ - ۲۰ - ۲۱ - ۴۳ - ۷۹ - ۹۵ - ۱۱۷ - ۱۱۹ - ۱۲۶ - ۱۳۴ - ۱۴۷

(پ)

- ۱- پلاک: ۱۵ - ۲۱ - ۲۷ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۳ - ۳۷ - ۴۰ - ۴۲ - ۴۶ - ۵۲ - ۵۴ - ۵۸ - ۶۲ - ۶۳
- ۲- پیاده رو: ۱۴ - ۱۶ - ۱۸ - ۲۹ - ۴۱ - ۴۸ - ۵۴ - ۵۹ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۶ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۴۴

(ت)

- ۱- تاکسی: ۴۱ - ۴۷ - ۵۹ - ۶۹ - ۹۱ - ۹۴ - ۱۴۰ - ۱۴۹ - ۱۵۴ - ۱۵۵
- ۲- تجاوز: ۱۳ - ۱۴ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۶ - ۵۴ - ۵۹ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۶ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۴۴
- ۳- تجهیزات: ۳۰ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۵ - ۴۸ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۸ - ۶۲ - ۷۱ - ۷۲
- ۴- تخلفات رانندگی: ۱۰ - ۱۱ - ۱۲ - ۱۳ - ۱۹ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۱۲۷ - ۱۳۳ - ۱۴۰ - ۱۴۱
- ۵- تریلی: ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷

٦- تصادف: ١٢ - ١٥ - ١٧ - ١٨ - ٢٠ - ٢١ - ٢٢ - ٢٦ - ٣٢ - ٣٥ - ٧٨ - ٧٩ - ٨٠ - ٨١
٨٦ - ٨٧ - ٩١ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٧ - ١٠٣ - ١٢٢ - ١٢٦ - ١٢٧ - ١٣٠ - ١٣١ - ١٣٤
١٤٤ - ١٤٧ - ١٤٨

٧- توقف: ١١ - ١٢ - ١٥ - ١٦ - ١٧ - ١٨ - ١٩ - ٢٠ - ٢١ - ٢٤ - ٢٧ - ٣١ - ٣٢ - ٣٣
٣٥ - ٣٦ - ٣٧ - ٣٨ - ٤٠ الى ٤٧ - ٥٢ - ٥٥ - ٥٦ - ٥٨ - ٥٩ - ٧١ - ٧٣ - ٧٤
٧٥ - ٧٦ - ٧٧ - ٧٩ الى ٩٩ - ١٠٨ - ١١٨ - ١١٩ - ١٣٠ - ١٤٥ - ١٤٧ - ١٥٨
٨- توقيف: ١٢ - ١٥ - ١٦ - ١٨ - ٥٥ - ٥٣ - ٧٠ - ٧٠ - ١٢٧ - ١٣٠ - ١٣٣ - ١٣٤ - ١٤١

(ج)

١- جرائم: ١١ - ١٣ - ١٨ - ٢١ - ٢٣ - ٢٧ - ١٢٨ - ١٢٧ - ١٤٤ - ١٤٨
٢- جریمه: ١١ - ١٢ - ١٥ الى ٤٨ - ١٠٦ - ١٢٩ - ١٣٠ - ١٣٢ - ١٣٣ - ١٥٩
٣- جهت: ١١ - ١٢ - ١٦ - ١٨ - ٢٠ - ٢١ - ٢٢ - ٢٧ - ٤٤ - ٥٦ - ٦٥ - ٦٨ - ٨١ - ٨٢
٨٤ - ٨٥ - ٨٦ - ٨٧ - ٨٩ - ٩٠ - ٩١ - ٩٨ - ١٠١ - ١١٧ - ١١٨ - ١١٩ - ١٢١
١٢٧ - ١٣١ - ١٣٣ - ١٣٤ - ١٣٧ - ١٣٩ - ١٤٧ - ١٥٠ - ١٥١ - ١٥٧ - ١٥٨ - ١٥٩ - ١٦٣

(ج)

١- چراغ راهنما: ٥٨ - ٧٣ - ٨١ - ٨٢ - ٨٣ - ٨٦ - ٨٨
٢- چرخ: ١٣ - ١٧ - ١٨ - ٢٦ - ٢٨ - ٣٢ - ٣٧ - ٤٨ - ٥٢ - ٥٤ - ٥٦ - ٥٨ - ٦٠ - ٦١
٦٢ - ٦٣ - ٦٦ - ٧٧ - ٧٩ - ٨٣ - ٨٧ - ٩١ - ٩٢ - ٩٣ - ٩٦ - ٩٧
٩٨ - ٩٩ - ١٠٠ - ١٠٢ - ١٠٥ - ١٠٦ - ١٠٧ - ١١٧ - ١٦٢

(ح)

١- حرکات: ١٣ - ٢٨ - ٥٦ - ٩٨ - ١٠٨
٢- حرکت: ١٣ - ١٤ - ١٦ - ١٨ - ٢٣ - ٢٦ - ٢٧ - ٢٨ - ٢٩ - ٣٣ - ٣٤ - ٣٥ - ٣٦
٣٨ - ٣٩ - ٤١ - ٤٢ - ٤٤ - ٤٥ - ٤٦ - ٤٧ - ٤٨ - ٥٣ - ٥٤ - ٥٥ - ٥٦ - ٥٧
٥٨ - ٦٠ - ٦١ - ٦٢ - ٧٣ - ٧٤ - ٧٥ - ٧٦ - ٧٧ - ٧٩ - ٨١ الى ١٠٧ - ١٣٠
١٣٣ - ١٤٤ - ١٤٥ - ١٤٦ - ١٤٧ - ١٤٩
٣- حق تقدم: ٢٩ - ٥٦ - ٧٥ - ٨١ - ٨٢ - ٨٥ - ٨٨ - ٨٩ - ٩٠ - ١٠٨
٤- حمل بار: ١٤ - ١٨ - ٢١ - ٢٥ - ٣٠ - ٣١ - ٣٥ - ٤٢ - ٤٣ - ٤٨ - ٥٢ - ٥٣ - ٦١ - ٧٧
٨٣ - ١٠٤ - ١٣٣

(د)

۱- دفاتر پیشخوان: ۱۵۴

(ر)

- ۱- راه ها: ۱۳ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۸ الی ۴۹ - ۵۲ - ۵۴ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۹ - ۶۰
۶۱ - ۶۷ - ۷۲ - ۷۹ الی ۹۹ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۲۲ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۰
۲- روان گردان: ۱۴ - ۲۹ - ۱۲۷

(س)

- ۱- ساعت: ۱۲ - ۱۳ - ۱۴ - ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۵ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۴ - ۳۶ - ۴۱ - ۴۳
۴۹ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۷ - ۸۰ - ۸۶ - ۸۷ - ۹۶ - ۱۰۷ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۹ - ۱۵۸
۲- ساماندهی: ۲۲ - ۱۵۰
۳- سبقت: ۱۳ - ۲۸ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۶ - ۸۳ - ۸۵ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۴ - ۹۵
۴- سد معبر: ۱۷ - ۳۲ - ۴۰ - ۷۹
۵- سرعت: ۱۳ - ۱۴ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۱ - ۳۴ - ۳۶ - ۴۱ - ۴۲ - ۵۵ - ۵۶ - ۵۹ - ۶۷
۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۸ - ۸۰ - ۸۳ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۵ - ۹۶ - ۹۸
۱۰۷ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۵۸
۶- سلامت: ۴۰ - ۴۴ - ۶۰ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۱۰۰ - ۱۰۴ - ۱۳۶
۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۰

(ش)

- ۱- شماره گذاری: ۱۵ - ۵۶ - ۵۸ - ۶۱ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۵ - ۶۵ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۶۰ - ۱۶۲
۲- شهرداری: ۱۱ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۹ - ۷۱ - ۷۲
۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۴۰ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰
۱۵۱ - ۱۵۸ - ۱۵۹

(ص)

۱- صورت وضعیت: ۱۳ - ۲۱ - ۲۵ - ۳۹ - ۱۳۳ - ۱۳۴

(ض)

۱- ضبط گواهینامه: ۱۳ - ۱۵ - ۱۶ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷

(ع)

۱- عابر: ۱۱ - ۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۵ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۸ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۶ - ۴۷ - ۴۸
۵۶ - ۵۷ - ۵۹ - ۶۰ - ۸۲ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹
۱۱۸ - ۱۴۶ - ۱۴۷

۲- عبور: ۱۰ - ۱۱ - ۱۳ - ۱۴ - ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۷ الی ۳۲ - ۳۵ - ۴۰
۴۳ - ۴۴ - ۴۶ - ۴۸ - ۵۲ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۰ - ۶۹ - ۷۳
۷۴ - ۷۵ - ۸۰ الی ۹۹ - ۱۰۵ - ۱۰۸ - ۱۴۴ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹

۳- عبور ممنوع: ۱۸ - ۱۴۷

۴- عدم رعایت: ۱۴ - ۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۳۶ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۴ - ۴۶ - ۱۴۴ - ۱۴۶

۵- عرض: ۲۰ - ۳۲ - ۳۶ - ۵۲ - ۵۴ الی ۶۰ - ۶۴ - ۷۲ - ۷۷ - ۸۲ - ۸۸ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۴
۹۸ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۴۷ - ۱۵۱ - ۱۵۴ - ۱۵۷ - ۱۵۸

۶- علائم: ۱۹ - ۲۰ - ۳۳ - ۳۶ - ۳۷ - ۴۰ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۱۰۳ - ۱۰۸ - ۱۴۷

(غ)

۱- غیر مجاز: ۱۱ - ۱۳ - ۴۱ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۸ - ۵۴ - ۶۲ - ۶۳ - ۱۲۲ - ۱۴۷ - ۱۴۸

(ف)

۱- فاصله: ۱۷ - ۲۰ - ۳۲ - ۳۶ - ۵۲ - ۵۵ - ۵۶ - ۶۰ - ۶۵ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶

۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۱ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۴ - ۹۵

۱۰۵ - ۱۱۸ - ۱۲۹ - ۱۴۵ - ۱۴۷

۲- فرسوده: ۳۸ - ۵۴ - ۹۵ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۸ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳

(ق)

۱- قانون ایمنی راه ها: ۱۴۷

۲- قانون رسیدگی: ۱۱ - ۲۴ - ۲۶ - ۱۴۱

۳- قانون مجازات: ۱۴۴

(ک)

۱- کامیون: ۳۱ - ۳۳ - ۵۲ - ۵۳ - ۷۶ - ۸۷ - ۹۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۱۸

۲- کلاه ایمنی: ۱۸ - ۲۳ - ۵۸ - ۹۳

۳- کمر بند ایمنی: ۱۸ - ۵۹ - ۷۵

(گ)

- ۱- گردش: ۱۰۸ - ۹۱ - ۹۰ - ۸۸ - ۸۷ - ۸۵ - ۸۳ - ۸۲ - ۸۱ - ۷۳ - ۵۶ - ۳۷ - ۳۶ - ۱۱ الی ۱۸ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۴۲ - ۵۹ - ۶۸ - ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲
۲- گواہینامہ: ۱۱ الی ۱۳۶ - ۱۳۴ - ۱۳۱ - ۱۲۷ - ۱۲۳ - ۱۲۰ - ۱۱۷ - ۱۰۳ - ۱۴۶ - ۱۴۵ - ۱۴۱

(ل)

- ۱- لاستیک: ۱۰۷ - ۱۰۵ - ۹۶ - ۹۵ - ۷۶ - ۴۴ - ۴۱ - ۳۸ - ۳۷ - ۲۶

(م)

- ۱- مأمورین: ۱۴۶ - ۱۴۴ - ۹۷
۲- مسافر: ۴۱ - ۴۰ - ۳۹ - ۳۸ - ۳۷ - ۳۶ - ۳۵ - ۳۳ - ۳۱ - ۲۵ - ۲۲ - ۲۱ - ۲۰ - ۱۵
۳۷ - ۷۶ - ۷۵ - ۷۴ - ۷۱ - ۶۵ - ۶۱ - ۵۸ - ۵۷ - ۵۴ - ۵۲ - ۴۶ - ۴۵ - ۴۳
۱۳۳ - ۱۳۰ - ۱۲۳ - ۱۲۲ - ۱۱۷ - ۱۰۰ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴ - ۹۱ - ۷۸
۱۵۴ - ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۱۳۴
۳- مجوز: ۹۷ - ۷۲ - ۷۱ - ۶۹ - ۶۵ - ۶۳ - ۶۲ - ۵۹ - ۵۴ - ۴۱ - ۳۶ - ۳۲ - ۲۱ - ۱۷
۱۲۶ - ۱۲۲ - ۱۲۱ - ۱۲۰ - ۱۱۸ - ۱۱۷ - ۱۰۷ - ۱۰۵ - ۱۰۳ - ۱۰۲ - ۱۰۱
۱۶۲ - ۱۵۸ - ۱۵۴ - ۱۵۱ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸ - ۱۴۵ - ۱۴۰
۴- محدودیت: ۱۴۹ - ۱۳۷ - ۱۰۶ - ۶۶
۵- محرومیت: ۱۸
۶- مسیر: ۹۴ - ۹۲ الی ۸۱ - ۷۸ - ۷۷ - ۵۸ - ۵۶ - ۵۵ - ۳۹ - ۳۵ - ۳۴ - ۲۰ - ۱۸ - ۱۷
۱۴۹ - ۱۱۳ - ۱۰۸ - ۱۰۷ - ۹۹ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵
۷- معاینہ فنی: ۱۵۵ - ۱۱۸ - ۱۱۷ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰ - ۶۳ - ۶۰ - ۵۹ - ۵۸ - ۵۳ - ۵۲ - ۱۵
۸- مواد مخدر: ۱۲۷ - ۱۲۱ - ۱۲۰ - ۱۰۳ - ۹۵ - ۲۶ - ۱۶

(ن)

- ۱- نقص: ۷۱ - ۷۰ - ۶۸ - ۶۰ - ۴۲ - ۳۷ - ۳۵ - ۳۰ - ۲۷ - ۲۶ - ۱۸ - ۱۷ - ۱۵ - ۱۴
۱۴۶ - ۱۴۴ - ۱۴۱ - ۱۳۹ - ۱۲۶ - ۱۲۱ - ۱۱۹ - ۱۱۸ - ۱۰۳ - ۹۶ - ۸۴ - ۷۲
۲- نمرہ منفی: ۷۰ - ۲۷ - ۲۵ - ۲۴ - ۱۴ - ۱۳ - ۱۲
۳- نوشتابہ الکلی: ۱۰۳ - ۹۷ - ۹۵

(و)

۱- وزارت راه: ۱۰ - ۱۱ - ۱۶ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۲ - ۲۸ - ۶۰ - ۷۷ - ۷۸ - ۸۰ - ۸۳ - ۸۶
۹۲ - ۹۷ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۱۹ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۴۰ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۴

